

TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN DURUMU

ve

TEKSTİL MAKİNALARININ İMALAT İMKANLARI

MÜSİAD

MÜSTAKİL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

MÜSİAD ARAŞTIRMA RAPORLARI - 7

TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN DURUMU ve TEKSTİL MAKİNALARININ İMALAT İMKANLARI

EKİM 1994

*Bu çalışma MÜSİAD Araştırmalar
ve Bilgi Bankası Komisyonu yönetiminde
Prof.Dr. Halil Rifat Alpay ve Doç. Dr.
Yusuf Ulcay tarafından hazırlanmıştır..*

ISBN: 975-95370-7-9

Dizgi İç Düzen : Doç.Dr. Yusuf Ulcay

Baskı : Furgan Ltd. Şti. (0.224) 252 23 63 - 250 93 65

ÖNSÖZ

İhracat destekli kalkınma modelinde Türkiye'nin en ümit bağıladığı sektör olan "Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü", 1980'dan sonra çok iyi olan ama, bazen duraksayan performansını akılcı ekonomik politakalar uygulandığında, dünyada rekabet edebilecek ve ihracatta iri paylar alabilecek düzeye çıkarmaya muktedir görünmektedir.

Bizim ve herkesin gözlemlediği diğer bir konu ise, Türkiye'nin yılda yaklaşık 1 milyar ABD Doları döviz harcadığı "Tekstil ve Konfeksiyon Makinaları'nın" imalatında gösterdiği eksiklik ve kayıtsızlıktır. Bu, bize göre stratejik bir eksiklik ve sektörün performansını uzun vadede olumsuz yönde etkileyebilirdi.

İthal ikameci sanayileşmenin geçerliliğini yitirdiği günümüz şartlarında tekstil makina imalat sektörünün iç ve dış talebe cevap vermek suretiyle gelişmesini nasıl gerçekleştirebileceğini irdilemek istedik. Bu amaçla elinizdeki "Araştırma Raporu" hazırlanmış oldu.

Raporun hazırlanışı sırasında bu konuda bilimadamlarının karşılaştığı istatistik ve bilgi yokluğu; bizim bizzat görüştüğümüz makina sanayicilerinden öğrendiğimiz, devletin ve bankaların ilgisizliği, makina kullanıcılarının yerli makinaya nispeten daha az güvenmeleri gibi sorunların; bu ve bunun gibi araştırmalarla ve, teknoloji kullanıcıları, bürokratlar, bankacılar, tekstil makina imalatçıları ve üniversitelerin karşılıklı iletişim ve işbirliği ile çözülebileceği açıktır.

Biz bu araştırmanın mikro düzeyde, proje bazında ve daha detaylı araştırmalara öncülük etmesini diliyoruz.

MÜSİAD olarak, Üniversite-Sanayi işbirliği hedefimizin bir örneği olan bu araştırmayı hazırlayan Uludağ Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Tekstil Mühendisliği bölümü öğretim üyeleri Prof. Dr. Halil Rıfat Alpay ile Doç.Dr. Yusuf Ulcay'a teşekkür eder, Türkiye'nin sanayileşmesine ve gelişmesine katkısı olmasını temenni ederim.

Osman BİRKAN
MÜSİAD Bursa Şubesi
Yönetim Kurulu Başkanı

Ülkeniz ekonomisinde tekstil-Giyim sektörü, gerek üretimin, ve istihdamın gerekse ihracatın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. 15.3 milyar \$'lık toplam ihracatın %36'sı tekstil-Giyim sektöründen gelmektedir.

Dünya ticareti kabuk değiştiriyor. Artık gelişmiş ülkeler insan gücüne dayalı mamülleri ithal ediyor ve teknoloji ihraç ediyor. Artık Türkiye olarak hedefimizi yüksek teknoloji ihracatına yöneltmemiz gerekiyor.

Yaptığımız araştırma sonucu Türkiye tekstil makinalarının durumu hakkında herhangi bir araştırma ve istatistiki bilgi bulamadık. Bu ihtiyaçtan dolayı, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) olarak Bursa Şubesi ile Ko-ordineli **"Türkiye'de Tekstil Sektörünün Durumu ve Tekstil Makinaları İmalat İmkanları"** başlıklı bir rapor hazırladık.

İçerik bakımından Türkiye'deki tek araştırma raporudur. Rapor yaklaşık 4 aylık sıkı bir çalışma ile meydana getirilmiştir. Umarım raporumuz hedeflediğimiz yatırım ve ihracat atağına vesile olur.

Bu raporun hazırlanmasında emeği geçen MÜSİAD Bursa Şubesi Başkanı Sayın Osman Birkan'a, değerli hocalarımız Uludağ Üniv.Müh. Fak.Tekstil Müh. Öğretim üyeleri sayın Prof. Dr. Halil Rıfat Alpay ve Doç.Dr.Yusuf Ulcay'a ve emeği geçen tüm arkadaşlara ayrı ayrı teşekkür ederim.

Bu konu ile alakalı MÜSİAD olarak bize verilecek tüm görevleri eksiksiz yapacağımıza inanıyoruz.

Raporun hayırlara vesile olmasını niyaz ediyorum.

Ömer BAL
MÜSİAD Giyim-Deri Halı
Meslek Komitesi Başkanı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
I. TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN DURUMU	4
Giriş	5
Dünya Tekstil Sektörü	9
Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü	13
Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörünün Dış Ticaret Durumu	20
Tekstil ve Konfeksiyon Dış Ticaretinin Alt Sektörlere Göre Dağılımı	21
İpekli Tekstil Mamülleri	21
Yünlü Tekstil Mamülleri	22
Pamuklu Tekstil Mamülleri	24
Keten Tekstil Mamülleri	25
Sentetik ve Suni Tekstil Mamülleri	26
Non-woven Tekstil Mamülleri	29
Halı, Kilim vb Tekstil Mamülleri	30
Kadife, Dantela vb Süs Tekstil Mamülleri	32
Teknik Tekstil Mamülleri	33
Örme Tekstil Mamülleri	34
Konfeksiyon Mamülleri	35
Tartışma	38
Yurt İçi Sebepler	44
Yurt Dışı Sebepler	45
Öneriler	46
II. TÜRKİYE'DE TEKSTİL MAKİNALARININ İMALAT İMKANLARI	47
Dünyada ve Türkiye'de Tekstil Makinaları Sektörünün Durumu	47
Suni, Sentetik Lif ve İplik İmâl Ederi Makinalar (Grup 1)	60
İplik Makinaları (Grup 2)	64
Dokuma Hazırlık Makinaları (Grup 3)	69
Dokuma Makinaları (Grup 4)	74
Örme Makinaları (Grup 5)	79
Tül, Dantela, şerit, Kaytan, İşleme Makinaları (Grup 6)	85
Grup 1-6 İçin Cihazlar, Yardımcı Makinalar, Aksam, Parça & Teferruat (Grup 7)	89
Keçe Makinaları (Grup 8)	92
Terbiye, Boya, Baskı ve Bitim İşlem Makinaları (Grup 9)	95
Dikiş - Konfeksiyon Makinaları (Grup 10)	102
Öneriler	109
III. SONUÇ	111
Sonuç	112
Kaynaklar	114
Teşekkür	115

Türkiye'nin tekstil ve tekstil makinaları imalatı hakkında araştırma yapmak isteyen herkesin karşılaştığı en ciddi engel bu konularda güvenilir veri ve bilgilerin olmayışıdır. Tekstil makinaları ve imalat sektörümüzün kapasitesi ve teknolojik seviyesi hakkında halihazırda hiçbir araştırma ve yayın olmadığı gibi, Türk Tekstil Sektörü'nün makina parkı ile ilgili kapsamlı veya genel anlamda yapılmış bir anket çalışmasına dayalı güncel veya eski bir envanteri de mevcut değildir.

En son yapılan ve "Türk Tekstil Sektörü'nün Yapısal Değişim Çalışması" başlığını taşıyan proje, The Boston Consulting Group tarafından yürütülen ve Türk Tekstil Sektörü'nün geniş kapsamlı olarak elyaftan hazır giyime kadar olan bütün bölümlerini içerisine alan 12 ciltlik bir takım halinde İngilizce ve Türkçe olarak Aralık 1985'de Devlet Planlama Teşkilatına sunulmuştur. Bu döküman, önsözünde de belirtildiği gibi sektörün değişik bölümlerinin uluslararası rekabet gücünü tesbit ve teşhis ederek, politik kararlara ışık tutmak ve sektörün rekabet gücü ile ihracat potansiyelini geliştirmek için belirli tavsiyelerde bulunmak amacını taşımakta idi. Resmi ve özel sektör yöneticileri tarafından çok ciddiye alınan ve hem bilimsel toplantılarda ve hem de basınımızda uzun süre tartışılan bu çalışmaya; "tekstil sektörümüzün değişik bölümleri için güvenilir bilgilerin mevcut olmaması nedeniyle önce detaylı temel bilgilerin toplanması ve bu bilgilerin doğruluklarının kontrol edilmesiyle başlandığı" belirtilmektedir.

Ancak bu çok önemli raporu hazırlayanlar da nedense, anket yöntemini değil görüşerek tahminler edinme yolunu seçmişlerdir. Tahminlerin isabet derecesinin ve bunlara dayanarak yazılan ciltler dolusu dökümanın bilimselliği, objektifliği ve güvenilirliği de elbetteki yine "TAHMİN" metoduyla tesbit edilebilecektir. Detaylı bilgilerin toplanabilmesi için, Türkiye'deki 250'yi aşkın tekstil kuruluşu ile yüzyüze yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerin çalışmanın temel bilgi kaynağını oluşturması ve çeşitli kesimlerle yapılan yaklaşık 400 görüşmenin yeterli bulunması, bu çok ünlü ve pahalı raporun da sağlam istatistiki bilgilere dayanmamasından dolayı güvenilirliğine gölge düşürmüş bulunmaktadır. Bu durum aşağıda belirtilen ve sadece bir ilimizi kapsayan ciddi bir envanter çalışmasının ortaya koyduğu örnek ile kıyaslanınca daha iyi anlaşılabilir.

Temmuz 1988 ile Şubat 1989 tarihleri arasında, ODTÜ İşletmecilik ve Yönetim Sistemleri Merkezi tarafından İGEME için yapılan "Bursa Tekstil ve Hazır Giyim Envanteri" çalışmasının sonuçları, Bursa'da ki 4353 tekstil ve hazır giyim sanayii işyerinde uygulanan 5859 anketin değerlendirilmesini kapsayan 16 ciltlik bir seri rapor halinde sunulmasına rağmen bir türlü yayınlanmamış ve adeta büyük bir gizlilik içerisinde tutularak, bu muazzam bilgi hazinesinin güncelliğini yitirmesi için kamuoyundan ve araştırmacılardan itina ile saklanmış.

Sadece Bursa için anketlere dayanarak gerçekleştirilen bu ciddi envanter çalışması, tekstil sektörümüz hakkında o zamana kadar sadece tahminler baz alınarak yapılan yayın ve çalışmaların gerçeklerle uzaktan dahi alakasının olmadığını ortaya koymuş bulunan çok çarpıcı bir örnektir.

En sonuncusu 1993'ün son aylarında yürütülen ve beş yıllık kalkınma planları için DPT tarafından özel ihtisas komisyonlarına hazırlatılan "Tekstil ve Hazır Giyim Sanayii" raporlarının da bu çerçeve içerisinde dayandıkları veri ve bilgilerin tahminlerden öteye gidemediği bilinen bir gerçektir. DPT, bu raporlara veri temini konusunu sadece komisyonların insaf ve becerisine terkederken, bu konuda gayret gösteren komisyon üyelerine maddi ve manevi her türlü yardımda bulunmaktan da özenle kaçınılmaktadır. Bu durum sürekli eleştirilere uğramasına rağmen, ülkemizin en önemli sektörlerinden birisi hakkında güvenilir veri ve bilgilerin elde edilmesini ve devamlı güncel tutulmasını sağlayacak önlemlerin hala alınamamış olması son derece üzücüdür. Netice itibarıyla söz konusu özel ihtisas komisyonu raporlarının da kaynak olarak kullanılabilecek, anketlere dayalı, güvenilir makina parkı ve kapasite bilgilerini ihtiva etmediği ısrarla belirtilmelidir.

Oysa Bursa Tekstil ve Hazır Giyim Sanayii Envanteri'nin bir pilot bölge çalışması olarak başlatıldığı, bunun bütün Türkiye'yi kapsamına alacak şekilde tamamlanacağı ve belirli aralıklarla uygulanacak anketler vasıtasıyla da verilerin güncel kalmalarının sağlanacağı bildirilmiş olmasına rağmen, daha sonra bu konu tamamen kapatılarak gündemden çıkarılmış bulunmaktadır.

Türkiye'de istihdamın ve ihracatın yükünü taşıyan, lokomotif olarak nitelendirilen Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü ile ilgili hiçbir ciddi veri ve bilgilerin olmayışı, ileri sürülen bütün savların tartışılmasını bile imkansız hale getirmektedir. Boston Consulting Raporu'ndaki gibi seçilmiş firma ve kişilerle yapılan görüşmelere, kısmi sektörel verilere ve sonuçta sadece tahminlere dayanarak hazırlanan her türlü rapor ve projelerin neticede sağlıklı sonuçlar veremeyeceği de aşîkardır. Bu büyük ve çok önemli sektörümüz hakkında bile elde doğru dürüst veri bulunmazken, henüz önemli bir varlık dahi gösterememiş olan "Makina imalat Sanayimizin" çok özel bir sahasını teşkil eden "Tekstil Makinaları imalatımız" hakkında bırakınız ankete dayalı verileri, bir iki taneden fazla yazılmış makalenin bile bulunmayışı son derece normal karşılanmalıdır.

Ortaya koymaya çalıştığımız durum; Türkiye'de mevcut tekstil makina parkının, yaş, model, kapasite ve teknolojik seviyesini inceleyerek hakkında fikirler üretmemizi sağlayacak, tamamına yakın bir şekilde ithal teknoloji ve makinalarla oluşturulmuş bulunan tekstil sektörümüz için teknoloji üretmek ve transfer etmek konularında sağlıklı kararlar alınmasına imkan verecek hiçbir kaynağın bulunmadığını belirtmek amacına yöneliktir. Hem tekstil ve hem de tekstil makinaları sektörlerimizle ilgili olarak her türlü spekülasyonlara imkan veren bu durumun giderilmesi ancak sağlıklı ve güvenilir bilgilerin teminiyle olabilecektir ki o da imkansız veya zor bir şey değildir.

Elinizde bulunan çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için D.İ.E., Sümerbank, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı İTKİB, M.K.E.K. tarafımızdan ziyaret edilerek yapılan görüşmeler ve yoğun kaynak toplama çalışmaları sonucunda birbirine uymayan, ya da bölük pörçük birtakım veriler elde edilmiştir. T.S.K.B. ve M.P.M. kaynakları da dahil olmak üzere bunların arasında Devlet İstatistik Enstitüsü'den alınan 1982-1993 Ağustos dönemine ait Tekstil, Hazır Giyim ve Tekstil Makinaları sektörlerine ait ithalat ve ihracat verilerinin yapacağımız araştırma için en güvenilir kaynak olabileceğine kanaat getirilmiştir. Burada aynı kurumumuzun üretim verilerinden niçin yararlanamadığımız sorusu haklı olarak sorulacaktır. Ülkemiz koşulları dikkate alındığında, yaptığı çalışmalar olağanüstü ve insanları da çok iyi niyetli ve yardımsever olan Devlet İstatistik Enstitümüzün üretime ait bilgilerine güvenilerek yapılacak çalışmaların sağlıklı olamayacağı bize bizzat bazı çalışanlarınca ima edilmiştir.

Ne yazık ki D.İ.E.'nin üretim verilerinin "güvenilir" olması bir yana "fikir verebilir" olarak bile kabul edilemeyeceği anlaşıldığından, elde mevcut son oniki yılın ithalat ve ihracat rakamlarının araştırmamıza esas olarak alınmasının en uygun çözüm olacağı sonucuna varılmıştır.

Türk Tekstil Sektörü'nün ihracat hamlesine başladığı yılları da kapsayacak şekilde, sözü edilen dönemde sektörün makina parkının oluşturulmasının ithalat yoluyla yapıldığı herkes tarafından tartışmasız kabul edilen bir husustur. Böyle olunca, son oniki yılda ülkemize ithal edilen tekstil makinalarının incelenmesiyle mevcut diğer veri ve bilgilerden çok daha doğru tesbitinin yapılabileceği inancıyla, bu sahada temini mümkün en ayrıntılı veriler üzerinde yapılan "pöste ki sayma" benzeri bir çalışma sonucunda yorumlar gerçekleştirilmiştir. Bu yorumlar ülkemizin tekstil makinalarına olan talebini de oldukça kesin bir biçimde ortaya koymaktadırlar. Aynı şekilde, elde hiçbir veri bulunmayan tekstil makinaları imalatımızın teknolojik seviyesi ve rekabet potansiyeli de tekstil makinaları ihracatımızın rakamlarından çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bütün bu doğru bilgi arama ve oluşturma gayretlerimize rağmen üzerlerinde çok ayrıntılı çalışmalar yaptığımız "tekstil verilerinin de çok sağlıklı ve güvenilir olmadığını" üzülerek anlamış bulunmaktayız. Bu durumun yarattığı sıkıntılar raporumuzun incelenmesi sırasında da rahatlıkla farkedilebilecektir.

Yıllardan beri, ülkemizin ve sektörlerin geleceği açısından, ciddi planlamaların ve yorumların yapılmasını sağlayacak, güvenilir istatistiki verileri ihtiva eden envanterlerin mevcut olmayışının sıkıntısına rağmen, başta D.P.T. ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca bu hayati ihtiyacın giderilmesi yönünde hiç bir teşebbüste bulunulmamış olması düşündürücüdür.

Doğru veri ve bilgilere duyulan ve tekstil ile tekstil makineleri sektörlerimiz hakkında her türlü ciddi, bilimsel araştırma ve yayın yapılmasının önünde bir engel oluşturan söz konusu durumun ısrarla muhafaza edilmesi, bu gibi çalışmaların bazı kişilerce sakıncalı görüldüğü şüphesini uyandırmaktadır. Bilindiği gibi üretim verileri ve kapasite bilgileri diğer taraftan "vergi" hesaplamalarına da ışık tutabilecek önemli kaynaklar sayılmaktadır. Yine üzerinde çalıştığımız ihracat ve ithalat bilgilerinin de bu açıdan değerlendirilmeleri gerekmektedir. Hatta birtakım önemli veriler sayılabileceğine inandığımız "kapatılan teşvikler" konusunun da herkesten bir sır gibi saklandığına kaynak toplama çalışmalarımız sırasında üzülmeye şahit olmuş bulunuyoruz. Böyle olunca, "bulanık suda balık avlamak isteyenler" in bu tip net ve doğru verilerin elde edilmesini ve kamuoyu tarafından bilinmesini arzu etmeyecekleri de açıktır.

Dünyadaki tekstil makina parkına ait bilgiler ve raporlar da her yönüyle spekülasyonlara açık bir konudur. Örneğin son yılların ITMF çizelgelerinde; "Türkiye'de hiç filament dokuma makinasının bulunmadığı"nın ısrarla belirtilmesi bunun en güzel örneği olmalıdır. Şu anda sadece Bursa'da üçbin civarında filament dokuma makinasının çalıştığını ilgilenen herkes bilmektedir. Dünyadaki tekstil sektörünün makina parkından sadece iplik eğirme ve dokuma makinalarına ait olarak ITMF tarafından bildirilen rakamların doğruluğunu kanıtlayacak hiçbir kurum ve araştırma da mevcut değildir. ITMF hazır giyim makineleri hakkında ise sayısal bilgi verememektedir. Bu kuruluşun raporlarında kullandığı üslup ise oldukça ilginçtir. Sürekli yeni yatırımlar yapılmasını ve makineler alınmasını, mevcut makina parkının kısa aralıklarla yenilenmesini sağlamak için adeta psikolojik baskı oluşturmaya yönelik olduğu hemen farkedilen raporlarından, tekstil üreticilerinin mi yoksa makina imalatçılarının mı federasyonu olduğu pek anlaşılamamaktadır.

Bütün bu bilinmezlikler arasında ve eldeki doğruluğu tartışılabilir bilgi kırıntılarıyla, mümkün olduğu kadar gerçeğe yakın bir durum tesbiti yapılabilmesi için gösterilen gayretlerin neticesinde ortaya konulan bu araştırma raporunun, bu haliyle bile, bilhassa tekstil makineleri konusunda güvenilir ilk ve tek eser olma iddiasını taşıdığı belirtilmelidir. Bu çalışmanın bir kaynak eser olarak, bundan sonra daha birçok ciddi araştırmaya ışık tutacağına olan inancımız, karşılaştığımız zorlukları aşmamızda en büyük itici gücü oluşturmuştur.

Daha önce tekstil ve tekstil makineleri konusunda kaynak araştırması yapmamış bir okuyucu için ilk bakışta oldukça sıgı gibi görünebilecek bu araştırma raporunun çizelge ve grafiklerinde yer alan sayısal verilerin elde edilmesi uğruna 8000 bilgisayar sayfasını aşkın ve yanında hiçbir açıklaması bulunmayan, muazzam bir rakam yığınının tam bir şifre çözme yöntemi kullanarak ayıklandığının bildirilmesi, muhtemel eleştirilerin daha ınsafli olmasına yardımcı olabilecektir.

Özellikle tekstil makinelerine ait ithalat ve ihracat çizelgelerinin ve grafiklerinin muhtelif bakış açılarından yorumlanabileceği aşikardır. Ancak dikkatli bir okuyucu bunların ayrıntılı şekilde yorumlanmasının pek çok yeni araştırmaya kaynak teşkil edebileceğini de hemen farkedecektir. Bu bakımdan, verilerin ve grafiklerin çok genel anlamda yorumlanmasıyla durumun ana hatları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Fakat, çizelgelerin ve grafiklerin pek çok kısmı incelemelere ve alt sektörler için yapılacak araştırmalara kaynaklık edebilecek ve çok daha fazla yorumları ortaya çıkarabilecek verileri içerdiği de özellikle vurgulanmalıdır.

Son olarak, bu araştırma raporunun herhangi bir tekstil makinasının imalatına yönelik teknolojik verileri ve ancak bir yapılabirlik araştırmasından sağlanabilecek ayrıntıları da ihtiva etmesinin beklenemeyeceği belirtilmelidir. Tekstil makineleri günümüzde teknolojinin zirvesindeki imkanlarla imal edilebilmekte olan karmaşık ve pahalı sistemleri içermektedirler. Bu makinelerden herhangi birinin imalatı için yapılacak ön çalışmanın bile ciltler tutacağı ve çok farklı metodları gerektireceği konunun uzmanları tarafından gayet iyi bilinmektedir. Sanayinin bütün sektörlerinde sürdürülen her çeşit üretim faaliyeti elbette belirli bir öneme sahiptir ancak, bunların arasında tartışmasız çok ayrıcalıklı bir konumu olan makina imalatının son derece ciddi bir iş olduğu hiç unutulmamalıdır.

I. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Doç. Dr. Yusuf ULCAY

*Uludağ Üniversitesi
Tekstil Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi*

GİRİŞ

Oldukça eski bir maziye sahip olan Türk Tekstil Sanayi, bugün tekstil ve konfeksiyon sektörüyle birlikte Türkiye ihracatından aldığı pay (toplam ihracatın %34.4 ü ve sanayi ürünlerinin ihracatının %42'sini) ve istihdam ettiği elaman sayısı itibarıyla (iki milyon direk istihdam, bir o kadar da yan sanayi istidamı), Türkiye ekonomisinin çekici gücü durumuna gelmiştir. Böylece ülkenin önemli döviz girdi kaynağıdır. Bu sanayi dalı, gayri safi milli hasılanın %7'sini ve toplam imalat sanayi istihdamının %28'ini temin etmektedir. Toplam imalat sanayi üretim içerisindeki, tekstil ve konfeksiyon sanayiine ait pay %12 civarındadır. İSO tarafından 500 büyük sanayi kuruluşu arasında düzenlenen ankette bu kuruluşlardan 103'ünün tekstil ve konfeksiyon sektörüne ait olması, bu sektörün ekonomi içindeki yerini belirleme bakımından önemlidir (Bkz Tablo I-1).

Tablo I-1: 1992 Yılı 500 Büyük Sanayi Kuruluşunun Sektörler İtibarıyla Dağılımı

Sıra	SEKTÖRLER	İŞYERİ SAYISI
1	Dokuma ve Giyim Sanayi	103
2	Gıda, İçki ve Tütün Sanayi	77
3	Kimya, Petrol Ürünleri Lastik ve Plastik S.	72
4	İlmi ve Mesleki Aletler Sanayi	58
5	Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi Ürünleri	54
6	Metal Ana Sanayi	43
7	Otomotiv Sanayi	34
8	Kağıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	22
9	Madencilik ve Taşocakçılığı	22
10	Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	10
11	Elektrik Sektörü	4
12	Deri ve Ayakkabı Sanayi	1
	Toplam Sanayi Sektörü	500

İSO Dergisi, Eylül 1993, Yıl 28, Sayı 330, s.90-99.

Tekstil Araştırmanın "1982'den 1988'e Tekstil ve Hazır Giyim Sanayi" isimli araştırmasında da 150 büyük firma içerisinde Tekstil ve Konfeksiyon sanayiine ait firma sayısı 38 olmuştur.

Tekstil ve Konfeksiyon sanayimiz modernizasyon aşamasında olup, dünyanın birçok ülkesi ile rekabet edebilmektedir. Türkiye, Tekstil ve Konfeksiyon sanayi dalında 1990 yılı itibarıyla, dünyada 5. net ihracatçı ülke olmuştur.

Tekstil sektöründe bu başarıyı gösteren, fakat göstermekte devam etmesi bazı tedbirlerin alınmasına bağlı olan, ülkemizde, bugüne kadar maalesef, bu sanayinin makina imalat tekniği gelişme gösterememiştir. Sektörün yukarıda kısaca özetlediğimiz niteliklerini tekstil makinaları imalatında söyleyemeyiz. Bu çalışmada, bu sanayi dalı alt sektörleriyle birlikte incelenerek, tekstil makina imalatın, neden pahalı yabancı makinaların daha ucuz yerli makinalara tercih edilmelerine cevap arayıp, yerli tekstil makina imalatının hangi sektörlerde daha başarılı olabileceği araştırılacaktır.

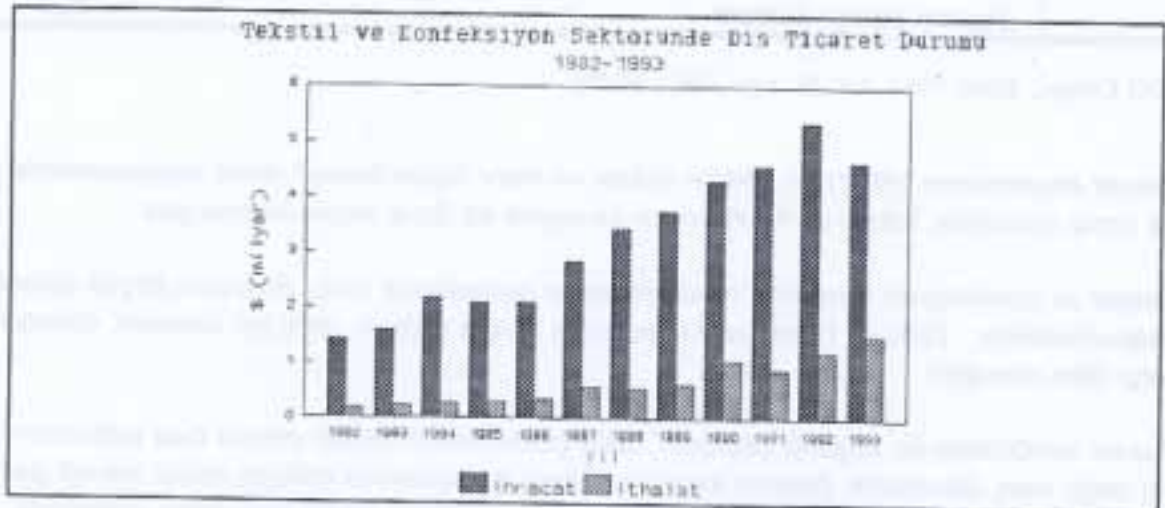
Türkiye'nin 1980'li yıllarda dışa yönelik ihracat politikası uygulaması ve sanayileşme hareketini hızlandırması Tekstil ve Konfeksiyon sektöründe olumlu bir şekilde etkilemiştir.

Tekstil ve Konfeksiyon sektörünün 1982-1993 yılları arasındaki üretim değerleri aşağıda verilmiştir. Müteakip grafikte de bu verilerin görüntüsü sunulmuştur. (Bkz Tablo I-2, 4 ve Grafik I-1, 2)

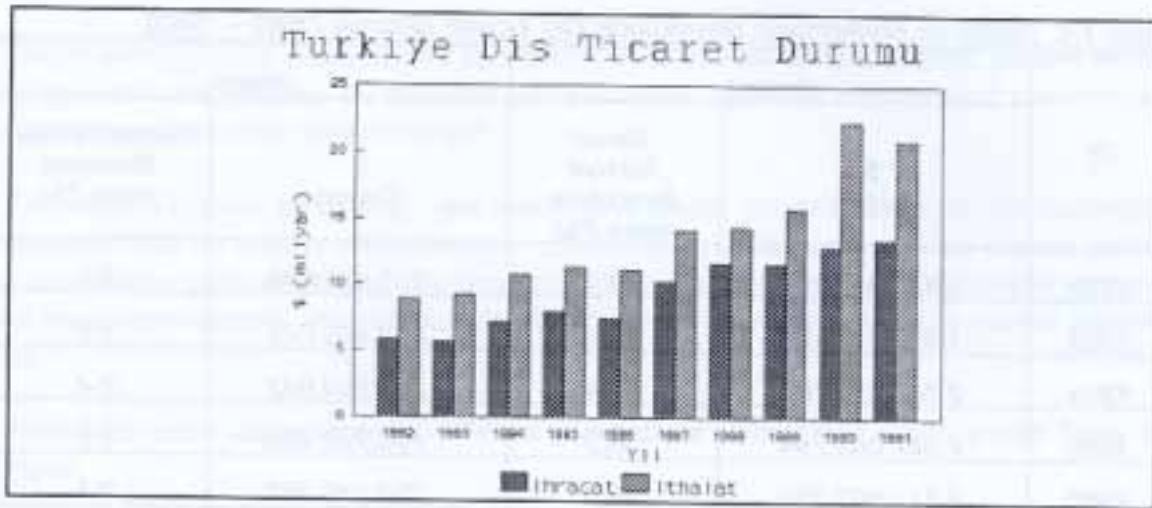
1980'li yılların başlarında tekstil ihracatımız iplik olarak %55 artışla 90.000 tondan 140.000 tona çıkmıştır. Konfeksiyon ihracatımızda %900 bir artışla 7.000 tondan 70.000 tona yükselmiştir. 1980'li yılların sonlarına gelindiğinde, tekstil ihracatımız iplik bazında hemen hemen aynı kalmışken, Konfeksiyon ihracatımız %150 artış daha göstererek 177.000 tona (%2500 1980'e göre) çıkmıştır.

Tablo I-2: Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)

Yıl	İhracat	İthalat	İthalat/İhracat
	\$ Değeri	\$ Değeri	(%)
1982	1.435.949.356	185.855.646	12.9
1983	1.599.287.522	239.570.875	14.9
1984	2.169.370.708	265.690.842	12.2
1985	2.087.065.284	299.722.485	14.3
1986	2.111.961.356	352.245.383	16.6
1987	2.861.447.699	568.788.323	19.8
1988	3.461.639.387	547.152.132	15.8
1989	3.769.681.333	630.897.256	16.7
1990	4.322.597.516	1.066.996.350	24.6
1991	4.593.699.703	899.468.918	19.5
1992	5.376.507.074	1.224.603.591	22.7
1993	4.673.997.254	1.518.692.262	32.0

Grafik I-1: Tekstil ve konfeksiyon sektöründe dış ticaret durumu (1982 - 1993)

Grafik I-2: Türkiye'nin dış ticaret durumu

Tablo I-3: Türkiye Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)

Yıl	İhracat		İthalat	
	Miktar (ton)	Değer (000 \$)	Miktar (ton)	Değer (000 \$)
1982	12.545.153	5.745.973	23.132.022	8.842.664
1983	11.316.892	5.727.833	26.849.128	9.235.001
1984	13.499.279	7.133.602	32.328.665	10.756.922
1985	13.677.499	7.958.008	33.328.665	11.343.375
1986	13.072.416	7.456.724	35.585.948	11.104.770
1987	14.113.485	10.190.047	45.485.316	14.157.805
1988	21.733.582	11.662.021	46.294.484	14.335.396
1989	17.256.125	11.624.692	47.159.112	15.792.143
1990	18.524.263	12.959.288	50.803.214	22.302.126
1991	23.745.748	13.593.462	47.565.923	21.047.014
1992	25.703.944	14.714.624	51.688.136	22.871.015
1993	26.805.220	15.345.067	66.507.656	29.428.370
1994*	8.819.709	5.049.626	17.203.047	7.612.978

*: 1 Ocak 1994 - 1 Mayıs 1994 Değerleri

Tablo 1-4: Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründe Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	Genel Türkiye İhracatına oranı (%)	\$ Değeri	Genel Türkiye İthalatına oranı (%)
1982	1.435.949.356	24.9	185.855.646	2.1
1983	1.599.287.522	27.9	239.570.875	2.5
1984	2.169.370.708	30.4	265.690.842	2.4
1985	2.087.065.284	26.2	299.722.485	2.6
1986	2.111.961.356	28.3	352.245.383	3.1
1987	2.861.447.699	28.0	568.788.323	4.0
1988	3.461.639.387	29.6	547.152.132	3.8
1989	3.769.681.333	32.4	630.897.256	3.9
1990	4.322.597.516	33.3	1.066.996.350	4.7
1991	4.593.699.703	33.7	899.468.918	4.2
1992	5.376.507.074	36.5	1.224.603.591	5.3
1993	4.673.997.254	30.4	1.518.692.262	5.1

AT'nin Topluluk Dışı Ülkelerden Yaptığı İthalat
İçinde Türkiye'nin yeri

<u>Tekstil</u>	<u>AT</u>			<u>ALMANYA</u>	
Yıl	Sıra	%	Sıra	%	
1980	12	3.0	-	-	
1984	4	5.9	3	7.5	
1989	5	7.3	4	7.3	
1990	5	6.8	4	7.1	
<u>Konfeksiyon</u>					
1980	27	1.1	-	-	
1984	4	5.7	4	8.0	
1989	2	10.5	1	14.6	
1990	2	11.0	1	15.4	

Bu olumlu gelişmelerin yanı sıra, tüm dünyada bu sektörde meydana gelen kriz, Türk Tekstil ve Konfeksiyon sektöründe etkilemiştir. Türk Tekstil ve Konfeksiyon sektörü, dünya tekstil ve konfeksiyon sektöründen ayrı mütealâ edilemeyeceğinden, bu sanayi dalındaki kriz için şu tespitler hem dünya hemde Türkiye tekstil ve konfeksiyon sektörü için geçerlidir.

- 1 - Yeni makina yatırımlarının çok hızlı artışı,
- 2 - Kapasite kullanım oranlarının düşmesi,
- 3 - Kumaş ve özellikle iplik stoklarının aşırı artışı,
- 4 - Tekstil tüketim büyüme hızının düşmesi, ve
- 5 - Tüm ülkelerde korumacılık eğilimlerinin yaygınlaşması.

DÜNYA TEKSTİL SEKTÖRÜ

Tekstil teknolojisinin, elektronik ve yeni teknikleri kendisine adapte ederek, yüksek verimli fakat sermaye yoğun bir hale gelmesi, bu sektörde yeni yatırımları yapabilen sanayileşmiş ülkelerin tekrar avantajlı duruma gelmelerinde etkin olmuştur.

Teknolojik sahadaki gelişmeler, yeni makinaların üretim gücünü artırmıştır. Bu durumda artan işçilik maliyetleri belli bir oranda düşürülmüştür. Dolayısıyla, düşük kapasiteli eski makina parklarının piyasada tutunabilme gücü azalmıştır. Bu piyasada (sektörde) ayakta kalabilmek isteyen yatırımcıda, şu anda aşırı kapasiteye rağmen, maliyet muhasebesi yönünden avantaja sahip yeni makina yatırımına yönelmiştir.

1986-1988 yılları arasında çeşitli ülkelere ait tekstil ve konfeksiyon sektör analizi Tablo I-5'de görülmektedir.

AT ülkelerinin tekstil dış ticareti fazlalık vermektedir.

İtalya'nın hem tekstil hem de konfeksiyonda dış ticareti fazlalık vermektedir.

Almanya 1980'li yılların başında tekstil dış ticaretinde 600 milyon DM açık verirken, kendi tekstil makina imalat sanayiinin sağladığı büyük başarı sonucu, makina parkını modernize ederek, dünyanın en sağlıklı tekstil sanayilerinden biri olmuş ve 1990 tekstil sektörü dış ticareti 3.3 milyar DM fazlalık verir hale gelmiştir.

Tekstil ithalatçısı olan ülkelere; Fransa, teknolojisini ve yapılanmasını yenileyerek ilerleme kaydederken, İngiltere'de bu yenilenmenin gerçekleşmemesi ve işçi verimliliğinin düşük olması İngiltere tekstil dış ticaretinin açık vermesinin göstergesidir.

AT üyesi Portekiz'in hem tekstil hemde konfeksiyon dış ticaret fazlalığı vardır. AT'na girmekle dış ticaretinde önemli bir artış olmuştur. İspanya'da ise, AT'a girmeden önce hem tekstil hem de konfeksiyon dış ticareti fazlalık verirken, AT'a girdikten sonra hem Tekstil hemde konfeksiyon da dış ticareti açık vermeye başlamıştır.

Dünyanın, tekstil ve konfeksiyon dış ticareti en fazla açık veren ülkesi olan ABD, 1987'den bu yana sürekli açığını kapatmaktadır. Bunda da;

- a) makina parkının yenilenmeye başlaması,
- b) ABD kamuoyunun bu konu üzerinde hassasiyetle durması, ve
- c) ithalatını maliyeti düşük ülkelere gerçekleştirmesi önemli etken olmuştur.

1986 yılından bu yana dünyanın ikinci büyük tekstil makinaları ihracatçısı ülkesi durumuna gelen Japonya, güçlü bir tekstil sanayiine sahiptir. Bilhassa, 1980'li yıllarda 60 bine yaklaşan yeni mekiksiz tezgah ile Japonya, dünyanın en büyük mekiksiz tezgah yatırımcısı olmuştur.

G. Kore, dünyada tekstil ve konfeksiyon dış ticareti fazlalık veren ülkelerin başında gelmektedir. (Yaklaşık 12 Milyar US\$). Son yıllarda, Tayvan ve G. Kore'de konfeksiyon ihracatları azalırken tekstil ihracatları artış göstererek durumlarını muhafaza etmişlerdir.

Hong Kong, kuvvetli bir tekstil sanayiine sahip olmamakla birlikte, büyük bir konfeksiyon üreticisi ve ihracatçısı bir ülkedir. 20 milyon US\$'lık konfeksiyon pazarını elinde tuttuğu iddia edilmektedir.

Fas ve Tunus, AT ülkelerinin bilhassa Almanya ve Fransa'nın konfeksiyon fasoncusu durumundadırlar. Bunun dışında kuvvetli bir tekstil sektörüne sahip olduğu söylenemez.

Eski bir tekstil sanayine sahip olan Mısır'da ise, bu sektör pek gelişmemiş, pamuk elyafı, iplik ve kumaş ihracatını son 10 senede ancak %10 civarında arttırabilmiştir.

Dünyadaki büyük pamuk üreticilerinden Brezilya'da (dünyanın 6. büyük pamuk yetiştiricisi, Türkiye 7.) pamuklu sektörde genellikle ring iplikçiliği hakim olup OE rotor iplikçiliğindeki gelişme geriden takip etmektedir. Dokuma sanayiye oldukça eski olup, son 10 yıldır yıllık 1000 kadar yeni tezgah girdisiyle 10.000 kadar yeni mekiksiz tezgaha sahip olmuştur.

ABD, Kanada ve Meksika arasında yeni imzalanan NAFTA (North America Free Trade Agreement) ile, Meksika tekstil ve konfeksiyon sektörüne yeni bir hareketlenme gelmesi beklenmektedir. Son 10 yıldır (1982'den beri) , ABD'nin konfeksiyon dış alımlarında uyguladığı ABD kumaşından konfeksiyona gümrük muafiyeti, Meksika'nın ihracatında %100'ün üzerinde bir artış sağlamıştır. Bu durum, Karayib ada ülkeleri içinde geçerli olup, bu ülkelere, ucuz işgücü maliyetinden dolayı büyük miktarlarda Amerikan sermayesiyle konfeksiyon yatırımı yapılmıştır.

Dünyanın en büyük iplik eğirme kapasitesine sahip olan Çin'de (1980'de 18 milyon iğ, 1990'da 38 milyon iğ), kısmi özelleştirme ile küçük işletmeler tarafından alınan Çin'in eski teknolojiye ait makinalarla, iğ başına kapasitesi düşmüştür. Buna rağmen Çin, AT, ABD ve Japonya'ya olan ihracatını geliştirmiştir. 7 milyondan fazla işçinin istihdam edildiği Çin tekstil ve konfeksiyon sektörü, Çin'in dış dünyaya açılımında itici sektör olmuştur.

Günlük işçi ücretlerinin 5 US\$'ın altında olduğu ülkelerin tekstil ve konfeksiyon sektörlerindeki artışlar genelde konfeksiyon ürünlerindeki ihracat artışının bir ürünüdür. Bununla beraber, dünyanın en düşük işçi ücretine sahip ülkesi Endonezya ve Tayland gibi ülkelerde iplik ve dokumaya büyük yatırımlar yapılmaktadır.

Rusya ve bağımsızlığına yeni kavuşan Cumhuriyetlerde, düne kadar tüm tekstil ihtiyacı yerli üretimle karşılanırken, çok eski kurulu makina teknolojisine sahip tekstil sektörleri yakın gelecekte ihtiyaca cevap veremez hale gelecektir. Yeni yapılanma ve modernizasyona geçilemeyince, bu ülkelerin tekstil ürünleri için pazar haline gelip gelmeme durumları, bu ülkelerin ekonomik yapıları göz önüne alınarak cevap verilmesi gereken hassasiyete sahiptir.

Eski demirperde ülkelerinin tekstil sanayilerinin teknolojileri de eski olup verimlilikleri düşüktür. Bu ülkelerin işgücü maliyetleri düşük olduğundan, AT ülkelerine, bilhassa konfeksiyonda, fason ihracat yapmaya devam edeceklerdir. Fakat ücretlerin bu seviyede devam etmesi, para birimlerinin konvertibil olmaya başlaması ile birlikte mümkün olamayacaktır.

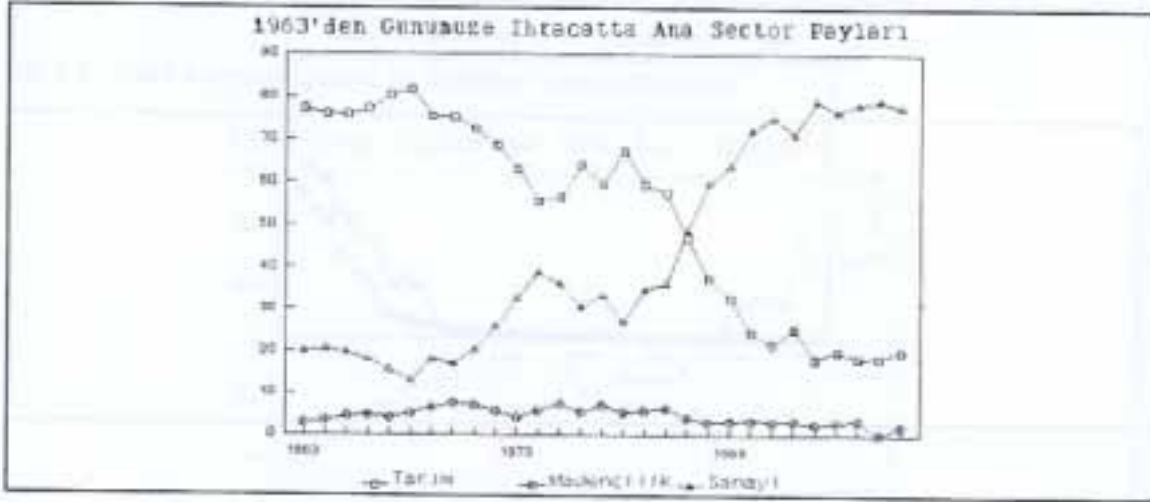
Tablo 1.5: Seçilmiş Bazı Ülkelerde Tekstil ve Hazır Giyim Eşyası Ticareti (milyon US\$)

	Tekstiller		Hazır Giyim Eşyası		Tekstil ve Hazır Giyim		Ticaret Dengesi
	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	İhracat	İthalat	
<i>AT(12)</i>							
1986	29.22	26.65	22.19	25.78	51.00	52.00	-1.00
1987	34.98	32.87	27.46	34.55	62.44	67.42	-4.98
1988	38.03	35.92	28.41	39.96	66.44	72.88	-6.44
<i>Fransa</i>		*					
1986	3.57	4.62	2.56	4.16	6.13	8.78	-2.65
1987	4.19	5.50	3.07	5.62	7.26	11.12	-3.86
1988	4.63	5.85	3.33	6.05	7.96	11.90	-3.94
<i>F.Almanya</i>							
1986	8.08	6.61	4.20	10.43	12.28	17.04	-4.76
1987	9.63	7.96	5.05	14.17	14.68	22.13	-7.45
1988	10.57	8.67	5.37	14.51	15.94	23.18	-7.24
<i>İtalya</i>							
1986	5.92	3.33	7.57	1.16	13.49	4.49	9.00
1987	7.20	4.40	9.11	1.68	16.31	6.08	10.23
1988	7.49	4.82	9.08	1.88	16.57	6.70	9.87
<i>Portekiz</i>							
1986	0.75	0.52	1.48	0.05	2.23	0.57	1.66
1987	0.88	0.84	2.08	0.12	2.96	0.96	2.00
1988	1.00	0.96	2.22	0.19	3.22	1.15	2.07
<i>İngiltere</i>							
1986	2.43	4.59	1.80	3.49*	4.23	8.08	-3.85
1987	3.01	5.69	2.35	4.55	5.36	10.24	-4.88
1988	3.45	6.47	2.52	5.53	5.97	12.00	-6.03
<i>İsveç</i>							
1986	0.48	0.90	0.31	1.52	0.79	2.42	-1.63
1987	0.57	1.11	0.37	2.04	0.94	3.15	-2.21
1988	0.57	1.17	0.35	2.09	0.92	3.26	-2.34
<i>İsviçre</i>							
1986	1.88	1.22	0.42	2.13	2.30	3.35	-1.05
1987	2.11	1.41	0.48	2.78	2.59	4.19	-1.60
1988	2.19	1.54	0.51	2.83	2.90	4.37	-1.67
<i>Türkiye</i>							
1986	0.94	0.16	1.25	-	2.19	0.16	2.03
1987	1.19	0.20	2.21	-	3.40	0.20	3.20
1988	1.27	0.24	2.42	-	3.69	0.24	3.45

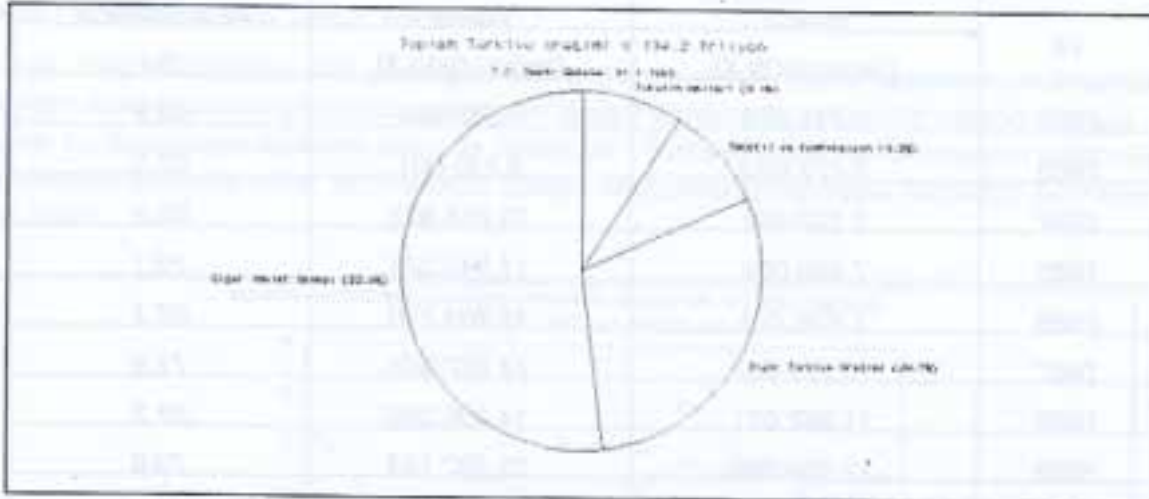
A.B.D.							
1986	2.56	5.83	0.88	18.70	3.44	24.53	-21.09
1987	2.90	6.50	1.14	22.13	4.04	28.63	-24.59
1988	3.95	6.28	1.65	23.06	5.60	29.34	-23.74
Kanada							
1986	0.40	1.78	0.30	1.53	0.70	3.31	-2.61
1987	0.47	2.00	0.36	1.77	0.83	3.77	-2.94
1988	0.58	2.18	0.38	1.91	0.96	4.09	-3.13
Japonya							
1986	5.46	2.18	0.73	2.85	6.19	5.03	1.16
1987	5.57	2.98	0.67	4.65	6.24	7.63	-1.39
1988	5.53	3.93	0.59	6.74	6.12	10.67	-4.55
Çin							
1986	4.24	1.63	2.94	0.01	7.18	1.63	5.55
1987	5.80	1.85	3.76	0.02	9.56	1.87	7.69
1988	6.46	2.39	4.87	0.02	11.33	2.41	8.92
Hong Kong							
1986	3.95	5.41	8.39	2.53	12.34	7.94	4.40
1987	5.65	7.29	10.71	3.34	16.36	10.63	5.73
1988	6.37	8.01	11.79	4.10	18.16	12.11	6.05
Güney Kore							
1986	3.20	0.92	5.48	0.02	8.68	0.94	7.74
1987	4.06	1.41	7.53	0.02	11.59	1.43	10.16
1988	4.69	1.48	8.70	0.02	13.39	1.50	11.89
Singapur							
1986	0.43	1.02	0.68	0.36	1.11	1.38	-0.27
1987	0.63	1.36	1.00	0.51	1.63	1.87	-0.24
1988	0.69	1.47	1.24	0.60	1.93	2.07	-0.14
Tayvan							
1986	3.05	1.55	4.23	0.01	7.28	0.56	6.72
1987	4.08	1.73	5.00	0.01	9.08	0.74	8.34
1988	4.55	1.84	4.71	0.13	9.26	0.97	8.29

TÜRK TEKSTİL ve KONFEKSİYON SEKTÖRÜ

5 yıllık kalkınma planlarıyla sanayileşmeye başlayan Türkiye'de (Bkz Grafik I-3), bu dönemde ihracat yönelik yapılanma başlamış ve Türk tekstil ve konfeksiyon sektörü istikrarlı büyümesini 1989 yılına kadar devam ettirmiştir. 1989'da tekstil sektöründe kriz başlarken, Konfeksiyon sektörü büyümesini günümüze kadar devam ettirmiştir. Tekstil ve konfeksiyon beraber müteala edildiğinde, 1984-92 dönemi için bu sektördeki büyüme hızı %8.7 gibi bir değerdedir ki, bu değer genel Türkiye ekonomisinin büyüme hızının üstündedir. Grafik I-4'de de görüldüğü gibi tekstil ve konfeksiyon sektörünün toplam üretim içindeki payı sürekli artmaktadır. Bu sektör, tüketim malları üretiminin %31.8'ini imalat sanayi üretiminin %11.5'ini ve toplam Türkiye genel üretiminin %8.4'ünü temin etmektedir.

Grafik I-3: 1963'den günümüze ihracatta ana sektör payları

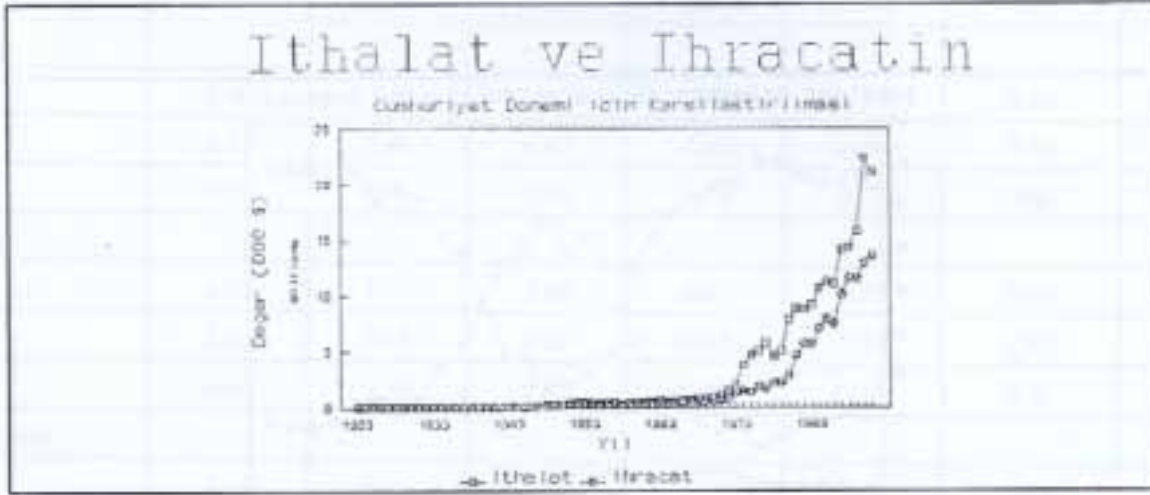
Grafik I-4: Tekstil ve konfeksiyonun Türkiye üretimindeki payı; 1992; 1988 sabit fiyatları

Türkiye'nin dış ticareti incelendiğinde (Bkz Grafik I-5) 70 yıllara kadar önemli bir açık gözlenmezken, 70 li yıllarda ve bilhassa 82 sonrası bu açık daha belirgin bir duruma gelmiştir. (Bkz Tablo I-6 ve Grafik I-6)

Tekstil ve konfeksiyon sektörünün Türkiye ekonomisi içindeki yeri için, 1950'den günümüze bu sektörde açılan işyeri sayısı ve istihdam edilen işçi sayısı incelendiğinde (Bkz Grafik I-7) işyeri sayısındaki artış oranı, işçi sayısındaki artış oranından daha hızlıdır. Dolayısıyla bu sektörde yıllar itibariyle verimliliğin arttığı söylenebilir.

Tekstil ve konfeksiyon sektörlerine ait üretim endeksleri (Bkz Tablo I-7) 1986 baz alınarak incelendiğinde, bu sektörün Türkiye imalat sanayi ile, tekstilde ekonomik krizin başladığı 1989 yılına kadar aynı paralelde gittiği görülmüştür. 1989'dan bu yana tekstil ve konfeksiyon sektörü üretim endeksinin, ciddi bir biçimde imalat sanayi üretim endeksinin altında kalması, bu sektörün Türkiye'nin genel üretimi içindeki etkin konumunun değişmeye başladığının bir işareti olabilir.

Türkiye iplik eğirme ve dokuma sektörlerinin her kolunda, dünyanın en büyük 10 (on) kapasitesi içinde bulunmaktadır. 1992 yılı itibarıyla dünya kısa elyaf sistemli ring iplik eğirme kapasitesinin %2.4'ü, OE iplik eğirme kapasitesinin %2'si, Mekikli tezgah kapasitesinin %2.5'ü ve mekiksiz tezgah kapasitesinin %1.4'ü Türkiye'dedir.

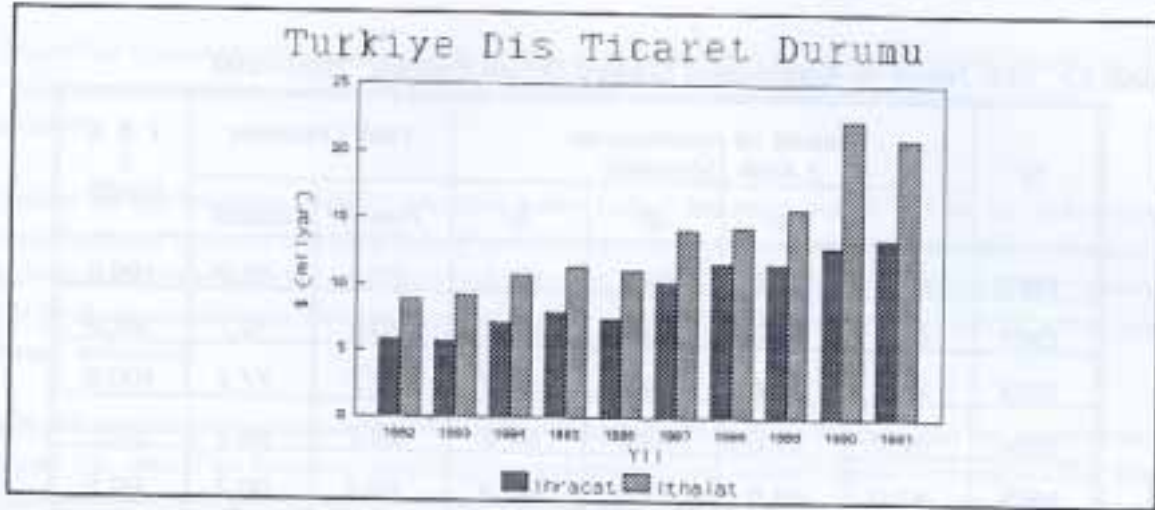

Grafik I-5: 1923'den günümüze ihracat ve ithalatın karşılaştırılması

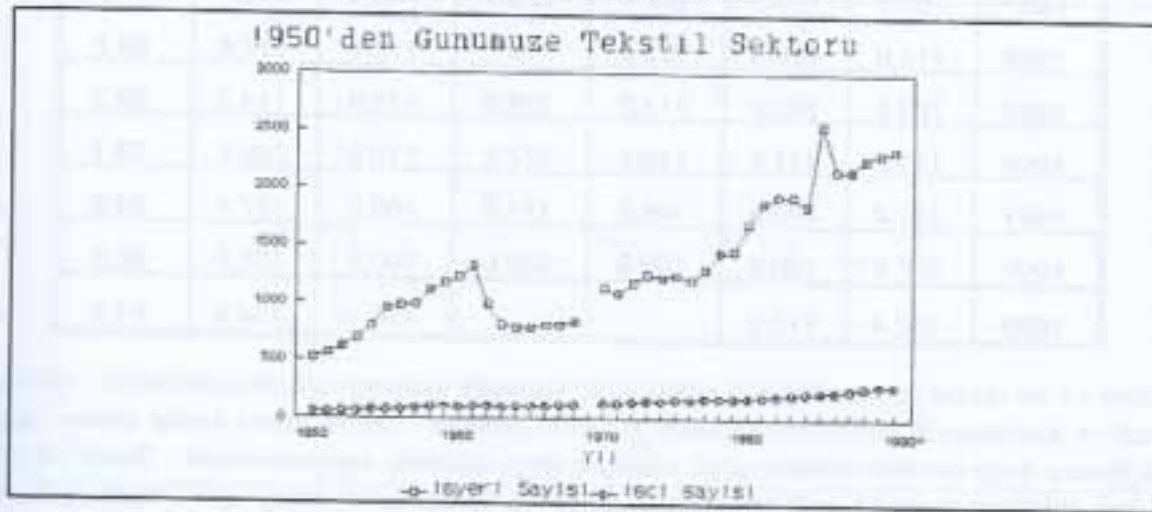
Tablo I-6: Türkiye Dış Ticaret Durumu (1982 - 1994)

Yıl	İhracat	İthalat	İhracat/İthalat
	Değer (000 \$)	Değeri (000 \$)	(%)
1982	5.745.973	8.842.664	64.9
1983	5.727.833	9.235.001	62.0
1984	7.133.602	10.756.922	66.3
1985	7.958.008	11.343.375	70.1
1986	7.456.724	11.104.770	67.1
1987	10.190.047	14.157.805	71.9
1988	11.662.021	14.335.396	81.3
1989	11.624.692	15.792.143	73.6
1990	12.959.288	22.302.126	58.1
1991	13.593.462	21.047.014	64.5
1992	14.714.624	22.871.055	64.3
1993	15.345.067	29.428.370	52.1
1994*	5.049.626	7.612.978	66.3

*: 1 Ocak 1994 - 1 Mayıs 1994 Değerleri

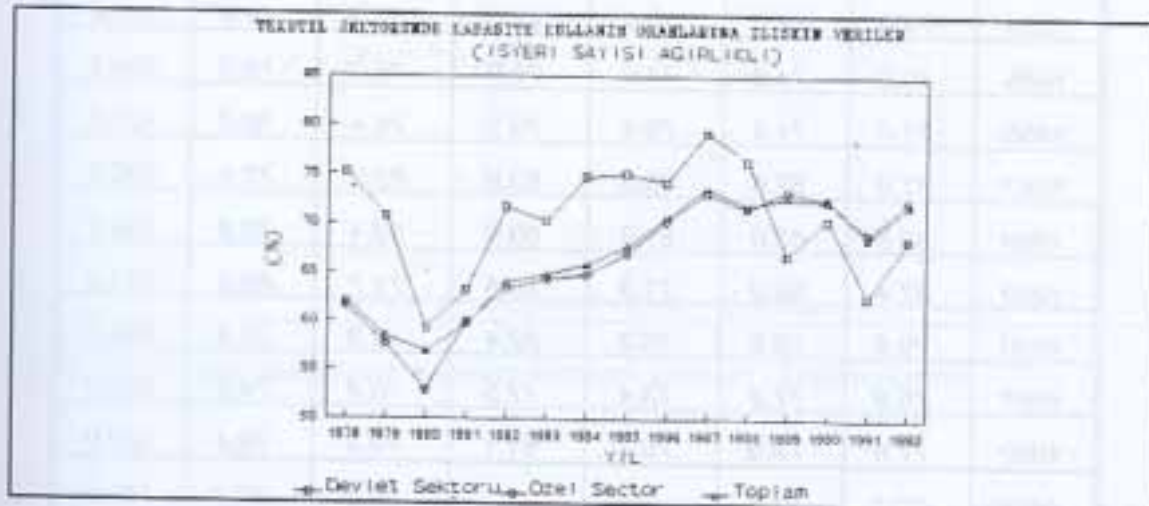

Grafik I-6: 1982 sonrası İhracat ve İthalatın karşılaştırılması

Grafik I-7: 1950 sonrası Tekstil sektörü

Türkiye 1992 yılı itibarıyla, OE iplik eğirme sistemlerine yatırım yapan Dünyanın en büyük 3. ülkesidir. Diğer makina parkını yenileme çalışmaları devam etmektedir. Bununla beraber, kurulu kapasite kadar bu kapasitenin kullanım oranı da önemlidir. Türkiye, tekstil ve konfeksiyon sektörünün kurulu kapasitesinin kullanım oranı, bu sektörün Türkiye ekonomisi içerisindeki etkinliğini belirleyen faktörlerden biridir.

Grafik I-8: Tekstil Sektöründe Kapasite Kullanım Oranları - İşyeri Ağırlıklı

Tablo I-7: Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Üretim Endeksi; 1986=100

Yıl	Tekstil ve Konfeksiyon 3 Aylık Dönemler				Yıllık Ortalama		T & K / İmalât
	I	II	III	IV	T ve K	İmalât	
1981	66.0	72.6	65.3	77.7	71.4	65.0	109.8
1982	64.5	71.2	59.4	83.2	70.6	70.7	99.9
1983	70.3	77.0	69.7	89.5	77.7	77.7	100.0
1984	82.7	81.6	73.0	94.9	84.2	86.4	97.5
1985	81.0	84.0	84.8	102.3	89.4	90.2	99.1
1986	97.6	97.5	97.4	109.1	100.0	100.0	100.0
1987	105.1	105.8	102.1	120.5	108.4	110.7	97.9
1988	115.0	109.9	101.0	115.7	110.4	111.8	98.7
1989	106.5	103.0	117.2	129.0	113.9	114.2	99.7
1990	116.6	111.3	110.6	127.6	116.5	125.1	93.1
1991	104.4	100.5	106.9	114.3	106.5	127.4	83.6
1992	107.5	100.9	108.8	120.6	109.5	132.8	82.5
1993	108.4	111.7			110.1	134.5	81.8

Tablo I-8'de tekstil ve konfeksiyon sektörünün kapasite kullanım oranları verilmiştir. Görüleceği üzere, tekstil ve konfeksiyon sanayinin kapasite kullanım oranları, Türkiye genel imalat sanayi kapasite kullanım eğilimini takip etmekle birlikte; yıllar itibariyle onun üstünde seyretmektedir. Grafik I-8,11'de de, devlet ve özel sektörde kapasite kullanım oranları tekstil ve konfeksiyon sanayi için üretim, işyeri sayısı ağırlıklı olarak verilmiştir.

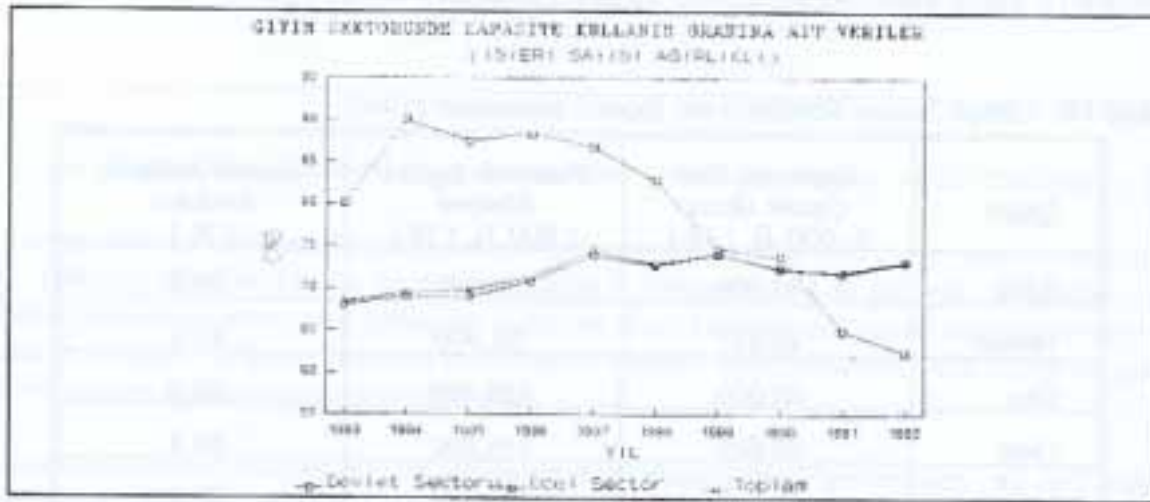
Tablo I-8: Türk Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü Kapasite Kullanım Oranları

Yıl	Tekstil ve Konfeksiyon 3 Aylık Dönemler				Yıllık Ortalama		T & K / İmalât
	I	II	III	IV	T ve K	İmalât	
1984	74.0	74.0	78.0	79.0	76.3	74.2	102.8
1985	80.0	74.0	74.0	76.0	76.0	70.3	108.1
1986	71.6	71.5	79.4	79.2	75.4	70.0	107.7
1987	81.0	82.6	83.0	83.9	82.7	77.5	106.7
1988	83.5	83.0	81.9	83.9	83.1	76.8	108.2
1989	67.4	65.3	71.3	82.6	71.7	69.5	103.2
1990	79.8	78.8	76.2	82.4	79.3	74.4	106.6
1991	76.8	77.8	73.4	77.5	76.4	74.2	103.0
1992	77.6	78.8	79.7	81.1	79.3	76.4	103.8
1993	80.1	81.1			80.6	77.7	103.7

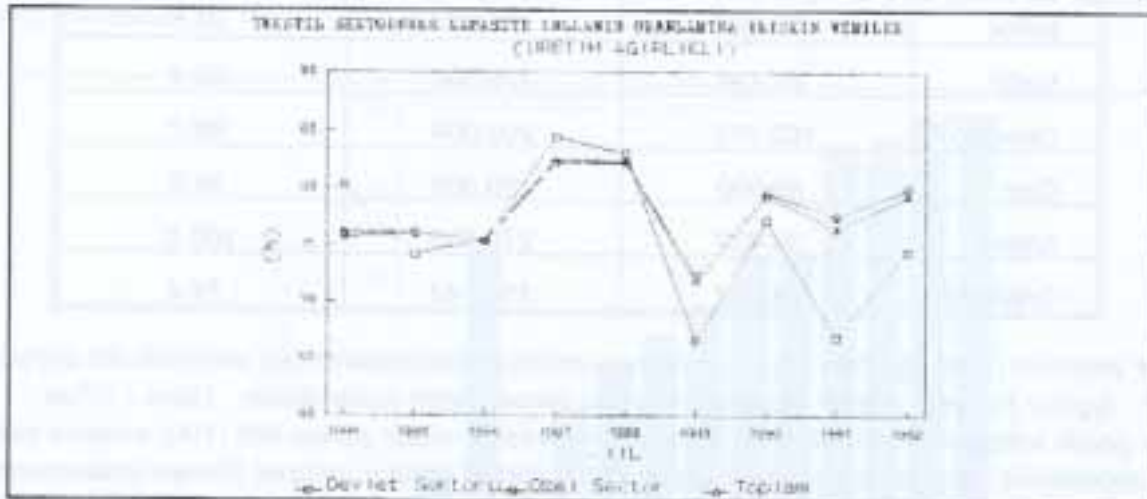
Tekstil ve konfeksiyon sanayiinin kapasite kullanım oranlarının, Türkiye genel imalat sanayi kapasite kullanım oranından yüksek oluşu, bu sanayiinin Türkiye ekonomisi içindeki gücünü göstermektedir.

Tekstil ve konfeksiyon sektörü genelde emek yoğun sermaye olarak bilinse de, teknolojinin bu sektöre adaptasyonu sonucu bilhassa tekstil sektörü sermaye yoğun hale dönüşmüştür. Bununla beraber, konfeksiyon sektörü emek yoğun niteliğini muhafaza etmektedir. Konfeksiyon sektöründe mekanizasyona yönelik çalışma ve araştırmalar devam etmekte ise de, uzun bir müddet daha bu sektör emek yoğun olarak devam edecektir.

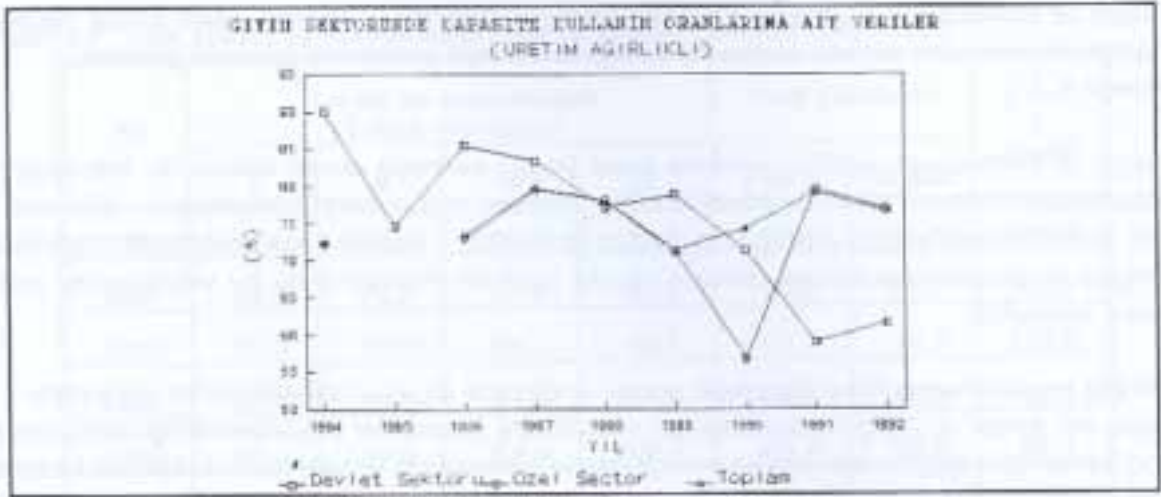
Yüksek teknolojinin kullanıldığı imalat sanayi kollarında işgücü maliyeti %5'ler seviyesine düşürüldüyse de, tekstil ve bilhassa konfeksiyon sektöründe bu oranlar düşürülemediğinden, tekstil ve konfeksiyon sanayi için işgücü maliyeti ve niteliği önemini muhafaza etmektedir. Tekstil ve konfeksiyon sanayi direk olarak istihdam ettiği 2 milyon işçi ile Türkiye imalat sanayi içinde önemli bir paya sahiptir.

Grafik I-9: Giyim Sektöründe Kapasite Kullanım Oranları - İşyeri Ağırlıklı

Grafik I-10: Tekstil Sektöründe Kapasite Kullanım Oranları - Üretim Ağırlıklı

Grafik I-11: Giyim Sektöründe Kapasite Kullanım Oranları - Üretim Ağırlıklı

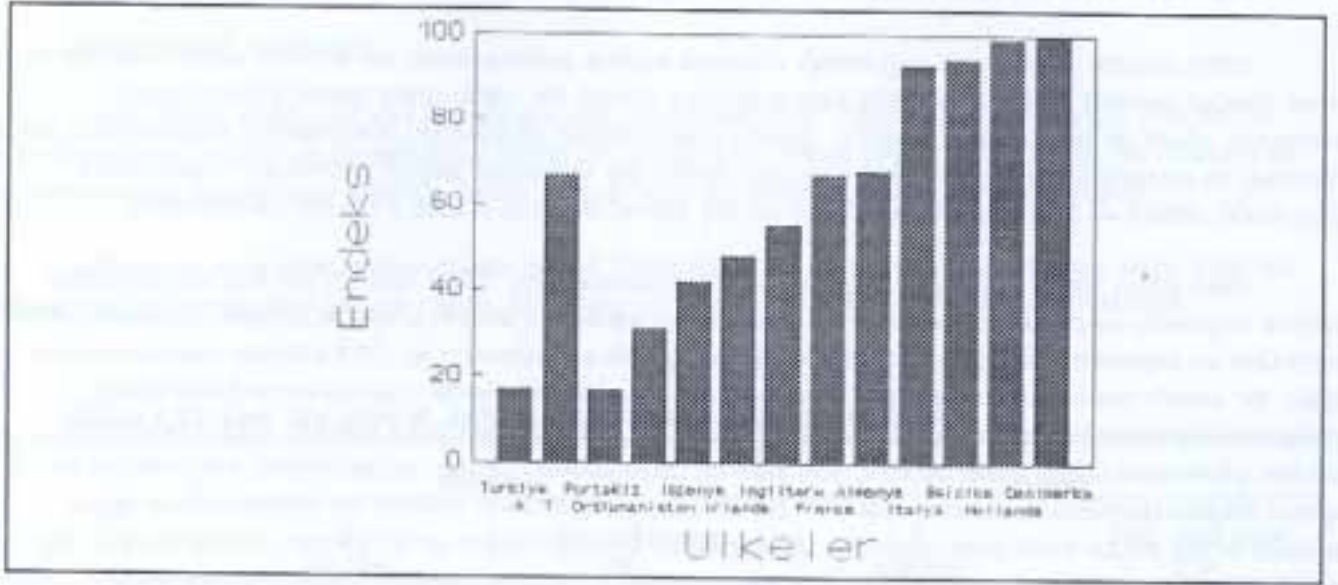
Tablo I-9: Türkiye Sanayi Sektörlerinde İşgücü Maliyetleri (1993)

İşkolu	Ortalama Brüt Çıplak Ücret (000 TL / Yıl)	Ortalama İşgücü Maliyeti (000 TL / Yıl)	İşgücü Maliyeti Endeksi (%)
Ağaç	44.109	78.600	37.3
Tekstil	42.847	91.900	43.6
Deri	63.000	128.100	60.8
Gıda	80.625	145.200	68.9
İnşaat	58.867	149.800	71.1
Metal	70.972	161.500	76.7
Toprak	55.560	164.300	78.0
Şeker	83.386	171.912	81.6
Kağıt	87.796	175.600	83.4
Çimento	102.610	203.600	96.7
Cam	99.900	199.800	94.9
Kimya	98.429	210.600	100.0
Ortalama	74.000	156.742	74.4

Bir sektörün pazar içindeki rekabet gücünü belirleyen faktörlerden biri verimlilik ise diğeri işgücü maliyetidir. İşgücü maliyeti, sektör karşılaştırmasında kıstas olarak kullanılabilir. Tablo I-10'da, Türkiye'de çeşitli sanayi kollarına ait işgücü maliyet endeksleri metal sanayi baz (100) alınarak verilmiştir. Tablo I-9 değerlerine göre, tekstil ve konfeksiyon sektöründeki işgücü maliyeti Türkiye ortalamasının altında olup, ortalama değer %58.6'sı kadardır. Bu durum yıllar itibarıyla incelendiğinde, 1980-1993 arasında, bu sektördeki işgücü maliyetleri sürekli Türkiye ortalamasının altındadır. Bununla beraber, 12 Eylül 1980 sonrası dönemde düşük tutulan işgücü maliyeti, 1988 sonrası dönemde serbest pazarlık döneminin başlamasıyla artmaya başlamıştır.

Grafik I-12,13'de tekstil ve konfeksiyon sektörüne ait maliyet değerleri, Türkiye'deki işgücü maliyeti diğer ülkelerle 1991 yılı itibarıyla kıyaslanarak gösterilmiştir. 1991 yılı Türkiye tekstil sanayi işgücü maliyeti Werner International'a göre brüt 3.12 \$/saattir. Türkiye 50 ülke arasında, işgücü maliyeti bakımından 30. sıradadır (1993 sonu itibarıyla 23. sırada görülmektedir). En pahalı işgücü maliyeti 19.5 \$/saat ile İsviçre'de en ucuz işgücü maliyeti 0.28 \$/saat ile Endonezya'dadır. AT ortalaması 12.4

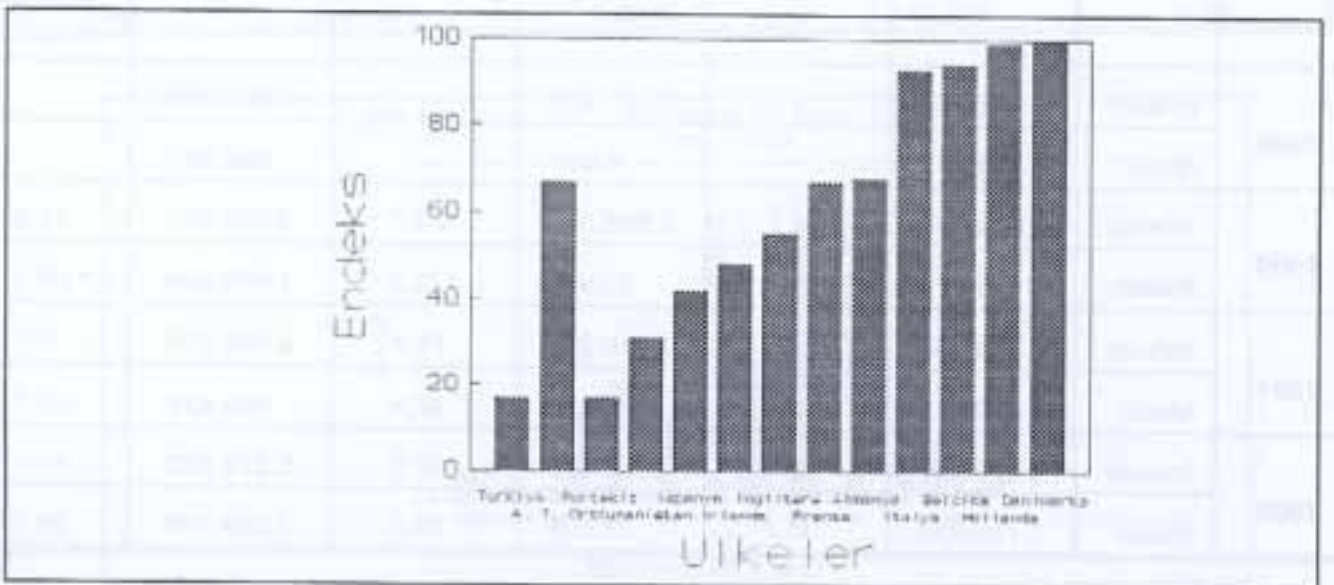
\$/saat ile yaklaşık Türkiye işgücü maliyetinin 4 katıdır.

Grafik I-12: AT Ülkeleri Tekstil Sektörü İşgücü Maliyetleri (1991) (Danimarka 18.33 US\$/Saat = 100)

Konfeksiyon sektöründe de benzer durum görülmekte beraber maliyetler belli bir oranda daha düşüktür. 1991 yılı itibarıyla Türkiye konfeksiyon işgücü maliyeti brüt 2.31 \$/saattir. En pahalı konfeksiyon işgücü maliyetine 18.5 \$/saat ile İsveç, en ucuz konfeksiyon işgücü maliyetine de 0.18 \$/saat ile Endonezya sahiptir. AT'unun ortalama konfeksiyon sektörü işgücü maliyeti 10.4 \$/saat ile yaklaşık Türkiye konfeksiyon işgücü maliyetinin 4.5 katıdır.

Bununla beraber, rekabet gücünü etkileyen diğer önemli faktör verimliliklerdir. AT ve Türkiye'nin bu sektördeki verimliliğini karşılaştırmak için imalat sanayi verimlilikleri baz alınacak olunursa; AT verimliliği (21.787 \$), Türkiye verimliliğinden (4408 \$) yaklaşık 5 defa daha büyüktür. Bu da, Türk tekstil ve konfeksiyon sektörünün işgücü maliyetlerindeki üstünlüğünü bir ölçüde bertaraf etmektedir. Bu durum, Türkiye Tekstil ve Konfeksiyon sektörünün sağlamış olduğu ihracat başarısının sağlam bir temeli olmadığını işaretidir.

Grafik I-13: AT Ülkeleri Konfeksiyon Sektörü İşgücü Maliyetleri (1991) (Danimarka 15.91 US\$/Saat = 100)

TÜRK TEKSTİL ve KONFEKSİYON DIŞ TİCARET DURUMU

1980 sonrası Türkiye'nin uyguladığı dünyaya açılma politikalarının bir sonucu olarak Türkiye'nin genel ihracat gelirleri artmıştır. Bunun yararlı sonucu olarak da, daha önce genel görüntüsünü verdiğimiz tekstil ve konfeksiyon sektörü, işgücü maliyetlerinin düşüklüğü, hammadde kaynaklarına sahip olunması ve pazarlara yakınlık gibi sebeplerden dolayı dış ticaretteki payını artırmıştır. 1989-1992 yılları arası, tekstil ve konfeksiyon sektörüne ait dış ticaret durumu (Tablo I-10) de çıkartılmıştır.

1989 yılına kadar artış eğilimi gösteren tekstil sektöründe, 1989 sonrası bir kriz ve durgunluk dönemi başlamış ve devam etmektedir. Bunda Körfez savaşının etkileri olmakla birlikte, dünyada tekstil sektörüne ait kapasite fazlalığının da etkileri vardır. Şu da eklenmelidir ki, 70'li yıllarda inanılan emek-yoğun bir sektör olan tekstil sanayinin emeğin ucuz olduğu gelişmekte olan ülkelere bırakılacağı görüşündeki yanlışlığın ortaya çıkması da denilebilir. Çünkü, sanayileşmiş ülkeler, tekstil sektörünü gözden çıkarmaya niyetli olmadıklarını, son yıllarda uyguladıkları devlet müdahaleleri, korumacılık ve yapısal değişikliklerle ortaya koymuşlardır. Bu ülkeler, geliştirdikleri makina ve teçhizatlarıyla tekstil sanayini emek yoğun hale getirmişlerdir. Ayrıca tatbik ettikleri eğitim ve araştırma programlarıyla işçi verimliliklerini de artırarak, gelişmekte olan ülkelerle tekrar rekabet edebilir duruma gelmişlerdir.

Son yıllarda, Türk tekstil ihracatı durgunluk yaşarken (toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatındaki payı düşerken), ithalatı hızla artmaktadır.

Konfeksiyon sektöründe ise, ihracat artışı devam etmektedir. Tekstil ve konfeksiyonun, 1992 toplam ihracat içindeki payı olan %36.6'nın %27.2'sini konfeksiyon sağlamaktadır. Yani, konfeksiyonun tekstil ve konfeksiyon ihracatı içindeki oranı %73.7 dir. Bu arada tekstil ve konfeksiyon ithalatındaki artışa dikkat edilmelidir. İthalatın ihracata oranı 1982'de %12 iken bu oran 1993'de %32'ye çıkmıştır.

Tablo I-10: Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon Ticareti (1989 - 1992)

Yıl		Tekstil (T)		Konfeksiyon (K)		T & K	
		(000 US\$)	önceki yıla göre %değişim	(000 US\$)	önceki yıla göre %değişim	(000 US\$)	önceki yıla göre %değişim
1989	İhracat	1.427.301	-	2.401.495	-	3.828.796	-
	İthalat	624.301	-	6.617	-	630.897	-
1990	İhracat	1.424.248	- 0.2	2.898.349	20.7	4.322.597	12.9
	İthalat	1.049.012	68.0	17.984	171.8	1.066.996	69.1
1991	İhracat	1.374.356	- 3.5	3.219.350	11.1	4.593.706	6.3
	İthalat	872.912	-16.8	26.516	47.4	899.428	-15.7
1992	İhracat	1.369.322	- 0.4	4.009.615	24.5	5.378.937	17.1
	İthalat	1.189.310	36.2	35.066	32.2	1.224.376	36.1

TEKSTİL ve KONFEKSİYON DIŞ TİCARETİNİN ALT SEKTÖRLERE GÖRE DAĞILIMI

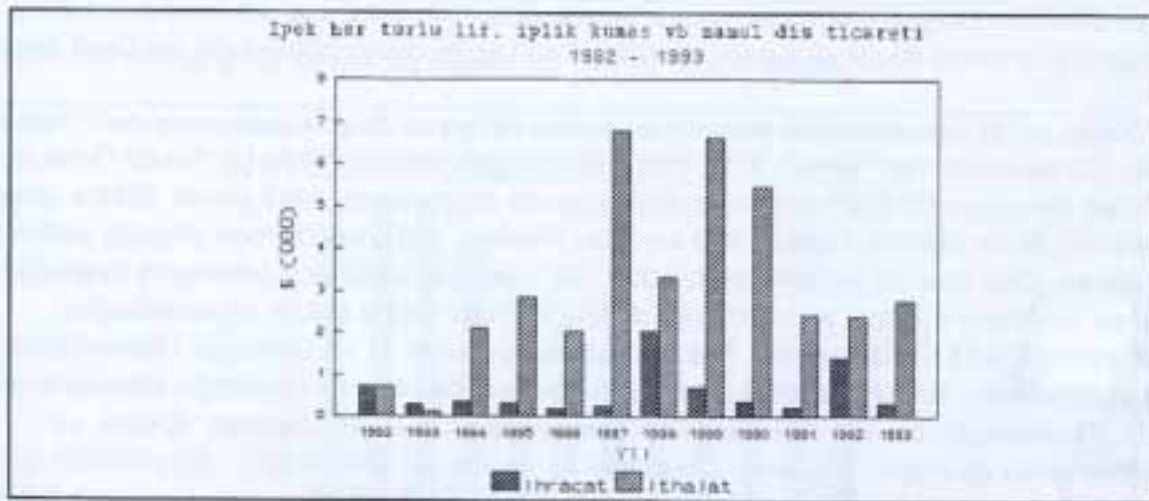
İpekli Tekstil Mamulleri

İpekli tekstil mamuller için ihracat durumu incelendiğinde; (Bkz Tablo I-11, Grafik I-14,15'de) ipekli mamullerin, tekstil ve konfeksiyon ithalat ve ihracatında önemi olmamakla birlikte net ithalatçı bir ülke konumunda olduğumuz görülür. Hem ihracat hem de ithalatda son kalem olmaktadır.

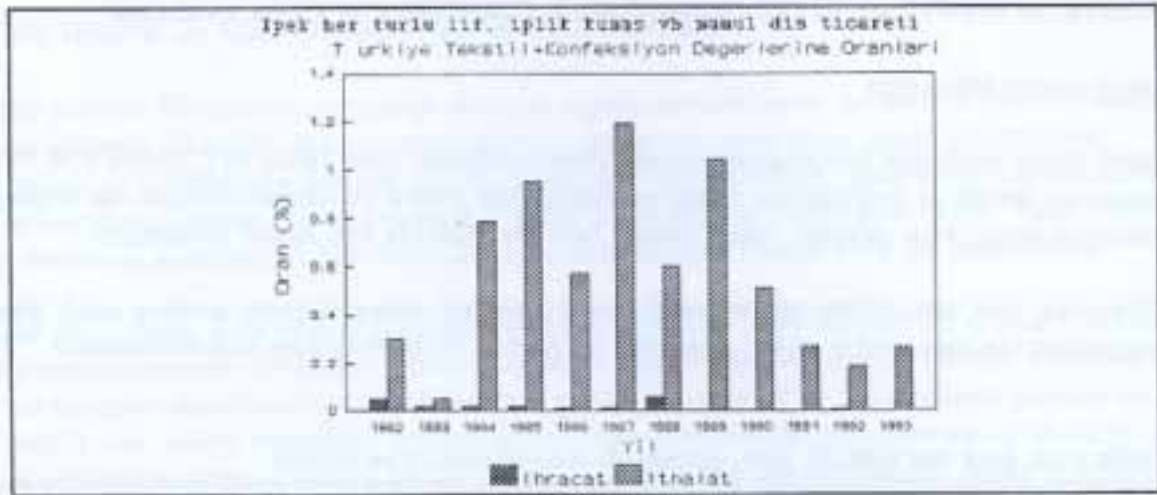
Türkiye'de ipek dokunması miktar olarak ihmal edilebilir seviyeye kadar azalmış olup, ipek tipi dokuma tezgahlarında ipek yerine rayon, polyesyer ve naylon filament iplikler kullanılmaktadır.

Tablo I-13: İpek her türlü lif, iplik, kumaş vb mamul ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	718.272	0.050	707.127	0.30
1983	296.690	0.018	121.127	0.05
1984	342.709	0.015	2.110.011	0.79
1985	330.052	0.015	2.852.410	0.95
1986	209.336	0.009	2.041.657	0.57
1987	259.212	0.009	6.791.458	1.19
1988	2.041.114	0.058	3.300.114	0.60
1989	701.935	0.001	6.624.194	1.04
1990	364.176	0.0008	5.494.968	0.51
1991	226.395	0.0005	2.439.575	0.27
1992	1.401.410	0.0026	2.399.210	0.19
1993	474.369	0.0010	4.148.019	0.27

Grafik I-14: İpek lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

Grafik 1-15: İpek lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Yünlü Tekstil Mamulleri

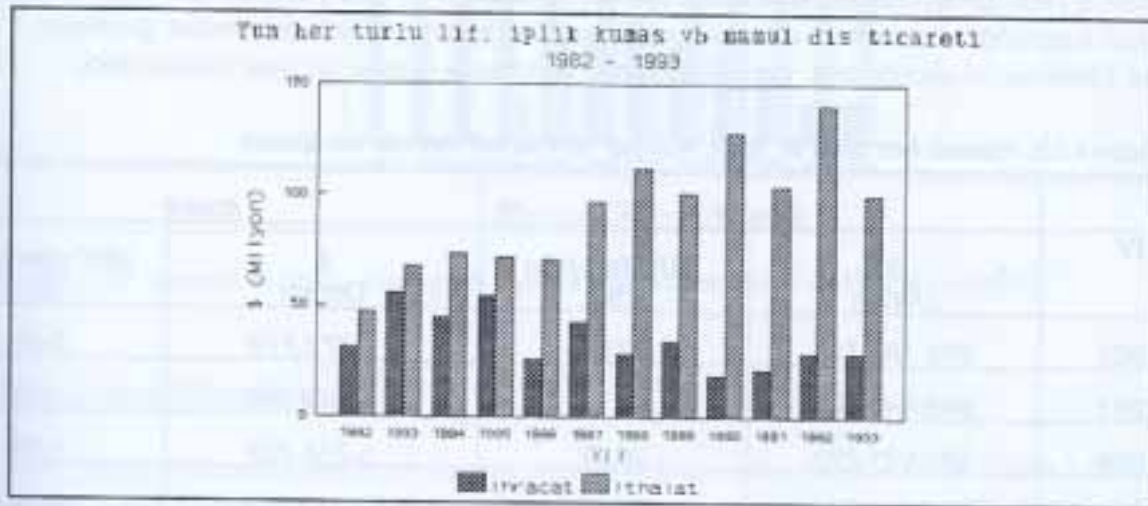
Yünlü tekstil mamulleri için ihracat ve ithalat durumu incelendiğinde (Bkz. Tablo 1-12, Grafik 1-16, 17'de), bu sektör dalında net bir ithalatçı ülke olduğumuz ortaya çıkmaktadır. İpekli tekstil mamullerinden farklı olarak yünlü tekstil mamulleri, tekstil ve konfeksiyon ithalatı içinde önemli bir yer tutmaktadır. İhracat içerisinde de küçümsenecek boyutta değildir. Fakat oransal olarak, dış ticaret içindeki payı sürekli azalmaktadır. 1982 ithalatımızın 1/4'ünü oluşturan yünlü mamuller, 1993'de ancak 1/10 kadarını oluşturmaktadır. İhracat içindeki payı da 1982'de %2.23'den 1993'de %0.61'e düşmüştür. Son 12 yılın ortalaması alındığında yünlü mamüller %1.3 ile tekstil ve konfeksiyon ihracatımızda 6. sırayı almaktadır. Tekstil ve Konfeksiyon ithalatımızda da %18'lik bir pay ile 2. sırayı almaktadır. Son 5 yıllık ortalamalarda ise tekstil ve konfeksiyon ihracatımız içinde %0.6 ile 8. sıraya, ithalatta da %12.2 ile 3. sıraya düşmüştür.

Türkiye'de yünlü sistem iplik üretimi için kurulu kapasite ise, 554.000 kamgarn ve 228.000 straygarn iği ile yaklaşık 120.000 tonu kamgarn iplik, 57.000 tonu yarı kamgarn iplik ve 52.000 tonuda straygarn iplik olmak üzere toplam 230.000 ton/yıl kapasitededir. Kamgarn ve yarı kamgarn iplik tesislerinin %70'inin organize sektörde bulunmasına karşın, bu kesimin straygarn üretim kapasitesi içindeki payı %24 civarındadır. Organize olmamış küçük kamgarn ve yarı kamgarn tesislerinin, büyük bir kısmının Marmara Bölgesi'nde toplanmasına karşın, genellikle daha eski ve basit makinalarla çalışan organize olmamış küçük straygarn tesislerinin en yaygın olarak bulunduğu yer Uşak ilimizdir.

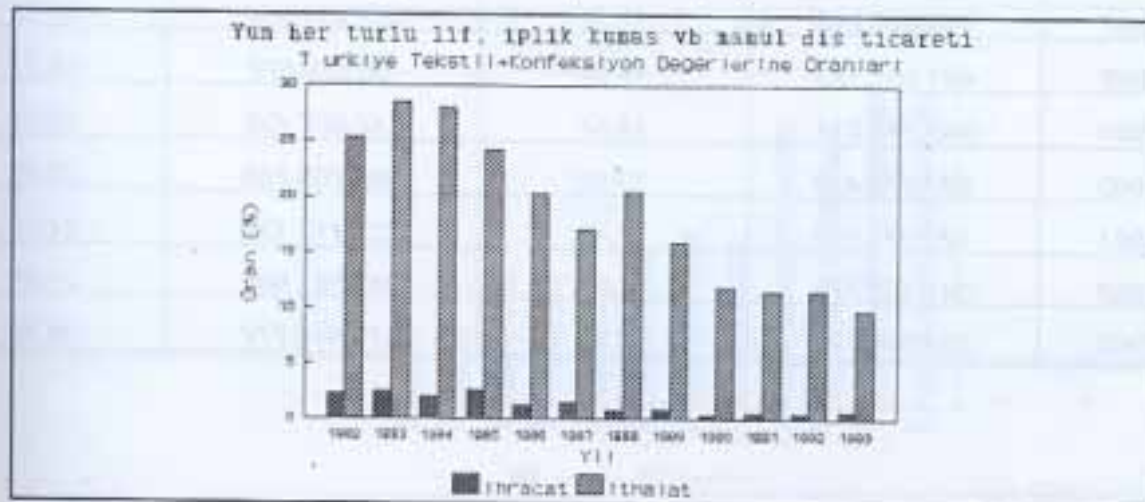
Türkiye, yünlü dokumacılıkta kapasite açısından Dünya'da 5., yün üretiminde ise 7. sırada yer almaktadır. Bu sektörde 1987 yılında 4765 olan kurulu tezgâh sayısının; Türkiye Tekstil Örme ve Giyim Sanayi İşçileri Sendikası (TEKSİF) tarafından hazırlanan bir araştırmada, 1993 yılında 5765'e ulaştığı bildirilmektedir. Buna rağmen 1989'da 850 ton olan üretimin, 1991'de 700 tona düştüğü belirtilmektedir. 1992 yılı yün ve yünlü ihracatı yaklaşık 30.000.000 US\$ (yaklaşık tekstil ve konfeksiyon ihracatının %0.55'i) iken ithalatımız 5 katına yakın bir değerle 142.000.000 US\$'a (tekstil ve konfeksiyon ithalatımızın yaklaşık %11.5'i) ulaşmıştır. İhracat pazarımız genelde AT ve Ortadoğu Ülkeleri'nden meydana gelmektedir. Yün piyasasında mamul bakımından Hindistan ve Uzakdoğu ülkeleriyle rekabet etmekteyiz. Dünyada, kurulu yün iplik kapasitesi bakımından İtalya, Çin, Japonya, G.Kore, ve Hindistan'dan sonra 6., tezgah (dokuma) bakımından 5. sırada yer almaktayız. Bu sektörde iç piyasanın büyük bir tüketici olduğu görülmektedir. Dış piyasa için mal çeşitliliğine giderek, katma değeri yüksek tiplere yönelinmelidir.

Tablo I-12: Yün her türlü lif, iplik, kumaş vb mamul ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	32.040.539	2.23	47.143.605	25.36
1983	55.893.226	2.49	68.347.675	28.52
1984	44.891.733	2.06	74.394.461	28.00
1985	54.996.592	2.63	72.662.411	24.24
1986	26.091.402	1.23	71.797.264	20.38
1987	42.748.226	1.49	97.460.848	17.13
1988	28.496.811	0.82	112.120.008	20.49
1989	34.300.489	0.90	101.379.978	16.06
1990	19.015.966	0.43	128.732.748	12.06
1991	22.237.662	0.48	104.069.057	11.57
1992	29.979.256	0.55	141.698.766	11.57
1993	28.866.286	0.61	150.879.898	9.93

Grafik I-16: Yün lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-17: Yün lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Pamuklu Tekstil Mamuller

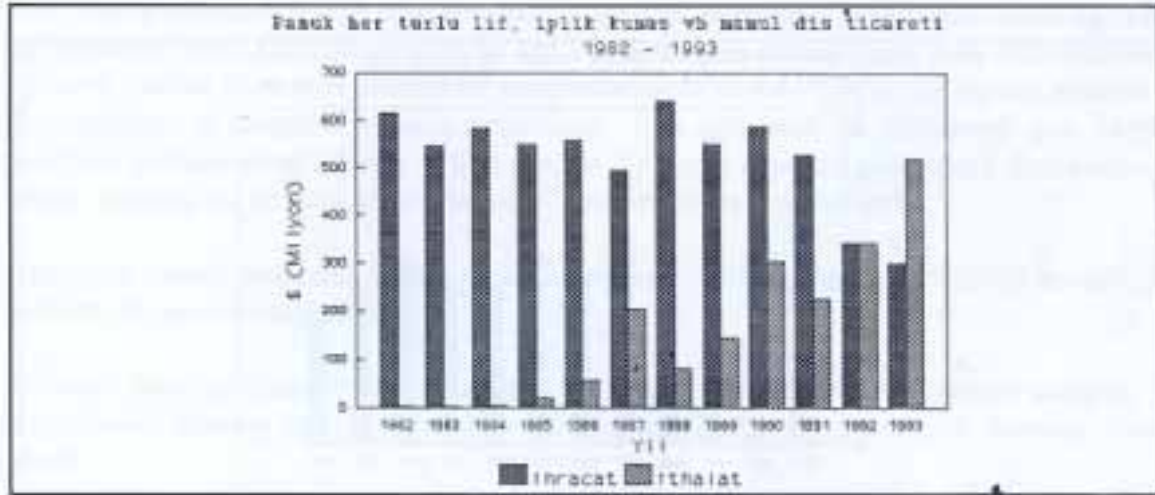
Pamuklu tekstil mamullerin dış ticaret durumu incelendiğinde (Bkz Tablo I-13 ve Grafik I-18,19) görüleceği üzere, dünyada 7. büyük pamuk yestitiricisi olmamıza ve en fazla pamuklu sisteme yatırım yapan ülkelerden biri olmamıza rağmen, ihracattaki ve dolayısıyla üretimdeki duraklama ve gerilemelere karşılık, bu sektörde alınan yanlış kararlar sonucu, kapasite artırıcı yatırımların devam etmesinin de etkisiyle, 1988'de %90'larda olan kapasite kullanım oranı, müteakip yıllarda pamuk iplikçiliğinde %60'lara pamuklu dokumada da %80'lere düşmüştür. Pamuklu sistem iplik üretimi için kurulu kapasite 1991 yılında 4.022.769 iğ ve 134.368 OE rotor ile 727.279 ton/yıl olmuştur. İğlerin %40.4'ü rotorların da %44.6'sı dokumalı entegre fabrikalarda, geri kalanı ise müstakil iplik fabrikalarında bulunmaktadır.

Pamuklu sektörde, net ihracatçı bir ülke olmamıza rağmen, yanlış kararlar sonucu 1993 yılı Ağustos ayı sonu itibarıyla tüm pamuklu mamuller için ithalatçı duruma gelmiş bulunuyoruz. Son 12 yıldır sürekli azalan pamuklu ihracatına rağmen, son 12 yılın ortalaması alındığında, pamuklu sektör, konfeksiyonun ardından tekstil ve konfeksiyon ihracatımız içinde %20 pay ile ikinci durumdadır. Fakat son 5 yılın ortalaması alındığında bu oran %10.4'e düşmüştür. İthalat içinde ise bu oranlar son 12 yıl için %17 ile 3.'lükten son 5 yılda %27.5 ile 2.'liğe çıkmıştır. Bu değerler, acil önlem alınması gerektiğinin işaretidir. Umarız yeni alınan pamuk prim sistemi hakkındaki karar bu yöndeki ilk adım olur.

Türkiye'nin tekstil makineleri ithalatına bakıldığında, en büyük grubun iplik makineleri olduğu görülür. Son 5 yıldır ülkemizde bu sektörde yaşanan darboğaza ve dünya kısa elyaf ipliği üretim teknolojisinin kazandığı son derece sermaye yoğun yapıya rağmen; büyük yatırımlara gidilmesi, Pakistan ve Hindistan'ın yaptığı gibi, gerekli önlemler alınmazsa önemli bir hata olabilecektir

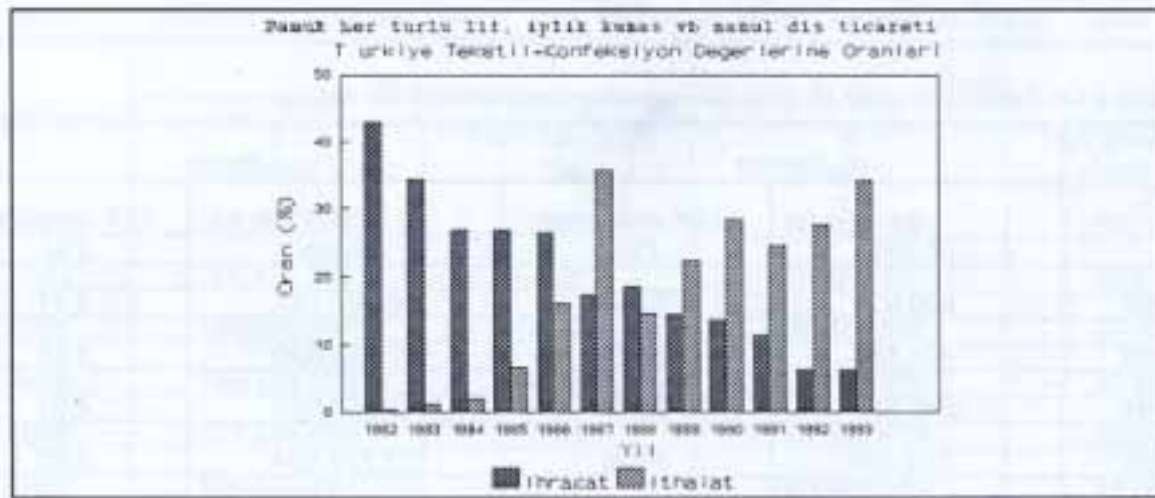
Tablo I-13: Pamuk her türlü lif, iplik, kumaş vb mamul ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	616.183.718	42.91	777.770	0.41
1983	548.840.405	34.31	2.974.290	1.24
1984	583.071.222	26.87	5.218.729	1.96
1985	550.986.213	26.87	20.112.629	6.71
1986	558.856.797	26.46	57.036.856	16.19
1987	495.641.242	17.32	203.511.350	35.77
1988	641.051.123	18.51	80.519.677	14.71
1989	549.340.017	14.57	142.057.755	22.51
1990	587.670.429	13.59	304.760.246	28.56
1991	528.074.918	11.43	223.412.134	24.83
1992	341.157.772	6.34	341.581.606	27.89
1993	297.508.223	6.36	518.646.777	34.15

Grafik

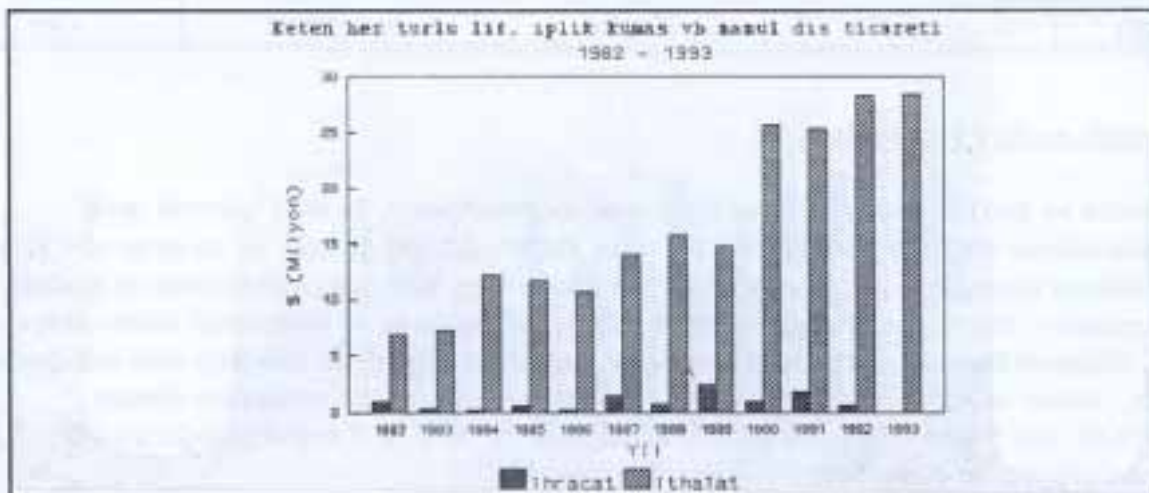
I-18: Pamuk lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

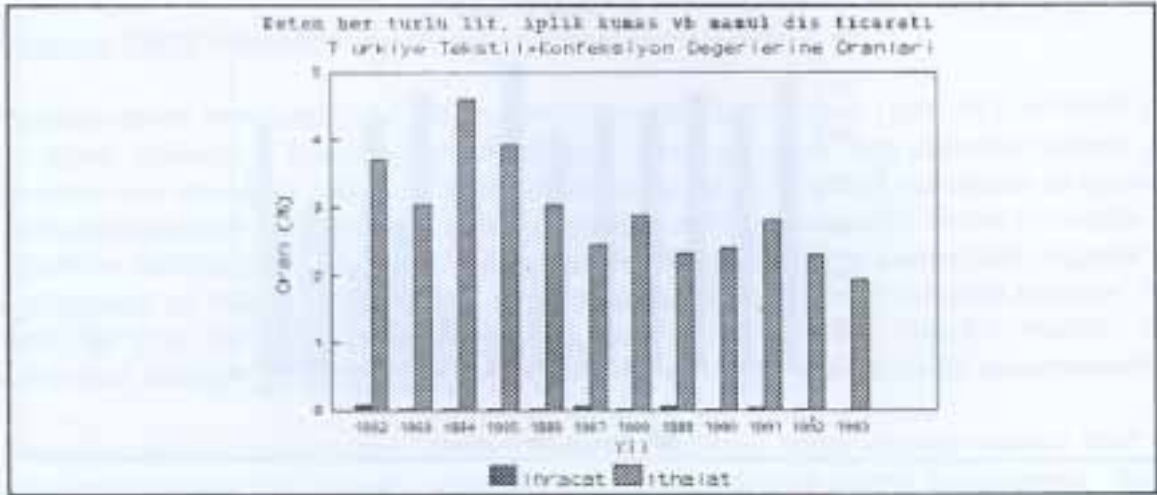
Grafik I-19: Pamuk lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Keten Tekstil Mamulleri

Keten tekstil mamulleri ithalat ve ihracatı incelendiğinde (Bkz Tablo I-14 ve Grafik I-20, 21) görüleceği üzere, bu sektörde net bir ithalatçı ülke durumundayız. İhracatımız içinde önemli bir yeri olmayan keten tekstilleri, tekstil ve konfeksiyon ithalatımızda %3'lük pay ile 5. sırayı alır.

Grafik I-20: Keten lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-21: Keten lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Tablo I-14: Keten her türlü lif, iplik, kumaş vb mamul ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	990.950	0.068	6.907.187	3.71
1983	404.876	0.025	7.313.630	3.05
1984	245.369	0.011	12.261.933	4.61
1985	544.408	0.026	11.777.694	3.92
1986	267.751	0.012	10.765.546	3.05
1987	1.470.485	0.051	14.033.692	2.46
1988	783.803	0.022	15.854.395	2.89
1989	2.510.532	0.066	14.819.893	2.34
1990	1.027.171	0.023	25.767.826	2.41
1991	1.852.629	0.040	25.479.200	2.83
1992	658.525	0.012	28.387.195	2.31
1993	23.206	0.0004	29.422.506	1.93

Sentetik ve Suni Tekstil Mamuller

Sentetik ve suni lif, iplik ve kumaş dış ticareti incelendiğinde, iki farklı gümrük tarife pozisyonunda işlenen değerler (Bkz Tablo I-15, 16 ve Grafik I-22, 25) gösterir ki, bu grup son 12 yıl ortalaması dikkate alındığında tekstil ve konfeksiyon ithalatımızın %50'sini oluşturmakta ve ithalatta birinci durumdadır. Son 5 yılın ortalaması %45'e düşmekle birlikte % 45 ile ithalatta birinci sırayı almaktadır. Bununla beraber, miktar ve değerler karşılaştırıldığında net bir ihracatçı ülke olduğumuz ortaya çıkar. Tekstil ve konfeksiyon ihracatımız içindeki payı son 12 yılın ortalaması dikkate alındığında %13, son 5 yılın ortalaması dikkate alındığında da %10 ile 3 sırada olduğu görülür. Son 5 yıllık kriz bu sektörü de etkilemiştir.

Son derece sermaye-yoğun olan kimyasal lif ve iplik tesislerinin ülkemizde kurulması 1970'li yıllarda hız kazanmış olup, 1930'da kurulup bir türlü gelişemeyen Gemlik Sun'i İpek Fabrikasında üretilen rejenere selüloz lif ve iplik üretimi bir yana bırakılacak olursa, Türkiye'de kurulu sentetik lif ve iplik üretim kapasitesi iç tüketimin oldukça üstündedir. İlgili tablolarda da görüleceği gibi, 1989'a kadar ithal ettiğimizden fazlasını ihraç etmişiz. 1989 sonrası ise, ihraç kaydıyla gümrüksüz ithal yolunun serbest olması sonucu bu konumda da ithal edici ülke konumuna gelinmiştir.

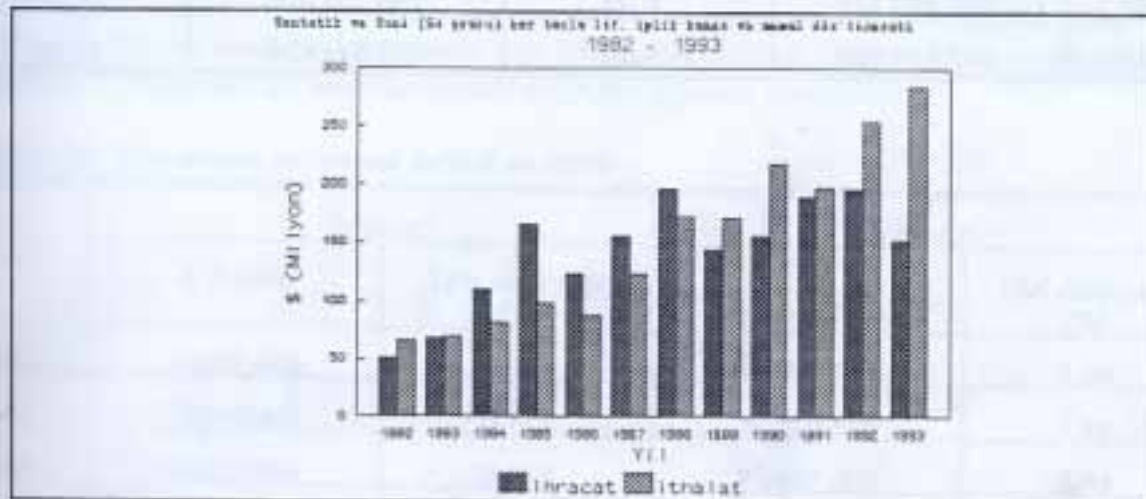
Türkiye'de kurulu polyester filament iplik kapasitesi; 1991 yılı itibariyle 100.000 ton/yıl'ı geçmiş olup, iç tüketim ihtiyacının üstündedir.

Poliamid (Naylon) filament iplik kapasitesi ise 30.000 ton/yıl'ı ancak bulmakla beraber, Türkiye'nin poliamid filament iplik iç tüketimi de düşük olduğundan, bu alanda net ihracatçı ülke durumundadır.

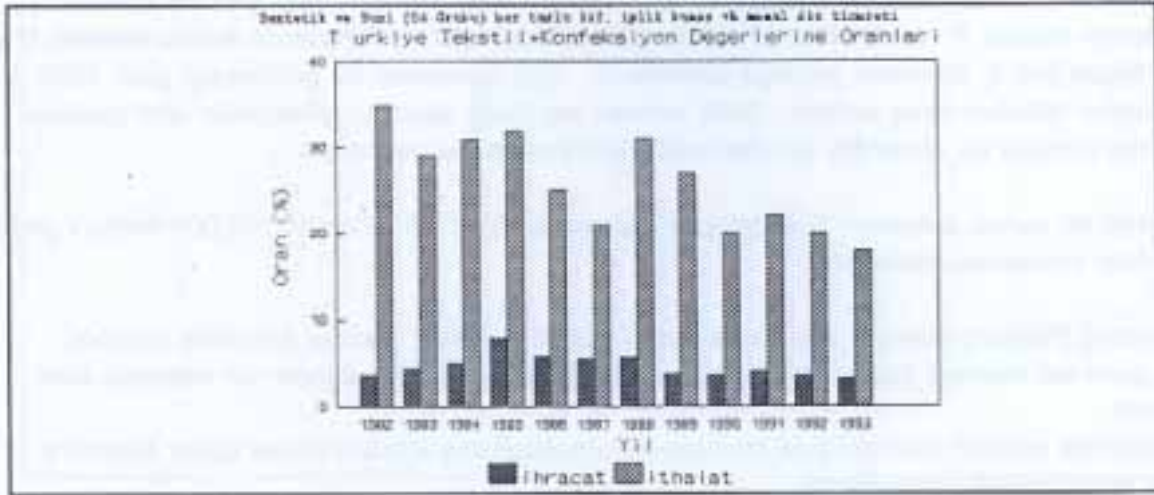
Türkiye'de sentetik filament iplik tesislerinin tamamı Bursa ağırlıklı olmak üzere Marmara Bölgesi'nde kurulu büyük işletmelerdir.

Tablo I-15: Sentetik ve suni her türlü lif, iplik, kumaş vb mamul ihracat ve ithalatı (Fasıla 54)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	51.920.088	3.61	66.365.896	35.70
1983	69.315.388	4.33	70.854.840	29.57
1984	110.000.954	5.07	82.372.562	31.00
1985	166.108.529	7.95	98.130.916	32.74
1986	123.239.654	5.83	88.393.629	25.09
1987	156.685.414	5.47	123.411.056	21.69
1988	196.963.812	5.68	173.944.482	31.79
1989	144.518.507	3.83	172.212.714	27.29
1990	156.996.740	3.63	218.013.890	20.43
1991	189.647.140	4.12	198.798.860	22.10
1992	196.673.698	3.65	255.071.894	20.82
1993	155.374.845	3.32	284.936.212	18.76

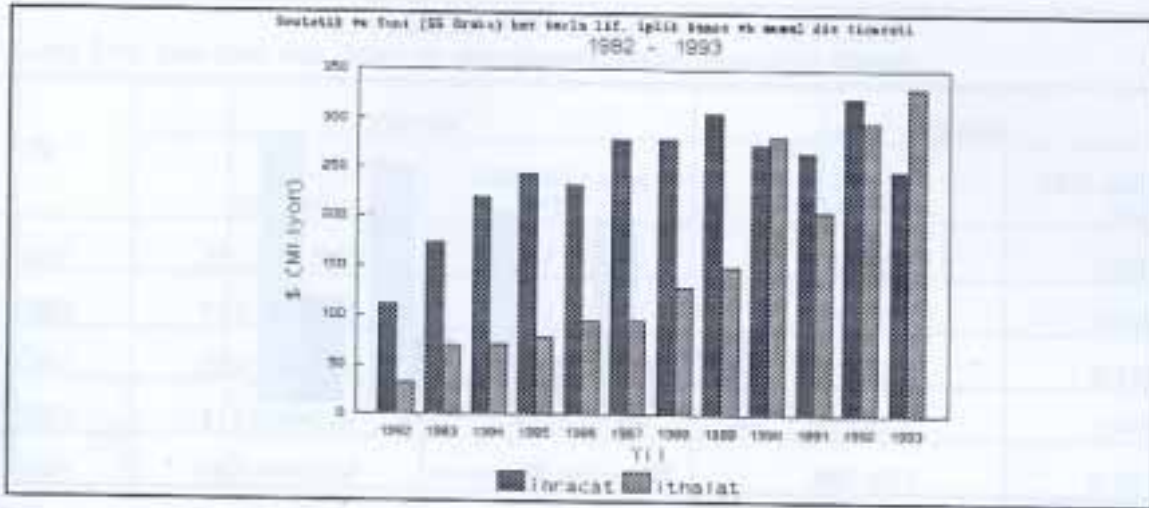
Grafik I-22: Suni ve sentetik (54 Grubu) lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

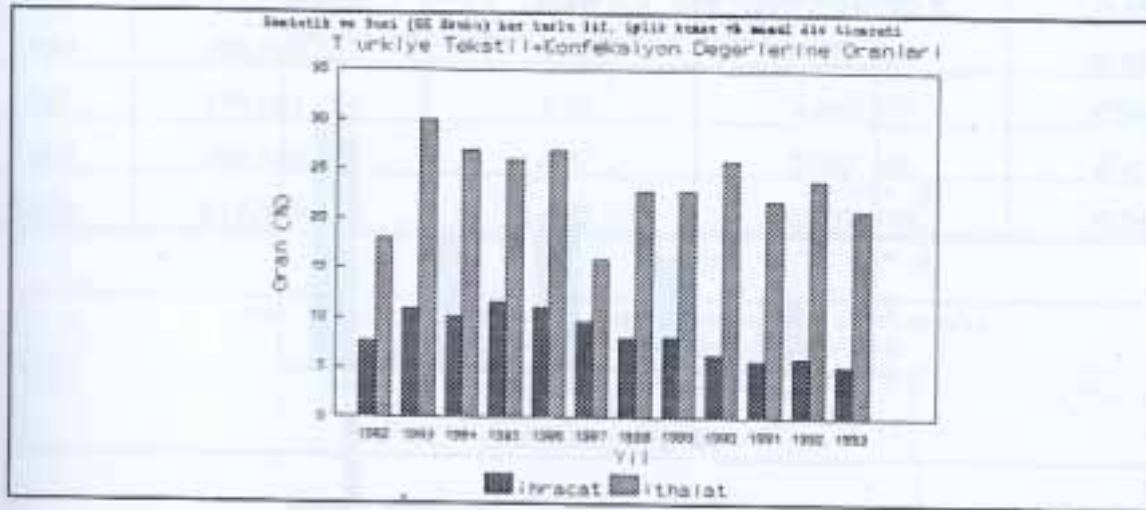
Grafik I-23: Suni ve sentetik (54 Grubu) lif, iplik, kumaş vb. mamul dış ticareti (T&K'daki oranı)

Tablo I-16: Y.M. sentetik-suni her türlü lif, iplik, kumaş vb. mamul ihracat ve ithalatı (Fasıla 55)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K'daki payı (%)	\$ Değeri	T&K'daki payı (%)
1982	110.443.258	7.69	33.895.891	18.23
1983	174.986.426	10.94	71.895.891	30.01
1984	219.588.177	10.12	72.967.920	27.46
1985	243.970.347	11.68	79.038.741	26.37
1986	232.966.486	11.03	96.351.845	27.35
1987	279.991.725	9.78	96.162.847	16.90
1988	279.899.580	8.08	129.996.886	23.75
1989	306.595.344	8.13	150.962.915	23.92
1990	274.704.213	6.35	282.303.915	26.45
1991	266.660.575	5.80	205.603.814	22.85
1992	322.720.125	6.00	298.785.556	24.39
1993	247.511.629	5.29	333.644.734	21.96

Grafik I-24: Suni ve sentetik (55 Grubu) lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (değer olarak)

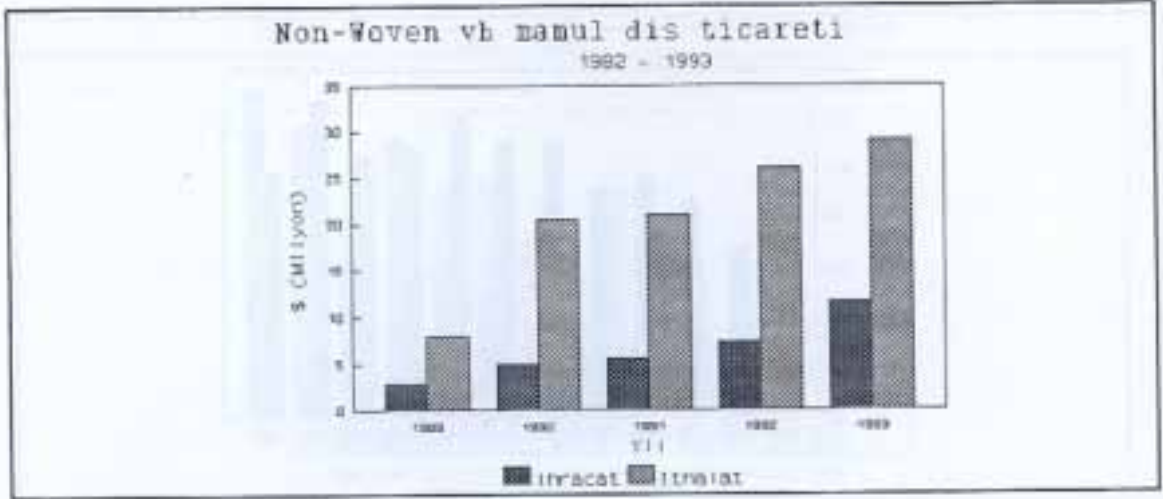
Grafik I-25: Suni ve sentetik (55 Grubu) lif, iplik, kumaş vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı)

Non-woven Tekstil Mamulleri

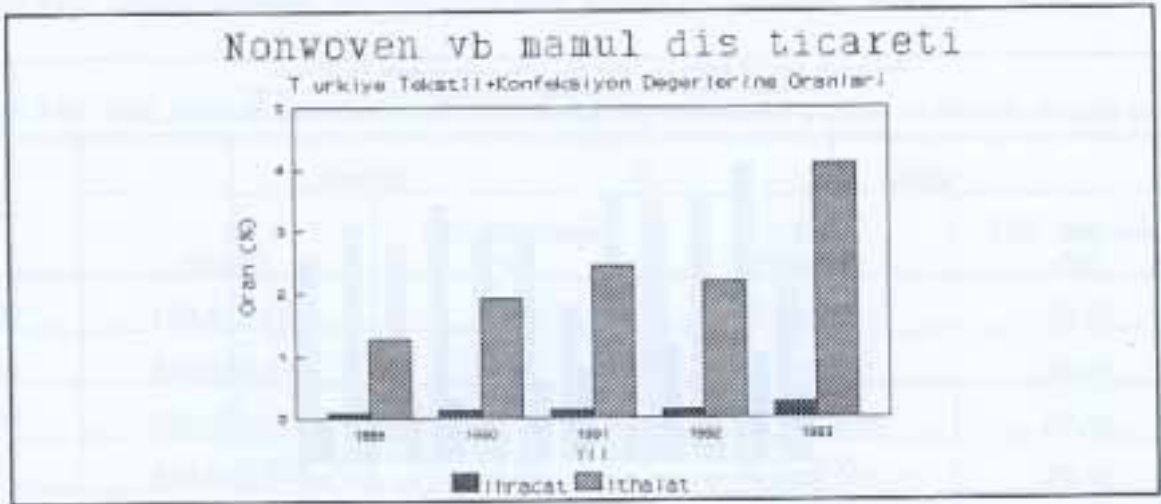
Günümüzde üretilen non-woven (dokusuz yüzeyli mamuller), tekstil sanayi içinde önemli bir yer tutmakta ve gelişmeleri günden güne hızla devam etmektedir. 1989'dan buyana, DIE tarafından ayrı bir gümrük tarife pozisyonuyla kodlanan non-woven tekstiller dış ticaret durumu incelendiğinde (Bkz. Tablo I-17 ve Grafik I-26, 27), bu sektörde net ithalatçı ülke olduğumuz görülür. Tekstil ve Konfeksiyon ithalatımız içinde 6. sırayı alan bu sektörün ihracat değerleri oldukça önemsizdir.

Tablo I-17: Non-woven vb mamul ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1989	2.909.443	0.077	7.958.153	1.26
1990	5.066.606	0.117	20.579.846	1.92
1991	5.512.994	0.119	21.981.308	2.44
1992	7.410.841	0.137	26.792.070	2.18
1993	11.636.199	0.248	28.891.759	4.09

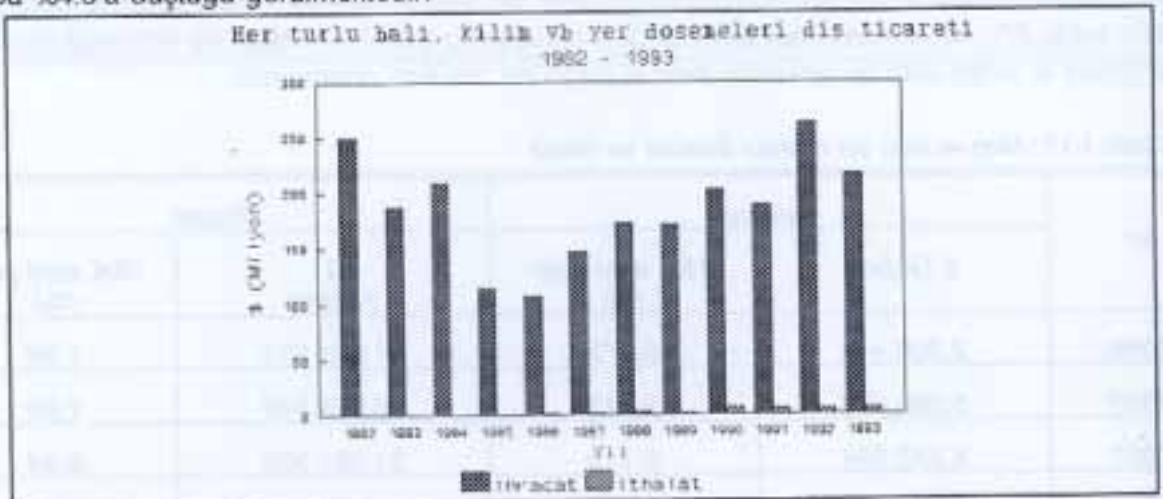
Grafik I-26: Non-woven vb mamul dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-27: Non-woven vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Halı, Kilim vb Yer Döşemeleri

Bu sektörün dış ticaret verileri incelendiğinde (Bkz. Tablo I-18 ve Grafik I-28, 29) net ihracatçı olduğumuz görülür. 1982-86 arası US\$ değeri olarak bir düşme görülse de 86 sonrası bir artış gözlenmektedir. Fakat bu sektörün toplam tekstil ve konfeksiyon sektörü içindeki payı her yıl düşmektedir. Son 12 yılın ortalaması dikkate alındığında %6 olan payın, son 5 yıl dikkate alındığında %4.5'a düştüğü görülmektedir.

Grafik I-28: Halı, kilim vb mamul dış ticareti (değer olarak)

Tablo I-18: Her türlü halı, kilim vb yer döşemelerinin ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	250.175.800	17.42	111.439	0.059
1983	188.501.058	11.75	96.809	0.040
1984	209.108.235	9.63	408.763	0.153
1985	115.952.578	5.51	568.423	0.189
1986	107.870.404	5.06	887.423	0.251
1987	148.319.058	5.17	1.943.551	0.341
1988	173.670.963	4.99	2.125.337	0.388
1989	171.703.518	4.53	1.164.146	0.184
1990	202.378.107	4.67	6.672.595	0.625
1991	189.021.754	4.11	4.665.270	0.518
1992	262.342.337	4.87	5.557.406	0.453
1993	217.308.736	4.62	5.225.076	0.344

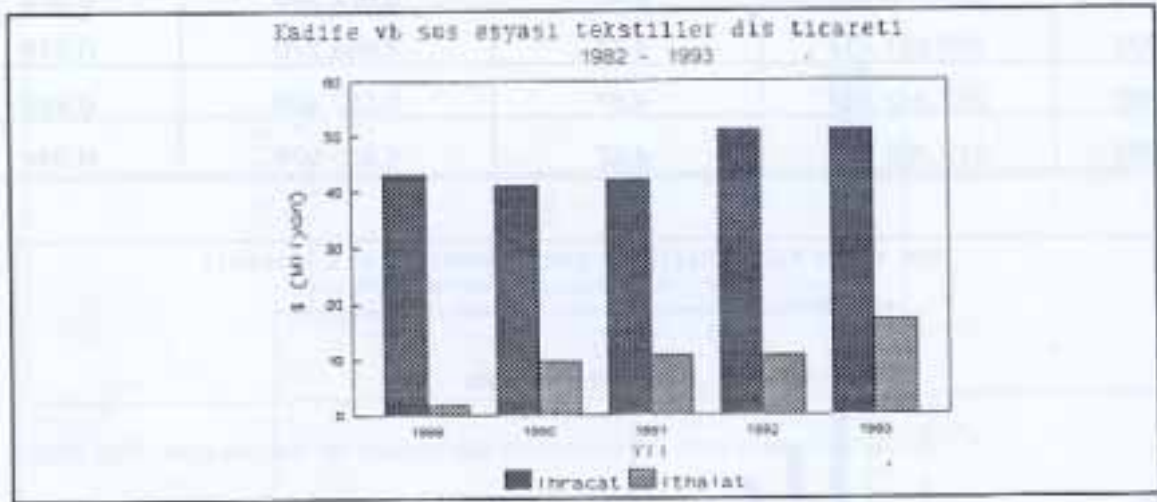
Grafik I-29: Halı, kilim vb mamul dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Kadife Dantele vb Süs Tekstilleri

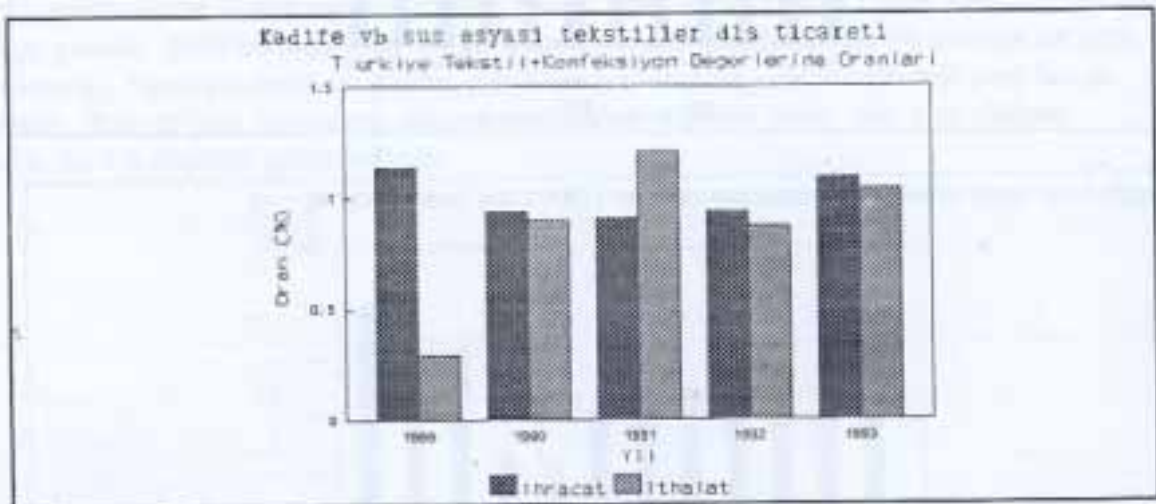
1989'dan sonra ayrı bir tarife numarasıyla belirtilen bu sektörün dış ticaret durumu incelendiğinde, (Bkz. Tablo I-19 ve Grafik I-30, 31) net ihracatçı bir ülke olduğumuz görülür. Bu sektör son 5 yıldır toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatı içinde %1'lik pay ile 7. sıradadır.

Tablo I-19: Kadife vb süs eşyası tekstillerin ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1989	43.819.783	1.14	1.856.131	0.29
1990	41.186.460	0.94	9.709.144	0.90
1991	42.076.891	0.91	10.891.540	1.21
1992	51.328.633	0.94	10.771.401	0.87
1993	51.110.074	1.09	17.386.707	1.04

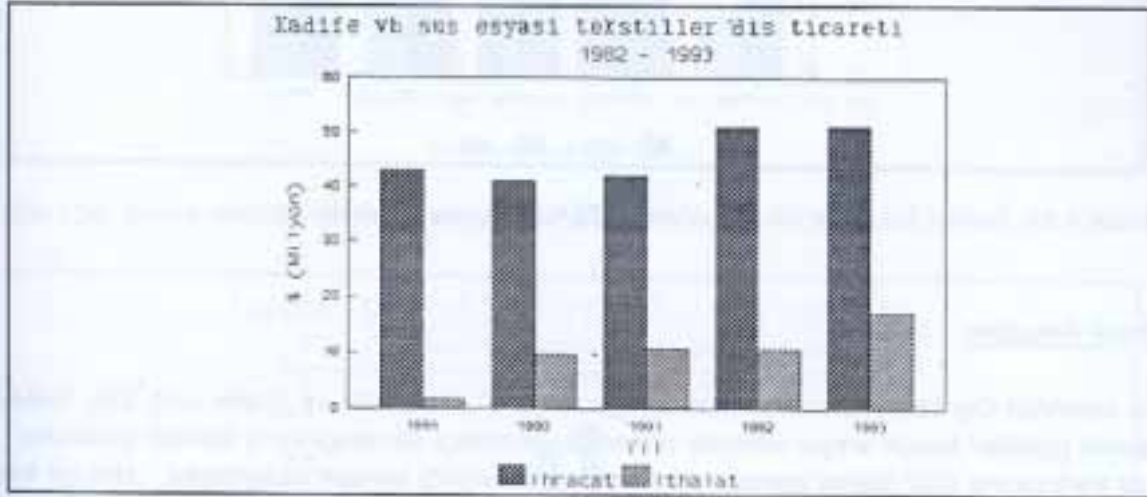
Grafik I-30: Kadife vb süs eşyası tekstiller dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-31: Kadife vb süs eşyası tekstiller dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Teknik Tekstiller

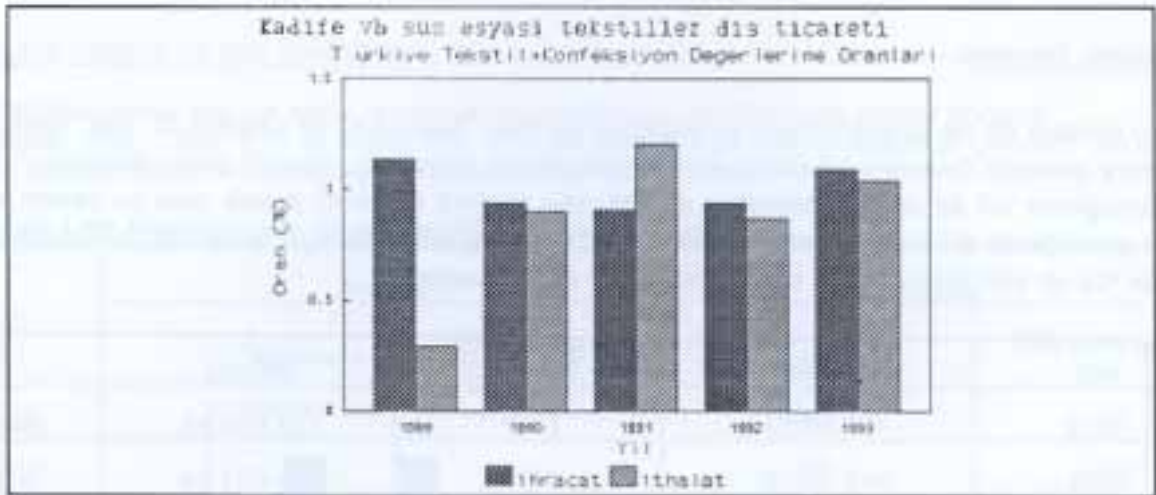
Bu sektöre ait dış ticaret verileri incelendiğinde (Bkz. Tablo I-20 ve Grafik I-32, 33), 1989 ve 1990 yılları dışında genelde ihracatçı ülke konumunda olduğumuz ortadadır. Son 12 yılın ortalaması dikkate alındığında %1 ile toplam tekstil ve konfeksiyon sektörü içinde 8. sırada olan bu sektör, son 5 yıl dikkate alındığında %1.6 ile 5. sıraya yükselmiştir. İthalat girdilerimiz içinde de son 12 yıl dikkate alındığında %5 ve son 5 yıl dikkate alındığında %3.9 ile 4. sıradadır.

Grafik I-32: Teknik tekstiller vb dış ticareti (değer olarak)

Tablo I-20: Teknik tekstiller vb nin ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	6.845.142	0.476	26.669.001	14.34
1983	14.813.649	0.926	15.151.940	6.32
1984	13.529.859	0.623	12.470.408	4.69
1985	12.932.311	0.619	10.079.509	3.36
1986	8.644.683	0.406	16.155.076	4.58
1987	8.159.361	0.285	17.134.872	3.01
1988	11.765.860	0.339	20.425.116	3.73
1989	85.813.965	2.270	20.978.277	3.32
1990	86.043.392	1.99	37.389.983	3.50
1991	62.993.791	1.370	41.506.402	4.61
1992	67.917.777	1.260	56.578.317	4.62
1993*	40.373.324	1.290	35.503.620	3.50

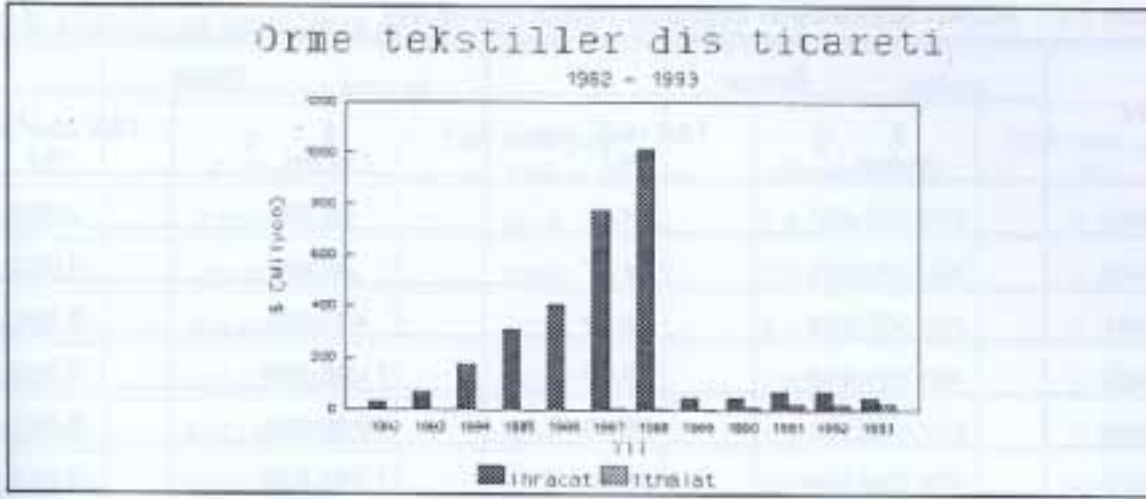
Grafik I-33: Teknik tekstiller vb dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Örme Tekstiller

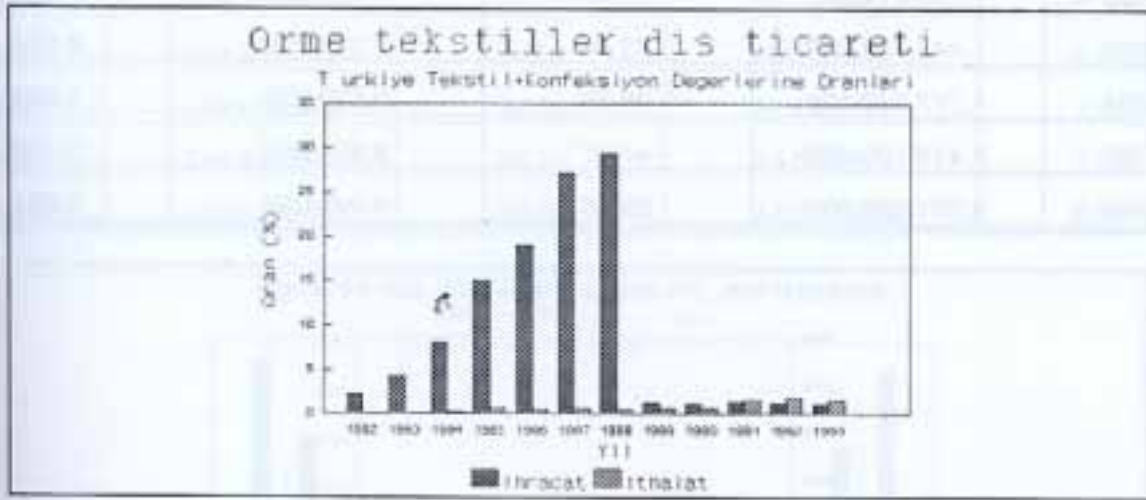
Bu sektörün Dış ticaret durumu incelendiğinde (Bkz. Tablo I-21 ve Grafik I-34, 35), 1984 ve 1988 Yılları arasında görülen büyük artışın istikrarlı olmadığı, gerçekçi olmadığı ve o dönem yürütülen bazı ihracat kararlarıyla ilgili olarak gereğinden büyük gösterildiği kanaati oluşmuştur. Her ne kadar, 1989'da bazı kalem mallar örme tekstillerin içinden alındıysa da bu miktar, düşüşü açıklamamaktadır. Son 5 yıl dikkate alındığında toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatı içindeki payı %1.25 ile 8. sırada olan bu sektör, ithalatta %0.7 ile 9. sıradadır.

Tablo I-21: Örme tekstillerin ihracat ve ithalatı

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	31.221.507	2.17	70.363	0.037
1983	66.353.695	4.14	66.204	0.027
1984	176.013.503	8.11	195.380	0.073
1985	312.157.016	14.95	1.699.679	0.566
1986	404.285.185	19.14	1.748.679	0.496
1987	776.095.660	27.12	3.170.274	0.557
1988	1.016.352.400	29.36	2.645.536	0.483
1989	45.559.154	1.20	3.497.268	0.554
1990	49.584.370	1.14	6.829.878	0.640
1991	66.022.440	1.43	19.316.070	1.570
1992	69.801.496	1.29	19.662.573	1.940
1993	50.061.667	1.07	23.693.940	1.560

Grafik I-34: Örme tekstiller dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-35: Örme tekstiller dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Konfeksiyon Mamulleri

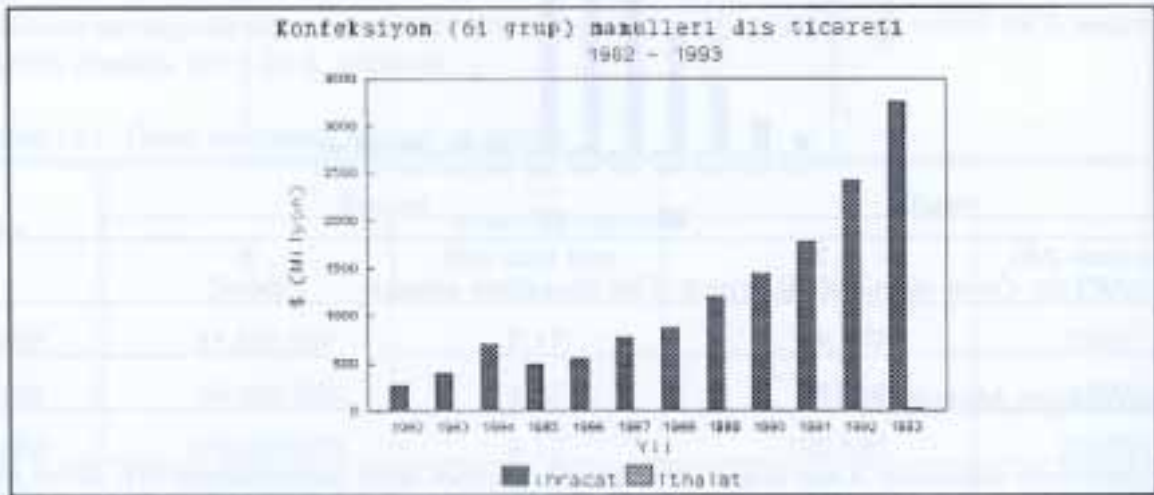
Konfeksiyon mamulleri 3 ayrı büyük grup altında, gümrük tarife numaralarıyla (61, 62 ve 63) incelenen bu sektöre ait dış ticaret verileri incelendiğinde (Bkz. Tablo I-22, 24 ve Grafik I-36, 41), bu sektörün toplam tekstil ve konfeksiyon sektöründe payının istikrarlı bir şekilde sürekli arttığı gözlemlenmektedir. Bu artışta ihracat kaydıyla gümrüksüz ham madde ithal etmenin büyük etkisi olmuştur. Fakat bu durum konfeksiyon sektörünü olumlu etkilerken tekstil sektörünü olumsuz etkilemektedir.

Konfeksiyon sektörü son 12 yıl dikkate alındığında, toplam tekstil ve konfeksiyon ihracatımızın %50'si, son 5 yıl dikkate alındığında da %77.6'sı oranında bir paya sahip ve 1. sırada olduğu görülür.

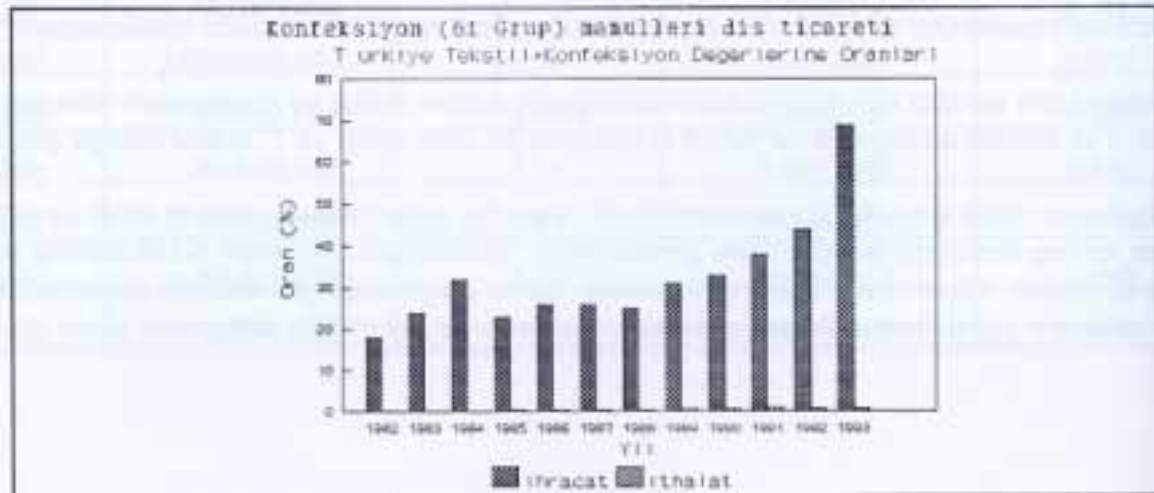
Türkiye'nin nüfus artışı %2.2 mertebesinde dir. Hem dış pazar hemde nüfusun etkisi ile 2000 yılına kadar kumaş üretiminin %100 artması gerekecektir. Konfeksiyon üretiminin %150 artması ancak talebi karşılayacaktır. Konfeksiyon sektörünün ihracat yapma zorunluluğu göz önünde tutulursa, sektörün bu eğilimini devam ettirebilmek için yeni yatırımların yapılması ve verimliliğin artırılması şarttır.

Tablo I-22: Yetişkin Konfeksiyon ihracat ve ithalatı (Fasıla 61)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	259.560.467	18.04	46.193	0.024
1983	393.230.611	24.57	20.509	0.083
1984	707.552.221	32.59	437.523	0.164
1985	499.559.844	23.90	1.090.098	0.363
1986	557.659.331	26.38	1.238.225	0.351
1987	767.739.525	26.80	1.391.522	0.244
1988	873.136.839	25.22	1.823.316	0.333
1989	1.190.911.030	31.57	3.422.605	0.542
1990	1.442.476.940	33.36	7.226.796	0.677
1991	1.777.870.196	38.68	9.532.938	1.050
1992	2.418.108.493	44.97	8.683.852	0.709
1993	3.251.863.632	69.56	9.949.287	0.655

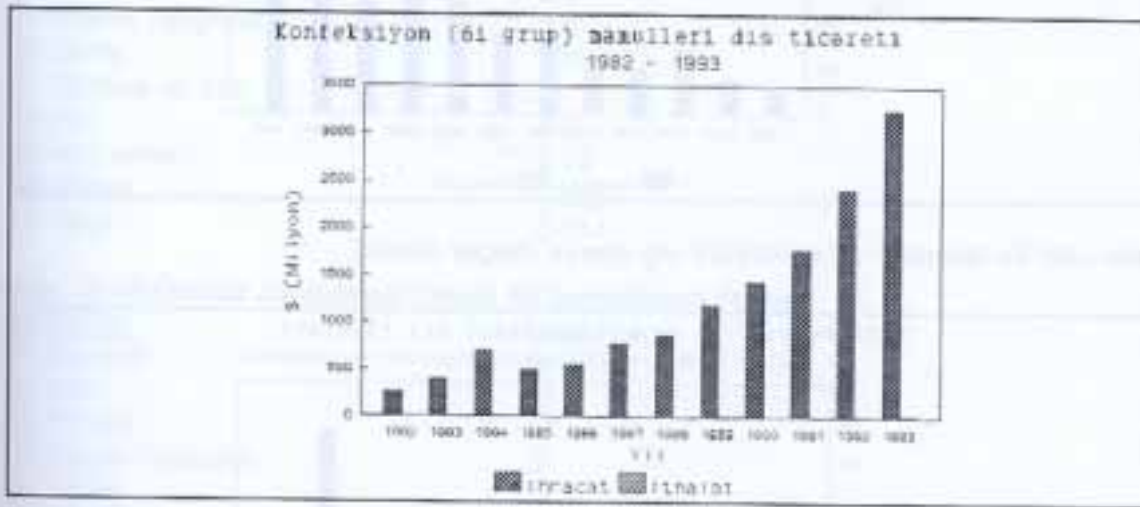
Grafik I-36: Yetişkin konfeksiyon dış ticareti (değer olarak)

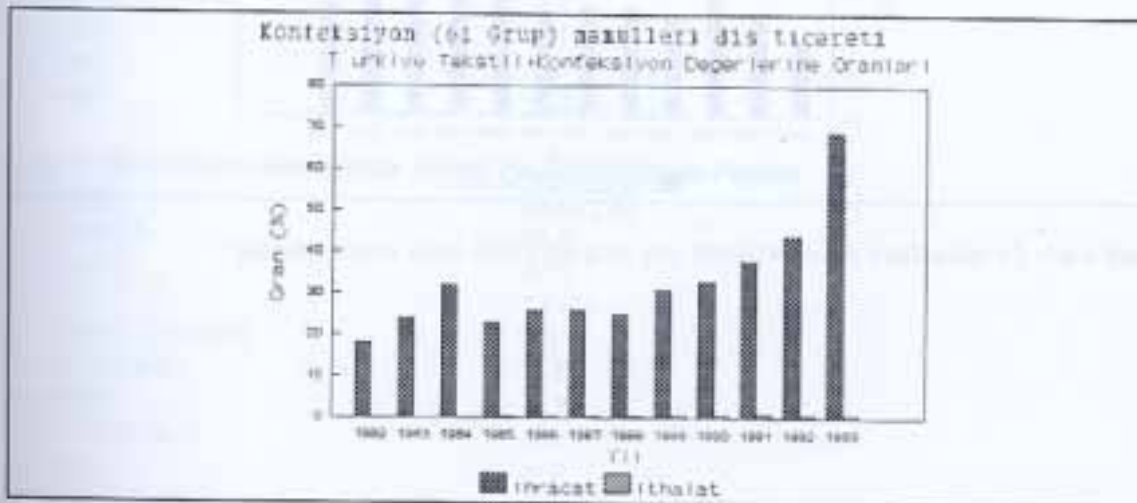
Grafik I-37: Yetişkin konfeksiyon dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Tablo I-23: Çocuk Hazır Giyim ihracat ve ithalatı (Fasıla 62)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1982	73.904.457	5.14	2.815.880	1.50
1983	83.265.950	5.20	3.500.997	1.40
1984	102.666.375	4.73	2.709.675	1.01
1985	133.821.636	6.41	1.652.176	0.55
1986	145.265.937	6.87	1.987.130	0.56
1987	180.530.568	6.30	3.034.215	0.53
1988	221.632.866	6.40	3.600.161	0.65
1989	986.105.033	26.15	1.250.600	0.19
1990	1.912.332.173	44.24	5.874.406	0.55
1991	1.134.063.399	24.68	13.105.741	1.45
1992	1.244.843.104	23.15	14.809.401	1.20
1993	1.154.537.600	24.69	14.249.549	0.93

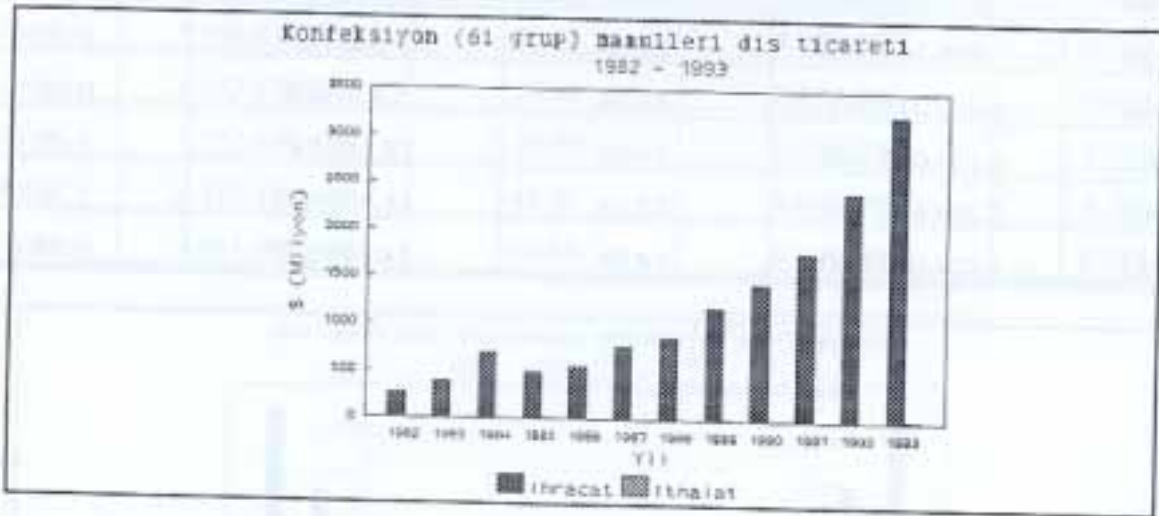
Grafik I-38: Çocuk konfeksiyon dış ticareti (değer olarak)

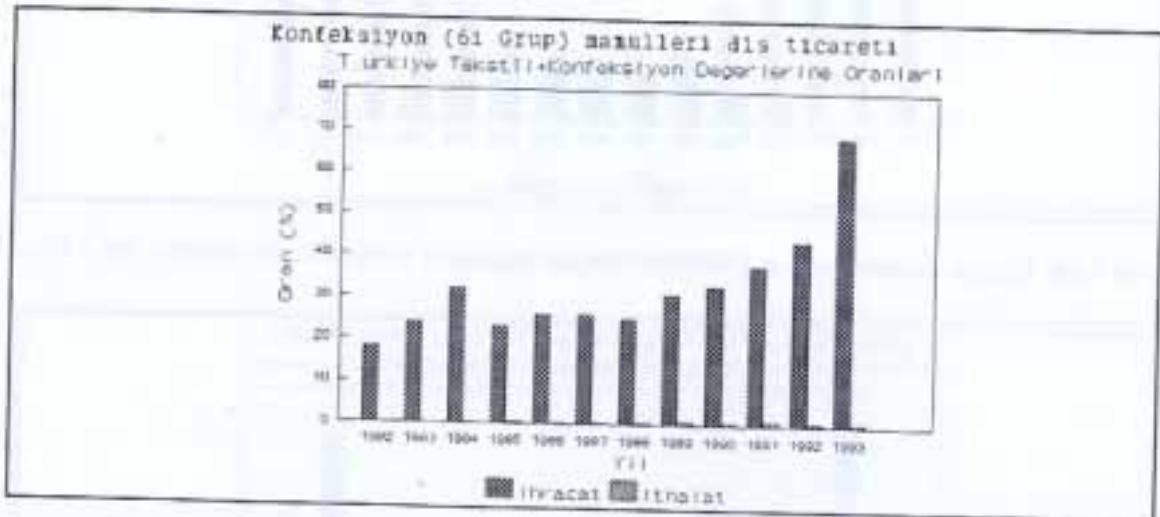
Grafik I-39: Çocuk konfeksiyon dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

Tablo I-24: Ev Tekstilleri İhracat ve İthalatı (Fasıla 63)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	T&K daki payı (%)	\$ Değeri	T&K daki payı (%)
1989	220.385.868	5.8	1.939.405	0.307
1990	267.774.804	6.1	4.909.414	0.460
1991	311.561.002	6.7	3.836.660	0.426
1992	345.781.605	6.4	9.656.010	0.788
1993	261.310.849	5.5	7.696.866	0.506

Grafik I-40: Ev tekstilleri (konfeksiyon) dış ticareti (değer olarak)

Grafik I-41: Ev tekstilleri (konfeksiyon) dış ticareti (T&K daki oranı olarak)

TARTIŞMA

10 kalemde incelediğimiz tekstil ve 1 kalemde gördüğümüz konfeksiyon sektörlerinin ithalat ve ihracattaki ortalama değerleri aşağıda özetlenmiştir.

İhracatta Son 12 Yıl Dikkate Alındığında Tekstil Alt Sektörlerinin Payları:

Alt Sektör:	Oran (%)
1- Konfeksiyon	50
2- Pamuk	20
3- Sentetik ve sun'i	13
4- Örme	9
5- Halı	6
6- Yün	1.3
7- Dantela vb süs	1
8- Teknik tekstiller	1
9- Non-woven	0.14
10- Keten	0.029
11- İpek	0.015

İhracatta Son 5 Yıl Dikkate Alındığında Tekstil Alt Sektörlerinin Payları:

Alt Sektör:	Oran (%)
1- Konfeksiyon	77
2- Pamuk	10.4
3- Sentetik ve sun'i	10
4- Halı	4.5
5- Teknik Tekstiller	1.6
6- Örme	1.3
7- Dantela vb süs	1
8- Yün	0.6
9- Non-woven	0.13
10- Keten	0.028
11- İpek	0.014

İthalatta Son 12 Yıl Dikkate Alındığında Tekstil Alt Sektörlerinin Payları:

Alt Sektör:	Oran (%)
1- Sentetik	50
2- Yün	18
3- Pamuk	17
4- Teknik Tekstiller	5
5- Keten	3
6- Non-woven	2.3
7- Konfeksiyon	1.5
8- Dantela vb süs	0.8
9- Örme	0.7
10- İpek	0.5
11- Halı	0.3

İthalatta Son 12 Yıl Dikkate Alındığında Tekstil Alt Sektörlerinin Payları:

Alt Sektör:	Oran (%)
1- Sentetik	45.8
2- Pamuk	27.5
3- Yün	12.2
4- Teknik Tekstiller	3.9
5- Non-woven	2.3
6- Keten	2.3
7- Konfeksiyon	2.0
8- Örme	1.2
9- Dantela vb süs	0.8
10- İpek	0.4
11- Halı	0.4

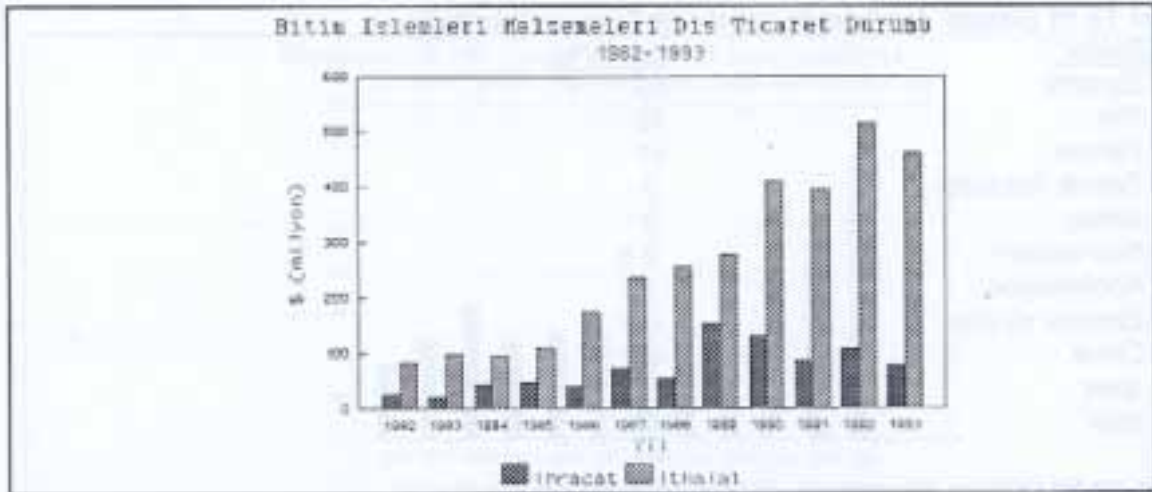
Tekstil ve konfeksiyon sektöründe; tekstil makinaları, kullanılan boya ve yardımcı maddeleri de düşünülerek bir inceleme yapılacak olunursa (Bkz Tablo I-25, 29 ve Grafik I-42, 46), genel olarak Tekstil ve konfeksiyon sektöründe ithalatın ihracat oranı

1982'de %12'den %27'ye

1993'de %32'den %59'a çıktığı ve bu eğilimin devam etmekte olduğu görülür.

Tablo I-25: Boyar Madde, Yardımcı Madde ve Bitim İşlemlerinde Kullanılan Benzeri Malzemelerin İhracat ve İthalatı (1982 - 1993)

Yıl	İhracat	İthalat	İhracat/İthalat
	\$ Değeri	\$ Değeri	(%)
1982	26.835.130	83.332.578	32.2
1983	20.274.334	98.580.370	20.5
1984	42.863.791	96.757.405	44.2
1985	48.691.426	111.700.179	43.5
1986	39.711.792	173.945.729	22.8
1987	73.867.601	236.873.264	31.1
1988	56.394.223	255.526.334	22.0
1989	153.301.305	277.448.443	55.2
1990	131.780.663	409.348.046	32.1
1991	85.483.131	395.802.896	21.5
1992	109.785.210	515.320.684	21.3
1993	80.672.631	459.325.596	17.5

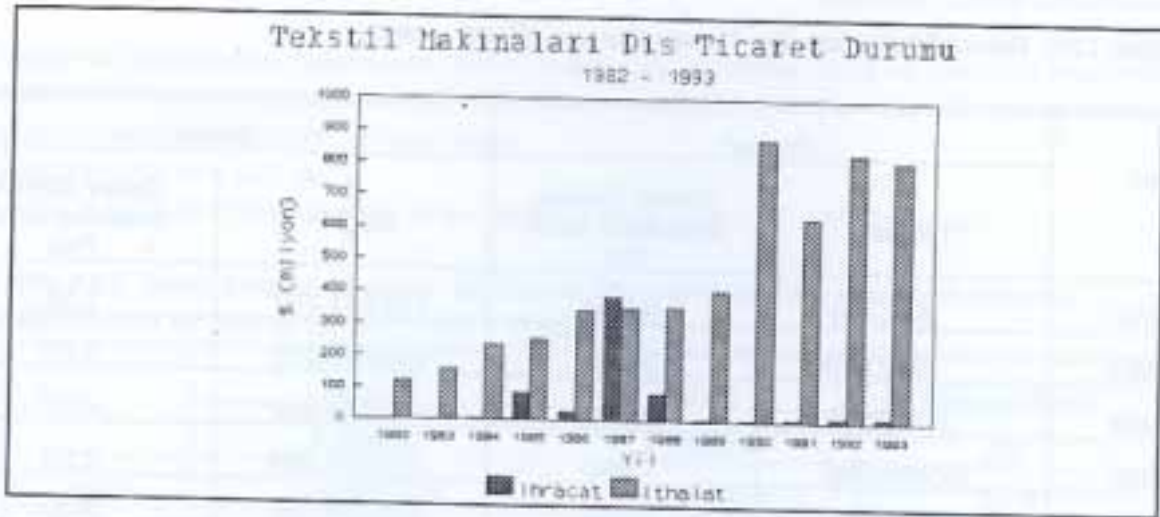
Grafik I-42: Bitim işlemleri malzemeleri dış ticareti (1982 - 1993)

Tablo I-26: Tekstil Makinaları Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)

Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	Genel Türkiye İhracatına oranı (%)	\$ Değeri	Genel Türkiye İthalatına oranı (%)
1982	848.796	0.014	120.921.191	1.36
1983	939.728	0.016	160.616.870	1.73
1984	3.609.363	0.050	235.555.549	2.18
1985	87.055.306	1.093	254.365.365	2.24
1986	26.033.866	0.349	343.872.592	3.09
1987	385.885.408	3.786	351.275.105	2.48
1988	86.664.245	0.743	356.309.060	2.48
1989	3.695.992	0.031	407.826.309	2.58
1990	7.062.045	0.054	877.425.211	3.93
1991	9.294.258	0.068	634.402.566	3.01
1992	14.579.635	0.089	833.712.614	3.64
1993	14.095.221	0.091	812.881.957	2.76

Tablo I-27: Tekstil Makinaları Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)

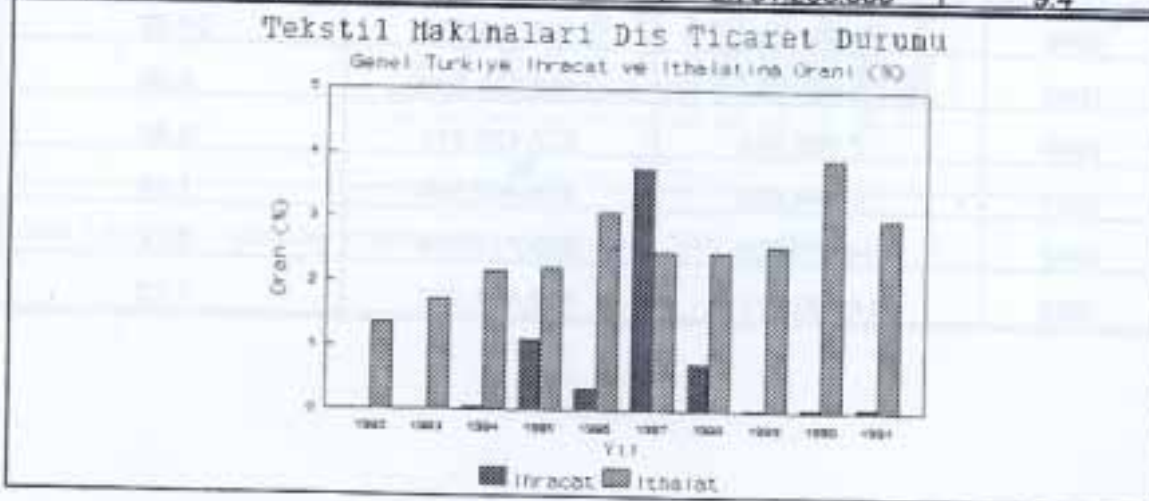
Yıl	İhracat	İthalat	İhracat/İthalat
	\$ Değeri	\$ Değeri	(%)
1982	848.796	120.921.191	0.70
1983	939.728	160.616.870	0.58
1984	3.609.363	235.555.549	1.53
1985	87.055.306	254.365.365	34.22
1986	26.033.866	343.872.592	7.57
1987	385.885.408	351.275.105	109.85
1988	86.664.245	356.309.060	24.32
1989	3.695.992	407.826.309	0.90
1990	7.062.045	877.425.211	0.80
1991	9.294.258	634.402.566	1.46
1992	14.579.635	833.712.614	1.74
1993	14.095.221	812.881.957	1.73

Grafik I-43: Tekstil Makinaları Dış Ticareti (1982 - 1993)

Tablo F-28: Genel Olarak Türkiye Tekstil Sektörünün Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)
(Tekstil, Konfeksiyon, Tekstil Makinaları ve Bitim Malzemeleri Beraber Mütela edildiğinde)

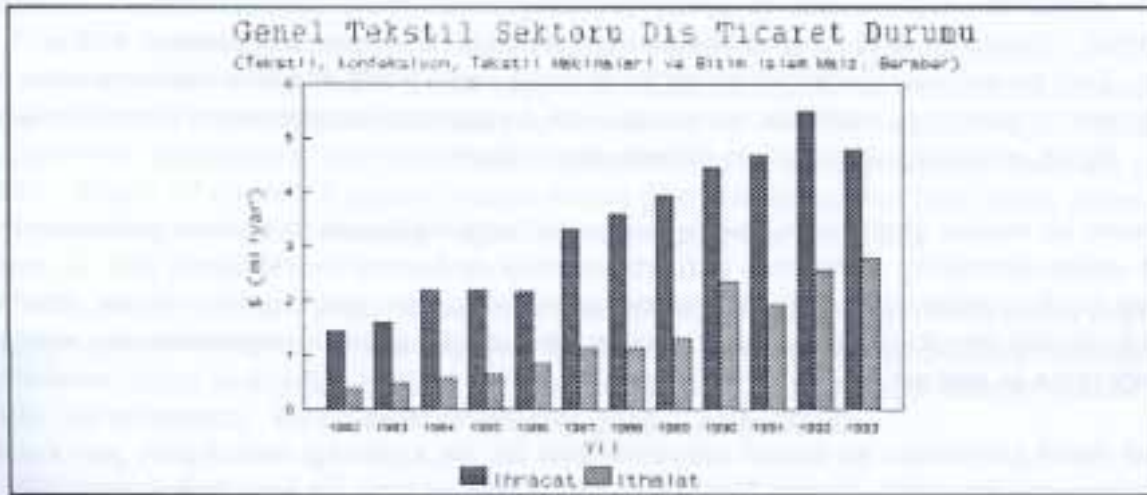
Yıl	İhracat		İthalat	
	\$ Değeri	Genel Türkiye İhracatına Oranı (%)	\$ Değeri	Genel Türkiye İthalatına Oranı (%)
1982	1.463.433.282	25.4	390.109.415	4.4
1983	1.620.501.584	28.2	498.768.115	5.4
1984	2.215.843.862	31.0	598.003.796	5.5
1985	2.222.812.016	27.9	665.788.029	5.8
1986	2.177.707.014	29.2	870.063.704	7.8
1987	3.321.200.708	32.5	1.156.936.692	8.1
1988	3.604.697.855	30.9	1.158.987.526	8.0
1989	3.926.678.863	33.7	1.316.172.008	8.3
1990	4.461.440.224	34.4	2.353.770.004	10.5
1991	4.688.477.092	34.4	1.929.674.380	9.1
1992	5.501.088.919	36.5	2.573.636.889	11.2
1993	4.768.765.106	30.4	2.791.206.000	9.4

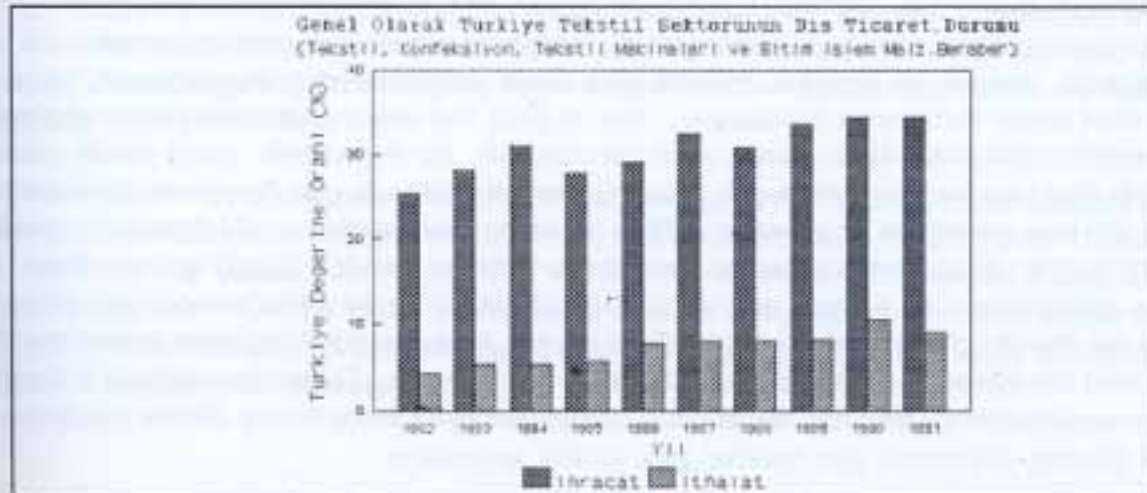
Grafik I-44: Tekstil Makinaları Dış Ticareti (1982 - 1993) Türkiye geneline oranı

Tablo I-29: Genel olarak Türkiye Tekstil Sektörünün Dış Ticaret Durumu (1982 - 1993)
(Tekstil, Konfeksiyon, Tekstil Makinaları ve Bitim Malzemeleri Beraber Mütela edildiğinde)

Yıl	İhracat	İthalat	İthalat/İhracat
	\$ Değeri	\$ Değeri	(%)
1982	1.463.433.282	390.109.415	26.6
1983	1.620.501.584	498.768.115	30.7
1984	2.215.843.862	598.003.796	26.9
1985	2.222.812.016	665.788.029	29.9
1986	2.177.707.014	870.063.704	39.9
1987	3.321.200.708	1.156.936.692	34.8
1988	3.604.697.855	1.158.987.526	32.1
1989	3.926.678.863	1.316.172.008	33.5
1990	4.461.440.224	2.353.770.004	52.7
1991	4.688.477.092	1.929.674.380	35.0
1992	5.501.088.919	2.573.636.889	46.7
1993	4.768.765.106	2.791.206.816	58.5

Grafik I-45: Tekstil Makinaları Dış Ticareti (1982 - 1993) Türkiye genel tekstiline oranı

Grafik I-46: Genel Tekstil Sektörü Dış Ticareti (1982 - 1993) Türkiye geneline oranı

Tekstil ve konfeksiyon sektörünün, bilhassa tekstil sektörünün, dış ticaretinde karşılaşılan bu duruma sebep olarak etkenleri yurt içi ve yurt dışı olmak üzere iki grupta inceleyebiliriz.

Yurt İçi Sebepler

Tekstil mamullerinin maliyetlerinin hesabında direk olarak etken olan hammadde, enerji ve işçilikte karşılaşılan yüksek maliyetler ilk akla gelen sebeplerdir. Kullanılan teknolojinin yetersizliği de ayrı bir etkidir. Üretim süreksizliğinden ve yetersiz kontrolden ötürü kalitede karşılaşılan sorunlar da sebeplerden birisidir. Pazarlama ve finansta karşılaşılan problemler de dolaylı etkenlerdendir.

Ağustos 1993 tarihine kadar, dünyanın 7. büyük pamuk üreticisi olan Türkiye'de, Türk tekstil ihracatında ilk sırayı alan pamuklu mamullere rağmen, pamuk fiyatlarının dünya fiyatlarından daha yüksek bir fiyatla tekstil sektörüne mal olması, bu sektörün dünya piyasalarındaki, bilhassa AT pazarındaki üstünlüğünü ve rekabetçi durumunu kaybetmesine sebep olmuştur. 1989 tarihine kadar konulan kotaları zorlayan hatta dolaylı olarak aşan bu sektör, müteakip yıllarda bu kotaları dolduramamıştır. Pamukta, politik amaçlı uygulanan yüksek destekleme alım fiyatlarından belli bir ölçüde vazgeçilerek, hem üreticiyi hem de sanayiciyi koruyan prim sisteminin Ağustos 1993 itibaren uygulamaya konulmasıyla, bu sektör dünya fiyatlarıyla pamuk almaya başlayabilmiştir. Bugün sentetik piyasasında da, Türk piyasasının tüketiminden fazlası üretilmesine rağmen, uygulamadaki görünümü itibarıyla kartelleşmenin bir sonucu olarak zoraki vadeli satışlarla aşırı maliyet yaratılmaktadır. Boyarmadde ve bitim işlemlerinde büyük bir oranda dışa bağımlılık, enflasyonun etkisiyle sürekli değer kaybeden TL'den dolayı, maliyetleri artırmaktadır.

Hammaddeyi müteakip önemli maliyet girdisi enejidir. Türk tekstil sanayii de genel imalat sanayinin bir parçasıdır. Genel imalat sanayinin karşılaştığı problemlerle karşılaşmaktadır. Bunlardan biri de enerjidir. Fransız ve ABD sanayicisine tükettiği elektriğin kilo-watt-saat'i yaklaşık 4,5¢'e mal olurken, Türk sanayicisine kullandığı elektriğin kilo-watt-saat'i 9-11¢ arasında mal olmaktadır. Maliyette önemli bir girdi olan enerjideki bu durum, yerli üretimin toplam maliyetinin artmasına sebep olmaktadır. Bu da, sektördeki kötü gidişin sebeplerinden biridir.

Önemli bir maliyet girdisi olan işçilikte, maliyetler hergün artmaktadır ve öyle gözüküyor ki, artmaya da devam edecektir. Daha önce yukarıda verimlilik ile beraber incelediğimiz gibi, şu anda reel değer olarak işçilik ücretlerimiz düşük gözükse de, gerçekteki durum öyle değildir. Bir de, Türk tekstil sanayiinde kullanılan teknolojinin eskiliği göz önünde tutulursa, bu sektörün dışpazarlardaki rekabetinin niçin azaldığı daha iyi anlaşılır.

Türk tekstil sektörünün en önemli noksanlarından biri de, kullandığı teknolojinin, yani kurulu makina parkının eski olmasıdır. Bugün Türk tekstil sektöründe en fazla dış satış kalemi olan iplik üretimindeki kullanılan teknolojinin yaşı araştırıldığı zaman, görülür ki; Türkiye'deki 10 yaşından yeni olan makina parkının kurulu makina parkına oranı %25 ile %30 arasındadır. Halbuki aynı oran, Almanya, İtalya ve İsviçre gibi ülkelerde %70'in üzerindedir. İsmi sayılan ülkeler kendi imalat sanayilerinin ürünleri ile teknolojilerini yenilerlerken, Türkiye bu sahada teknolojiyi maalesef üretememektedir. Verimliliğini arttırmak zorunda olan sektör yerli alternatif bulamadığından, pahalı ithal teknolojiyi satın almak durumunda kalmaktadır. Son 10 yılda, 5-6 milyar US\$'lık bir yatırım yapıldığı halde, bu sektörün teknoloji yaş ortalaması hala çok düşüktür. Bu dönemdeki yanlış ithalat politikası sonucu Türkiye'ye yeni teknoloji yerine eski teknoloji ithal edilmiştir. Bugün Türkiye'nin teknoloji-parkını yenilemesi için kısa vadede en az 10 milyar US\$'lık bir yatırım gerekmektedir. Türkiye'nin bu yenilemeyi yapması çok zordur. Kısa vadede yapılması gereken bu teknoloji transferi, bugün için tekstil ve konfeksiyon sektöründeki dış ticarete net ihracatçı olan Türkiye'yi genel tekstil sektörü göz önüne alındığında net ithalatçı duruma düşürecektir. Bu durumda, en makul yol Türkiye'nin üretebildiği Tekstil makinelerinden başlayarak kendi teknolojisini üretmeye başlamasıdır. Türkiye bu sektörde kullandığı teknolojisini yenileyemediği takdirde, teknolojisini sürekli yenileyen sanayileşmiş ülkeler karşısında sürekli deavantajlı duruma düşecektir, yani rekabet gücü sürekli azalacaktır.

Genel Türkiye dış ticaretinde karşılaşılan problemlerden biri kalitedir. Tekstil sektörü de bunun dışında değildir. Mevcud pazarların korunması ve yeni pazarların bulunmasında önemli rol oynayan kalite, bugün Türkiye'nin Tekstil sektörünün dar boğazını çözümlemeye yardımcı olabilecek etkenlerden biridir. Kaliteli ve optimum maliyette mamul üretebilmek için, sürekli ve etkili kalite kontrolü gerekmektedir. Bu da, istatistiki kalite kontrolün yerleşmesi ile olur. Fakat ülkemizde istatistiki kalite kontrolü oldukça düşük seviyededir. Sadece üretimin akışı için gerekli olan proses kontrol ağırlıklı bir kalite kontrolü yapılmaktadır. Prof. Dr. Erhan Kırtay tarafından yapılan ankette alınan sonuçlara göre, Türkiye Tekstil ve Konfeksiyon sektöründe istihdam edilen kalite kontrol metodları şöyledir.

	<u>Tekstil Sektörü</u>	<u>Konfeksiyon Sektörü</u>
Operatör	% 6.9	%10
Nezaretçi	% 6.5	%20.5
Muayene	%28	%41
İstatistik	% 2.6	% 5.3
Proses	%27	% 7.6
Entegre	% 5.4	% 5

Kalite kontrolünün yeterince gelişmemiş olması, iç piyasada tüketici bilincinin gelişmemiş olması sonucu tekstil tüketicisi ve sanayicisi bu konuya yeterli ehemmiyeti göstermemiştir. Fakat ISO-9000 standartlarının gündeme gelmiş olması ve tekstil ve konfeksiyonumuzun önemli bir pazar olan AT ülkelerinde, her ne kadar tekstilde henüz bir zorunluluk getirilmemekle beraber, 1993 yılı itibarıyla genel olarak bu kalite standard serilerini yürürlüğe koymuş olması, bu pazara mal satan ihracatçıyı kaliteye dikkat edilmediğinde şimdikinden daha da zorlayacağı aşîkârdır.

Tekstil ve konfeksiyon dış satımı incelendiğinde görülür ki, AT ülkeleri ihracatımızın %70'den fazlasını teşkil etmektedir. Bu ülkelerin kota uygulamaları da pazarlama faaliyetlerini zorlamaktadır. Bu da, bu güne kadar Türkiye'nin pazar karmasını kurmamasının bir sakıncası olarak ortaya çıkmaktadır. Türkiye, ürünlerini çeşitleyerek, Türk malı imajını yerleştirerek; yeni geniş yelpazede pazarlara girmek zorundadır. Bugün AT ülkelerine yabancı marka altında giren tekstil ürünleri Türk tekstili olarak aranan bir mamul durumunda değildir. Bu açığın kısa zamanda kapatılması gereklidir.

Tekstil sanayinin emek yoğun sanayi halinden sermaye yoğun sanayi haline geçişi büyük finansmanları gerektirmektedir. Bütçe açığı olan bir ülkede, finans kaynakları genelde öncelikli olarak devlet tarafından bütçe açıklarını kapatmak için kullanıldığından, sektöre finans aktarımı yüksek maliyetlere mal olmaktadır. Bu da sektörün rekabet gücünü azalmaktadır.

Yurt Dışı Sebepler

1982'den sonra tekstil ve konfeksiyon ürünlerimizin büyük alıcısı AT ülkelerinin önceleri mamüllerimize kota koyması ve sonraları da anti-damping vergisi adı altında önceleri geçici sonraları (1992) kesin vergiye (%12.1) dönüşen vergi konmaları ve anti-damping davalarının açılmaları sonuçlar lehimize sonuçlansa bile Türk Tekstiline olan rağbeti azaltmıştır. Tüm bunların kalkması, 1995 Gümrük Birliği ile gerçekleşecek gibi gözükse de, bu olayın bugün tekstil ve konfeksiyon sektörünü nasıl etkileyeceği ayrı ayrı incelenmelidir.

Türk tekstilinin en büyük pazarı olan AT ülkeleri, eski demirperde ülkelerindeki serbest piyasaya geçilmesinden sonra tavırlarını değiştirerek, bu ülkelere ayrıcalık tanımaya başlamışlardır. Hatta AT, Polonya, Macaristan ve Çekoslovakya (şimdi Çek ve Slovakya) ile Avrupa Anlaşmasını (European Agreement) imzalamıştır. Çin, Hindistan ve Pakistan'a karşı AT topluluğunun ayrıcalıklı tutumu da, Türkiye'nin AT pazarındaki payının belli bir oranda düşmesine sebep olmuştur. Bunda AT ülkelerinin politik kararları oldukça etkin olmuştur.

TEKSTİL SEKTÖRÜNÜN BULUNDUĞU DARBOĞAZDAN KURTULMASI İÇİN ÖNERİLER

- 1 - Hammadde sanayiciye dünya fiyatıyla sunulmalı,
- 2 - Sanayici kullandığı enerjiyi dünya fiyatlarının üstünde almamalı,
- 3 - İşçi eğitimine gerekli önem verilip, verimliliği artırılmalı,
- 4 - Kullanılan teknoloji yenilenmeli,
- 5 - Teknoloji yenilerken, en kısa zamanda ihtisaslaşmış ve pazarı olan branştan başlayarak yerli üretim gerçekleştirilmeli. Bunu için gerekli devlet teşviği derhal yapılmalıdır.
- 6 - Kaliteli mal üretilmeli, ve gerekli kalite kontrol tatbik edilmeli,
- 7 - Her dış pazara uygun pazarlama karması kurulmalı,
- 8 - Yeni pazarlar kurulmalı,
- 9 - Dış pazarlarda Türk malı imajı meydana getirilmeli,
- 10 - Ucuz ve uzun vadeli finans sistemleri sektöre sunulabilmeli,
- 11 - Katma değeri yüksek ürünler dış piyasaya sunulabilmeli,
- 12 - Üretim konularında ihtisaslaşılmalı,
- 13 - Sektörün tüm problemleriyle uğraşacak, hem kamu oyunu aydınlatmaya yönelik, hem hükümete gerekli baskıyı yapabilecek lobi oluşturulmalı,
- 14 - Hem tekstil ve konfeksiyonda, hem de teknoloji transfer ve üretimiyle alakalı konularda iştikal edecek çok ortaklı şirketler kurulmalı,
- 15 - Çeşitli panel, toplantı vb oturumlarla İşadamı-Akademisyen-Bürokrat üçlüsündeki iletişimsizlik ve diyologsuzluk ortadan kaldırılmalıdır.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE TEKSTİL MAKİNALARININ İMALAT İMKANLARI

Prof. Dr. Halil Rifat ALPAY

**Uludağ Üniversitesi
Tekstil Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi**

DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TEKSTİL MAKİNALARI SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Günümüzde en çok kullandığımız sözcüklerden birisi olan "teknoloji" kavram olarak üretim bilgilerini ve üretim sürecinde etkili olan bütün faktörleri kapsamına almaktadır. Diğer bir deyişle teknoloji, bilginin eyleme geçirilmiş hali olmaktadır.

Teknolojinin yakıtı bilgidir. En ilkel teknolojilerin bile kaynaklandıkları bilgi birikimleri vardır. Yüksek teknolojiler ise bilimin ulaştığı en üst seviyede üretilen bilgileri kullanırlar. Bilginin teknolojik biçime dönüştürülebilmesi için gereken sürenin çok kısalmış olması, teknolojinin hem miktar hem de seviye olarak ivme kazanmasına yol açmaktadır.

Teknolojiyi kendisi üretemeyen bir ülke veya firma, ondan yararlanmak istediği zaman bu teknolojiyi satın almak zorunda kalmaktadır. Rekabet baskısının doğurduğu bu zorunluluk kendisini iki şekilde göstermektedir. Birincisi uluslararası rekabet en verimli tekniklerin kullanılmasını gerektirmektedir. Zira uluslararası verimlilik farkları verimliliğin en düşük olduğu ekonomilerden diğer ekonomilere doğru değerlerin transferine yol açmaktadır. İkincisi, uluslararası rekabet sermaye birikiminin gelişme hızı en yüksek olan sanayii dallarına doğru kaymasını zorunlu kılmaktadır. Böylece bu sanayii dalları tarafından üretilen yeni ürünler en gelişmiş ekonomilerin firmaları arasındaki rekabetin konusunu oluşturmaktadır. Bu pazarlarda yer almak için, yeni tekniklerin elde edilmesi ve kullanılması zorunludur.

Tekstil teknolojisinde 1980'li yıllarda mikroelektronik kullanılmasıyla başlayan hızlı gelişmeler, bu sektörün yapısında önemli değişiklikler oluşturmuştur. Bütün tekstil makinalarında bilgisayar uygulamaları giderek yaygınlaşırken, tekstil sanayii de mekanizasyondan otomasyona geçiş sürecine girmiş bulunmaktadır. Tekstil makinaları imalatında yer alan elektronik komponentlerin elektrik devrelerini ve birçok mekanik kısmı ortadan kaldırmak suretiyle makinalarda parça sayılarını azaltıcı, maliyetleri düşürücü ve ürün fonksiyonlarını artırıcı etkiler yaptığı bilinmektedir.

Bu kaçınılmaz bir şekilde, teknolojiye devamlı yeniliklerin gerçekleştirilerek "teknolojik eskimenin planlanması" ve böylece eldeki makinalar daha ekonomik ömürlerini bile tamamlamadan yenilerinin satın alınmaya mecbur kalınmasıdır. Diğer bir deyişle teknolojik eskimenin örgütlenmesidir. Tekstil sektörümüzün son yıllarda yaşamakta olduğu bu teknolojik eskime problemi ülkemiz için çok büyük döviz kayıplarına mal olmuştur ve bu durum hala sürmektedir.

Türkiye 1982 yılının başından 1983'ün Ağustos ayı sonuna kadar 5.118 milyar dolar değerinde muhtelif tekstil makinaları ithal etmiş ve tekstil teknolojisinin tamamına yakın bölümünü bu şekilde oluşturmuş bulunmaktadır.

1982 Yılında 120 921 218 dolar olan tekstil makinaları ithalatımız giderek artan bir eğilim göstermiş ve 1990 yılında 877 425 204 dolara çıkmıştır. Bu, yedi kattan fazla bir artış demektir. İthalat 1982-1990 yıllarında sürekli artmış ve 1989-1990 döneminde %215 gibi yıllık rekor bir seviyeye yükselmiştir. Bu yıldan sonra ilk defa 1991 yılında bir önceki yıla göre azalarak 634 400 126 dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. 1992 yılında ise yeniden yükselişe geçerek 833 712 609 dolara ulaşmıştır. 1993'ün ilk sekiz ayında yapılan tekstil makinaları ithalatımızın 541 921 110 dolar olmasına bakılarak yıl sonunda 1992'ye yakın bir değere ulaşacağı kanaatine varılmaktadır.

Türkiye'nin dışarıdan satın aldığı makinalar, ilgi alanlarına göre on temel gruba ayrılarak incelendiğinde, en büyük ithalat değerlerinin gerçekleştirildiği altı büyük grup göze çarpmaktadır. Bunların toplam tekstil makinaları ithalatı içerisindeki payları aşağıdaki gibidir:

- GRUP2: İPLİK MAKİNALARI (%31.75)
- GRUP4: DOKUMA MAKİNALARI (%14.34)
- GRUP5: ÖRME MAKİNALARI (%9.36)
- GRUP7: YARDIMCI MAKİNA VE CİHAZLAR (%8.83)
- GRUP9: BİTİM İŞLEMLERİNİN MAKİNALARI (%16.68)
- GRUP10: DİKİŞ MAKİNALARI (%9.77)

Eldeki verilere bakıldığında, son oniki yıllık tekstil makinaları ithalatımızın %90.73 gibi çok büyük bir bölümünü bu altı büyük grubun oluşturdukları anlaşılmaktadır. Bunların arasında %31.75 ile iplik makinaları ilk sırayı almakta, onu %16.68 ile bitim işlemlerini yapan makinalar ve %14.34 ile dokuma makinaları izlemektedir. %9.77 payla dikiş makinaları ve %9.36 ile de örme makinaları büyük ithalat gruplarımız arasında görülmektedir.

Türkiye ilk altı grupta ithal ettiği makinalar için GRUP7 ile hatırı sayılır oranda (% 8.83) yardımcı makina ve cihazlar, aksam, parça ve teferruat da ithal etmektedir. Bunlara ödenen döviz miktarı, 1982-1993 Ağustos dönemi için toplam 451 996 186 dolardır.

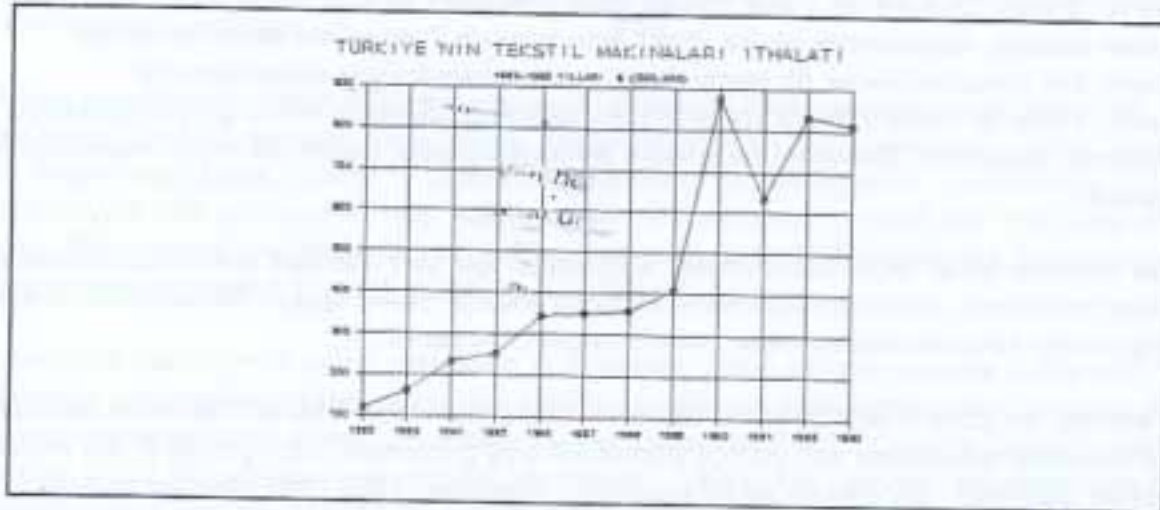
Büyük ithalat gruplarından açıkça görüldüğü üzere; ülkemiz tekstil sektörü için tercihlerini açıkça belli etmiş ve iplik, dokuma ve örme kumaş imalatı yanında konfeksiyon için de önemli ölçüde yatırımlar gerçekleştirmiştir. 1989 Yılından itibaren hızlandığı gözlenen yatırım eğilimleri arasında dokuma makinaları ithalatının 1991 de oldukça gerilediği son iki yılda da çok az toparlanabildiği farkedilmektedir. İplik ve bitim işlemleri açık farkla önde görünmektedir.

Tablo II-1: Türkiye'nin 1982-1993 Yılları Tekstil Makinaları İthalatı (\$, %)

	1982 (1000 \$)	1982 (%)	1983 (1000 \$)	1983 (%)	1984 (1000 \$)	1984 (%)	1985 (1000 \$)	1985 (%)
GRUP 1	9,499	0.079	10,725	0.067	12,880	0.055	8,362	0.033
GRUP 2	37,697	0.312	56,636	0.353	101,451	0.431	94,782	0.373
GRUP 3	0	0	0	0	0	0	4,452	0.018
GRUP 4	23,114	0.191	20,416	0.127	45,924	0.195	33,527	0.132
GRUP 5	12,185	0.101	18,610	0.116	12,211	0.052	12,129	0.048
GRUP 6	0	0	0	0	0	0	3,782	0.015
GRUP 7	12,731	0.105	18,083	0.113	21,971	0.093	30,658	0.121
GRUP 8	150	0.001	279	0.002	1,046	0.004	56	0.000
GRUP 9	18,722	0.155	23,690	0.148	23,594	0.100	39,190	0.154
GRUP10	6,823	0.056	12,179	0.076	16,479	0.070	27,427	0.108
TOPLAM	120,921	1	160,617	1	235,555	1	254,365	1

	1986 (1000 \$)	1986 (%)	1987 (1000 \$)	1987 (%)	1988 (1000 \$)	1988 (%)	1989 (1000 \$)	1989 (%)
GRUP 1	21,377	0.062	2,124	0.006	1,272	0.004	6,727	0.016
GRUP 2	136,486	0.397	128,408	0.366	106,560	0.299	93,404	0.229
GRUP 3	9,048	0.026	10,263	0.029	10,911	0.031	30,244	0.074
GRUP 4	39,223	0.114	50,778	0.145	72,165	0.203	92,449	0.227
GRUP 5	22,929	0.067	24,976	0.071	26,875	0.075	27,103	0.066
GRUP 6	9,355	0.027	5,389	0.015	6,805	0.020	13,886	0.034
GRUP 7	32,419	0.094	33,611	0.096	34,790	0.098	33,829	0.083
GRUP 8	350	0.001	420	0.001	1,915	0.005	1,316	0.003
GRUP 9	42,909	0.125	49,599	0.141	60,820	0.171	59,765	0.147
GRUP10	29,775	0.087	45,708	0.130	34,197	0.096	49,101	0.120
TOPLAM	343,873	1	351,275	1	356,309	1	407,826	1

	1990 (1000 \$)	1990 (%)	1991 (1000 \$)	1991 (%)	1992 (1000 \$)	1992 (%)	1993 (1000 \$)	1993 (%)
GRUP 1	21,782	0.025	12,766	0.020	10,336	0.012	20,612	0.025
GRUP 2	241,246	0.275	181,313	0.286	274,348	0.329	259,144	0.319
GRUP 3	24,418	0.028	21,000	0.033	6,311	0.008	31,525	0.039
GRUP 4	161,295	0.184	54,627	0.086	80,334	0.096	90,526	0.111
GRUP 5	78,326	0.089	61,158	0.096	118,614	0.142	95,817	0.118
GRUP 6	35,450	0.040	44,061	0.069	47,293	0.057	35,311	0.043
GRUP 7	63,403	0.072	53,320	0.084	75,269	0.090	62,869	0.077
GRUP 8	1,923	0.002	357	0.001	3,866	0.005	5,335	0.007
GRUP 9	154,728	0.176	138,631	0.219	149,158	0.179	139,613	0.172
GRUP10	94,853	0.108	67,169	0.106	68,183	0.082	72,130	0.089
TOPLAM	877,425	1	634,403	1	833,713	1	812,882	1

Grafik II-1: Türkiye'nin Tekstil Makinaları İthalatı (1982 - 1993)

Aslında 1991 yılında bütün grupların ithalatında önemli düşüşlerin olduğu bir gerçektir. Ancak dokuma makinaları ile dikiş makinaları hariç diğerleri 1992'de toparlanarak devam etmişlerdir. Hatta örme makinaları ithalatı hem dokuma ve hem de dikiş makinalarının önüne geçerek son iki yılda üçüncülüğe yerleşmiş durumdadır. Bütün büyük ithalat gruplarında temkinli bir gidişin olduğu anlaşılmaktadır.

Tekstil makinaları ithalatımızın geri kalan % 9.26'lık kısmını ise diğer dört grup oluşturmaktadır. Bunlar :

GRUP1: SUNİ, SENTETİK LİF VE İPLİK İMAL EDEN MAKİNALAR (%2.57)

GRUP3: HAZIRLIK MAKİNALARI (%2.69)

GRUP6: TUL, DANTELA, ŞERİT, KAYTAN, İŞLEME MAKİNALARI (%3.70)

GRUP8: KEÇE MAKİNALARI İLE AKSAM VE PARÇALARI (%0.3) olmaktadır.

Son dört grubun toplam tekstil makinaları ithalatımız içerisindeki payları %9.26 olarak görülmektedir.

İthal edilmiş bulunan tekstil makinalarının tamamının satın alındıkları yılın en son, en gelişmiş teknolojilerine sahip olduklarını iddia etmekde mümkün değildir. 1986 Yılından itibaren uygulanan ithalat politikasının bir sonucu olarak Türkiye'ye önemli sayıda ve muhtelif yaşlarda

kullanılmış tekstil makinaları sokulmuş olduğundan, tekstil sektörümüzün makina parkının yaşını ve teknolojik seviyesini kestirmek oldukça zor ve doğruluğu da her zaman tartışılabilir tahminlerin yapılmasını gerektirmektedir.

Tekstil sektörümüzün bilhassa ihracat ve istihdam bakımından taşıdığı önem dikkate alınarak bu "lokomotif" sektörün teknolojik alt yapısı ve makinalarının yurt içinden temini için yerli alternatif oluşturma çabalarının çok fazla ciddiye alındığı ve istenilen düzeye vardığı söylenemeyecektir.

Türk tekstil sektörünün uluslararası pazarlarda rekabet eder hale gelmesi, en son teknolojilerin kullanılmasını zorunlu kılmakla birlikte, bunun sadece ithalat yoluyla temini bir çok yönlerden rahatsız edici ve düşündürücüdür. Türkiye'de yapılan tekstil makinalarının teknolojik seviyelerinin de tekstil sektörümüzün rekabet gücünü artırıcı yönde olması gerektiğinden, yurt içinde imal edilen tekstil makinalarımızın teknolojisini anlamamıza yardımcı olmak üzere, bu makinaların ihracatı incelendiğinde değişik bir görünümle karşılaşılmaktadır.

D.I.E. verilerine göre 1982 yılında 1 milyon doların bile çok altında bulunan (648 798 dolar) tekstil makinaları ihracatımızın içinde adı belirli bir makina bulunmamaktadır.

1982 Yılında Tunus'a 4162 adet 347 508 dolar fiyatında ev dikiş makinaları ihraç edildiği ve ayrıca Suriye'ye 2 adet, Ürdün'e de 3 adet sanayi dikiş makinaları ile yine Ürdün'e 620 adet "diğer" dikiş makinaları satıldığı düşünülecek olursa, 1980'lerin başında Türkiye'nin kendi teknolojik gereksinimlerini bile karşılayabilecek bir tekstil makinaları imalatından söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle tekstil sektörümüzün ihracat patlamasını henüz gerçekleştirmeye başladığı dönemin başlarında Türkiye'de bu sektöre teknolojik destek olabilecek hiçbir makinanın imali yapılamamaktadır.

Oysa tekstilde iddialı diğer bütün ülkeler teknolojileri için yerli alternatif temini hususunda son derece dikkatli davranarak, ekonomik faktörlerin ötesinde stratejik önem taşıyan bu sahadaki varlıklarını sürdürme yönündeki kararlılıklarından hiçbir zaman vazgeçmemişlerdir.

Bu konuda en güzel örneği oluşturan İtalya'nın tekstil makinaları ihracatı 1980'lerin başında 500 milyon dolar civarında bulunurken son derece düzenli bir artış göstererek 1990 yılında 2 164 milyon dolar seviyesine ulaşmıştır. Bu ülkenin tekstil makinaları ihracatının 1986-1990 yılları arasındaki değişimi, tekstil sektöründe iddiası olan bir ülkenin teknolojik altyapı oluşturmadaki stratejik başarısı olarak algılanmalıdır.

Tablo II-2: İtalyan Tekstil Makinaları İhracatı (1986 - 1990) Milyon dolar

YIL	1986	1987	1988	1989	1990
\$	1092	1486	1747	1922	2164

1980'li yıllarda Türkiye'de tek sözü edilen tekstil makinaları imalatı, bazı firmaların öncülük ettiği terbiye makinaları ve Bursa yapımı 1930 model dokuma makinaları olan "kara tezgahlar" ile MKEK'nin bir türlü satmaya muvaffak olamadığı 1960 model "mekikli tezgahlar" idi. Bir de MKEK tarafından üç yılda büyük araştırma ve geliştirme çabalarıyla meydana getirilmiş 1970 model RUTİ taktidli mekiksiz iki adet dokuma makinası vardı ve bunların görevi de yıllarca birisi İzmir'de diğeri Bursa'da kurulan fuarlara katılarak milleti Türkiye'de tekstil makinaları yapılabildiğine inandırmak olmuştur. 1982 Yılında imalatına başlanmış bulunan bu iki tezgahın fuar görevleri sonrasında, 1987 yılı başlarında Denizli'de bir işletmeye teslim edildiği bildirilmiştir. Dokumacılarımızın tezgah ihtiyaçlarının iyice arttığı bir sırada 26 Temmuz 1989'da MKEK'nin 6 ay önce göreve başlayan genel müdürü Adnan İğnebekçili tarafından MKEK Tekstil Makinaları Fabrikası'nın kapatıldığı açıklanıyordu. Bu karar, kurum bünyesinde tam 24 yıldır aralıksız sürdürülen tekstil makinaları imalatından vazgeçildiğinin açık bir ifadesiydi. Diğer bir deyişle Türkiye'de dokuma yapılabilir ama dokuma makinası yapılamazdı. Yapılsa da ekonomik olmadığı gerekçesiyle üzerinde uğraşmaya değmezdi.

1993 Yılında MKEK'da yeniden dokuma makinaları imalatının başladığı bildirilince büyük umut ve sevinçle gittiğimiz kurumda hayal kırıklığımız da büyük oldu. MKEK'nin hurdalığında, bir kaç eski yönetici ile 20 kadar işçi 1989 yılından kalan parçaların montajı ile uğraşırken, Türkiye'de insanlar yurt içinde tekstil makinalarının yapılacağına bir defa daha inanmayı istiyorlardı.

Tekrar kaldığımız yere dönecek olursak, 1983 yılında Türkiye'nin tekstil makinaları ihracatı yine 1 milyon dolara bile ulaşamamış idi. (939 730 dolar) 1983'de Ürdün'e 1 adet 4100 dolar değerinde kıvrıklaştırma makinası, Libya'ya 1 adet 14 dolar değerinde bilinmeyen bir makina, Fransa'ya 1 adet 48 dolar değerinde ev tipi yuvarlak örme makinası satıldığı resmi kayıtlardan öğreniliyordu. 1983 Yılında mal sattığımız ülkeler ve satışlardan elde ettiğimiz döviz miktarlarının incelenmesi, daha sonraki on yıllık bir dönemde 1993'e kadar bu sektörde olup bitenlerin iyice anlaşılabilmesi açısından mukayese yapmak amacıyla dikkate alınmalıdır.

1983 Yılında aksam ve parça olarak çeşitli ülkelere 92 896 dolarlık ihracatımız vardır ve kağıt üzerinde her ne kadar toplam bir milyon dolara yakın tekstil makinaları ihracatımız görünmekte ise de bunların arasında tekstil makinası denilebilecek hiç bir satışın olmadığı da belirtilmelidir. Çünkü 1983'de Irak, K.K.T.C., Lübnan, Malta, Suudi Arabistan, Tunus ve Ürdün'e 3153 adet 242 122 dolar kıymetinde ütü, pres vb. ihraç edilmiştir.

Yine aynı sene Suudi Arabistan'a 1941 dolara 1 adet, Irak'a 237 dolara 1 adet, Suriye'ye de 826 dolara 4 adet pres vb. satılmıştır.

Ihracat kalemlerimiz arasında en dikkate değer gelişmeyi dikiş makinalarımızın sağladığı söylenebilecektir. ITMA fuarlarından başka büyük fuarlar düzenlenen dikiş makinaları, ilgileri dikkate alınarak bu araştırmada imalat, ihracat ve ithalatları bakımından incelenmişlerdir. Hollanda'ya 2111, Mısır'a 700, Sudan'a 650 ve Tunus'a 1800 adet ev dikiş makinası ihraç edilerek 405 169 dolar döviz kazanılmıştır. 1983 Yılında yine Hollanda'ya 12, Suriye'ye 4 ve Ürdün'e 230 adet düz dikiş yapan sanayi dikiş makinaları toplam 111 119 dolara ihraç edilmiştir.

1984 Yılına bakıldığında tekstil makinaları ihracatımızın adeta patlama yaparak 3 609 367 dolara yükseldiği görülmekle birlikte, muhteviyat 1983 yılınınkilerden farklı olmayıp ismi ve cinsi belli olmayan ihracat kalemlerimizin önemli bir yekün tuttıkları farkedilmektedir. Örneğin, GRUP7, 00843890 pozisyonundan 1 042 421 dolarlık ismi ve cinsi bilinmeyen * DİĞERLERİ * ihracatı başlamış olup bu sonraki yıllarda ortaya çıkacak olan büyük ihracat patlamasının da bir habercisi durumundadır. Sonuç olarak 1984 yılı itibarıyla Türkiye'nin dışarıya sadece aksam, parça ve çamaşır makinaları ile dikiş makinaları satabildiği anlaşılmaktadır.

Bu durum modern tekstil teknolojisini üretebilecek seviyede bir makina imalat sektörünün mevcut olmadığına ortaya koymakta olup, TMMOB - Makina Mühendisleri Odası tarafından Ankara'da düzenlenen 1987 SANAYİİ KONGRESİ'nde sunulmuş bulunan * TEKSTİL MAKİNALARI * başlıklı bildiride açıkça ifade edilerek tartışılmıştır. (ALPAY, 1987). Bildirinin * Türkiye'de Tekstil Makinaları İmalatı * konulu bölümünde yer alan şu satırlar dikkat çekicidir:

* ... Bugün için yerli komple makina imalatı olan kuruluşlar M.K.E.K., ALARKO, ISIMAK, METAL MAKİNA ve son olarak da ASİL TEKNİK'tir.

Türk mühendis ve işçisinin teknik açıdan bu imkan ve başarısına karşılık, komple tekstil yatırım tutarının 290 milyar TL olduğu 1985 senesinde 230 milyon dolar olan makina ithalatı, ülkemizdeki makina imalatının mevcut pazara göre henüz ne denli az bir yer işgal ettiğinin açık delilidir.

Bu kadar az bir pazar payına sahip olmamıza karşılık, Türk mühendis ve işçisinin beceri ve başarısından korkan, makina teknolojisi ve prosesindeki gelişmeleri genellikle ancak elektroniğin gelişmesiyle otomatik kontrol sahasında yapabilen dış ülke imalatçıları, ülkemize verdikleri uzun vadeli kredilerle ve devlet sektörü haricinde alıcılarımıza, yerli imalatı rekabete sokamayacakları önlemler

olarak, ihalesiz makina satmakta ve biz de, hükümetçe, tekstil sektöründe bu tuzağı hazırlayanlara bilerek veya bilmeyerek yardımcı olmaktadır.

Türkiye'deki tekstil makinaları imalatçılarının hangi konularda çalıştıkları ve firma sayısı hakkında bilgi edinmek için, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. tarafından 1985 yılında yayınlanmış olan "Türkiye Makina İmalatçıları Rehberi" incelenerek aşağıda verilen bir tablo hazırlanmıştır. Tabloda bulunan makina grupları imalatının bir kaçını birden yapan firmalar mevcut olduğundan, rehberde yer alan tekstil makinası üreticileri sayısı özel sektörde 48 olup, bir kamu kuruluşu olan M.K.E.K. bu sayının haricindedir.

Firmalar rehberde ayrı ayrı incelendiğinde, bazılarının asıl uğraş alanının "tekstil makinaları" olmadığı, ama yılda bir iki tane de tekstil makinası yaptıkları anlaşılmaktadır. Firma sayısı, toplam personel ve toplam mühendis sayılarına bakılınca, Türkiye'de "dikiş makinaları", "tekstil kurutma makinaları" ve "tekstil boyama, yıkama, ütöleme, baskı ve terbiye makinaları" haricinde ciddiye alınabilecek bir tekstil makinaları imalatından bahsetmenin mümkün olmadığı açıkça görülmektedir. Mevcut firmaların da araştırma, geliştirme olanakları yeterli olmadığından, halihazırda tekstil teknolojisi açısından dışa bağımlılığımız tartışılmaz hale gelmiştir. Dahası bu sektörde teknik eleman durumu da endişe vericidir. Firmaların %25'inde (12 firmada) hiç mühendis yoktur. 48 Firmadaki toplam mühendisin %50'si 3 firmada çalışmaktadır.

Tablo II-3: Türkiye'de Üretilen Tekstil Makinaları, Bunları Üreten Özel Sektör Firmaları, Toplam Personel ve Mühendis Sayıları

MAKİNA GRUPLARI	FİRMA SAYISI	TOPLAM PERSONEL	TOPLAM MÜHENDİS
Dikiş Makinaları	6	1599	43
Teks. Elyafı İşleme Mak.	6	198	11
İplik Eğirme, Bük. ve Sar. Mak.	5	58	1
Dokuma Makinaları	7	216	6
Örgü Makinaları	1	45	3
Dok. ve Ör. İçin İp. Haz. Mak.	3	137	7
Dok. ve Ör. İçin Yard. Ekipman	1	27	-
Dokuma Mak. İçin Aksesuar	2	37	2
Çamaşır Yıkama Makinaları	4	125	10
Kuru Temizleme Makinaları	3	28	3
Tekstil Kurutma Makinaları	9	967	46
Teks. Boyama, Yıkama, Ütöleme, Baskı ve Terbiye Makinaları	23	1305	72

Bütün bu belirtilen olumsuzluklara rağmen, Türkiye'nin tekstil makinaları ihracatında 1984 yılında başlayan büyük artış 1985, 1986, 1987 ve 1988 yıllarında birdenbire inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. 1982 ve 1983 yıllarında 1 milyon dolarlık ihracat dahi gerçekleştirilemezken, sonra sırasıyla 1985'de 87 milyon, 1986'da 26 milyon, 1987'de 365 milyon ve 1988'de 86 milyon doların üzerinde tekstil makinaları ihracatı yapılarak müthiş bir gelişmeye şahit olunmuştur. Ancak ne yazık ki bu durum sürdürülemez olarak 1989'dan itibaren ihracatımız gerilemiş ve eski seviyesine inmiştir. Yine de 1987'de toplam 365 milyon doların üzerine çıkmış bulunan tekstil makinaları ihracatımızın 1989'da 4 milyon doların altına inivermesini izah etmek kolay değildir.

(izah kolay 1987'de satılan eski makineler yani reexport yapmış K.E.)

Bunun açıklaması 30 Kasım - 1 Aralık 1988 tarihlerinde İstanbul'da Tekstil Teknik Dergisi tarafından tertiplenen * 1. TÜRK TEKSTİL MAKİNALARI VE YAN SANAYİİ KONGRESİ 'nde yapılmıştır. Uluslararası Tekstil Makinaları Fuarları'nın en büyüğü olan ITMA'ya katılarak ülkemizi temsil eden birkaç tanınmış firmadan birisinin sahibi olan Abdurrahman Akman (ASTEKS A.Ş.) * Türk Tekstil Makina ve Yan Sanayiinin Durumu, Problemleri ve Geleceği * konulu panelde yaptığı konuşmada konuya açıklık getirmiştir:

* ... Biz on yıldan beri ihracat yapıyoruz. Arkadaşlarımız bilirler. 1979'da ITMA Hannover Fuarına, 1983'de ITMA Milano Fuarına iştirak ettik. Dünyanın en büyük fuarları. Burada Türk Bayrağını dalgalandırdık, heyecanını yaşadık. 10 Yıldır çırpınıyorum, fakat hiçbir şey satamadık. Ancak geçen sene 35 bin dolarlık bir ihracatımız oldu. 88 içinde de şu ana kadar 270 bin dolarlık ihracatımız oldu. Ancak teknik mal satıyoruz. Adam görecektir, deneyecek, inanacak, alacak. Başka çaresi yok. Kumaş parçası değil ki görüp alsın. Şunu demek istiyorum. Elimde D.İ.E.'nin rakamları var. Tekstil yedek parça ihracatımız, 85'de 81 267 802 dolar. 86'da 23 034 936 dolar, 1987'de 364 075 744 dolar, 88 Ocak - Haziran dönemi 77 392 220 dolar. Aşağıdaki standları merakla dolaştım. Sordum: * 87-88'de ne kadar ihracatınız oldu ? * diye. Tüm arkadaşların ihracat rakamlarını topladığımızda 1 milyon dolar bulmadı. Rakamlar 88'de 77 milyon dolar. Biz burada toplanan seçkin bir imalatçı grubuyuz. Aşağıya gelen arkadaşların 10 misli daha imalatçı olduğunu kabul edelim. Hepimizi toplayın bu rakamları bulma gücümüz yok. Peki kim yaptı bu ihracatı ? ASLINDA İHRACAT FİLAN YOK. Yurt dışına açık apron sattık. İplik sanayiinde kullanılanın açık cinsini imal ettik. Ankara'ya vergi iadesi için müracaat ettik. * Kardeşim apron nedir ? * diye sordular. İncelemeye aldılar. Yer muşambasına benziyor deyip %8'lik vergi iadesini de vermediler. Bu benim derdim ama, hepinizin de derdi. Bir de şu var: 10 Gün kadar evvel bir kanun çıktı. Önceleri ihracatın 250 bin doları geçmek şartıyla TL. değerinin %20'si kurumlar vergisi matrahından mahsup edilirdi. Bu şimdi bir milyar dolara çıkıyor. Peki ben çırpınmış ihracat yapmışım. 10 Bin dolar da yaptıysam bana niçin bir şey vermiyorsun? Benim ihracatımı da tanı ve vergime mahsup et. En güzel vergi iadesi bu değil midir ? En güzel teşvik bu değil midir? Cebimden az para çıkmıyor ki benim de. Biz hammaddemizi uluslararası piyasalardan temin ediyoruz. Uzak doğu ülkeleri, Çin, Tayvan, Kore, Japonya'yla hemen hemen aynı piyasalardan, aynı fiyattan alıyoruz. İşçilik onlarda da bizde de ucuz. Maliyetlerimiz yaklaşık aynı. Benim pazarım Ortadoğu. Adamlar Ortadoğu'ya gelip bizim yarı fiyatımıza mal veriyorlar. Bunu nasıl yapıyorlar? Demek ki devletleri onları sübvansede ediyor. Ama akıllı olarak sübvansede ediyor. Eğer beni sübvansede edeceksen, gel benim teknik kapasitemi ölç. Benim makinam ne üretir? Ne kadar üretir? Ne kadarını iç piyasaya, ne kadarını dış piyasaya satıyoruz? Sen bunları ölçerek kontrol et. Maliyeye bak. Defterlerimi kontrol et. Sonra beni %3'le, 5'le, 8'le, 10'la bırakma. Daha yukarı vergi iadesi ver. Beni destekle. Ben de dışarda rekabet edebileyim. Göğsüm daha fazla dik olarak mal satabileyim. Maalesef bu bizde olmuyor. Olacağını da ummuyorum. Bizim devletten isteğimiz, bize karşı daha gerçekçi yaklaşması. Teşekkürler *

Türkiye'de tekstil makinaları imalatının gerçek gelişme düzeyinin anlaşılabilmesi ve gerçek potansiyelinin bulunabilmesi için ayrıntılara inilmesi zorunlu olduğundan, 1985 - 88 yıllarında bu sektörde ortaya çıkan muazzam ihracat artışının hangi mallarda olduğunu ve bunların imalatının sektörün yapısına ve gelişmesine etkilerini anlayabilmek önem taşımaktadır. Bu amaçla hazırlanmış bulunan bir tablo da söz konusu yıllarda toplam tekstil makinaları ihracatımızın %90'ını bulan hatta aşan bir kaç maddeye bakılmıştır. Bunların arasında özellikle aksam, parça ve teferruat grubunda 00843849 gümrük tarife istatistik pozisyon numaralı madde önemlidir.

Tablo II-4: Türkiye'nin 1982-1993 Yılları Tekstil Makinaları İhracatı (1000 \$) DİE verilerine göre

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	82-88TOP
GRUP 1	0	0	0	9	0	0	0	9
GRUP 2	2	4	15	47	970	58	197	1292
GRUP 3	0	0	0	223	2	0	382	607
GRUP 4	0	0	0	958	549	23	1180	2710
GRUP 5	0	0	0	11	0	11	23	45
GRUP 6	0	0	0	1	0	22	42	64
GRUP 7	190	93	1246	55790	18122	315800	70315	461557
GRUP 8	0	0	0	0	0	37	0	37
GRUP 9	40	297	685	7925	1235	22993	4787	37963
GRUP10	418	546	1663	22091	5156	26941	9738	88552
TOPLAM	649	940	3609	87055	26033	365885	86664	570836

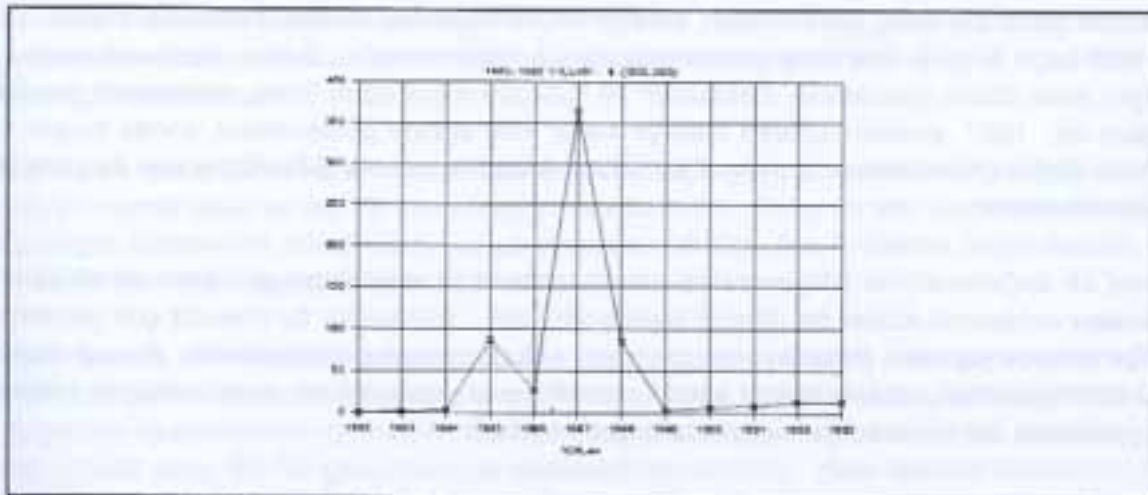
	1989	1990	1991	1992	1993	89-93 TOP.	82-93 TOP.	TOPLAM %
GRUP1	0	13	5.6	30	825	874	882	0.001
GRUP2	115	199	74	1067	2356	3811	5103	0.008
GRUP3	8.5	27	35	61	74	206	813	0.001
GRUP4	178	91	125	1410	935	2740	5450	0.009
GRUP5	0	210	99	271	357	937	983	0.002
GRUP6	9.9	33	116	30	123	311	376	0.001
GRUP7	634	488	797	966	723	3608	465164	0.751
GRUP8	2	0	29	9	23	63	100	0.000
GRUP9	2036	4141	3028	5760	5234	20199	58162	0.094
GRUP10	714	1859	4984	4977	3445	15978	82531	0.133
TOPLAM	3696	7062	9294	14579	14095	48727	619564	1

Tablo II-5: Türkiye'nin Tekstil Makinaları İhracatında Patlamaya Sebep Olan Maddeler (1000\$)

TARİFE NO	CİNSİ	1984	1985	1986	1987	1988
00843816	GÜCÜLER	0	22,698	1,052	0	0
00843825	ÜRET MEM.	0	500	4	0	0
00843826	ÖRGÜ İĞNE	0	679	109	0	0
00843832	TARAK TELİ	0	890	0	0	0
00843842	MAS.DEGİS.	0	1,200	1	0	0
00843843	MANŞON	0	772	* 0	277	5
00843844	LAMELLER	0	0	1,302	1,036	0
00843849	DİĞERLERİ	0	28,952	15,578	314,424	70,223
00843890	İSİMSİZ	1,042	0	0	0	0
008438	TOPLAMI	1,042	55,690	18,047	315,738	70,228
00844055	DİĞERLERİ	0	4,213	10	21,737	2589
00844199	DİĞERLERİ	0	19,907	4,889	26,515	8,617
BU MADELERİN TOPLAMI		1,042	79,811	22,945	363,989	81,434
TOPLAM TEKSTİL MAK İHRACATI		3,609	87,055	26,034	365,885	86,664
TOPLAM İHRACATA ORANI		0.2888	0.9168	0.8110	0.9948	0.9396

Tablo II-6: Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu Numarası 00843849 için Yıllara Göre İhracat

	1985	1986	1987	1988
DOLAR OLARAK DEĞERİ	28,951,749	15,578,455	314,424,165	70,222,597
TOPLAM TEKS.MAK.İHRACATI	87,055,306	26,033,866	365,885,408	86,664,245
TOPLAM İHRACATA ORANI	0.3325673	0.5983919	0.8593515	0.8102834

Grafik II-2: Türkiye'nin Tekstil Makinaları İhracatı (1982 - 1993)

"Diğerleri" olarak belirtilen bu tek maddenin toplam tekstil makinaları ihracatımıza katkı oranı 1985 - 1988 yıllarında sırasıyla; %33, %60, %86 ve %81 olmuştur.

Bu maddeye ayrıca tabloda gösterilen diğer birkaç benzeri madde daha ilave edilince, bu oranlar sırasıyla; %91.6, %88, %99.48 ve %94'e yükselerek, neredeyse ihracatımızın tamamına yakın bir bölümünü oluşturmaktadırlar.

Bu maddelerin hiçbirisinin tekstil makinaları imalatı olarak kabul edilmeleri mümkün olmadığı gibi, tablodan da rahatça anlaşılabileceği üzere, 1985 öncesi hiç olmayan ve 1988'den sonra da birden yokolup, devam etmeyen, düzensiz bir gelişme söz konusudur. Örneğin Türkiye 1985 yılına kadar 1 dolarlık dahi gücü satamamışken, 1985'de 22 milyon dolardan, 1986'da 10 milyon dolardan fazla gücü ihracatı yapmış ve sonra bu işi bırakmış gibi görünmektedir. Böylesine büyük ihracat kapasiteli gücü, lamel vb. imalatı gerçekleştirebilen sektörün var olması da çok önemli bir husus olurdu. Ancak ortada ne sürdürülen bir imalat, ne de ihracat bulunmadığından söz konusu yıllarda görülen büyük ihracat rakamlarının aslında gerçek bir potansiyeli göstermediği kanaatine varılmaktadır. Bu durumda, tekstil makinaları imalat sektörümüzün asıl durumunu göstermek bakımından yanıltıcı olabileceği için, ihracat tablomuzun yeniden düzenlenmesi zorunlu hale gelmektedir. Bu bakımdan, düzenli olarak süren tekstil makina ve yedek parça ihracatımız dikkate alınarak, ülkemizdeki imalat sanayiinin gerçek ihracat gücünün ve dolayısıyla da, dikkate alınabilecek bir teknolojik seviyenin olup olmadığının tesbiti çabası söz konusudur.

Teşhisin doğruluğunun, tedavinin başarısı için vazgeçilmez olduğu inancıyla, son yıllarda yapılan tekstil makinaları ihracatımızın ayrıntılarına bakıldığında, 200 bin dolara ulaşabilen kalemlere rastlanmadığı hususu önemle belirtilmelidir. Bu durum, paneldeki konuşmacının şikayet ve taleplerinin doğruluğu hususundaki kanaatlerimizi de kuvvetlendirecek mahiyettedir.

Türkiye'mizin 1982 - 1993 yıllarında düzenli olarak süren tekstil makinaları ihracatının incelenmesiyle, on temel grup arasında, toplam ihracatın %95.5 gibi tamamına yakın bölümünü oluşturan büyük ihracat grupları belirlenmiştir. Bunların toplam ihracat içindeki payları şöyledir:

- GRUP2 : İPLİK MAKİNALARI (%7.2)
- GRUP4 : DOKUMA MAKİNALARI (%7.7)
- GRUP7 : YARDIMCI MAKİNA VE CİHAZLAR (%6.2)
- GRUP9 : BİTİM İŞLEMLERİNİN MAKİNALARI (%42)
- GRUP10: DİKİŞ MAKİNALARI (%32)

Geride kalan diğer beş grubun gerek miktar olarak (12 yılda toplam 3 milyon dolar), gerekse oran olarak (% 4.4) dikkate alınabilecek bir durumda olmadığı açıkça görülmektedir. Bu tablolara ve çizilen grafiklere genel bir bakış, bize hemen, Türkiye'nin halihazırdaki "tekstil makinaları imalat sanayiinin" belli başlı iki grup tarafından temsil edildiğini göstermektedir. Bunlar, toplam ihracatın %42'sini teşkil eden "bitim işlemlerinin makinaları" ile %32'sini teşkil eden "dikiş makinaları" gruplarıdır. Her iki grubun da, 1987 yılından itibaren 1992'ye kadar artış eğilimi gösterdikleri, ancak bunun 1993 için söz konusu olmadığı belirtilmelidir. Bir diğer dikkat çekici husus da, GRUP2'de son iki yıldır ortaya çıkan artışlar olmaktadır.

Genel bir değerlendirme çerçevesinde bakıldığında ve örneğin İtalya gibi hem tekstil hem de tekstil makinaları sahasında iddialı bir ülkeyle kıyaslandığında, Türkiye'nin bu konuda çok gerilerde bulunduğu ve önünde yapması gereken pek çok şeyin olduğu açıkça görülmektedir. Bu ise ülkemizdeki tekstil makinaları imalatının, makina imalat sektörümüzün genel yapısı içinde ve bu sektörün teknolojik seviyesi düşünülerek ele alınması gerektiğini akla getirmektedir.

TMMOB - Makina Mühendisleri Odası tarafından tertiplenen "1991 SANAYİİ KONGRESİ" için hazırlanmış bulunan "Makina Yapımı Sanayi Sektör Raporu"nda yer alan bazı bölümlerin incelenmesi, bu önemli sektörümüzün teknolojik seviyesi hakkında bilgilenmemizi sağlamıştır.

* ... Sanayileşmiş ülkelerde makina yapım sanayii sektöründe son 35 - 40 yılda gerçekleşen büyük teknolojik gelişmeler sonucu, bu ülkeler ile kalkınma çabası içinde bulunan ülkeler arasındaki teknolojik düzey farkı iyice büyümüştür. Gelecekte görülebilecek gelişmelerin ise, bu farkı bir çok ülkede artık kapatılamayacak uçurumlar haline dönüştürmesi beklenebilir.

Bu nedenle sanayileşmekte olan ülkelerin bu teknoloji farkını kapatmalarının, ancak özel çabalarla makina yapım sanayii sektörünün hızla güçlendirilmesinden geçtiği bugün için kabul edilmiş bir gerçektir. G.Kore, Tayvan, Hindistan, Brezilya vb. ülkeler makina imalatını son yirmi yıldır birinci derecede öncelikli sektör olarak tanımlamaktadırlar. Bunun sonucunda daha çok genel amaçlı (bir çok sanayii dalında kullanılabilen) makina ve aksesuarının yurt içi üretimini gerçekleştirme yolundadırlar. Bu ülkeler üretimlerinin %7-32 arasında bir kısmını ABD ve Avrupa dahil değişik pazarlara ihraç başarısını da göstermişlerdir. İleri sanayii ülkeleri yeni teknolojilere geçtikçe, söz konusu ülkeler eski teknolojilerde daha çok imalat olanağı bulmaktadırlar. Örneğin universal takım tezgahları alanında söz konusu ülkelerde önemli bir potansiyel ve ihracat kapasitesi oluşmuştur.

Ancak bütün bu gelişmelere karşın, ileri sanayii ülkeleri ile aralarında büyük teknolojik aşamalar bulunmaktadır. Ürün tasarımından pazarlamaya kadar üretimin her aşamasında mevcut teknoloji farkını, son yıllarda en fazla etkilemiş ve gelecek yıllarda en fazla etkileyecek olan sanayi ve bilim dalı mikroelettroniktir. Gelişmekte olan ülkelerin insan faktörüne dayalı en önemli yetersizliklerinden biri olan ürün tasarımında önemli prodüktivite artışları sağlayabilen bilgisayarla tasarım (CAD), bilgisayarla üretim (CAM), bu ülkelerde henüz yeterince uygulanmamaktadır. Üretimde CNC tezgah kullanımı ve robot uygulaması sanayileşmiş ülkelerin çok gerisindedir. Türkiye ise, makina yapım sanayiinde teknolojik düzey açısından, G.Kore, Brezilya, Formoza, Hindistan, Singapur ve Meksika'nın gerisinde bulunmaktadır ve ileri sanayi ülkeleri ile arasındaki fark onlara kıyasla daha da büyüktür.

Makina yapım sanayiinde üretim yapan belli başlı 131 firma ile yapılan anket sonuçları: 24 firma CNC tezgah kullanmaktadır. 25 firma ise kullanmayı planlamaktadır. CAD ve CAM uygulaması yalnızca 18 firma için söz konusudur. Araştırma ve geliştirme çalışmaları yapan 64 firma mevcuttur. Türkiye'de üretilen mamuller Batı Avrupa ülkelerinininki ile karşılaştırıldığında, genelde gerek ürün teknolojisi gerekse ürün kalitesi açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Genellikle kullanıcı açısından randıman ve prodüktivite düşüklüğü yaratan teknoloji farkı, daha çok lisans kullanılmadan üretilen makinalarda görülmektedir.

Dünyada yatırım mallarında elektronik komponent kullanımının hızla gelişmesine karşılık, Türkiye'de bunların kullanımı henüz başlangıç aşamasındadır. Bilindiği gibi elektronik komponent kullanımı hassasiyet ve kaliteyi arttırmakta, buna karşılık üründeki parça sayısını büyük ölçüde azaltmaktadır. Sanayi Odası, ticaret odası ve TÜSİAD gibi kuruluşların yerli üreticilerle yaptığı anket çalışmasında, yerli üreticiler Batı Avrupa ürünlerini kendi ürünlerine kıyasla %25, ABD ürünlerini %40 ve Japon ürünlerini %95 daha kaliteli bulduklarını söylemişlerdir. Batı Avrupa ürünlerinin kalitesi 100 puan ile gösterilirse yerli ürünler 69 puan almaktadır. Bu karşılaştırmaya göre yerli ürünler aşağıdaki dezavantajları göstermektedir:

Daha kısa ömür, daha fazla onarım masrafı, daha fazla işletme masrafı, daha düşük performans. Kalitenin oluşmasında talep ve arz en önemli etkiyi yapmaktadır. Talep ve arzı oluşturan elemanlar, pazar büyüklüğü, kullanıcının bilinç düzeyi ve gereksinimi, rekabet, fiyat, firmaların başta tasarım ve AR-GE olmak üzere teknolojik kapasite ve stratejileridir.

Ürün tasarım teknolojisinin başarılı biçimde transferi, büyük ölçüde adaptasyon yeteneğine bağlıdır. Bir çok yatırım malı üretilmeden önce, ülkeden ülkeye ve hatta ülke içinde bölgeden bölgeye değişen koşullara uyarlanması gerektirir. Türkiye'de ise adaptasyon daha çok yerli malzeme kullanımına yönelik olup, AR-GE çalışmaları ile desteklenmemektedir. Keza tasarım kapasitesi de yeterli olmaktan uzaktır.

Sanayileşmekte olan ülkelerin makina yapım sanayilerinde, yabancı sermayenin payı yerli sermayeye oranla genelde daha düşük kalmaktadır. Buna karşın son yirmi yıl içinde bu ülkelerdeki söz konusu sektöre giren yabancı sermaye önemli miktardadır. 1990 Yılı itibarıyla Brezilya'da makina yapım sanayii sektöründeki yabancı sermaye 3.5 milyar dolara, Meksika'da 2.2 milyar dolara ulaşmıştır.

Türkiye'ye yabancı sermaye girişi 1980 yılından sonra artış göstermesine rağmen, yukarıda söz konusu ülkelere göre oldukça düşüktür. Ülkeye toplam yabancı sermaye girişi bütün sektörler için 228 milyon dolar iken, 1980 yılından sonra 1991 yılı başına kadar 5.5 milyar doları bulmuştur. Bu miktarın 3 milyar doları imalat sanayiinde gerçekleşmiştir.

İmalat sanayii içinde yabancı sermayeli firmaların sermaye dağılımı ele alındığında, 1975 yılında makina yapım sanayii sektörü toplamdan %2.56 pay alırken, 1990 yılında bu oran %2.82 olmuştur. Dolayısıyla, 1980 - 1990 döneminde 3 milyar dolarlık yabancı sermaye imalat sanayii girdisinin, makina yapım sanayiinde gerçekleşen miktardan 96 milyon dolardır. Bu durum, toplamda oldukça büyük olan yabancı sermaye girdisinin makina yapım sanayiine çok az istek duyduğunu, on yıllık dönemde 100 milyon doları aşmadığını ortaya koymaktadır.

Aynı dönemde G.Kore için makina yapım sektörüne yapılan yabancı sermaye yatırımı 1.5 milyar doları geçmektedir.

Türkiye'de 24 Ocak 1980 tarihli "Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesi" ile 6224 sayılı "Yabancı Sermaye Teşvik Kanunu" nda dağınık olan yetkilerin tek merkezde birleştirilerek bürokrasinin azaltılması yoluna gidilmiştir. Her ne kadar plan ve programlarda yabancı sermayenin ileri teknoloji getirmesi koşulundan sık sık söz edilmekte ise de gerçekte mevcut kanun makina yapım sanayiinde yabancı sermayeyi bir teknoloji transferi aracı olmaktan çok, bir finansman kaynağı olarak değerlendirmektedir.

Milli Prodüktivite Merkezi tarafından yayınlanan verimlilik göstergeleri dizisi'nden 468 (KISAER, 1992) ve 475 (AYDIN, 1992) numaralı kitaplarda yer alan ve konumuzla ilgili olduğu düşünülen bazı tablo ve grafiklerin de bir fikir vermesi açısından incelenmesi faydalı olacaktır. Bu yayınlardan 468'in aşağıdaki satırları dikkat çekicidir:

* ... 20 MW'a kadar olan türbinler imal edecek Küçük Su Türbini ve Pompa Fabrikası* da 1983 yılında tamamlanarak işletmeye alınmıştır. İnşaat makinaları, madencilik makinaları ve diğer ağır sınai teçhizat ile tekstil makinaları konularında yapılması düşünülen yatırımlar ise yavaşlatılmış ve durdurulmuşlardır ... *

İlginç olabilecek bir diğer husus da, makina sanayii üretimi tablosundaki 1984 - 1989 dönemi artış hızının (belirli sanayii makinaları için) %-5.8 (azalmakta) iken, belirli sanayii makinalarımızın ihracatının aynı dönemde %43 artmış olarak görünmesidir.

Makina sanayimizin ihracatı hakkında da söz konusu eserde şu görüşler belirtilmiştir:

* ... Sanayide, dünya ticaretinin genişlediği bir ortamda ihracatın yatırım mallarına mahsus özel kredi ve kredi sistemleriyle desteklenmesi sonucu, ana ürün ihracatında istikrarlı bir artış sağlanamamış, daha çok aksam - parça ağırlıklı bir ihracat yapısı oluşmuştur ... *

Makina sanayimizin ithalatında da problemler mevcuttur:

* ... Bu sanayide üretimin önemli oranda ithal girdilerine bağımlı olması, ithalatın güçleştiği dönemlerde üretimin önemli ölçüde aksamasına neden olmuştur. Diğer sanayilerden alınan ithal kaynaklı girdiler de hesaba katıldığında, sektör üretiminde ithalatın payı ortalama %30 - 35'e ulaşmaktadır ... *

Bütün bu bilgilerin ışığında, dünya pazarlarında acımasız bir rekabete ayak uydurmak zorunda olan tekstil sektörümüz için, tartışmasız en modern olması gereken teknoloji ve makinaları yurt içinde imal edecek sektörün her bakımdan ihmal edildiği kesinlikle belirtilmelidir. Görünen odur ki: Büyük bir ihracat gücüne eriştiği aşıkâr olan tekstil sektörümüzün teknolojik bağımlılığı fazlaca önemsenmemiş ve hatta başlatılarak belirli aşamalara ulaşmış bulunan çalışmalara da destek olunması bir yana, teknoloji üretme çabası gösterenler, kamu ve ülke menfaatleri yönünden dikkate alınmaksızın kendi hallerine bırakılmışlardır. Kaçırılan fırsatın ne kadar büyük olduğu için üzölmek yerine, "zararın neresinden dönölse kâdır" yaklaşımıyla bir an önce toparlanarak, yeni ve bilinçli bir stratejinin oluşturulması için ilgili bütün sektörlerin, kurum ve kuruluşların etkin işbirliği ile çözüm arayışına gidilmesi, hayati önem taşıyan bir zorunluluk olarak karşımızda durmaktadır.

SUNİ, SENTETİK LİF VE İPLİK İMAL EDEN MAKİNALAR

Grafik ve tablolarımızda GRUP1 olarak gösterilmiş bulunan suni ve sentetik lif üretimi makinalarının, Türkiye'nin son 12 yıllık toplam tekstil makinaları ihracatı içerisinde %1.25 gibi önemsiz bir yer tuttuğu fakat bu grup ihracatının 1993'de büyük bir sıçrama göstererek, bu yılın ilk sekiz ayında 550 bin dolara ulaştığı görülmektedir. (1993 yılı tahmini 825 bin dolardır).

Halbuki tablolara bakıldığında; 1985'de 8481 dolar, 1989'da 168 dolar, 1990'da 13 235 dolar, 1991'de 5631 dolar ve 1992'de 29 810 dolar değerinde küçük ihracatlar yapıldığı anlaşıldığından, 1993'de ortaya çıkan bu ani ve hızlı sıçramanın devamlı olup olmayacağı merakla beklenmektedir.

İhracat değerlerinin 1993 yılı haricinde çok önemsiz miktarlarda kalması, bu grubun ithalatındaki oransal azalmanın ülke içinden büyük ölçüde karşılanabilmesinin de söz konusu olmadığı intibaini vermektedir.

Türkiye bu sahada yatırım ihtiyacı doğduğunda, teknolojisini ve makinalarını Almanya başta olmak üzere çeşitli ülkelerden ithal etmektedir. Ancak GRUP1 ithalatı, küçük ithalat grupları arasında yer almakta olup, yıllık toplam tekstil makinaları ithalatı içerisinde 1982'de %7.85 iken, 1988'de %0.35'e kadar inmiştir. Bu yıldan sonra hafif bir oransal yükselme ile toplam tekstil makinaları ithalatımızın %1'i, %2'si civarında sürdürüğü görülmektedir.

Bu grubun miktar olarak da 1987 ve 1988 yıllarında en düşük seviyeye indiği tablo ve grafiklerden izlenebilir. GRUP1 için 1982 - 1993 yılları toplam ithalatı içinde yılların yüzdelere bakıldığında ise payın 1986 ve 1990 yıllarında en yüksek olduğu, bu yıllarda sırasıyla, 21 377 121 ile 21 781 723 dolara yükseldiği, 1993'ün ilk sekiz aylık verilerine bakılarak yapılan tahminde ise yeniden bir artış eğiliminin ortaya çıktığı söylenebilecektir. Çünkü 1991 ve 1992 ithalatı GRUP1 için düşük değerler sayılan sırasıyla 12 766 101 ve 10 335 962 dolara kadar gerilemiş bulunmaktadır.

Toplam ithalat değerine bakılacak olursa, ülkemize 1982 başından 1993 ağustos sonuna kadar 131 590 273 dolarlık sentetik lif üretiminde kullanılan makina ve sistemlerin ithal edildiği görülmektedir. Bu, aynı dönemde yapılan tekstil makinaları ithalatının genel toplamı içerisinde GRUP1'in %2.57'lik bir yer tuttuğu anlamına gelir.

GRUP1'in ithalat değerleri miktar olarak 1988'den sonra tekrar artış göstermiş olmakla beraber, toplam tekstil makinaları ithalatımız içindeki oranlarının 1987 ve öncesine ulaşamadığı da bir gerçektir.

Almanya'nın, sentetik lif imal eden makina ve sistemlerin ülkemize ithalatı içindeki genel payı %45.71 gibi çok yüksek bir orandadır. Türkiye Almanya'dan bu grupta, 1982 - 1988 yıllarında toplam 30 265 464 dolarlık ithalat yapmış olup, diğer ülkeler arasında ikinci durumda %19.59 ile İtalya'nın bulunması dikkat çekicidir. İsviçre'nin %17.78 ve Japonya'nın %8.89 olarak görünen oranları dışında, diğer ülkelerin payları oldukça düşüktür. Bu durum, sektörün sentetik lif ve iplik imalatı sahasındaki yüksek teknoloji ve hassas üretim gereksinimini ortaya koyan tipik bir örnektir.

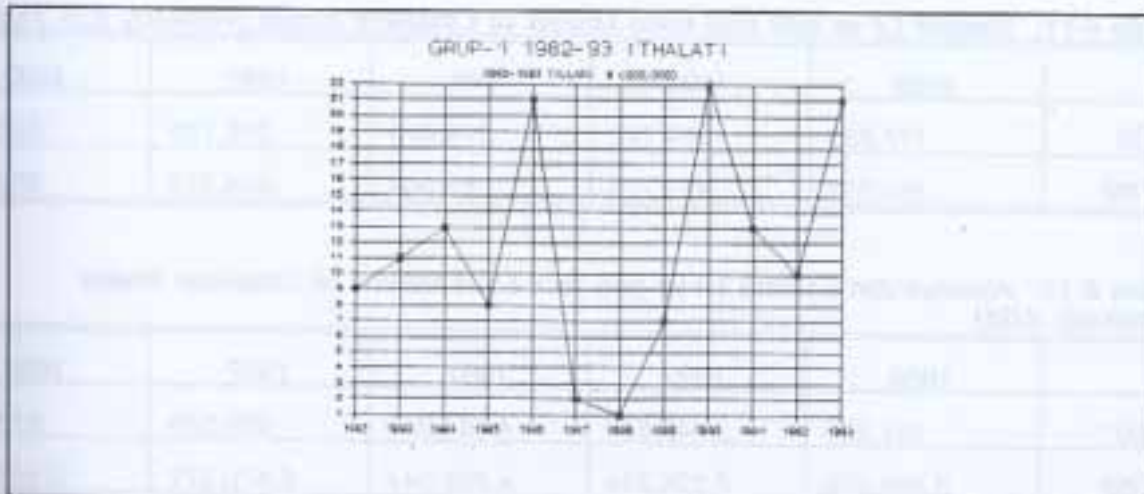
1989 - 1993 Dönemindeki GRUP1 ithalatı incelenirse, hem miktar, hem de adet olarak ekstrüzyon sistemlerinin ithalatının daima tekstüre makinalarının ithalatından düşük kaldığını, ortalama fiyatların değişiminin ise 1991 yılı hariç tutulursa yine benzeri bir durum gösterdiğini söylemek mümkün olacaktır. Ortalama fiyatta 1991 yılı olayının sebebinin Almanya'dan yapılan ithalattan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bu ise Almanya'dan 1991'de çok miktarda düşük fiyatta tekstüre makinası geldiğini gösteren bir durumdur. Buna karşılık aynı yıl, ekstrüzyon makinalarının ortalama fiyatındaki ani yükselme de ilginçtir. Ancak bu durumun sürekli olmadığı görülmektedir. 1991'den sonra ise tekstüre makinalarının ortalama fiyatları yükselirken ekstrüzyon makinalarında ortalama fiyatların düşme eğilimi ortaya çıkmıştır.

Bütün bu verilerden anlaşıldığı kadarıyla, Türkiye sentetik lif ve iplik üretiminde makina ve teknolojisini ithal ettiği yıllarda, bütün bu sistemlerden başka, ayrıca, çok fazla teknik bilgi birikimine ve deneyime sahip olmuş durumdadır. Bu durumun diğer önemli bir sebebi de sentetik lif ve iplik sektörünün çok nitelikli teknik ve idari insan faktörünü bünyesinde toplamış olmasıdır. Gelinmiş bulunan aşamadan sonra, elde mevcut bilgi ve tecrübenin müteşebbislerce değerlendirilmesi durumunda, ülkemiz bu sahada büyük bir teknoloji ve bilgi ihracatı imkanını ele geçirebilir. Ancak yapılacak çalışmaların, özellikle son gelişme ve eğilimler dikkate alınarak, mikroelyaf üretimi ve bunların muhtelif işlem teknolojileri üzerinde yoğunlaştırılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Bu gruptaki makinaların teknolojik durumu incelendiğinde, mekanik sistemlerden ziyade, malzeme ve işlem kalitesi yüksek parçaların imalatı ile kilometrelerce kablolardan ve borulardan oluşan elektrik, elektronik kompleksi sistemlerin kurulması ve bilgisayar ve mikroelektronikten azami yararlanılarak üretim yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu durumun, ülkemiz açısından sentetik lif ve iplik üreten sistem ve makinaların imalatı ve ihracatı için yapılacak çalışmalara çok müsait bir zemin oluşturduğu fakat zaman kaybedilmesi durumunda bu önemli fırsatın da elimizden kaçabileceği ısrarla vurgulanmalıdır.

Tablo II-7: Grup1 İthalatı

	1982	1983	1984	1985
\$	9,498,824	10,724,592	12,880,138	8,361,725
YIL.TOP. %	0.0785538	0.0667713	0.0546798	0.0328729
82-93 TOP. %	0.0686029	0.0774558	0.0930237	0.0603905
	1986	1987	1988	1989
\$	21,377,121	2,123,823	1,271,843	6,727,224
YIL.TOP. %	0.0621658	0.0060460	0.0035695	0.0164953
82-93 TOP. %	0.1543911	0.0153388	0.0091856	0.0485857
	1990	1991	1992	1993
\$	21,781,723	12,766,101	10,335,962	20,611,796
YIL.TOP. %	0.0248246	0.0201230	0.0123975	0.0253564
82-93 TOP. %	0.1573132	0.0922001	0.0746490	0.1488637

Grafik II-3: 1982 - 1993 GRUP 1 İthalatı (\$)

Tablo II-8: Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1982-1988) (1000 US\$)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	TOP LAM	(%)
A.B.D.	0	0	0	0	2,232	0	0	2,232	0.0337
ALMANYA	8,702	2,952	4,019	3,494	8,912	1,504	683	30,265	0.4571
AVUSTURYA	0	0	0	122	0	0	103	225	0.0033
BELÇİKA	0	253	0	0	90	0	0	343	0.0051
FRANSA	0	0	0	183	0	0	0	183	0.0027
İNGİLTERE	0	25	215	190	221	343	344	1,339	0.0202
İSPANYA	0	38	0	0	0	0	0	38	0.0006
İSVEÇ	0	0	798	0	0	0	0	798	0.0120
İSVİÇRE	744	2,602	3,316	4,103	992	15	0	11,772	0.1778
İTALYA	45	4,854	4,503	269	3,039	262	0	12,973	0.1959
JAPONYA	0	0	0	0	5,890	0	0	5,890	0.0889
TAYVAN	0	0	0	0	0	0	143	143	0.0022
TOPLAM	9,490	10,725	12,852	8,362	21,377	2,124	1,272	66,201	100

Tablo II-9: Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (US\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRÜZ	888,278	3,457,615	5,748,852	1,786,385	3,127,356
TEKSTÜRE	5,838,946	18,324,108	7,017,249	8,549,577	17,656,293

Tablo II-10: Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (Adet)

	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRÜZ	5	9	10	7	13
TEKSTÜRE	16	40	119	29	27

Tablo II-11: Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (Ort. Fiyat)

	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRÜZ	177,656	384,179	574,885	255,198	240,566
TEKSTÜRE	364,934	458,103	58,968	294,813	653,937

Tablo II-12: Almanya'dan Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (US\$)

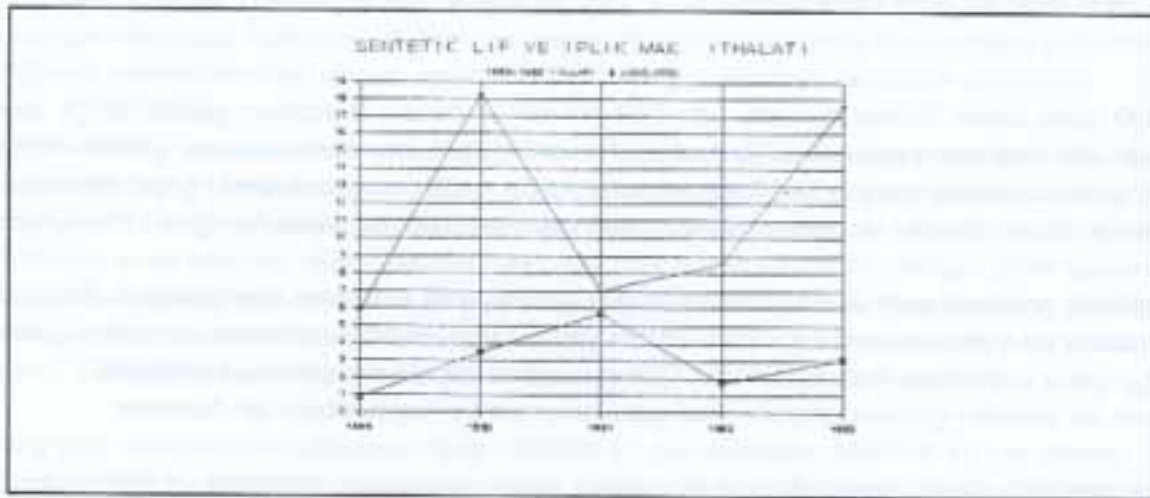
	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRÜZ	251,328	3,146,823	4,460,963	989,585	923,214
TEKSTÜRE	2,809,876	7,336,344	4,896,944	6,570,277	10,503,075

Tablo II-13: Almanya'dan Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (Adet)

	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRÜZ	2	6	3	3	4
TEKSTÜRE	5	16	94	11	13

Tablo II-14: Almanya'dan Sentetik Lif ve İplik İmal Eden Makina ve Cihazların İthalatı (1989-93) (Ort. Fiyat)

	1989	1990	1991	1992	1993
EKSTRUZ	125,664	524,471	1,486,988	329,862	230,804
TEKSTURE	561,975	458,522	52,095	597,298	807,929

Grafik II-4: Sentetik Lif ve İplik Makina İthalatı (\$) (1989 - 1993)

o Ekstrüz
x Tekstüre

İPLİK MAKİNALARI

Ülkemizde tekstil sektörünün ön plana çıkmaya başladığı 1970'li yılların ortalarından itibaren, iplik imalatının önem kazanmış olması, bu sahadaki yatırımların da sektörde en büyük ağırlığı taşımasına sebep olmuştur.

İplik makinaları imalatının yurtiçinde, sadece M.K.E. Kurumu tarafından, sınırlı bir dönemde ve İtalyan firması Marzoli'nin lisansıya, çok az sayıda (188 adet makinada 432 iğ) gerçekleştirilmiş olması sebebiyle, yatırımcıların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yerli bir alternatif mevcut olmadığından, Türkiye'nin dev bir kapasite oluşturan iplik tesislerinin tamamı, ithal makinalarla kurulmuş bulunmaktadır.

1982 - 1993 Ağustos döneminde iplik makinaları (GRUP2) ithalatımız 1.625 milyar dolar buna karşılık aynı dönemde, aynı makinalar grubundan ihracatımız sadece 4.3 milyon dolardır. Bu dönemde D.İ.E. verilerine göre toplam tekstil makinaları ihracatımızın %0.8'ini oluşturan iplik makinaları dışsatışı düzenli ihracata göre hesaplanırsa %7.2 payı ile büyük ihracat grupları arasında yer almaktadır.

1989 Yılına kadar Türkiye'den adı, sanı belli bir iplik makinası ihracatının yapılamadığı, son beş yılda ise iplik üretimini yapan değil, imalat sonrası bobin, büküm, masura sarma işlemlerini yapan makinaların sınırlı sayılarda ihraç edilebildiği anlaşılmaktadır. Adetlerine bakılarak, çirçir, harman, elyaf hazırlama, bobin, büküm ve masura sarma makinalarının " dikkate alınabileceği ! ! ! " söylenebilir.

Üzülerek görülmektedir ki, 12 yılda 1.6 milyar dolarlık iplik makinası ithal edilerek dünya çapında kapasiteye sahip bir iplik sektörü oluşturulan ülkemizde, bu işin imalat sistemlerine ve teknolojisine yönelik en küçük bir çaba bile ortaya konulamamıştır. Bu aynı zamanda, ülkemizdeki sanayileşme politikalarının da yeniden gözden geçirilmesini gerektiren acı ve hayret verici bir husustur.

Önümüzdeki yıllarda, bobin, büküm ve masura sarma makinaları imalatının ve ihracatının gelişebileceği umutlarının belirmiş olması, tablolardan edinilen tek teselli verici izlenim olmaktadır.

İplik makinaları ithalatının 1982 - 1993 dönemindeki genel çizgisi yükselme şeklinde olmuştur. 1986'da 136 milyon dolara çıkan ithalat daha sonra azalma eğilimi göstererek, 1989'da 93 milyon dolara gerilemiş, 1990'da ise adeta patlayarak 241 milyon dolara ulaşmıştır.

1991'de genelde görülen yatırım duraklaması iplik makinaları ithalatını 181 milyon dolar seviyesine çekerken, 1992'de rekor 274 milyon dolarlık ithalat ile kırılmıştır. 1993 Yılında da buna yakın bir ithalatın gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

İplik makinaları ithalatı, 12 yıllık dönemin genelinde tüm tekstil makinaları ithalatımızın %31.75'i gibi bir oranla rakipsiz bir önderliğe sahiptir. Ancak yıllara göre bakıldığında, bu oranın çok üzerine çıkılabildiği veya altında kaldığı görülmektedir. Örneğin, 1983, 1984, 1985, 1986 ve 1987 yıllarında sırasıyla %35, %43, %37, %40, %36 oranları, bu dönem ülkemizde tekstil sektörü bünyesine yapılan yatırımların ağırlıklı payını iplik makinalarının aldığı ortaya koymaktadır. Buna karşılık, 1988, 1989, 1990 ve 1991'de sırasıyla, %30, %23, %27 ve %28 oranlarıyla genel ortalamaların altında kalan iplik makinaları ithalatının toplam tekstil makinaları ithalatı içindeki payının 1987, 1988, 1989 döneminde hızla düşüş eğilimi gösterirken, 1990'dan itibaren yeniden yükselişe geçtiği farkedilmektedir.

İplik makinalarının 12 yıllık ithalat toplamına göre, yılların payına bakıldığında; 1989'a kadar %5 - %7 civarında süren bu oranın, 1990'da birden %14 olduğu ve 1991'de %10'a düşmesine karşılık, 1992 ve 1993'de %16 ve %15'e yükselme gösterdiği dikkate alınarak 12 yıllık iplik makinaları ithalatı için ödenen dövizin %55'inin son dört yıla ait olduğu hesaplanabilmektedir.

İplik imalatını ve imalat sonrası ön hazırlığını yapan makinalar GRUP2 içinde ele alınmışlardır. Bu makinalar-dan, harman, karde, tarama, cer, fitil ve eğirme makinaları için dolar, adet ve ortalama fiyatları gösteren tablolar ve grafikler, 1985 - 1993 dönemini (1993 tahmini) kapsayacak şekilde hazırlanmışlardır. Bunlara bakılarak, dolar bazında eğirme makinalarının daima diğerlerinden çok önde olduğu anlaşıldığından, eğirme makinaları ithalatı son beş yıllık dönemde ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Eğirme makinalarına ödenen dövizin 1985'de 13 milyon dolardan başlayarak, 1993'de 130 milyon dolar seviyesine yükselmesi 12 yılda on katlık bir artışı ve geldiğimiz durumun vehametini çok net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Halbuki, eğirme makinaları ithalatı adet olarak son üç yılda önemli bir düşme göstermiştir. Diğer bir deyişle, eğirme makinalarını ortalama fiyatları (görünüşte teknolojik seviyenin yükselmesinden ama aslında politik ve ekonomik sebeplerden) çok fazla artarak, 1982'de 53 bin dolardan 1993'de 256 bin dolara çıkmıştır. 12 Yılda beş katlık bir fiyat artışının devam etmesi durumunda özellikle yatırımcılar açısından bilhassa döviz darboğazının görüldüğü yıllarda çıkabilecek sorunlar küçümsenecek gibi değildir.

Harman makinaları haricinde, diğer iplik makinalarında da ortalama fiyat artışları görülmekle beraber, eğirme makinalarındaki durum ayrıntılı incelemeyi gerektirecek boyutlara ulaşmıştır.

1989 - 1993 Yıllarında open-end makinalarının ithalatı 19-20 milyon dolar seviyesinden hızla çıkış yaparak 1992'de 61 milyon dolara yükselmiş olup, bu artışın 1993'de de devam ederek 100 milyon dolara yaklaşacağı tahmin edilmektedir. Ring iplik makinaları ise 30 - 40 milyon dolar arasında daha istikrarlı bir seyir izlerken, diğer eğirme makinalarında büyük bir düşüş olduğu göze çarpmaktadır. Ancak Ring iplik makinalarının ithalatının adet olarak, son iki yılda hızla azalması, bunların ortalama fiyatlarındaki yükselmeyi gerektirmektedir. Open - end makinalarının ise aynı yıllarda sayıca daha çok ithal edilmesi, ülkemizde bu imalat teknolojisine ilginin arttığı şeklinde yorumlanabilir.

Ring iplik makinalarının ortalama fiyatı 1989'da 31 bin dolardan, 1990'da 80 bin dolara, 1991'de 88 bin dolara, 1992'de 140 bin dolara fırlamış olup, 1993'de bunun 190 bin doları aşabileceği tahmin edilmektedir. Open-end makinalarında 1991'de 175 bin dolar olan ortalama fiyat 1992'de %100'ün üzerinde artarak 366 bin dolar olmuştur.

Diğer eğirme makinalarının ortalama fiyatlarında ise önemli bir düşüş olduğu, 1990'da 188 bin dolar olan ortalama fiyatlarının 1993'de 50 bin dolara kadar indiği görülmektedir.

Sonuç olarak, eğirme makinaları ithalatının dolar bazındaki artışının, büyük oranda Open-end makinalarının ithalatındaki artıştan kaynaklandığını, ortalama fiyatlarının ise Ring ve open-end makinalarının ortalama fiyatlarındaki büyük artışların bir bileşkesi olarak yükseldiğini söylemek mümkündür.

Bu durum, bilgisayar ve mikroelektronik başta olmak üzere, teknolojik gelişmelerin, iplik makinaları imalatını ve dolayısıyla iplik sektörünün üretim yapısını çok fazla etkileyerek, çalışan insan sayısını çok azaltıp, buna karşılık makina fiyatlarını aşırı yükselttiğini ortaya çıkarmış bulunmaktadır. İplik işletmelerinde çalışan insan sayısındaki azalma şaşırtıcı olmuş ve tam otomasyona geçilen on bin işlik bir işletmede harmandan, bobinlemenin bitimine kadar görev yapanların sayısı 7 olarak tesbit edilmiştir.

Türkiye'mizin iplik sektörüne yaptığı yatırımların GAP düşünüldüğünde daha da artarak süreceği aşikardır. Bu, iplik makinalarına olan talebin giderek büyümesi, ödenen dövizlerin korkutucu rakamlara dönüşmesi anlamına gelmektedir. Ancak, yurtiçinde de modern iplik makinalarını üretebilecek teknolojik seviyenin, bilgi ve tecrübe birikiminin olmadığı açıkça görülmektedir. Sorun teknolojik işbirliği yapılarak ve makina imalatına ağırlık verilerek çözülebilecektir.

Tablo II-15: İplik ve Hazırlık Makinaları İhracatı (1989-1993) (US\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
ÇİRCİR	19,800	39,220	0	675,443	85,601
HARMAN	20,771	26,876	58,558	57,924	75,474
TARAK	3,300	0	1,400	10,800	10,500
KVIRCIKLA	2,587	0	0	500	0
ELYAF HAZ.	12,311	3,430	0	13,999	22,566
AÇMA	0	52,191	435	12,000	5,000
OVALAMA	0	8,008	12,525	11,000	0
RİNG	0	34,873	0	25,474	0
BOBİN	55,742	9,947	1,319	38,703	46,320
MASURA	0	12,200	0	74,084	106,380
BÜKÜM	0	12,579	0	41,016	1,198,775
ÇÖZGÜ	8,489	11,800	8,300	20,250	34,924
DÜĞÜM	0	10,000	0	0	0
PENYÖZ	0	0	0	6,135	0
FİTİL	0	0	0	94,944	0

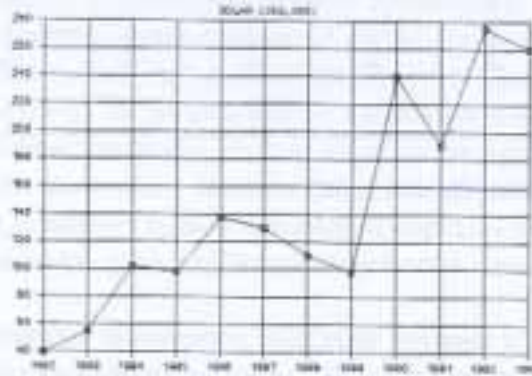
Tablo II-16: İplik ve Hazırlık Makinaları İhracatı (1989-1993) (Adet)

	1989	1990	1991	1992	1993
ÇİRCİR	11	8	0	152	71
HARMAN	3	3	4	7	7
TARAK	1	0	1	2	3
KVIRCIKLA	2	0	0	1	0
ELYAF HAZ.	3	4	0	6	15
AÇMA	0	16	1	4	1
OVALAMA	0	5	1	1	0
RİNG	0	1	0	6	0
BOBİN	5	5	2	15	8
MASURA	0	2	0	52	67
BÜKÜM	0	8	0	9	49
ÇÖZGÜ	1	1	3	3	4
DÜĞÜM	0	1	0	0	0
PENYÖZ	0	0	0	3	0
FİTİL	0	0	0	1	0

Tablo II-17: Grup2 İthalatı

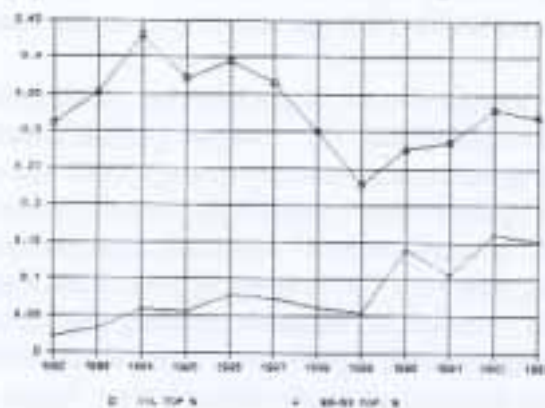
	1982	1983	1984
\$	37.697.141	56.635.549	101.450.996
YIL TOP. %	0.3117497	0.3526127	0.4306882
82-93 TOP. %	0.0220322	0.0331008	0.0592934
	1985	1986	1987
\$	94.781.779	136.486.375	128.407.640
YIL TOP. %	0.3726206	0.3969097	0.3655472
82-93 TOP. %	0.0553955	0.0797699	0.0750483
	1988	1989	1990
\$	106.559.949	93.404.765	241.246.232
YIL TOP. %	0.2990661	0.2290307	0.2749479
82-93 TOP. %	0.0622793	0.0545907	0.1409972
	1991	1992	1993
\$	181.312.716	274.348.425	259.144.406
YIL TOP. %	0.2858007	0.3290683	0.3187971
82-93 TOP. %	0.1059689	0.1603439	0.1514579

GRUP-2 1982-93 İTHALATI

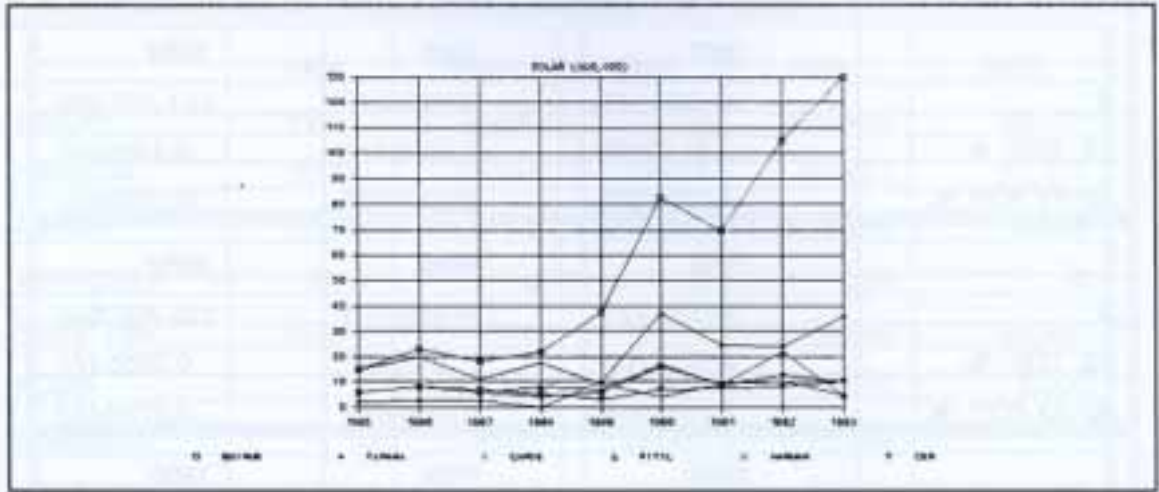

Grafik II-5: 1982-1993 Grup2 İthalatı (US\$)

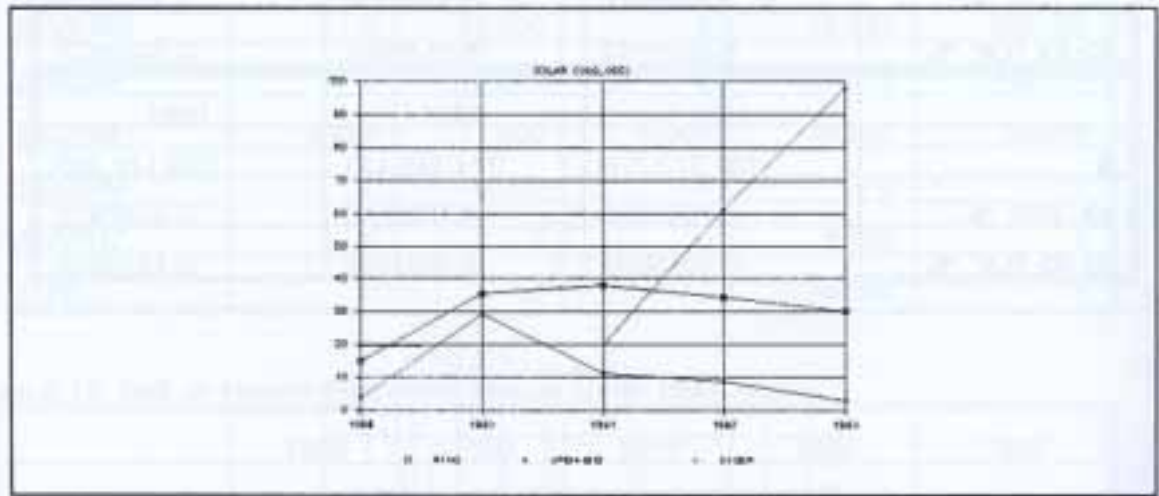
GRUP-2 1982-93 İTHALATI ORANLARI

Grafik II-6: 1982-1993 Grup2 İthalat Oranları

Grafik II-7: İplik Makinaları İthalatı (US\$)

Grafik II-8: Eğirme Makinaları İthalatı (US\$)

DOKUMA HAZIRLIK MAKİNALARI

Dokuma hazırlık makinaları olan çözgü, haşıl, tahar ve düğüm makinalarının incelendiği GRUP 3, hem ithalat, hem de ihracat değerlerine bakıldığında küçük gruplar arasında kalmaktadır. D.İ.E. verilerine göre, 1982-1993 toplam ihracatı içinde 0.13 olarak görünen dokuma hazırlık makinalarının payı, düzenli süren ihracat içinde de %1.1 gibi çok önemsiz bir oranda kalmaktadır.

Türkiye'nin bu grupta yaptığı 1982 - 1993 Ağustos sonu ihracatının toplam değeri 787,868 dolar olup, 1985 yılına kadar hiçbir ihracat rakamına da rastlanılmamıştır. GRUP3 ihracatının ancak 1989 yılından sonra anlamlı bir yükseliş gösterdiği söylenilebilir. 1985 ve 1988 yıllarındaki büyük sıçramaları hep durgunluk izlemiştir. 1985 yılında yapılan 222 618 dolarlık ihracat ise * diğerleri * olarak isimsiz gösterilmektedir. 1988 yılında ilk defa bu gruptan adı sanı belli bir makina, 1 adet çözgü makinası 2000 dolara İran'a ihraç edilmiştir. Bunu 1989'da Libya'ya 3000 dolara ihraç edilen yine 1 adet çözgü makinası izlemiştir. 1990 yılında Irak'a 10 adet çözgü makinası sevkiyatı olmakla beraber, bunların toplam değerlerinin 1800 dolar, buna karşılık Sudan'a satılan 1 adet çözgü makinasının ise 10 000 dolar olması dikkat çekicidir. Toplam ihracatın bunun dışında kalan değerleri aksam parça olmaktadır. Sadece, 1990'da yine Sudan'a satılan 10 000 dolar değerindeki 1 adet düğüm makinası bunun istinası sayılabilir.

1991 yılında Suriye'ye satılan 3 çözgü makinasından 8300 dolar kazanılmış, İtalya, Libya, Polonya ve Suriye'ye toplam 26 768 dolarlık aksam ve parça satılmıştır. 1992'de İran, Suriye ve Ürdün'e birer tane çözgü makinası satılarak 20 250 dolar değerinde ihracat yapılırken, aksam ve parça ihracatının değeri 40 585 dolara yükselmiştir.

1993'ün ilk sekiz ayında, Özbekistan, Almanya, Fas ve Suriye'ye yine birer çözgü makinası satılarak 34 924 dolar kazanılmıştır. Bu makinaların birim fiyatlarının 9, 10 ve 11 bin dolara çıkmış olmaları sevindirici bir husustur. Son yıllarda görülen ve değer olarak istikrarsız artış gösteren çözgü makinaları ihracatımız az olmakla birlikte, hali hazırda ülkemizde bulunan bir potansiyeli de ortaya koymaktadır. Uzun yıllardan beri yurt içi gereksinimleri karşılamak üzere düşük veya orta teknoloji seviyesinde süren çözgü makinaları imalatının, ihracat yapabilecek seviyeye varmış olması teknolojik gelişme açısından sevindirici bir durumdur. Dokuma tesislerinin, özellikle küçük ve orta ölçekli olanları için yurt içinde bu makinaların imalatının yüksek teknolojiyle yapılıyor olması, hem maliyet hem de ithal edilen modern dokuma makinalarına uyum sağlaması bakımından önemli kabul edilmektedir.

Günümüzde modern dokuma tesislerinin, teknolojik seviyesi yüksek dokuma hazırlık ünitelerine olan ihtiyacı ancak yurt dışından karşılanabilmektedir. Böyle bir tesiste bir çözgü ünitesinin ortalama kırk dokuma tezgahına yeterli olması normaldir.

Ancak az sayıda modern dokuma makinalarıyla kurulan küçük ve orta ölçekli işletmelerde, modern bir çözgü makinası son derece pahalı (200 000 dolar) olduğundan, yatırım maliyeti ve kapasite sorunları ortaya çıkmaktadır. Bu bakımdan, çözgü makinaları yanında diğer hazırlık makinaları imalatının da yurt içinde başlatılmasının olumlu olacağı düşünülmelidir.

Tekstil sektörümüz bünyesinde, bilhassa küçük ve orta ölçekli işletmelerimizde dokuma hazırlık işlemlerinin önemi yeterince kavranabilmiş değildir. Bu sahada yatırımlara ağırlık verildiği de iddia edilemez. Gözönüne alınan 1982-1993 Ağustos dönemi toplam tekstil makinaları ithalatına göre GRUP3 ithalatı %2.69'luk bir pay ile sondan üçüncü olmaktadır. Anılan dönemde toplam 137 663 765 dolar değerinde dokuma hazırlık makinası ithal edilmiştir. Dokuma hazırlık makinalarının diğer gruplar arasındaki payı 1984'den 1989'a kadar artış göstererek %7.4'e kadar yükselmiş, sonra tekrar azalma dönemine girerek 1992'de %0.75 gibi garip bir seviyeye düşmüştür. 1992'de 6 310 667 dolarlık ithalat yapılmıştır. GRUP 3 ithalatının 1993'de tekrar yükselmeye başladığı görülmekte olup, yıl sonunda bunun 1989'daki rekoru hem değer, hem de oran olarak kırabileceği tahmin edilmektedir.

Dokuma hazırlık makinaları ithalatımız, ayrıntılı olarak incelendiğinde ise, dolar bazında çözgü ve haşıl makinalarının en önemli paya sahip olduğu anlaşılmaktadır. Tahar ve düğüm makinalarının ithalat tutarı daha az olarak görülmektedir. Ortalama fiyatlara bakıldığında, haşıl makinalarının tartışmasız en yüksek değerlere sahip olduğunu fakat bunları bazen tahar makinası fiyatlarının geçtiğini söylemek gerekir. Bu makinalarda ortalama değerlerin yıllara göre çok aşırı iniş çıkış göstermesi de çok miktarda kullanılmış makina ithalatını akla getirmektedir.

Çözgü ve düğüm makinalarının ortalama değerleri daha istikrarlı bir durumla haşıl ve tahar makinaların fiyat çizgilerinin altında kalmışlardır. Çözgü makinalarının ortalama fiyatlarındaki son iki yıllık ani düşüşler anlamlı ve ilgi çekicidir.

İplik üretimi sonrası, ön hazırlık makinaları sayılan, büküm, katlama, bobin, çile, masura sarma vb. makinaların ithalatı, D.İ.E. verilerinde yer alan gümrük tarife pozisyonlarındaki tasnif durumu sebebiyle, zorunlu olarak GRUP 2 kapsamında ele alınmıştır. Bunların dolar olarak ithalatına bakılırsa en çok dövizin bobin, çile makinalarına, daha sonra da büküm ve katlamaya gittiği görülebilir.

Masura makinaları hep düşük seviyede kalmıştır. Adet olarak birbirine yakın değerler göze çarpmaktadır. Ancak masura sarma yine en az olup, mekiksiz dokuma tezgahlarının yerleşmesiyle ithalatının da iyice önemsizleşeceği tahmin edilmektedir.

GRUP 3 makinalarının ithalatındaki ortalama fiyatların çok inişli çıkışlı olmakla birlikte, genel eğilimin 1987'den beri artış gösterdiği anlaşılmaktadır. Büküm ve katlama ile bobin ve çile makinalarının ortalama fiyatlarının birbirine yakın seyrettiği, buna karşılık masura sarmanın daha düşük kaldığı açıkça görülmektedir.

Ön hazırlık makinalarının ortalama fiyatlarındaki yükselme çok fazladır ve örneğin bobin-çile makinaları 1985'de 20 bin dolar seviyesinde iken, bu değer 1993'de 120 bin dolara çıkmıştır. Bu belirgin fiyat yükselmesi, yurt içi imalatın önemini gündeme getirmektedir.

Bu makinaların ihracatında ise daha çok masura sarıcılar önemli yer tutmaktadır. 1989 sonrasına bakıldığında, bobin makinalarının istikrarlı bir çizgi izlediği ve 1989-1993 yıllarında sırasıyla 5, 5, 2, 15 ve 8 (tahmini) adet bobin makinası ihracatının yapıldığı öğrenilmektedir.

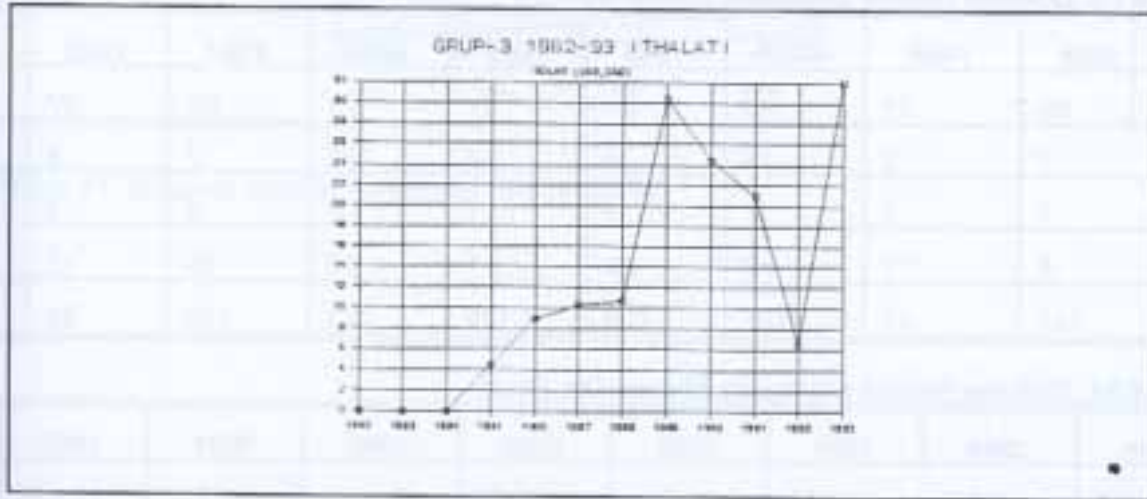
Masura sarma ve büküm makinalarında da son iki yılda ihracatın arttığı görülmekle beraber, teknolojik seviyenin yüksek olmadığı, ortalama fiyat değerlerinden anlaşılmaktadır.

Bütün bu bilgilerin ışığında, dokuma hazırlık ve ön hazırlık makinalarının yurt içi imalatının ölçek ve teknolojik seviye bakımından kendi tekstil sektörümüzün dahi talebine cevap vermekten çok uzak olduğu, yıllardır süregelen yaygın kanaatin aksine hazırlık makinaları imalatımızın mevcut piyasa koşulları dikkate alındığında rekabetçi, gelişen ve düzenli bir sektör oluşturamadığı üzümlere belirlenmelidir.

Ancak yine de umutsuzluğa kapılmadan, stratejik olarak öncelikle ele alınması gereken imalat grupları arasında hazırlık ve ön hazırlık makinalarının bulunduğu vurgulanmalıdır. GRUP 3 ve diğer hazırlık makinaları imalatının yurt içinde sadece ithal ikamesi amacına yönelik düşünülmesi son derece hatalı bir yaklaşımdır. Böyle bir düşünce tarzının diğer imalat grupları ve hatta genelde makina imalat sanayiine karşı, art niyetli kişilerce etkili bir biçimde kullanıldığına sık sık şahit olunmaktadır. Oysa yerli makina imalatı, sektörün teknoloji transferini yaparken de kullanılması gereken bilgileri sağlayarak fiyatların aşırı yükselmesini önleyerek ve yeri geldiğinde teknoloji uyarlama hizmetleri vererek sayısız faydalar sağlamaktadır. Modern hazırlık makinaları imalatı kumaş üretiminde kaliteyi artırmak ve ihracata yönelmek isteyen küçük ve orta ölçekli işletmelerimiz açısından çok önemlidir.

Tablo II-18: Grup3 İthalatı

	1982	1983	1984
\$	0	0	0
YIL TOP. %	0.	0	0
82-93 TOP. %	0	0	0
	1985	1986	1987
\$	4,452,351	9,048,190	10,263,055
YIL TOP. %	0.0175038	0.0263126	0.0292166
82-93 TOP. %	0.0300485	0.0610655	0.0692645
	1988	1989	1990
\$	10,911,434	30,244,057	24,417,773
YIL TOP. %	0.0306235	0.0741592	0.0278289
82-93 TOP. %	0.0736403	0.2041146	0.1647935
	1991	1992	1993
\$	20,999,826	6,310,667	31,524,618
YIL TOP. %	0.0331017	0.0075694	0.0387813
82-93 TOP. %	0.141726	0.0425902	0.212757

Grafik II-9: 1982-1993 Grup3 İthalatı (US\$)

Tablo II-19: İplik İmalatı Sonrası Ön Hazırlık Makinaları İthalatı (1000 US\$)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
BÜKÜM. KAT.	5,438	12,083	11,472	6,666	6,852	18,343	19,084	29,835	23,077
BOBİN,ÇİLE	14,334	23,596	16,542	10,596	8,059	30,458	15,576	40,599	27,725
MASURA	6,5	257	0	4	1,990	1,951	3,261	2,916	1,063

Tablo II-20: İplik İmalatı Sonrası Ön Hazırlık Makinaları İthalatı (Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
BÜKÜM, KAT.	139	649	179	153	85	347	192	266	268
BOBİN, ÇİLE	704	264	9,002	288	111	368	220	302	231
MASURA	1	11	0	1	60	152	417	52	66

Tablo II-21: İplik İmalatı Sonrası Ön Hazırlık Makinaları İthalatı (Ort. Fiyat - US\$)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
BÜKÜM	39,124	18,618	64,089	43,566	80,612	52,861	99,394	112,163	86,109
BOBİN,	20,361	89,377	1,838	36,793	72,605	82,766	70,800	134,435	120,024
MASURA	6,509	23,365	0	4,294	33,158	12,834	7,821	56,080	16,099

Tablo II-22: Dokuma Hazırlık Makinaları İthalatı (1000 US\$)

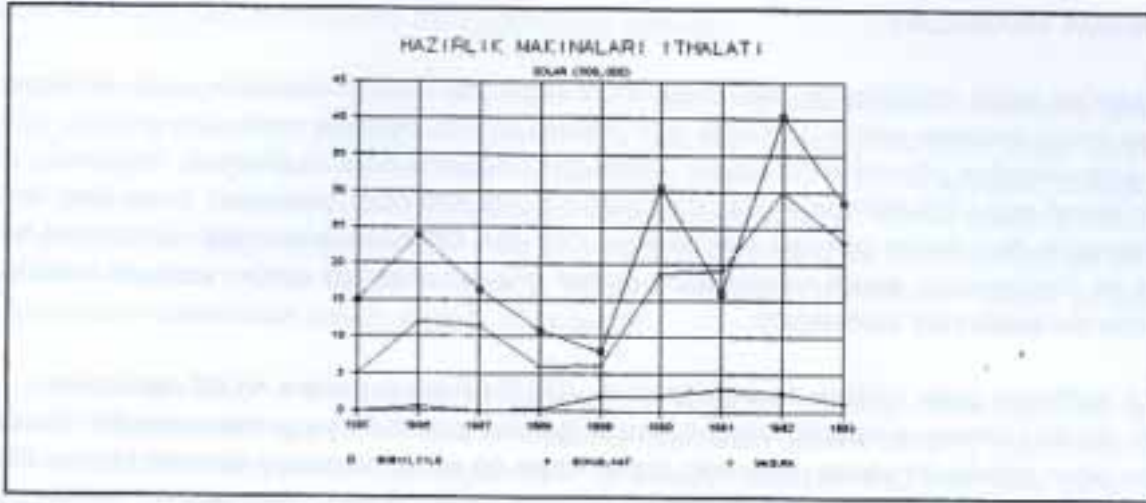
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ÇÖZGÜ	1,433	2,305	2,184	2,308	5,330	7,545	4,878	2,355	3,250
HAŞIL	977	1,545	2,269	2,155	3,911	6,813	4,316	790	4,177
TAHAR	220	315	52	427	461	1,335	2,405	813	583
DÜĞÜM	67	182	304	382	282	506	652	114	368
DİĞER	1,744	4,591	4,349	3,903	20,261	8,219	8,749	2,240	23,148

Tablo II-23: Dokuma Hazırlık Makinaları İthalatı (Adet)

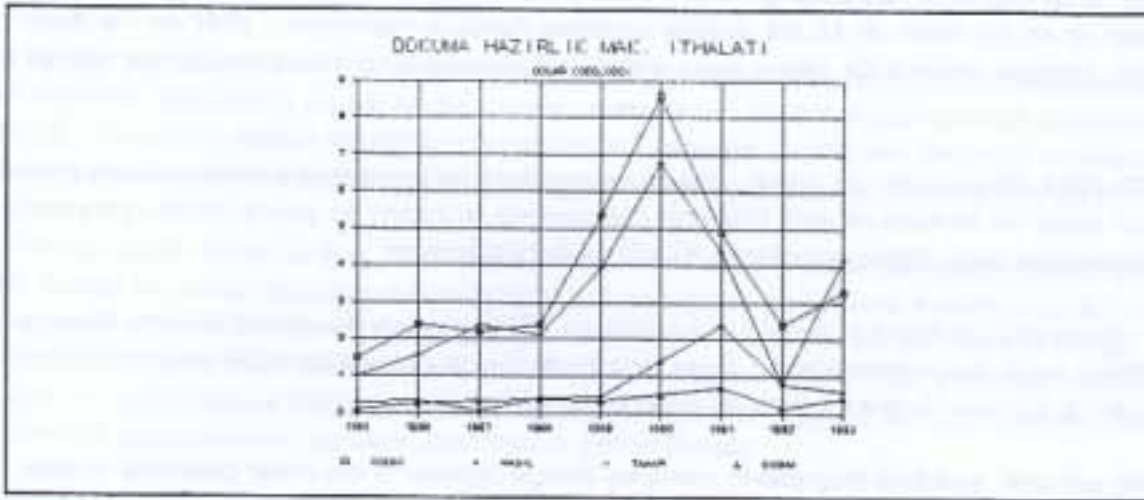
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ÇÖZGÜ	39	27	33	21	51	75	31	27	90
HAŞIL	7	3	18	6	15	22	7	4	6
TAHAR	1	1	1	3	1	9	6	3	6
DÜĞÜM	6	11	17	28	11	28	19	12	21
DİĞER	137	97	161	100	1,149	372	170	92	88

Tablo II-24: Dokuma Hazırlık Makinaları İthalatı (Ort. Fiyat)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Çöz.	36,734	85,361	66,192	109,883	104,509	100,593	157,357	87,207	36,107
Haş.	139,524	514,997	126,036	359,119	260,704	309,699	616,552	197,469	696,089
Tah.	220,279	315,070	51,862	142,364	461,016	148,370	400,904	270,996	97,148
Düğ.	11,178	16,511	17,895	13,627	25,600	18,067	34,308	9,460	17,513
Diğ.	12,727	47,332	27,011	39,032	17,634	22,093	51,462	24,344	263,043

Grafik II-10: Hazırlık Makinaları İthalatı (US\$)

Grafik II-11: Dokuma Hazırlık Makinaları İthalatı (US\$)

DOKUMA MAKİNALARI

Türkiye'de belirli dönemlerde, belki duyulan ihtiyacın çok fazla artmasından, belki de kumaş üretiminin en belirli makinası olarak bir simge gibi görüldüğü için, dokuma makinaları yapma çabalarının yoğunlaştığını görmek mümkündür. 1982-1983 Ağustos dönemi itibarıyla, dokuma makinelerini temsil eden GRUP4'den toplam ihracatımız 5 138 696 dolar olmuştur. Buna karşılık 12 yıllık aynı dönemde ithal edilen dokuma makinalarına 743 204 439 dolar ödenmiştir. Böylelikle hem ihracat hem de ithalatımızda, tekstil makinalarının önemli grupları arasında sayılan dokuma makinaları hep gündemin ön sıralarında kalmaktadır.

D.İ.E verilerine göre, dikkate alınan dönemde, GRUP4 ihracatı toplam tekstil makinaları ihracatımızın %0.88'i olmasına karşılık, düzenli ihracat içindeki payı %7.7'ye yükselmektedir. İhracatta hiçbir zaman bitim işlemlerini yapan makinalar grubu kadar ön plana çıkmamış olmakla birlikte 1985, 1986, 1988 ve 1992'de dikkat çekici ataklar yaptığı görülmektedir. Anılan dönemlerde 1 milyon dolar civarında ihracat yapıldığı ancak bunun sürekli olmayıp ertesi yıl azaldığı anlaşılmaktadır.

1985-1986 Yıllarında başladığı görülen dokuma makinaları ihracatımız, bu iki yılda sırasıyla 24 ve 52 adet ile 40 bin dolar ve 10 bin dolarlık ortalama fiyatlarla yapılmıştır. 1987'de 1'e düşen ihracat adedi, 1988'de tekrar 53'e çıkmış olup, ortalama fiyatın da 20 bin doların üstünde olması dikkat çekicidir.

1989-1993 döneminde dar (bant), mekikli ve mekiksiz kategorilerinde incelenebilen dokuma makinalarının ithalat ve ihracatı ile ilgili bilgilerin çok yetersiz ve bazen de yanlış olması çalışmanın en büyük zorluklarından olup, diğer guruplarda da sık sık karşılaşılmıştır.

Bu dönemdeki dokuma makinaları ihracatımızın 1990 yılındaki 10 adetlik bölümü dışında mekiksiz tezgah satışı bulunmamaktadır. Buna karşılık dar(bant) dokumada 1992'de ihracat canlanarak 37 adede çıkmış, bunların ortalama fiyatı da 8431 dolar olmuştur.

1990 yılındaki mekiksiz tezgahların ortalama ihracat fiyatının 6 bin dolar civarında olması, teknolojik seviyelerinin dikkate bile alınamayacak kadar ilkel olduğunu düşündürmektedir. 1992 ve 1993'de satılan mekiklilerin ortalama fiyatları daha yüksek (20 bin doların üzerinde) olmasına karşılık, mekikli teknoloji dokumada geçerliliğini tamamen kaybedeli on yıl olduğundan, artık önemsenmeleri mümkün değildir. Sonuç olarak dokuma makinalarının imalat ve ihracatında 1985-1986 döneminde başlatılan canlanmanın sürdürülememiş olduğu ve bu sahada hem iç hem de dış pazarda mevcut talebi karşılayabilecek ve hatta diğer grupların imalatını bile finanse edebilecek bir dokuma makinaları imalat sektörü kurma fırsatının kaçırıldığı belirtilmelidir. Böyle bir imalatın ne denli önem taşıdığı, dokuma makinaları ithalatımıza bakıldığında çok daha iyi idrak edilecektir. Yukarıda dikkate alınan dönem için 734 milyon dolardan fazla olduğu belirtilen dokuma makinaları ithalatının, tekstil makinalarımızın toplam ithalatı içerisindeki payı %14.34 olup, sıralamada iplik ve bitim işlemleri makinalarından sonra gelmektedir. Genel olarak ithalatın 1990 yılına kadar yükselen bir çizgi izleyerek 161,295,424 dolara çıktığı, bunu takip eden yıllarda ise hızla gerileyerek 100 milyon doların oldukça altında gerçekleştiği görülmektedir. Bu durum dokuma makinaları ithalatının 12 yıllık toplamı içinde yılların payları grafiğinde de benzer şekildedir. 1990'da %21 olan bu pay 1991'de %7.1'e düşmüş ve sonraki yıllarda da %10.5 ve %11.8 olmuştur.

Dokuma makinaları grubunun diğer bütün tekstil makinalarının yıllık toplam ithalatı içindeki payının çok inişli çıkışlı bir grafik çizdiği ve 1986 ile 1991 yıllarında sırasıyla %11.4 ve %8.6 oranlarına düştükten sonra tekrar yükselmeye başladığı belirginleşmektedir.

Dokuma makinaları ithalatımızda 1982-1993 döneminde (1993 tahmini) en fazla payları olan ülkeler Almanya, Belçika, İsviçre ve İtalya olmuşlardır. Bu ülkelere yapılan ithalatın ayrı ayrı incelenmesinden amaç, her bir ülkeden satın alınan dokuma makinalarının dolar ve adet bazlarında belirlendikten sonra ortalama fiyat değişimlerine bakılarak, yurdumuza giren tezgahların teknolojik

seviyeleri hakkında bazı tahminlerde bulunulabilmesi olmuştur.

Dikkate alınan dönem içinde, İsviçre'nin 1983-1991 yıllarında dokuma makinaları ithalatımızda baş sırayı aldığı çok açık bir şekilde belli olmaktadır. İsviçre'yi son iki yılda önce İtalya, sonra Belçika geçmiştir. İsviçre'den yapılan dokuma makinaları ithalatının 1991'de başlayan düşüşü sürerken, Belçika ve İtalya'nın yükselmeye devam ettiği anlaşılmaktadır. Alman dokuma makinaları ise 1990'da çıktıkları seviyeyi koruyamayarak 1991'den itibaren diğer yıllarda sürdürdükleri en alt seviyeye inmiş bulunmaktadır. Önümüzdeki dönemde, dokuma makinaları ithalatımızın İtalyan ve Belçika yapısı tezgahların rekabetine sahne olacağı söylenebilir.

Adet olarak GRUP 4 ithalatımızın incelenmesi ile, İtalya'nın dokuma makinalarındaki önder durumu kesinleşmektedir. Bu ülkeden alınan dokuma makinaları düzenli bir artış göstererek 1987'den sonra yılda 500 adetın üzerine çıkmayı başarmışlar ve bu sayı 1990'da 1672 gibi rekor bir seviyeye erişmiştir. 1991'de diğer bütün gruplarda görülen düşüş, dokuma makinaları ithalatında da görülmekte olup, dikkat çekici olan, adet olarak 1992 ve 1993 'de Almanya'nın İtalya'dan sonra ikinci durumda olduğudur. İsviçre dokuma makinaları sonuncu sıraya düşerken, Belçika tezgahları yükselerek üçüncülüğe oturmuşlardır.

Türkiye'ye 12 yıllık inceleme döneminde toplam 20 bine yakın çeşitli tip ve teknolojiye sahip dokuma makinası sokulduğu bu verilerden ortaya çıkmaktadır. 20 bin tezgah aslında büyük bir kapasite sayılmalıdır. Fakat ithal edilen tezgahların hepsinin yeni yapılmış ve modern teknoloji seviyesinde olmadıkları kanaati, ortalama fiyatlarının tablo ve grafiklerden incelenmesiyle adeta kesinleşmektedir.

Genel olarak ortalama fiyat 1982-1989 döneminde hafifçe yükselerek 40 bin dolara doğru çıkarken, İtalyan ve Alman dokuma makinalarının bu ortalamanın çok altında kaldığı, ancak, 1990'da Alman tezgahlarının fiyatlarının ortalamayı geçtiği, sonraki yıllarda tekrar en alt seviyeye indiği, buna karşılık İtalyan dokuma makinalarının 1989'dan sonra yükselen bir fiyat çizgisi izleyerek 1992'de ortalamaya çok yaklaştığı ve 1993'de ani bir düşüş göstermesine rağmen, bu defa ortalamanın üstünde kaldığı dikkatle yorumlanması gereken çok önemli gelişmelerdir.

Grafiklerden, 1986-1987-1989-1989 yıllarında Almanya'dan çok eski, İtalya'dan ise daha yeni dokuma makinalarının ithal edildiği sonucuna varılmaktadır. Belçika tezgahlarının ortalama fiyatlarının, genel ortalamanın çok üzerinde ve sürekli yükselen çizgisi, son iki yılda bir parça düşmekle birlikte, bu durumun ithalatıdaki şansını önemli ölçüde ve olumsuz etkileyebileceği kanaatinin belirtilmesi uygun olacaktır.

İsviçre dokuma makinaları, meraklıları tarafından da bilindiği üzere, çok pahalı tezgahlar olup, markaya düşkün olanlar veya dokuma makinası seçiminde hata yapmaktan korkarak, yatırımlarını riske sokmak istemeyenlerce tercih edilmektedirler. Buna rağmen ortalama fiyatlarındaki düşüşler, 1988 ve 1989 yıllarında bu ülkeden kullanılmış makina ithalının çok arttığı izlenimini vermektedir. Dokuma makinalarının ortalama fiyatları arasında uçurum denilebilecek muazzam farklılıkların olması, bu sahada pek çok şüpheyi de akla getirmektedir. Bir tarafta 100 000 doların üzerindeki fiyatlar bulunurken, diğer yanda 20 bin dolar civarında bir fiyat çizgisinin izlendiği rahatlıkla farkedilebilmektedir. Ancak genel olarak 50 000 dolar seviyesinin bütün zamanların en modern teknolojisini temsil ettiği düşünülürse, yatırımcılarımızın dokuma makinaları ithalatında ya çok kazık (!) fiyatlarla ödeme yaptıklarını, ya da fiyatların bazen (!) olduğundan daha yüksek gösterildiğini söylemek mümkün olacaktır. Benzeri durumlarla diğer makinaların ithalatında da karşılaşmıştır. Ülkemizde yerli bir makina alternatifinin bulunmayışının, özellikle bazı tekstil makinaları satıcı ve alıcılarının işine yaradığını, grafikler ve tablolar adeta yüksek sesle söylemektedirler. Bu durum teknoloji seçimi, ithalatı, bunlara teşvikler verilmesi ve bu teşviklerin izlenmesi sırasında uzmanlığın yerine keyfiliğin tercih edildiğini ve belirli subjektif yaklaşımlarla işlerin yürütüldüğünü ortaya koymaktadır.

Tablo II-25: Dokuma Makinaları İhracatı (1982-1988)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DOLAR	0	0	0	958,240	549,001	23,000	1,180,128
ADET	0	0	0	24	52	1	53
ORT. FİYAT	0	0	0	39,927	10,558	23,000	22,267

Tablo II-26: Dokuma Makinaları İhracatı (1989-1993) (US\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
DAR DOKUMA	82,983	11,429	94,200	311,961	88,380
MEKİKLİ	91,979	18,700	30,000	1,098,427	846,895
MEKİKSİZ	0	60,779	0	0	0

Tablo II-26: Dokuma Makinaları İhracatı (1989-1993) (Adet)

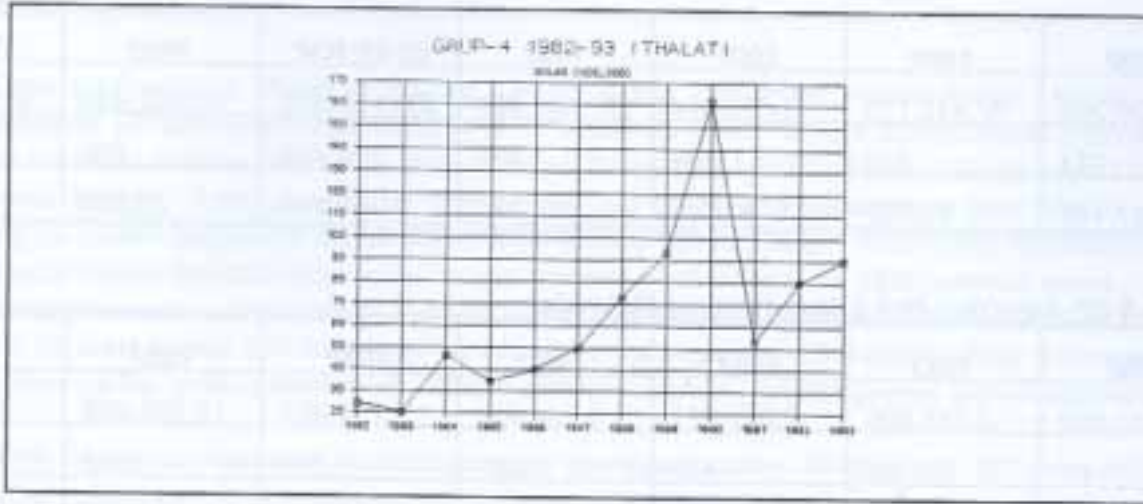
	1989	1990	1991	1992	1993
DAR DOKUMA	9	1	7	37	6
MEKİKLİ	1	1	1	41	39
MEKİKSİZ	0	10	0	0	0

Tablo II-27: Dokuma Makinaları İhracatı (1989-1993) (Ort. Fiyat)

	1989	1990	1991	1992	1993
DAR DOKUMA	9,220	11,429	13,457	8,431	14,730
MEKİKLİ	91,979	18,700	30,000	26,791	21,715
MEKİKSİZ	0	6,078	0	0	0

Tablo II-28: Grup4 İthalatı

	1982	1983	1984
\$	23,114,000	20,416,332	45,923,849
YIL.TOP. %	0.1911493	0.127112	0.1949597
82-93 TOP. %	0.0302389	0.0267097	0.0600799
	1985	1986	1987
\$	33,527,314	39,222,805	50,777,931
YIL.TOP. %	0.1318077	0.114062	0.1445532
82-93 TOP. %	0.0438621	0.0513132	0.0664302
	1988	1989	1990
\$	72,165,264	92,449,409	161,295,424
YIL.TOP. %	0.2025356	0.2266882	0.1838281
82-93 TOP. %	0.0944102	0.120947	0.2110148
	1991	1992	1993
\$	54,627,399	80,334,232	90,525,720
YIL.TOP. %	0.0861084	0.0963572	0.1113639
82-93 TOP. %	0.0714663	0.1050973	0.1184303

Grafik II-12: Grup 4 İthalatı (US\$)

Tablo II-29: Almanya'dan İthal Edilen Dokuma Makinaları

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
US\$	3.608.743	3.272.213	1.892.399	4.266.785	3.006.710	2.256.092	1.562.372
Adet	87	203	111	241	560	206	254
Ort.F.	41.480	16.119	17.049	17.705	5.369	10.951.903	6.151.0709
	1989	1990	1991	1992	82-92 TOP.	1993	TOPLAM
US\$	3.251.211	24.805.937	4.450.147	7.730.794	60.103.403	4.130.443	64.233.846
Ad.	226	452	171	324	2.835	275	3.110
Ort.	14.386	54.880	26.024	23.860	21.200	15.020	20.654

Tablo II-30: Belçika'dan İthal Edilen Dokuma Makinaları

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
US\$	9.503.054	2.236.483	8.903.350	2.370.562	3.120.987	6.458.484	9.226.264
Ad.	527	90	425	63	36	64	128
Ort.	18.032	24.850	20.949	37.628	86.694	100.914	72.080
	1989	1990	1991	1992	82-92 TOP.	1993	TOPLAM
US\$	4.519.571	7.907.655	16.152.444	17.488.313	87.887.167	15.171.001	103.058.168
Ad.	74	78	192	130	1.807	200	2.007
Ort.	61.075	101.380	84.127	134.525	48.637	75.855	51.349

Tablo II-31: İsviçre'den İthal Edilen Dokuma Makinaları

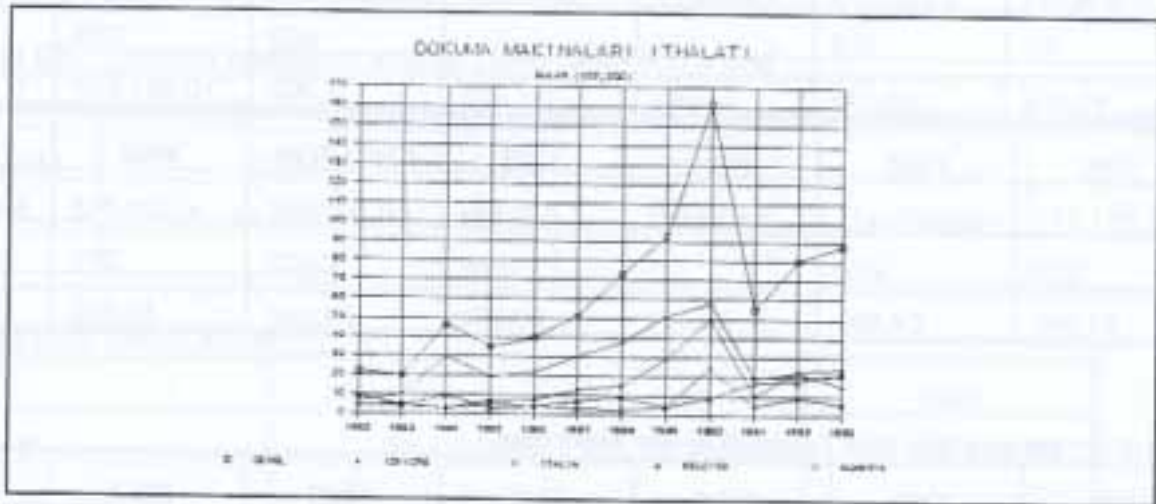
	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
US\$	7.289.061	10.484.063	29.495.690	18.406.531	22.716.205	27.951.741	37.914.720
Ad.	175	257	780	456	530	471	604
Ort.	41.652	40.794	37.815	40.365	42.861	59.346	62.773

	1989	1990	1991	1992	82-92 TOP.	1993	TOPLAM
\$	52,228,709	57,442,135	19,016,014	22,605,830	305,550,699	10,062,839	315,613,538
Ad.	774	673	196	240	5,156	126	5,285
Ort	67,479	85,352	97,020	94,191	59,261	79,864	59,758

Tablo II-32: İtalya'dan İthal Edilen Dokuma Makinaları

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
\$	2,251,959	2,765,608	2,627,271	5,104,009	5,792,861	12,995,659	16,013,438
Ad.	61	91	129	231	284	565	754
Ort	36,917	30,391	20,366	22,095	20,397	23,001	21,238

	1989	1990	1991	1992	82-92 TOP.	1993	TOPLAM
\$	27,893,384	48,279,345	8,881,937	24,542,594	157,148,061	17,725,707	174,873,768
Ad.	1,116	1,672	238	465	5,606	439	6,045
Or	24,994	28,875	37,319	52,780	28,032	40,377,465	28,928,663

Grafik II-13: Ülkelere Göre Dokuma Makinaları İthalatı (US\$)

ÖRME MAKİNALARI

Örme makinalarının ithalatı ve ihracatı, GRUP5 olarak incelenmiş bulunmaktadır. Küçük ihracat grupları arasında yer alan örme makinalarının D.İ.E. verilerine göre, 12 yıllık toplam tekstil makinaları ihracatımız arasında sadece % 0.16'lık, düzenli süren ihracatımız içinde de % 1.4'lük bir paya sahip olduğu görülmektedir. 1990 yılına kadar, pek de farkedilir bir rakama ulaşamamış olan GRUP5 ihracatımız, bu yıldan başlayarak dikkat çekici rakamlarla gerçekleşmiştir. 1982-1993 Ağustos dönemi, toplam ihracat değeri 863 830 dolar olup, bunun tamamına yakın kısmının 1990 yılından sonra yapıldığı anlaşılmaktadır. 1990 Yılında 210 053 dolar, 1991'de 99 464 dolar, 1992'de 271 041 dolar ve 1993'ün ilk sekiz ayında 237 950 dolar kıymetinde örme makinaları ülkemizden ihraç edilmişlerdir. 1993 Yılı sonunda bu grubun ihracatının 350 bin doların üzerinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

1989 Yılında bu makinalar grubundan hiçbir şey satılamazken, 1990 yılında 107 adet 208 074 dolarlık diğer sanayi tipi örme makinalarının, ortalama 1944 (dolar/adet) fiyatıyla ihraç edilmiş oldukları katdedilen verilerden hesaplanmıştır. Aynı yıl, 3 adet ev tipi örme ve 1 adet düz el örme makinasının da ihraç edildiği tablodan görülmektedir.

Son üç yılın ihracatına bakıldığında, düz el örme ve diğer sanayi tipi örme makinalarının yanında, birçok farklı örme makinası tipinin imal edilerek, bunların ihracatlarının gerçekleştirildiği, ancak ortalama fiyatın ithalattaki değerlere göre çok düşük kaldığı, yani bunların kendi tekstil sektörümüzün ihtiyaç duyarak ithal ettiği tipteki makinaları, şimdiki durumda hem çeşit ve miktar, hem de teknolojik seviye olarak karşılaştırmalarının mümkün görünmediği anlaşılmaktadır.

Buna karşılık, örme makinaları ithalatımız önemli seviyede olup, 1982-1993 ağustos dönemi toplam tekstil makinaları ithalatımız arasında 478 994 488 dolarla % 9.36'lık bir paya sahip durumdadır.

Örme makinaları ithalatımızın dolar bazında gelişimine bakıldığında, 1990'dan itibaren çok hızlı bir yükseliş göze çarpmaktadır. 1991 ve 1993'de hafif düşme eğilimleri gösteren ithalat, yine de 1990 öncesine göre yüksek seviyelerde gerçekleşmiş durumdadır. Örme makinaları ithalatının yıllık toplam tekstil makinaları ithalatımız içindeki payının 1985'deki % 4.7 seviyesinden adım adım yükselerek 1992'de % 14.2'ye çıkması son yıllarda örme yatırımlarının ülkemizde giderek ağırlık kazandığının güvenilir bir göstergesidir.

12 Yılın örme makinaları toplam ithalatı içinde yılların oransal değişimine bakıldığında da son dört yılın payının çok yüksek olduğu (% 70 civarında) olduğu, örneğin sadece 1992 yılında, 12 yılda örme makinaları ithalatı için dolar olarak yapılan toplam ödemelerin % 23.2'lik kısmının gerçekleştirildiği göze çarpmaktadır.

1982-1988 Dönemi örme makinaları ithalatı incelendiğinde adet olarak fazla sayıda ev tipi düz örme makinalarının satın alındığı, buna karşılık dolar bazında 1985'den itibaren sanayi tipi yuvarlak ve sanayi tipi düz örme makinalarının çok büyük paylara sahip oldukları hemen farkedilmektedir. Bu dönemde ortalama fiyatların yıllara göre çok değişken olması bazı yıllarda kullanılmış makina ithalatının ağırlık kazandığının işareti olmalıdır. Örneğin sanayi tipi yuvarlak örme makinalarının ortalama fiyatı 1984'deki 71 bin dolarlık seviyesine hiçbir zaman ulaşamamıştır. Sanayi tipi düz örme makinalarında ortalama fiyatın en düşük seviyede bulunduğu 1986 yılında bunlardan çok sayıda (3953) alınmış olduğu kaydedilmiştir.

1989-1993 Döneminde, sadece sanayi tipi örme makinalarının ithalatı incelendiğinde, dolar ödemeleri olarak, geniş çaplı yuvarlak makinaların rakipsiz ağırlığı hemen hissedilmektedir. Sayısal inceleme yapıldığında ise, çözümlü örme makinalarında 1991'de başlayan yükselişin devam ettiği görülmektedir. Geniş çaplı yuvarlak örme makinalarının 1991'de tekrar artışa başladığı, buna karşılık dar yuvarlak örme makinalarındaki sayısal düşüşün 1993'de sona erdiği söylenilebilir. Bu dönemin ortalama fiyatları, sadece son üç yılın rakipsiz şampiyonunun düz örme makinaları olduğunu

göstermektedir ki, bunlar ortalama fiyatı 1992'de 120 bin doların üzerinde bulunan bilgisayarlı tasarım ve imalat gerçekleştirebilecek gelişmiş mekanik ve mikroelektronik sistemlere sahip modern örme makinalarıdır.

1993'de bu ortalama fiyatlarda bir düşme olduğu göze çarpmaktadır. Ortalama fiyat olarak geniş çaplı yuvarlak örme makinalarının, daha düşük rakamlarda, 40-50 bin dolar seviyesinde kaldığı anlaşılmaktadır. En istikrarlı ortalama fiyatı dar çaplı yuvarlak örme makinaları gösterirken, çözgülü örme makinalarının ortalama fiyatı 1993'de önemli bir düşüşe uğramıştır.

Özellikle son yılların ithalat değerleri, dolar, adet ve ortalama fiyat olarak tekstil sektörümüzün tercihlerini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Türk tekstil sanayiinde örme kumaş imalatı için yatırım yapma eğilimi, 1990'dan beri sürdürülmekte ve satın alınan makinaların en düşük ortalama fiyatı 8-10 bin dolar civarında bulunmaktadır. Bu durumda örme makinalarında gerçekleşen ihracat tablosuyla ithalatın karşılaştırılmasının söz konusu olamayacağı açıkça görülmektedir.

Örme sektöründe, örme makinalarının bütün çeşitlerine (düz, yuvarlak ve çözgülü örme olmak üzere) büyük bir talebin mevcut olduğu, ancak teknolojik seviye ve kapasite yönünden halihazırda bunu yurtiçinden karşılayabilmenin söz konusu bile edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Ülkemizde çeşitli tiplerde binlerce sanayi örme makinası ithal edilerek, bunlara son zamanda her yıl 100 milyon dolar civarında döviz ödenmektedir. Türk tekstil sektörü, örme sahasında son 12 yılda yarım milyar dolarlık bir yatırımı gerçekleştirmiş olmakla bu konuya verdiği önemi belirtmiş durumdadır. Ancak, örme makinalarındaki teknolojik gelişimin, bilgisayarlı tasarım ve imalatın da katkılarıyla olağanüstü denilebilecek seviyelere ulaştığı ve bu sahada ortaya çıkmış bulunan uluslararası rekabetin hem örme makinaları hem de bunların ürettiği kumaşlarda çok şiddetli bir hal aldığı belirtilmelidir.

Bu makinaların imalatında Japonya, Elektronik ve bilgisayar sektörlerindeki üstünlüğü ile ortaya çıkarken, Almanya, İsviçre ve İtalya gibi makina imalatında ön planda bulunan ülkelerde de sürekli teknolojik gelişmelere tanık olunmaktadır.

Görünen odur ki; teknolojik alanın tekstil bölgesinde en fazla dikkat çeken sahalarından birisi örme olmaya devam edecek ve bu sahadaki yeni buluşlar ve gelişmeler büyük hızlarla sürdürülecektir.

Teknolojisi bu kadar büyük bir ivme kazanmış olan örme makinalarının her bir tipinin ayrı bir uzmanlık alanı olduğu ve bu tip uzmanlıkların, kısa sürede kazanılması mümkün olmayan "zımnî" bilgiler içerdiği, en yüksek seviyede teknik eleman kadrosuyla, malzeme ve imalat teknolojilerinin mükemmel uyumunu sağlayan modern bir organizasyon ile bütün bu faktörlerin sentezinin kısa sürede yoktan varedilebilmesi için olağanüstü gayret gösterilmesinin de zorunlu olduğu daima hatırlanmalıdır.

Bu bilgilerin ışığında, rekabetçi ve örme sektörümüzün talebine cevap verebilecek güçte bir örme makinaları imalatının Türk tekstil makinaları imalat sektörü bünyesinde gerçekleştirilebilmesi için yapılacak teşebbüslerin kısa sürede başarı kazanacağını düşünülmesi, mevcut durumda gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır.

Diğer grupları da kapsamına alacak şekilde makina imalat faaliyetleri öncesinde mevcut makina parkımızın teknolojik seviye, yaş ve kapasite durumlarının da hiç bir kuşkuyla yer vermeyecek şekilde belirlenmesini sağlayan ve daima güncelliği korunacak şekilde tazelenen sektörel envanterlerin ne kadar gerekli olduğunu, örme makinalarımız ile ilgili olarak gerçekleştirilen bu çalışmada karşılaşılan güçlükler bir kez daha önümüze koymuş bulunmaktadır.

Tablo II-33: Örme Makinaları İhracatı (Dolar)

	1989	1990	1991	1992	1993
SAN.DA.YU	0	0	0	14.405	144.174
SAN.GE.YU	0	0	0	45.996	31.972
EV.DAR.YUV	0	517	0	0	0
EL DÜZ	0	1.462	36.270	36.000	21.000
EL TRİKO	0	0	1.411	17.926	115.035
EV TRİKO	0	0	3.285	0	0
ÇÖZGÜLÜ	0	0	0	13.650	23.209
SANATYİ DÜZ	0	0	0	7.000	0
DİĞER SAN	0	208.074	53.209	5.765	4.755
DİĞER DÜZ	0	0	5.289	2.534	16.779
DİĞER EV	0	0	0	127.765	0

Tablo II-34: Örme Makinaları İhracatı (Adet)

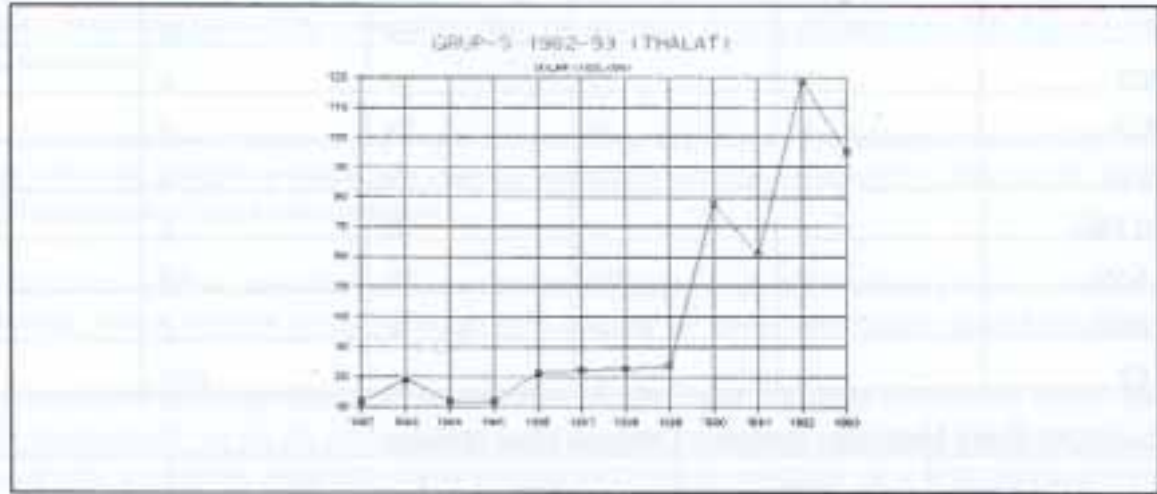
	1989	1990	1991	1992	1993
SAN.DA.YU	0	0	0	8	51
SAN.GE.YU	0	0	0	1	10
EV.DAR.YUV	0	3	0	0	0
EL DÜZ	0	1	65	36	21
EL TRİKO	0	0	4	9	180
EV TRİKO	0	0	33	0	0
ÇÖZGÜLÜ	0	0	0	8	18
SANATYİ DÜZ	0	0	0	9	0
DİĞER SAN	0	107	28	18	7
DİĞER DÜZ	0	0	5	2	9
DİĞER EV	0	0	0	855	0

Tablo II-35: Örme Makinaları İhracatı - Ortalama Fiyat (\$/Adet)

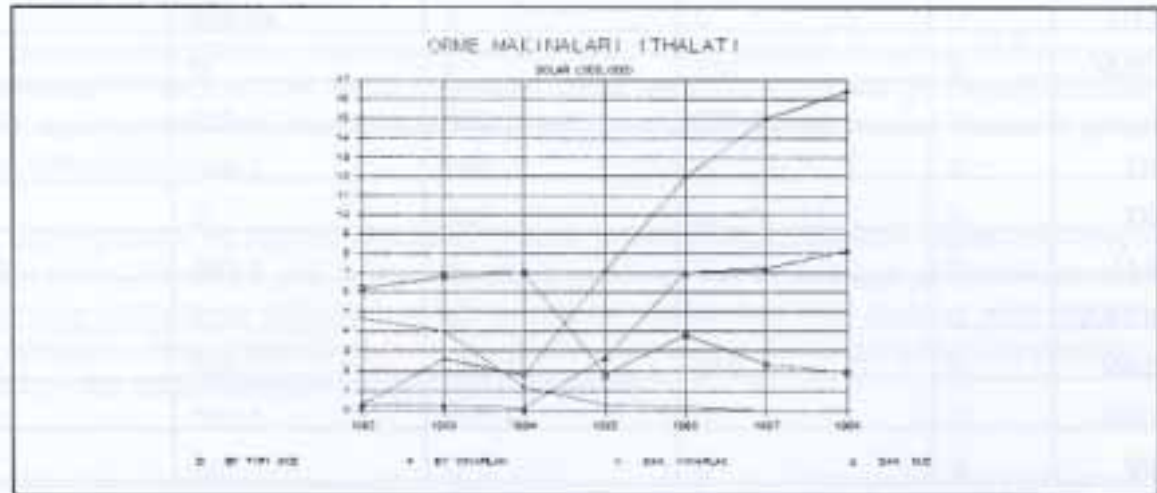
	1989	1990	1991	1992	1993
SAN.DA.YU	0	0	0	1.801	2.827
SAN.GE.YU	0	0	0	45.996	627
EV.DAR.YUV	0	172	0	0	0
EL DÜZ	0	1.462	558	1.000	1.000
EL TRİKO	0	0	353	1.992	639
EV TRİKO	0	0	100	0	0
ÇÖZGÜLÜ	0	0	0	1.706	1.289
SANATYİ DÜZ	0	0	0	778	0
DİĞER SAN	0	1.945	1.900	320	679
DİĞER DÜZ	0	0	1.058	1.267	1.864
DİĞER EV	0	0	0	149	0

Tablo II-36: Grup 5 İthalatı

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	12.184.885	18.609.475	12.210.661
YIL TOP. %	0.1007672	0.1158625	0.0518377
82-93 TOP%	0.0238483	0.0364225	0.0238987
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	12.128.873	22.929.224	24.976.143
YIL TOP. %	0.0476829	0.0666794	0.0711014
82-93 TOP%	0.0237386	0.0448771	0.0488833
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	26.874.762	27.103.221	78.326.328
YIL TOP. %	0.0754254	0.0664578	0.0892684
82-93 TOP%	0.0525993	0.0530465	0.1533004
	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	61.158.408	118.614.239	95.817.404
YIL TOP. %	0.0964032	0.1422723	0.1178737
82-93 TOP%	0.1196993	0.232152	0.187534

Grafik II-14: Grup5 1982-1993 İthalatı (US\$)

Grafik II-15: Örme Makinaları İthalatı 1982-1988 (US\$)

Tablo II-37: Örme Makinaları İthalatı (1982-1988) (1000 US\$)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
EV-DÜZ	6.327	6.878	6.995	1.706	3.796	2.757	1.856
SAN-DÜZ	233	436	113	2.812	6.980	7.242	8.246
EV-YUV	4.660	4.128	1.302	447	210	13	30
SAN-YUV	384	2.702	1.572	7.163	11.943	14.965	16.742

Tablo II-38: Örme Makinaları İthalatı (1982-1988) (Adet)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
EV TİPİ DÜZ	1.396	602	3.944	5.368	6.050	7.555	4.357
SANAYİ DÜZ	11	13	4	88	3.953	320	780
EV YUVARLAK	47	104	57	14	5	6	4
SAN. YUVARLAK	24	76	22	586	582	351	1376

Tablo II-39: Örme Makinaları İthalatı (1982-1988) (Ort. Fiyat)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
EV - DÜZ	4.532	11.426	1.774	318	627	365	426
SAN DÜZ	21.195	33.573	28.134	31.956	1.766	22.632	10.572
EV YUV	99.159	39.695	22.838	31.946	42.077	2.135	7.605
SAN YUV	16.006	35.553	71.462	12.221	20.521	42.634	12.167

Tablo II-40: Sanayi Tipi Örme Makinaları İthalatı (1989-1993) (US\$)

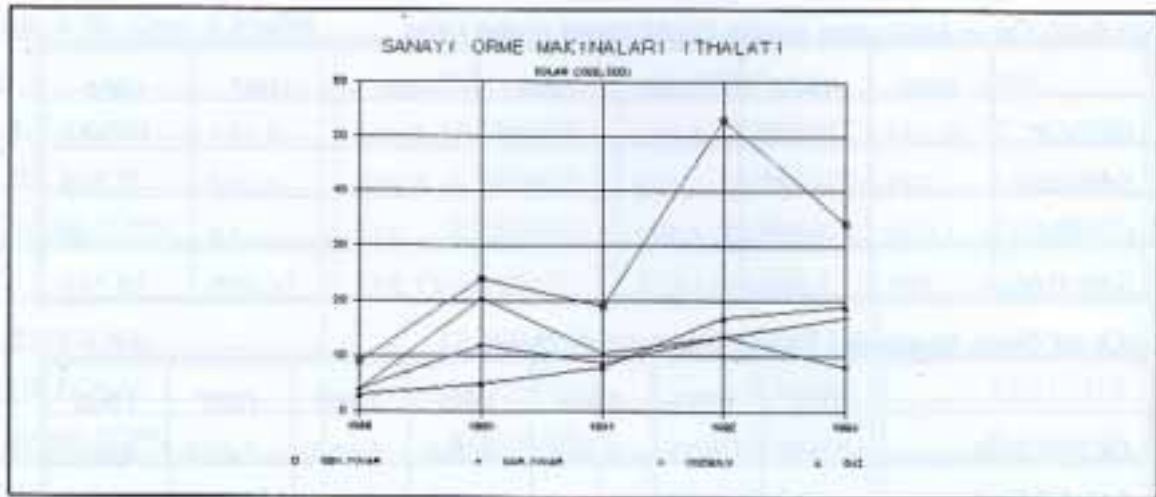
	1989	1990	1991	1992	1993
DAR YUV.	4.363.486	20.417.331	10.428.604	13.777.717	16.664.725
GEN.YUV.	8.928.176	24.435.239	18.970.720	53.124.540	34.329.009
ÇÖZGÜLÜ	4.301.819	11.868.993	8.505.891	14.384.077	7.465.135
DÜZ	3.269.624	5.123.913	7.917.725	16.406.398	18.990.523

Tablo II-41: Örme Makinaları İthalatı (1989-1993) (Adet)

	1989	1990	1991	1992	1993
DAR YUV.	500	1.313	1.170	839	1.390
GEN.YUV.	523	776	480	977	886
ÇÖZGÜLÜ	381	402	455	776	1.281
DÜZ	288	174	158	132	262

Tablo II-42: Örme Makinaları İthalatı (1989-1993) Ortalama Fiyat

	1989	1990	1991	1992	1993
DAR YUV.	8.727	15.550	8.913	16.422	11.989
GEN.YUV.	17.071	31.489	39.522	54.375	38.746
ÇÖZGÜLÜ	11.291	29.525	18.694	18.536	5.828
DÜZ	11.353	29.448	50.112	124.291	72.483

Grafik II-16: Sanayi Örme Makinaları İthalatı 1989-1993 (US\$)

Yıl	1989	1990	1991	1992	1993
İtalya	10.000	25.000	20.000	55.000	30.000
Japonya	5.000	10.000	15.000	20.000	25.000
Almanya	10.000	15.000	10.000	10.000	5.000
Diğer	10.000	15.000	10.000	15.000	15.000

TÜL, DANTELA, ŞERİT, KAYTAN, İŞLEME MAKİNALARI

Tül, dantela, işleme, şerit, kaytan, file v.b. şekilde, iplikleri kullanarak dokuma ve örme harici metodlarla imalat yapan makinalar GRUP6 başlığı altında toplanmış olup, bunlar tekstil makinaları ithalat ve ihracatımızın en küçük paya sahip grupları arasında bulunmaktadır.

GRUP6'ya dahil olan makinaların ithalat değerlerinin payı, 1982-1993 ağustos dönemi tekstil makinaları ithalatı genel toplamına göre % 3.7 olmuş, ihracat değerlerinin payı ise yine aynı dönemin D.İ.E. verilerine göre toplam tekstil makinaları ihracatımızın içerisinde % 0.06, düzenli ihracatın toplamına göre de % 0.5 oranlarında hesaplanmıştır.

Bu grup makinaların ihracatında 1989'dan bu yana dantela makinalarının düzenli bir yer tuttuğu ve 1989-1993 yıllarında sırasıyla; 3, 4, 7, 15 ve 6 makinanın ihraç edildiği görülmektedir. Son yıllardaki ortalama değerlerine bakıldığında, bu grubun diğer makinaları arasında dantela makinalarının 10 bin dolar civarında en yüksek değere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yine de bu seviyenin teknolojik olarak yeterli olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Son bir kaç yılda tek tük ihracatı görülen işleme ve şerit makinalarının 1990'dan beri her yıl bir tane ihraç edilmekte olduğu, ortalama fiyatlarının ise 5 bin dolara kadar çıktığı belirtilmelidir. Bu grubun içinde teknolojik seviye bakımından en belirgin yükselme eğilimini dantela makinalarının gösterdiği D.İ.E. verilerinden çıkarılmaktadır.

GRUP6'daki makinaların ithalatı, dolar bazında düzenli bir artış göstererek 1992 yılında 47.293.109 dolar seviyesine ulaşmıştır. 1982-1993 ağustos dönemi toplam ithalatı olan 189 563 108 dolar, aynı dönemdeki GRUP6 ihracatı (334 807 dolar) yine karşılaştırılınca durum açıklık kazanmaktadır. Bu grupta ithalat patlaması 1989-1992 devresinde gerçekleşmiştir. GRUP6'nın tekstil makinaları ithalatımızın yıllık toplamlarına göre payının da 1987'den itibaren sürekli yükselerek 1991'de % 6.9 seviyesine kadar ulaştığı, bu grubun 12 yıllık toplam ithalatı içerisinde ise 1989-1993 döneminin en fazla ağırlığı taşıdığı söylenebilecektir.

Hem dolar, hem de adet olarak incelendiğinde ithalatın en önemli kısmını işleme ve daha sonra da dantela makinalarının oluşturduğu, şerit makinalarının fazla önemli bir yer tutmadığını anlamak mümkündür. Buna karşılık ortalama fiyatlarda, yine işleme makinaları önde olup, bunların 1990'a kadar artış, daha sonra ise azalma gösterdiği ifade edilmelidir.

Dantela makinalarının ortalama fiyatlarındaki istikrarsızlığın, bu grubun tamamında yurda sokulan geri teknolojiye sahip, kullanılmış makinalardan kaynaklandığının anlaşılması zor değildir. Böyle eski makinaların 1986-1989 döneminde yurdumuza daha çok ithal edildiği düşünülmektedir.

Makinaların satın alındığı ülkelere göre de fiyat ve teknolojik seviyelerinin değişiminin görülebilmesi için işleme makinalarının ithalatının ayrıntılı analizi yapılmış olup, İsviçre'den ithal edilenlerin gösterdiği iniş ve çıkışlar, bu ülkeden yapılan kullanılmış makina ithalatının zaman zaman yoğunluk kazandığının belirtisi olarak yorumlanmıştır.

Almanya'dan gelen makinaların ortalama fiyatlarındaki yükselmeye karşılık, Japon makinalarının 1986'da indikleri seviyeyi muhafaza ettikleri görülmektedir. Ortalama fiyatta en ucuz olanların İtalyan işleme makinaları olduğu aşikardır. Bunun doğal sonucu olarak da 1988'den beri İtalyan işleme makinalarının ithalatı sürekli yükselerek, adet bakımından zirveye çıkmıştır.

Buna karşılık Almanya ve Japonya'dan ithalatı yapılan işleme makinalarının yine adet olarak son yıllarda düşüş eğilimine girdikleri görülmektedir. Bu durum dolar bazında da gerçekleşmiştir. İsviçre'den yapılan işleme makinaları ithalatında da 1989'dan beri değer olarak artış eğilimi sürmektedir.

GRUP6 için genel olarak yurt içi talebinin çok yüksek ve istikrarlı bir durum gösterdiği söylenemediği gibi, bu grup makinaların ihracatında da önemli gelişmelerin olmadığı dikkate alınarak ülkemizde imalatına öncelik verilmesi gereken tekstil makinaları arasında mütalaa edilmelikleri belirtilmelidir.

Tablo II-43: Tül, İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları (1989-1993) (\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
DÜZ TÜL	0	0	0	4.981	0
İŞLEME	0	5.673	1.900	3.707	5.000
ŞERİT	2.914	0	50.476	18.094	0
DANTELA	6.980	27.580	63.434	2.739	76.934

Tablo II-44: Tül, İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları (1989-1993) (Adet)

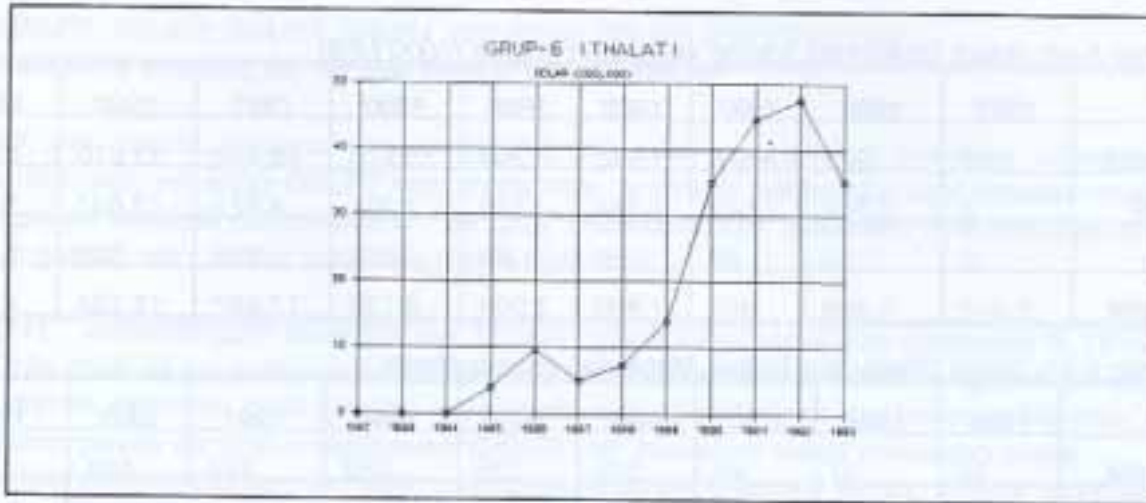
	1989	1990	1991	1992	1993
DÜZ TÜL	0	0	0	1.700	0
İŞLEME	0	1	1	1	1
ŞERİT	1	0	32	7	0
DANTELA	3	4	7	15	6

Tablo II-45: Tül, İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları (1989-1993) (Ortalama Fiyat \$(Adet))

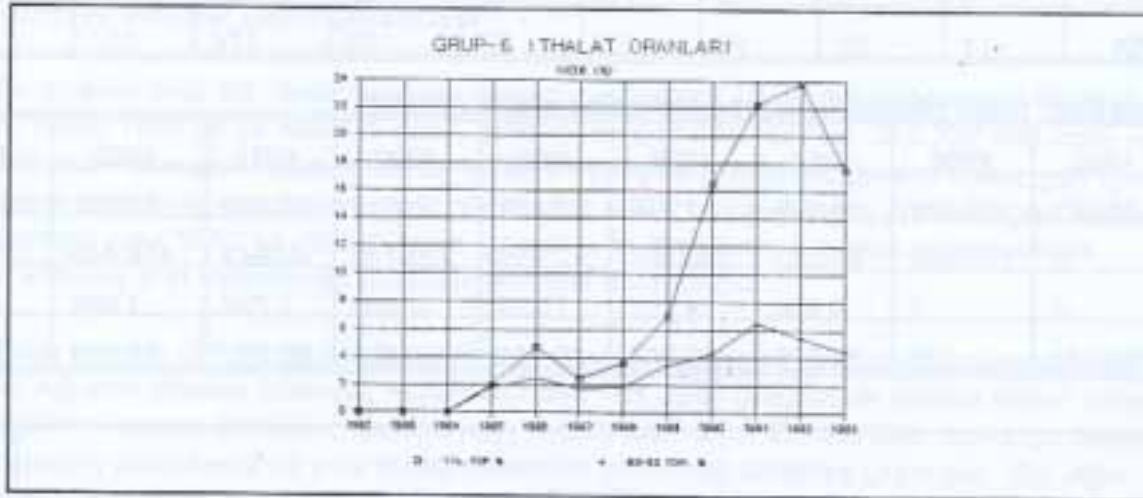
	1989	1990	1991	1992	1993
DÜZ TÜL	0	0	0	2.93	0
İŞLEME	0	5.673	1.900	3.707	5.000
ŞERİT	2.914	0	1.577	2.585	0
DANTELA	2.327	6.895	9.062	183	12.822

Tablo II-46: Grup6 İthalatı

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	0	0	0
YIL TOP.%	0	0	0
82-93 TOP%	0	0	0
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	3.782.307	9.355.974	5.388.663
YIL TOP.%	0.0148696	0.0272077	0.0153403
82-93 TOP%	0.0187863	0.04647	0.0267649
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	6.804.540	13.885.949	35.450.497
YIL TOP.%	0.0190973	0.0340487	0.0404029
82-93 TOP%	0.0337974	0.0689699	0.1760785
	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	44.061.397	47.293.109	35.311.008
YIL TOP.%	0.0694534	0.0567259	0.0434393
82-93 TOP%	0.2188479	0.2348994	0.1753857

Grafik II-17: Grup6 1982-1993 İthalatı (US\$)

Grafik II-18: Grup6 1982-93 İthalat Oranları (%)

Tablo II-47: İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları İthalatı 1985-1993 (1000 US\$)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
İŞLEME	2.570	5.066	4.355	5.899	10.680	28.891	35.454	33.250	23.434
ŞERİT	397	163	114	46	344	316	34	87	62
DANTELA	808	3.876	831	709	2.862	5.711	8.244	11.020	10.502

Tablo II-48: İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları İthalatı 1985-1993 (Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
İŞLEME	52	68	106	231	276	526	661	649	585
ŞERİT	24	22	6	8	29	23	3	15	48
DANTELA	37	34	845	19	124	317	589	175	29.026

Tablo II-49: İşleme, Şerit ve Dantela Makinaları İthalatı 1985-1993 (Ort. Fiyat)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
İŞL.	49.418	74.504	41.081	25.537	38.695	54.925	53.637	51.232	40.058
ŞE.	16.537	7.396	19.029	5.755	11.876	13.731	11.313	5.826	1.296
DANT.	21.844	113.991	983	37.309	23.079	18.015	13.996	62.970	361.818

Tablo II-50: Belirli Ülkelerden İşleme Makinaları İthalatı (1000 US\$)

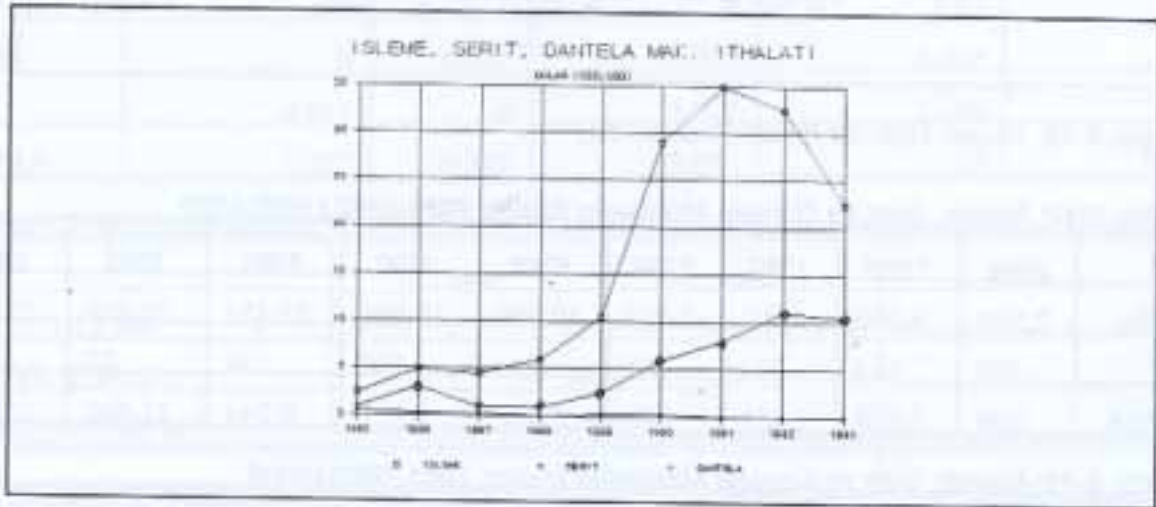
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ALMANYA	490	823	1.679	1.940	7.304	18.978	18.446	13.610	6.676
İSVİÇRE	0	2.842	1.541	1.214	129	1.321	4.571	3.637	6.420
İTALYA	0	0	89	25	89	365	281	502	1.679
JAPONYA	2.072	1.380	901	1.890	2.969	8.130	11.487	15.194	8.371

Tablo II-51: Belirli Ülkelerden İşleme Makinaları İthalatı (Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ALMANYA	38	30	48	169	125	252	224	188	114
İSVİÇRE	0	13	28	5	10	4	75	8	22
İTALYA	0	0	9	6	47	130	157	266	304
JAPONYA	11	23	16	23	33	129	174	157	105

Tablo II-52: Belirli Ülkelerden İşleme Makinaları İthalatı (\$/Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
ALM	12.881	27.424	34.978	11.479	58.429	75.310	82.350	72.395	58.563
İSV	0	218.600	55.043	242.861	12.950	330.170	60.943	454.646	291.798
İTA	0	0	9.906	4.207	1.889	2.806	1.788	1.886	5.522
JAP	188.374	60	56.329	82.190	89.983	63.025	66.017	96.779	79.725

Grafik II-19: İşleme, Şerit, Dantela Makinaları İthalatı 1985-1993 (US\$)

**GRUP1, GRUP2, GRUP3, GRUP4, GRUP5 VE GRUP6 İÇİN CİHAZLAR
YARDIMCI MAKİNALAR, AKSAM PARÇA VE TEFERRUAT**

Lif, iplik, hazırlık, dokuma, örme ve GRUP6 makinaları için, yardımcı makinalar, cihazlar, aksam, parça ve teferruatın yer aldığı GRUP7 hem ithalat hem de ihracat bakımından özel dikkatle incelenmesi gereken gruplar arasında bulunmaktadır. Bu grup, ülkemizin tekstil makinaları ihracatında bir dönem çok dikkat çekmiş olan müthiş patlamayı gerçekleştirmiştir.

D.İ.E. verilerine göre ülkemizin son 12 yıllık toplam tekstil makinaları ihracatının % 75'ini, 464 923 254 dolar ile bu grubun kazandığını söylemek mümkündür. Ancak bu grupta yer alan; gücüler, üretme memeleri, örgü iğneleri, tarak telleri, masura değiştirme makinaları, manşonlar, lameller ve ne anlama geldiği bir türlü anlaşılmayan "DİĞERLERİ" ihracatının tekstil makinaları imalat sektörümüzün teknolojik düzeyi ve imalat potansiyeli hakkında tamamen yanıltıcı bilgiler verebileceği endişesiyle, istikrarlı olanlar gibi güven vermeyen yani bazı yıllarda çok aşırı miktarlarda yapılmasıyla dikkat çekip sonra yok olan ve bir daha da hiç görünmeyen kısımların çıkarılarak GRUP7'nin yeniden değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür.

Bu gruptan olup da, değerlendirme harici tutulan tekstil makinaları ihracatımız, 1984'de 1 042 421 dolar, 1985'de 55 690 633 dolar, 1986'da 18 046 684 1987'de 315 737 565 dolar ve 1988'de 70 227 958 dolar olmuştur. Düzenli olarak süren bir gelişme göstermediğinden dolayı, yurt içindeki gerçek imalat potansiyelini anlamanın güç görüldüğü GRUP7 ihracatımızın, düzenli süren toplam ihracat içindeki payı % 6.2'ye düştüğünden, gerçek yıllık ihracatının 1 milyon doların altında olduğunu son beş yılın verilerinden rahatlıkla anlamak mümkündür.

Buna karşılık, GRUP7 ithalatımız 1989'dan sonra hızlı bir çıkış göstermiş bulunmaktadır. 1982-1993 Ağustos dönemi itibarıyla, toplam 451 996 186 dolar görünün ve dikkate alınan dönemdeki tekstil makinaları toplam ithalatımız içindeki payı % 8.83 olan GRUP7, 1988'den sonra bu bakımdan düşüş göstermiş fakat kendi 12 yıllık ithalat toplamına göre hızlı bir artışa geçmiştir. Bu, diğer gruplarda bulunan tekstil makinaları ithalatının GRUP7'ye göre daha hızlı artmış olmasından dolayı ortaya çıkmış bir durum olarak düşünülmektedir.

1990 Yılından itibaren, bu grupta Türkiye'nin yıllık ithalatının 50 milyon doların üzerinde seyrettiği görülmektedir. Bu grup ayrıntılı olarak dolar bazında incelendiğinde, örgü iğnelerinin 1985 yılında 260.174 dolardan başlayan ithalatının hızlı bir artış göstererek, 1992'de 10 milyon (9.566.308) dolara ulaştığı farkedilir.

Buna karşılık iplik imalatının bir göstergesi olan tarak garnitürü ithalatının daha düşük seviyede (2-3 milyon dolar civarında) gerçekleştiğini ve hafif bir artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Naylon kopça ithalatı pek değişme göstermezken, metal kopçanın daha büyük bir meblağ tuttuğu ve hafifçe artarak sürdüğü görülmektedir.

Dokuma sektörünün üretim seviyesi için bir gösterge olarak düşünülebilecek gücü ve lamel ithalatı da pek önemli bir değişme göstermeden sürmektedir.

Ancak, örgü iğnelerinin kilogram olarak ithalatında görülen ani azalmalar, son yıllarda daha kaliteli iğnelerin tercih edildiğini düşündürmekte olup, bunların ortalama fiyatlarındaki yükseliş de bu düşüncemizi doğrular mahiyettedir.

Örgü iğnelerinininkine benzer bir durum da, metal kopça ve naylon kopça fiyatlarında söz konusudur ve yine bunların da ithalatında kaliteye yönelindiğini ortaya koymaktadır.

Gücü, lamel ve garnitür ortalama fiyatları ise 1985'den beri çok küçük değişmeler yaparak sürmektedir.

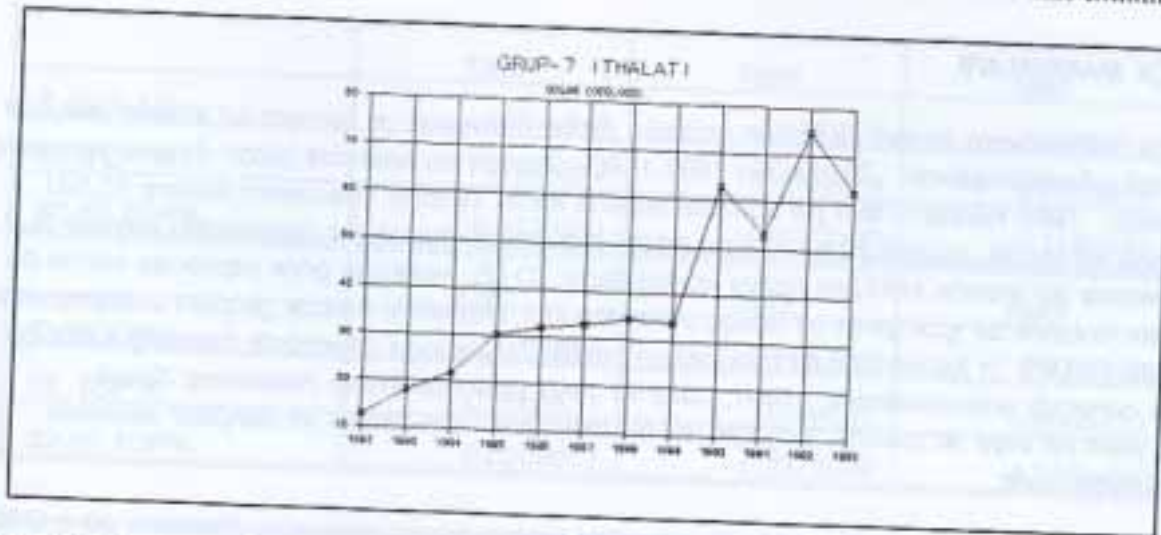
Daha önceleri hiç olmadığı halde, birden bire 1985 yılında 22 milyon doların üzerinde gücü ihraç ettiği bildirilen Türkiye'nin ertesi yıl 1 milyon dolar seviyesine düşen bu ihracatının bir daha hiç görülmemesi, gücü ithalatımızdaki istikrarlı durum ile karşılaştırıldığında daha bir anlam kazanmaktadır.

Aynı durum, örgü iğnesi ve benzeri yardımcı mamullerdeki ithalat ve ihracatımızın değerlerinin ve miktarlarının karşılaştırılmasıyla da görülebilecek kadar açıktır.

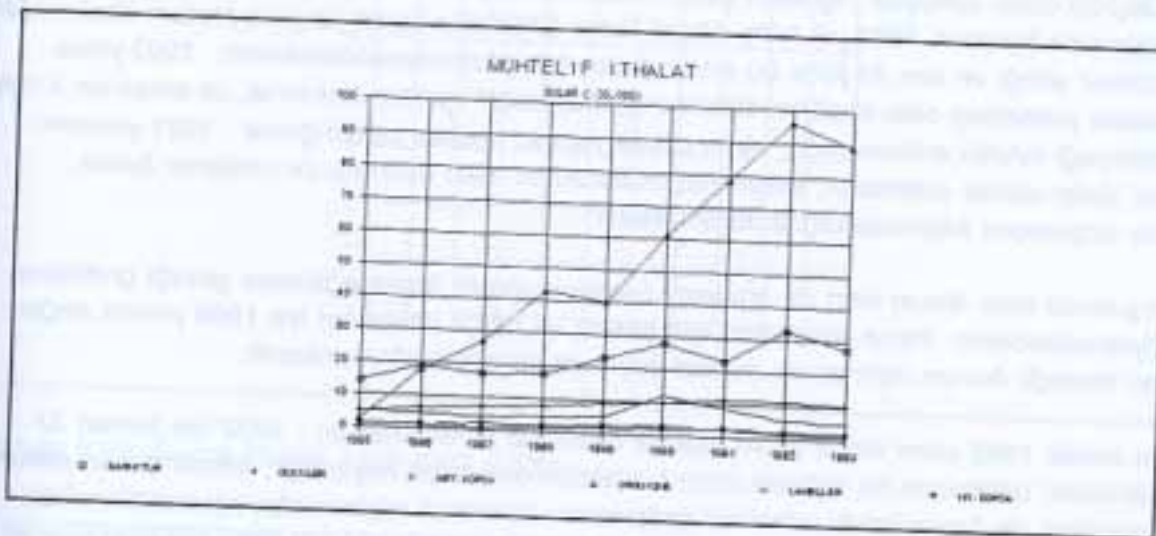
Türkiye; aksam, yedek parça ve muhtelif teferruat gibi maddelerin imalatında rekabet edebilecek bir teknolojik seviyeye ulaşarak hem iç pazar talebini karşılayabilir hem de ihracat yapabilir ise yine de çok kazançlı olacaktır. Ancak bunun istikrarlı bir biçimde ve kararlılıkla sürdürülmesinin esas olduğu da unutulmamalıdır. Bu sahada yapılabilecek en hızlı ve karlı işler arasında yurt içi ve yurt dışında üretim faaliyetinde bulunup da her geçen gün yedek parça ihtiyacı artan yeni, eski ve modelleri artık bulunamayan tekstil makinaları için ortaya çıkan taleplerin karşılanmasına yönelik imalat sayılabilir. Böyle bir çalışmanın kesin başarısı için, öncelikle geniş çapta bir pazar araştırmasını müteakip, çok dikkatli kalite ve maliyet analizine başvurulması zorunludur. Bu konuda yurt içine dahi yönelinse, tekstil sektörünün kesinlikle taviz veremediği yüksek kaliteli malzeme kullanımı, hassas toleranslar ve standartlara bağlı kalınması başarı için şart olacaktır.

Tablo II-53: Grup7 İthalatı (US\$)

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	12,731,041	18,082,680	21,970,647
YIL.TOP.%	0.1052838	0.1125827	0.0932716
82-93 TOP%	0.0269182	0.0382336	0.0464542
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	30,657,669	32,419,072	33,611,389
YIL.TOP.%	0.1205261	0.0942764	0.0956839
82-93 TOP%	0.0648219	0.0685461	0.0710672
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	34,789,313	33,829,084	63,403,301
YIL.TOP.%	0.097638	0.0829497	0.0722606
82-93 TOP%	0.0735577	0.0715274	0.1340585
	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	53,320,169	75,269,182	62,868,959
YIL.TOP.%	0.0840478	0.0902819	0.0773408
82-93 TOP%	0.112739	0.1591474	0.1329287

Grafik II-20: Grup7 İthalatı 1982-1993 (US\$)

Grafik II-21: Muhtelif İthalat 1982-1993 (US\$)

Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Grup 7	15	20	25	30	35	35	35	35	60	50	75	65
Muhtelif	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	55
Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
Grup 7	15	20	25	30	35	35	35	35	60	50	75	65
Muhtelif	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	55

KEÇE MAKİNALARI

Keçe (non-woven) imalatı ile bunun finisajını yapan makinalar ve bunlara ait aksam, parçalar GRUP8 olarak gösterilmişlerdir. Türkiye'nin 1982-1986 yıllarında bu kalemden hiçbir ihracat yapmadığı anlaşılmaktadır. 1987 Yılından 1993 yılı ağustos sonuna kadar GRUP8 ihracatımız toplam 92.581 dolar olmuştur ve bu da, düzenli süren toplam tekstil makinaları ihracatımız içerisindeki payının % 0.1 gibi çok önemsiz bir oranda kaldığını ortaya koymaktadır. (D.İ.E. verilerine göre yapılacak olursa bu oranın hesabı onbirde bir gibi garip bir sonuç vermektedir.) Böylelikle ihracat grupları sıralamasında sonuncu olan GRUP8'in kapsamındaki makinaların imalatı hususunda ülkemizde herhangi ciddi bir teşebbüsün olmadığı anlaşılmaktadır. 1991, 1992 ve 1993 yıllarında süren ihracatımız Suudi Arabistan'a yılda bir veya iki makina, Libya'ya ise bu makinalar için aksam ve parçalar satılması şeklinde görülmektedir.

Türkiye'nin dikkate alınan 12 yıllık dönemindeki toplam tekstil makinaları ithalatına göre GRUP8 % 0.3 gibi bir payla sonuncu sırada yer almaktadır. Anılan dönemde bu grup için ödenen döviz miktarı toplam 15.236.220 dolar olmuştur. Grubun tekstil makinaları toplam ithalatı içindeki payı yıllara göre hep düşük kalmakla beraber, 1991 yılı hariç olmak üzere GRUP8'in kendi 12 yıllık toplam ithalatındaki paylarının giderek arttığı ve son iki yılda bu artışın hızlandığı gözlemlenebilmektedir. 1992 yılına 3.865.887 dolara yükselmiş olan ithalatın, 1993'ün ilk 8 ayındaki verilere bakılarak, yıl sonunda 5 milyon doları geçebileceği tahmin edilmektedir. Adet olarak yapılan ithalata bakıldığında, 1991 yılındaki artışa karşılık, dolar olarak azalmanın, kullanılmış makinaların satın alınması ile ortalama fiyatta görülen rekor düşmeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

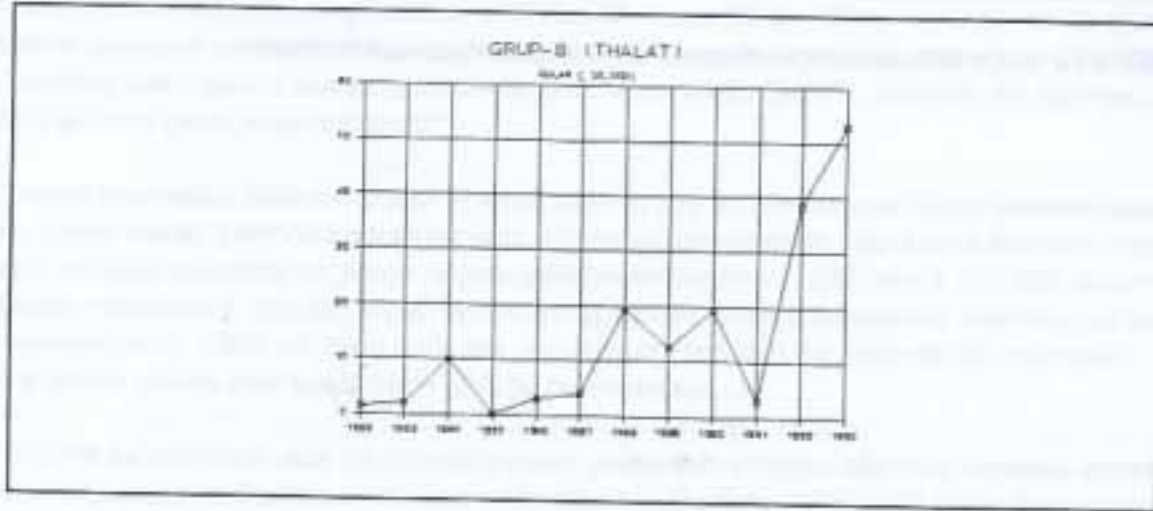
Son yıllarda hem ithalat hem de ortalama fiyatların sürekli artma eğilimine girdiği grafiklere bakılarak söylenebilecektir. Keçe makinaları için aksam ve parça ithalatının ise 1988 yılında değer olarak birden fırladığı, bunun dışında ise normal seyrinde sürdüğü görülmektedir.

Adet olarak 1992 yılına kadar 5 -10 makina civarında süren ithalatın, 1992'de birden 37 olduğuna bakılarak, ülkemizde bu sahada artan bir talebin oluşmaya başladığı, ancak bunun devam edip etmeyeceğinin de önümüzdeki yıllardaki gelişmelere bakılarak söylenebileceği belirtilmelidir. Dolayısıyla GRUP8 makinalarının Türkiye'de imalatına karar verilebilmesi için talep projeksiyonu ve muhtemel teknolojik gelişmelerin öngörülmesi çok önemli olup halihazırdaki imalat potansiyelimizin tatminkar olduğu da iddia edilemeyecektir. GRUP8 kapsamındaki makinaların imalatının ülkemizde modern teknoloji seviyesinde gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

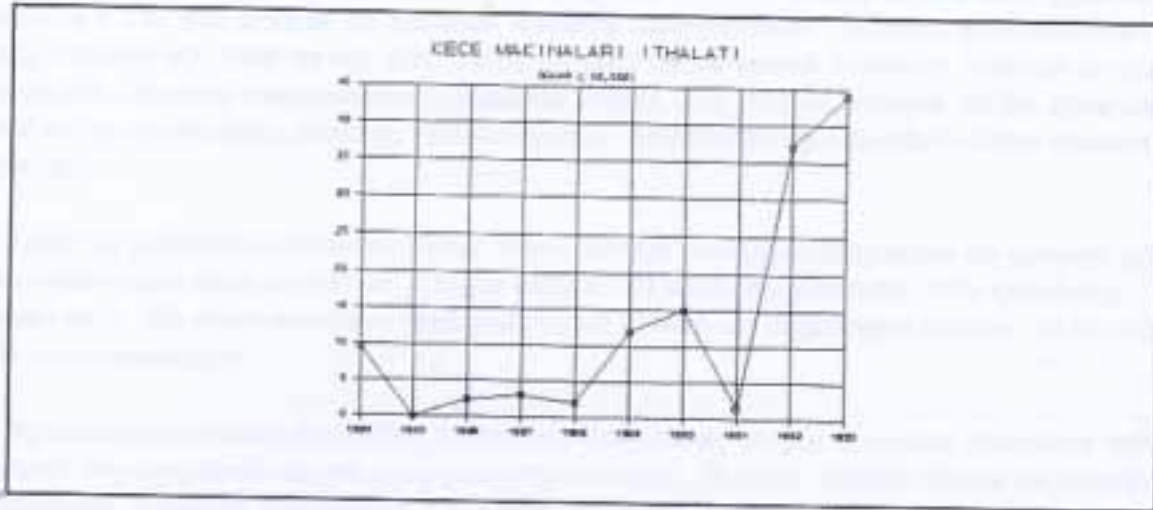
Tablo II-54: Grup8 İthalatı 1982-1993 (US\$)

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	150,768	279,008	1,046,394
YIL.TOP.%	0.0012468	0.0017371	0.0044422
82-93 TOP%	0.0088611	0.0163981	0.0614997
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	56,443	349,479	419,984
YIL.TOP.%	0.0002219	0.0010163	0.0011956
82-93 TOP%	0.0033173	0.0205399	0.0246837

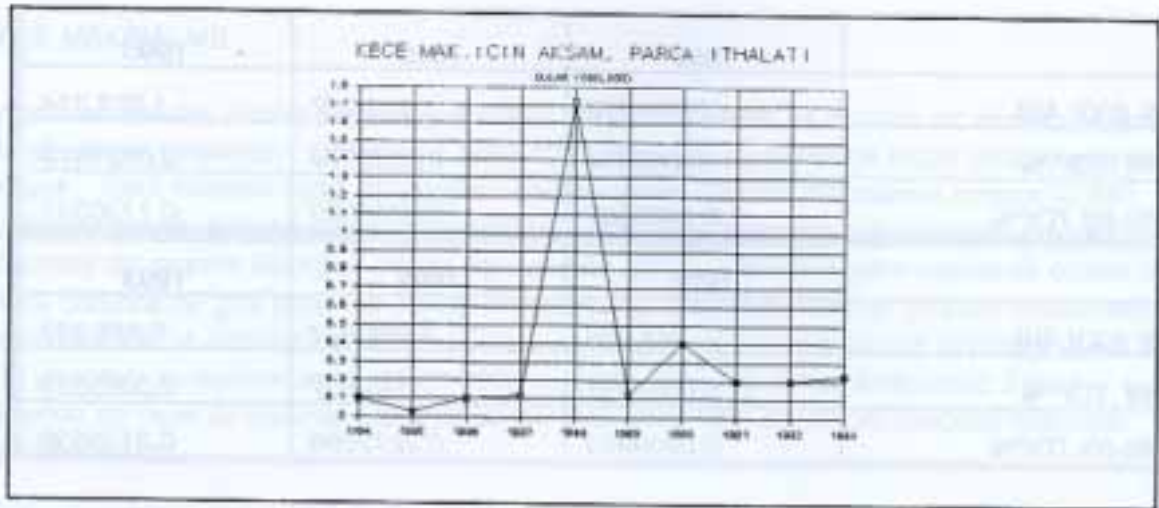
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	1,914,810	1,316,232	1,923,214
YIL TOP. %	0.005374	0.0032274	0.0021919
82-93 TOP %	0.1125392	0.0773589	0.1130331
	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	357,226	3,865,887	5,335,162
YIL TOP. %	0.0005631	0.004637	0.0065633
82-93 TOP %	0.0209953	0.2272099	0.3135636

Grafik II-22: Grup8 İthalatı 1982-1993 (US\$)

Grafik II-22: Grup8 İthalatı 1982-1993 (US\$)

Grafik II-24: Keçe Makinaları İçin Aksam Parça İthalatı 1982-1993 (US\$)

TERBİYE , BOYA ve BİTİM İŞLEMLERİ MAKİNALARI

Tekstil sektörü için bitim işlemlerini yapan bütün makinaların incelendiği GRUP9 , Türkiye'nin tekstil makinaları ithalat ve ihracatı içerisinde en önemli gruplardan birisi durumundadır.

Türkiye, 1982-1993 Ağustos döneminde bu gruptan toplam 56 417 255 dolarlık ihracat gerçekleştirmiş buna karşılık aynı dönemde 853 881 738 dolarlık bitim işlemleri makinaları ithal etmiştir. (GRUP9 için ihracat/ithalat oranı % 0.66 olmuştur.)

12 yıllık GRUP9 ihracatımızın düzenlenmemiş D.İ.E. verilerine bakıldığında, tekstil makinaları toplam ihracatımız içindeki payı % 9.3 olmasına karşılık, düzenli ihracat tablosunda bu pay % 42'ye yükselmektedir. Bu tablo hazırlanırken, dikiş makinaları (GRUP10) ve bitim işlemlerini yapan makinalar (GRUP9) bünyesinde istikrarsızlık gösteren "DİĞERLERİ" isimli 00 84 40 55 ve 00 84 41 99 gümrük tarife istatistik pozisyon numaralı ihracatın dikkate alınmadığı ve bulunan yeni değerlerin GRUP9 ve GRUP10 üzerine yıldız işareti konularak öbür gruplardan ayrıldığı, GRUP7 üzerinde de bulunan yıldızın aynı anlama geldiği belirtilmelidir.

Tekstil makinaları ihracatımızdaki % 42'lik payı ile baş sırada bulunan bitim işlemleri yapan makinalar, genel olarak 1987'den sonra bir artış eğilimi göstermişlerdir. Bu artışın sürmesi sırasında, 1989, 1991 ve 1993 yıllarında bir parça düşme görülmekle beraber, 1987'deki 1 257 068 dolar seviyesinden, 1992'deki 5 759 725 dolar seviyesine yükselen GRUP9 ihracatımız memnuniyet verici bir gelişme içerisinde. 1991 yılı hariç tutulursa, bu grubun 1985'den bu yana tekstil makinaları ihracatımız içinde daima açık farkla önde olduğu belirtilmelidir.

GRUP9 kapsamında olup da ihracatı yapılan makinalar; yıkama, ağartma, boyama, açma-katlama-kesme, sıkma ve traşlama makinaları olmuştur. Bunların 1985-1993 yılları ihracatlarına bakıldığında, boyama makinalarının dolar bazında 1987 yılından itibaren önde olduğu, 1989'dan sonra da, diğer makinalarla arasındaki farkı çok fazla açmayı başardığı hemen görülmektedir. Gerçekten de, 1992'de diğer makinaların ihracat değerleri 200 bin doların altında iken, boyama makinalarında 1 717 622 dolarlık bir seviyeye ulaşılmış bulunmaktadır. Boyama makinalarında 1988'de 3, 1989'da 43, 1990'da 42, 1991'de 60 ve 1992'de 96 adetlik ihracatlar, istikrarlı bir gidiş olarak nitelendirilebilir. Boyama makinalarımızın ortalama fiyatları, son dört yıl itibarıyla 20 bin dolar civarında olup, ithal edilen makinaların ortalama 100 bin doların üzerinde olduğu da düşünüldüğünde mukayese yapılabilecektir.

Tablo ve grafiklerin incelenmesinden sonra yıkama makinaları ihracatının da gelişme gösterdiği, ancak bu makinaların satış sayılarının 1987'de ulaşılan 53 adet seviyesine bir daha çıkmadığı söylenebilecektir. Bu makinalarımızın ortalama ihracat fiyatları da değişmekle birlikte, 10 bin dolar civarında bulunmaktadır.

Açma-katlama-kesme makinaları ihracatımız adet olarak en göz doyurucu rakamlara sahip iken, son yıllardaki iniş-çıkışlardan sonra, artış göstermemektedir. Bunların toplam ihracat değerlerinin de yüksek olmaması ortalama fiyatlarının 2-4 bin dolar civarında olmasından kaynaklanmaktadır.

Ağartma, sıkma, traşlama makinalarının ihracat adetleri, tablodan da görülebileceği gibi, fazla değildir ve tek tük satışlarla bu sahada bir tekstil makinaları imalat sanayinin varlığından bahsetmek imkansızdır. Bunların ortalama fiyatları da belirli olmayıp, önemli farklılıklar göstermektedir. Yine de, tekstil bitim işlemlerini yapan makinaların imalat ve ihracatında diğer gruplara göre büyük bir gayret ve ülkemiz açısından sevindirici gelişmeler olduğu kesinlikle ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu çalışmaların her ölçekte teşviki ile çok daha önemli başarıların kazanılacağı kesindir.

Bitim işlemleri grubunda ithal ettiğimiz makinalar, son 12 yıllık dönemde, tüm tekstil makinaları ithalatımız içinde % 16,68'lik bir pay ile iplik makinalarından sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu grupta 1982-1993 ağustos döneminde yapılan toplam 853 881 738 dolarlık ithalatın, 1982-1989 devresinde sürekli fakat yavaş artış gösterdiği ve yılda 60 milyon dolar seviyesine çıktığı, 1990'da ise 150 milyon doların üstüne fırladığı ve son yıllarda bu civarda kaldığı görülmektedir. Bu durum, yurdumuzda 1990 yılından itibaren tekstil bitim işlemleri sektöründe büyük yatırımların başlatıldığının ve halen bu durumun sürdürülmekte olduğunun bir göstergesidir. Yatırım eğiliminin şiddetlendiği, yıllık toplam tekstil makinaları ihracatı içerisinde GRUP9'un payının genelde ortalama %17 olarak görülmesine karşılık, 1991'de %21,8'e yükselmiş olmasından da bellidir.

12 Yıllık GRUP9 ithalat toplamı içinde yılların paylarına bakıldığında, 1989'a kadar %5 ile 6 seviyesinde görülen oranların, 1990'da ve sonrasında %15'in üzerine çıkmış olduğu anlaşılabacaktır.

Terbiye makinaları ithalatının 1985 yılından itibaren başlatılması gibi bir durum, D.İ.E. verilerinden çıkmaktadır. Her ne kadar 1985 öncesi bu makinaların ithalatına dair elimizde bir veri bulunmamakta ise de, böyle bir durumun aslında var olduğunun iddia edilmesi de mümkün değildir.

GRUP9 ithalatı boyama, yıkama, sıkma, ağartma, şardon, merserize, apre ve yakma makinaları için dolar, adet ve ortalama fiyat (dolar/adet) tabloları hazırlanarak 1985-1993 döneminde (1993 tahmini olmak üzere) ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bunlardan ilk tablo ve grafiklerin hazırlandığı ve boyama, yıkama, sıkma ve ağartma makinalarının yer aldığı grup, büyük grup alt başlığı altında; şardon, merserize, apre ve yakma makinalarının yer aldığı grup da küçük grup alt başlığı altında verilmiştir. Bu tasnif, dolar bazında ithalat değerlerine bakılarak yapılmıştır.

Tablolar ve grafiklerden açıkça görüldüğü gibi boyama makinaları daima en fazla dövizin harcandığı ithalatımız olmuştur ve 1990,1992 yıllarında bu makinalara (her yıl) 20 milyon doların üzerinde ödeme yapılmıştır.

Boyama makinalarından sonra ikinci büyük payı, yıkama makinalarının ithalatı almakta ve 1990 yılında 15 milyon dolar seviyesine yaklaşan bu ithalatın son üç yılda 10 milyon dolar seviyesinde kaldığı görülmektedir.

Sıkma makinalarının 1990'da 8,4 milyon dolara sıçrama gösteren ithalatlarının 1991'de 3,38 milyon dolara gerilediği ve sonra tekrar yükselmeye başladığı, buna karşılık ağartma makinalarında 1990-1991 yıllarındaki 5-6 milyon dolarlık seviyeden sonra düşme eğilimine girildiği söylenebilecektir.

Adet olarak da ithalat incelendiğinde boyama ve yıkama makinaları hemen ön plana çıkmakta, sıkma ve ağartma makinaları daha aşağıda seyretmektedir. Boyama ve sıkma makinalarının sayısal (adet olarak) ithalatı daha istikrarlıdır.

Grafiklerden, ortalama fiyatı daima çok yüksek görülen ağartma makinalarının, 1988,1989 ve 1990 yıllarında kullanılmış olarak alındığı kanaatine varılmaktadır. Diğer makinalar 200 bin doları geçemezken, bazı yıllar ağartma çok daha yüksek fiyatlarda ithal edilmiştir.

Ortalama fiyatı bu grupta en düşük görülen yıkama makinaları olup, 1992'de bunlar 20 bin dolara kadar inmişlerdir.

Boyama makinalarında ortalama fiyat daha istikrarlı olup, 1990'da ulaştığı 140 731 dolar seviyesinden, daha sonraki yıllarda 100 bin dolara doğru inme eğilimi göstermektedir.

Şardon, merserize, apre ve yakma makinalarının ithalatı çok düzensiz olup, 1-2 milyon dolar civarında değişebilmektedir. Bu makinaların adet olarak ithalatlarına bakıldığında en istikrarlı çizgi şardon makinalarınınındır.

1989 Yılında merserize makinaları ithalatında adet olarak görülen patlama ilgi çekicidir. 1985'de ve 1992'de ise apre makinalarında sayısal bir ithalat artışı olmuştur. Yakma makinaları adet olarak en düşük mertebede ithal edilenlerdendir. 1989 Yılında merserize makinalarında görülen sayısal patlamanın ardından, ortalama fiyat 1990'da müthiş bir yükselme göstererek 5194 dolardan 739 355 dolara fırlamıştır. Sonraki yıllarda bu makinaların ortalama 600 bin dolar seviyesinde fiyatlarla ithal edilmiş oldukları görülmektedir.

Bu durum, bildirilen fiyatların doğruluğu şüphesi yanında, ithal edilen makinaların teknolojik seviyeleri arasında uçurumların bulunduğu fikrini akla getirmektedir.

Ortalama fiyatta en istikrarlı çizgi yine şardon makinalarınıninki olup, 1986'da indiği 24 657 dolar seviyesinden yükselerek, 1991'de 111 077 dolara çıktığı, 1993'de ise tekrar 44 764 dolara gerilediği anlaşılmaktadır.

Apre makinaları ile yakma makinalarının da ortalama fiyatlarında muazzam değişikliklerin olduğu tablo ve grafiklerden rahatlıkla incelenebilecektir. Bu değişimin sebebinin merserize makinalarında belirtilenler gibi olduğu düşünülmektedir.

GRUP9'daki makinaların ithalatının, dolar, adet ve ortalama fiyat grafiklerinin ve tablolarının aynı grubun ihracat değerleriyle karşılaştırılması, ülkemizde en fazla gelişmiş olduğuna inanılan bu makinaların yapımında fiyat, teknolojik seviye ve ölçek olarak ne kadar yetersiz bir seviyede bulunduğumuzu açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye'de canlandırılacak yerli tekstil makinaları imalatı hamlesinin stratejik olarak en deneyimli ve güçlü olduğumuz sahalardan başlatılması uygun olacağından, öncelikle GRUP9 imalatı üzerinde yoğunlaşarak belirli bir seviyeye ulaşılması gerektiği düşünülmelidir. Karmaşık ve hassas mekanik sistemlerin tasarım ve imalatında karşılaşılabilecek güçlükler göz önüne alınarak, makina yapımında en uygun imalat koşulların da bitim işlemlerini gerçekleştiren makinalar sektöründe yakalanabileceği hususu unutulmamalıdır.

Tablo II-55: Terbiye Makinaları İhracatı 1985-1993 (US\$)

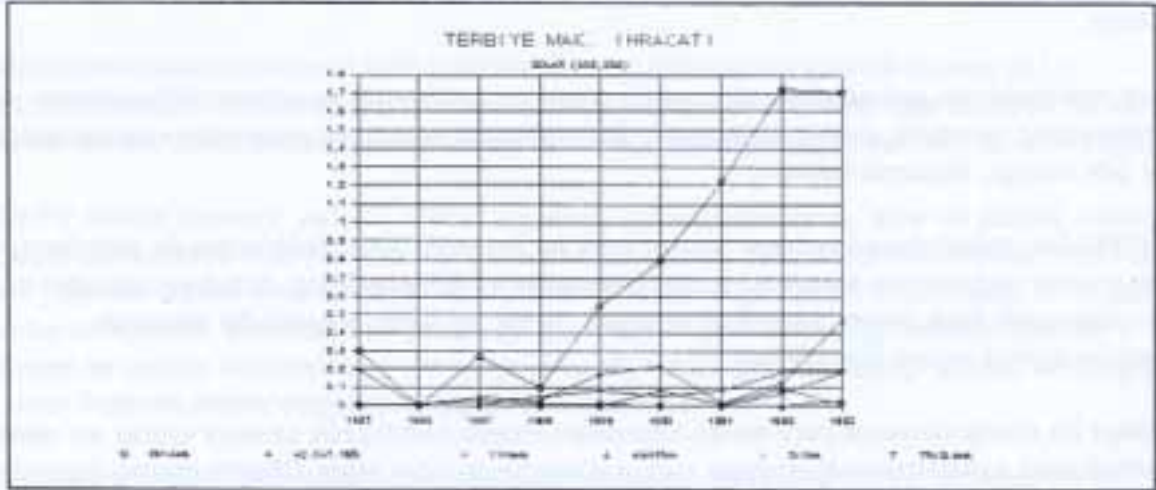
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
YK	16,571	17,426	83,382	36,868	159,038	222,107	23,347	124,305	492,517
AĞAR	0	0	596	0	0	0	0	3,346	60,961
BOY	300,013	6,018	267,900	88,575	545,572	809,378	1,234,431	1,717,622	1,710,639
ACMA	188,452	559	10,210	48,547	84,529	35,613	84,171	163,888	182,916
İKMA	12,296	4,355	54,743	19,049	0	79,453	14,860	94,096	14,000
TRAŞ	0	0	0	0	11,319	1,500	61	65,574	181,725

Tablo II- 56: Terbiye Makinaları İhracatı 1985-1993 (Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
YIKAMA	10	8	53	23	46	20	5	16	40
AĞARTMA	0	0	1	0	0	0	0	2	7
BOYAMA	15	2	8	3	43	42	60	96	82
AÇ.KAT.KES	10	1	5	12	233	14	117	65	43
SIKMA	8	5	17	4	0	27	5	4	6
TRAŞLAMA	0	0	0	0	1	1	1	13	9

Tablo II- 57: Terbiye Makinaları İhracatı 1985-1993 (Ort. Fiyat - US\$/adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
YIKAMA	1,657	2,178	1,573	1,603	3,458	11,105	4,669	7,769	12,313
AĞARTMA	0	0	596	0	0	0	0	1,673	8,709
BOYAMA	820	3,009	33,487	29,525	12,688	19,271	20,574	17,892	20,862
AÇ.KAT.KES	18,845	559	2,042	4,046	363	2,544	719	2,521	4,254
SIKMA	1,537	871	3,220	4,762	0	2,943	2,972	23,524	2,333
TRAŞLAMA	0	0	0	0	11,319	1,500	61	5,044	20,192

Grafik II-25: Terbiye Makinaları İhracatı 1985-1993 (US\$)

Tablo II-58: Grup9 İthalatı

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	18,721,769	23,690,438	23,593,747
YIL.TOP.%	0.1548262	0.1474966	0.1001621
82-93 TOP%	0.0207923	0.0263105	0.0262031
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	39,189,936	42,909,297	49,598,896
YIL.TOP.%	0.1540695	0.1247825	0.1411967
82-93 TOP%	0.0435241	0.0476548	0.0550842
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	60,819,975	59,765,428	154,728,098
YIL.TOP.%	0.1706944	0.1465463	0.1763433
82-93 TOP%	0.0675463	0.0663751	0.1718401
	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	138,630,795	149,158,256	139,612,655
YIL.TOP.%	0.2185218	0.1789085	0.1717502
82-93 TOP%	0.1539625	0.1656542	0.1550529

Tablo II-61: Terbiye Makinaları İthalatı (Ort. Fiyat US\$/Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
BOY	68,806	86,026	50,782	55,400	77,491	140,732	134,845	116,515	99,065
YK	38,871	13,558	10,983	20,367	41,416	91,141	83,655	20,812	54,267
SK	43,982	15,875	10,191	36,213	103,743	206,799	82,474	53,185	66,043
KA	144,930	114,182	519,774	158,738	234,248	70,451	1,173,271	125,806	203,963

Tablo II-62: Terbiye Makinaları İthalatı (1000 US\$)

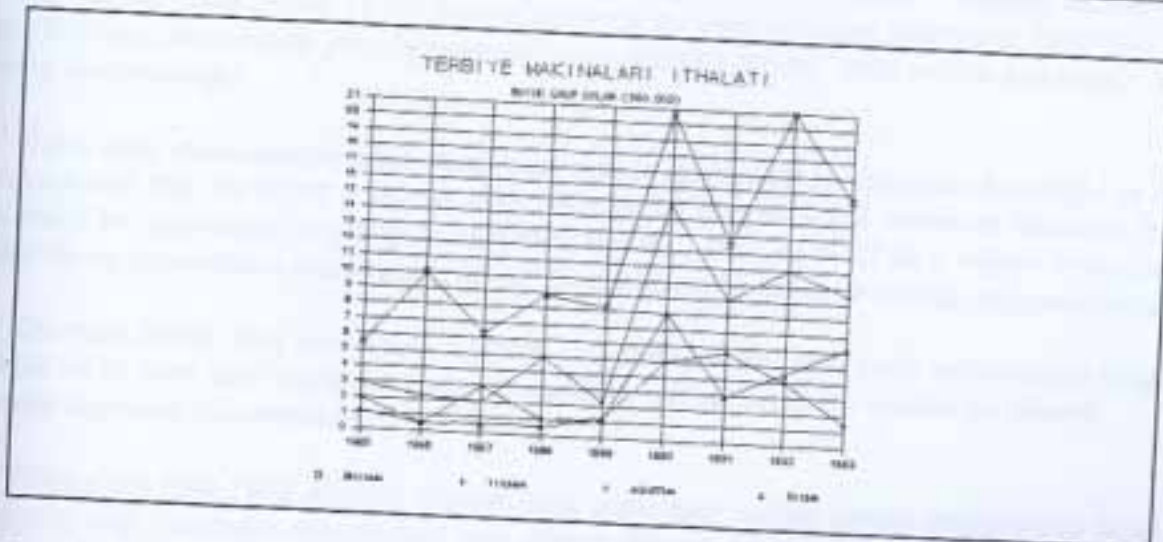
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
SARDON	1,337	1,159	1,495	2,351	980	1,847	2,222	1,656	1,209
MERSERİZE	879	360	1,359	302	1,205	2,957	2,993	1,705	988
APRE	2,282	2,426	369	929	499	1,177	583	1,540	347
YAKMA	258	694	344	0	0	19	3,362	772	235

Tablo II-63: Terbiye Makinaları İthalatı (Adet)

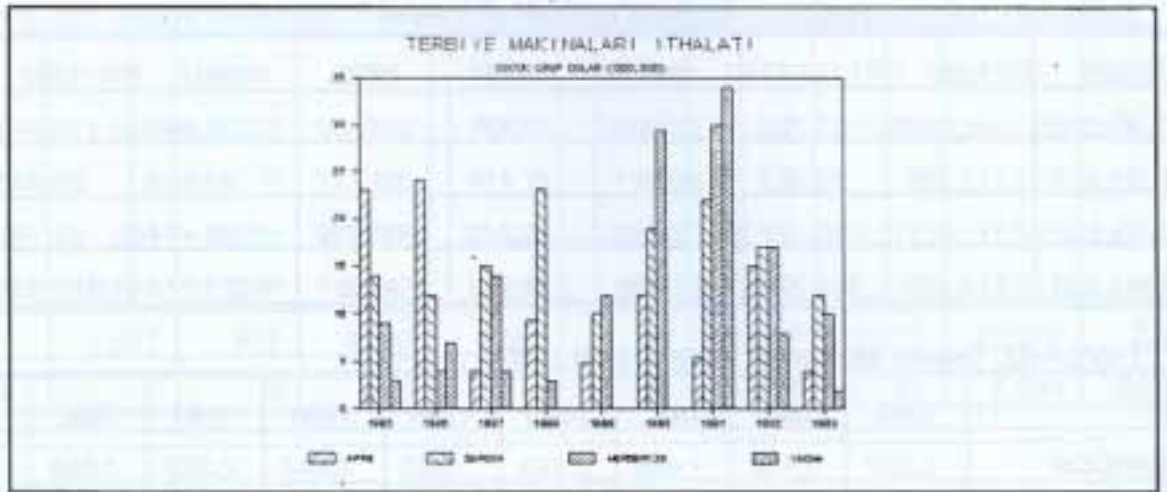
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
SARDON	28	47	33	34	20	24	20	20	27
MERSERİZE	13	2	10	2	232	4	5	3	1,5
APRE	119	38	17	9	5	25	3	83	3
YAKMA	4	13	8	0	0	1	13	2	1,5

Tablo II-64: Terbiye Makinaları İthalatı (Ort. Fiyat US\$/Adet)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
SAR	47,739	24,658	45,307	69,143	49,003	76,979	111,077	82,813	44,764
ME	67,604	179,888	135,940	151,198	5,195	739,355	598,637	568,483	658,879
APR	19,173	63,840	21,719	103,236	99,731	47,099	194,376	18,560	115,565
YAK	64,602	53,403	42,986	0	0	19,021	258,584	385,782	156,674

Grafik II-28: Terbiye Makinaları İthalatı - Büyük Grup 1985-1993 (US\$)

Grafik II-29: Terbiye Makinaları İthalatı - Küçük Grup 1982-1993 (US\$)

Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
APR	28	28	18	28	14	28	28	28	28	28	28	28
MAY	18	14	16	14	12	14	14	14	14	14	14	14
EKİ	14	12	14	12	10	12	12	12	12	12	12	12
YAN	8	6	8	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
APR	28	28	18	28	14	28	28	28	28	28	28	28
MAY	18	14	16	14	12	14	14	14	14	14	14	14
EKİ	14	12	14	12	10	12	12	12	12	12	12	12
YAN	8	6	8	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
APR	28	28	18	28	14	28	28	28	28	28	28	28
MAY	18	14	16	14	12	14	14	14	14	14	14	14
EKİ	14	12	14	12	10	12	12	12	12	12	12	12
YAN	8	6	8	6	6	6	6	6	6	6	6	6

Yıl	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
APR	28	28	18	28	14	28	28	28	28	28	28	28
MAY	18	14	16	14	12	14	14	14	14	14	14	14
EKİ	14	12	14	12	10	12	12	12	12	12	12	12
YAN	8	6	8	6	6	6	6	6	6	6	6	6

DİKİŞ (KONFEKSİYON) MAKİNALARI

Dikiş makinalarının ithalat ve ihracatı GRUP10 başlığı altında incelenmiştir. Bu grupta Türkiye'nin 1982-1993 ağustos dönemi toplam ihracatı 81.382.578 dolar olurken, D.İ.E. verilerine göre aynı dönemin tekstil makinaları ihracatımıza kıyasla bunların oranı % 13.3 olmuştur. Ancak bu grupta gösterilen ve 1985, 1986, 1987 ve 1988 yıllarında düzensiz bir şekilde sürdüğü tesbit edilen ihracatlar bulunmaktadır. Gerek bu grupta 00 84 41 99 gümrük tarife istatistik pozisyon numarası ile gösterilen, gerekse diğer grupların bünyesinde yer alan şaibeli ihracat maddelerinin değerlendirilmeye alınmayarak incelenmesi sonucunda dikiş makinalarının ihracatının 12 yıllık toplam tekstil makinaları ihracatımız içindeki gerçek payı % 32.1 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu ise dikiş makinaları imalat sektörünün Türkiye'nin tekstil makinaları ihracatı içinde, bitim işlemlerini yapan makinalar grubundan sonra ikinci büyük ihracatçı olduğunu göstermektedir.

Böylelikle büyük ihracat grupları arasında, başlarda yer alan bu grup, 1989'dan sonra ihracatta hızlı bir artışa yönelmiştir. İhracatın gelişimi gümrük cetvellerindeki değişme sebebiyle, iki dönem halinde incelenmiştir. Bunlardan 1982-1988 döneminde sanayi tipi dikiş makinaları ihracatına bakıldığında, düz dikiş yapan makinalar ve diğer dikiş makinaları olmak üzere iki grup dikkatimizi çekmektedir.

Düz dikiş yapan makinaların ihracatı, 1982-1987 arasında, 1983'den itibaren azalan bir eğilim göstermiş ve 1987-1988 yıllarında ise bunlardan hiç ihracat yapılmamıştır. Tablodan da anlaşılabilir gibi 1982, 1983, 1984, 1985 ve 1986 yıllarında düz dikiş yapan makinalardan sırasıyla; 5, 246, 8, 21 ve 9 adet ihraç edilmiştir. Bunların ortalama fiyatları da çok değişken olarak 451 dolar ile 3.711 dolar arasında oynamıştır.

Diğer dikiş makinalarının ise 1982, 1983, 1984 yıllarında hiç ihracatları olmamasına karşılık 1985 yılından başlayarak devam inişli çıkışlı bir çizgi izledikleri göze çarpmaktadır. bunlar da 1985'de 40 adet, 1986'da 20 adet, 1987'de 21 adet ve 1988'de 169 adet ihraç edilmişlerdir. Ortalama fiyatları daha istikrarlı bir şekilde 1.342 dolar ile 2.026 dolar arasında değişmiştir.

1989-1993 Dönemi sanayi dikiş makinaları ihracatımız daha netleşmiş olarak görülmektedir. Bu dönemde dolar bazında, otomatik dikiş makinaları düşük bir seviyede giderken, diğer dikiş makinaları belirgin bir artış göstermiş bulunmaktadır.

Bu artışın adet olarak halihazırda sürdüğü açıkça bellidir. Ancak, 1990 yılından beri bu makinaların ortalama fiyatlarında tedricen bir azalma olduğu da belirtilmelidir. Halbuki, otomatik üniteli dikiş makinalarının 1989 yılında 10 bin doların üzerinde bulunan ortalama fiyatlarının 1990'daki ani düşüşü 1991'den sonra tekrar yön değiştirerek artışa dönmüş ise de, 1993 yılında bile henüz 3 bin dolar seviyesine ulaşamamıştır.

Diğer dikiş makinalarının adet olarak son derece ümit verici bir durumda bulunduğu ve son üç yılın rakamlarının 1991'de 2.275, 1992'de 3.697 ve 1993'de tahmini 4.158 olmasına bakılarak, bu sahada belirli bir potansiyele erişildiği iddia edilebilecektir. 1991 ve 1992'de 2 milyon doları geçen ihracatları ile bu makinaların imalat seviyelerinin de tatminkar bir düzeyde olduğu düşünülmektedir.

Otomatik üniteli dikiş makinaları 1990'da 716, 1991'de 295 adet ihraç edilmelerine karşılık, son iki yılda 38 ve 25 adet gibi düşük seviyede kalmışlardır. Ancak ortalama fiyatları bu yıllarda yükselmeye başlamış bulunmaktadır.

Türkiye'nin 1982-1993 ağustos dönemi dikiş makinaları toplam ithalatı 499.979.016 dolar olarak gerçekleşmiş olup, bu değer aynı grubun, aynı dönem ihracatı olan 81.382.578 dolar ile karşılaştırılmalıdır. Ülkemiz ihracatta son 12 yıllık dönemde en iddialı olduğu makinalarda bile, ihraç ederek kazandığının beş katından fazla döviz ödeyerek makina almıştır.

Bu grup, söz konusu dönemde toplam tekstil makinaları ithalatında % 9.77'lik payı ile sıralamada dördüncü durumdadır ve büyük ithalat grupları arasında bulunmaktadır.

GRUP10'un 1982-1993 yılları ithalat çizgisindeki genel eğilim hızlı artış olup, 1990 yılında ulaşılan 94 milyon dolarlık değerden sonra 1991'de hızla 67 milyon dolara inmiştir. Son iki yılda hafif bir artış görülmekle birlikte 1990 seviyesine ulaşılabilmiş değildir. 1988, 1989, 1990 devresindeki hızlı ithalat artışı bu yıllarda, konfeksiyon sektörümüzün büyük yatırım hamlesini göstermektedir.

Bu grubun ithalatının toplam tekstil makinaları ithalatı içindeki payı, 1985, 1987, 1989, 1990 ve 1991 yıllarında 12 yıllık genel ortalama olan % 9.77'nin üzerinde gerçekleşmiş olup, 1987'de % 13 ile en büyük orana çıkmıştır. Dikiş makinaları ithalatımızın 12 yıllık toplam içerisindeki yıllık paylara bakıldığında ise oranların giderek yükseldiği ve 1990 yılında % 18.1'e çıktığı anlaşılmaktadır. Daha sonraki üç yılda bu oran % 13 civarında kalmıştır. Sanayi tipi dikiş makinalarının ithalatı 1982-1988 ve 1989-1993 olmak üzere iki dönemde ayrıntılı incelemeye tabi tutulmuştur.

Bunlardan, 1982-1988 döneminde diğer dikiş makinalarının ithalatının 1985-1987 yıllarında dolar bazında hızlı bir artış göstererek 1987'de 40 milyon dolara yaklaştığı, buna karşılık düz dikiş yapan makinaların ise 1986'dan itibaren 1 milyon doların altında ithal edilmelerinin sürdürüldüğü görülmektedir. 1986-1988 devresinde adet olarak da düz dikiş makinalarının ithalatının yılda birkaç bin civarında değişmesine karşılık, diğer dikiş makinalarının 25 bin ile 40 bin rakamlarına ulaşması dikkat çekicidir. Halbuki, 1982, 1983, 1984 yıllarında Türkiye'ye diğer dikiş makinalarından hiç ithalat yapılmamıştır.

1982-1988 Dönemi ortalama fiyat değişimlerine bakıldığında; düz dikiş makinalarının sürekli düşme göstererek, 1982'de 1.200 dolara yakın bir seviyeden, 1988'de 300 doların altına indiğini, buna karşılık diğer dikiş makinalarının ise yükselerek 1985'deki 500 dolarlık fiyattan 1988'de bin doların üzerine çıktığını görmek mümkündür.

1989-1993 Dönemi sanayi dikiş makinaları ithalatı dolar bazında incelendiğinde, otomatik dikiş makinalarının, diğer dikiş makinalarından çok daha düşük düzeyde kaldığı açıktır. Adet grafiği de bununla tam bir uyum göstermektedir. 1990 Yılında 80 milyon dolara yaklaşan diğer dikiş makinaları ithalatının son üç yılda biraz daha azalarak 50 milyon dolar civarında gerçekleştiği, otomatik dikiş makinaları ithalatının sadece 1990'da 4 milyon doları geçebildiği, daha sonra ise hep 3 milyon doların altında kaldığı anlaşılmaktadır. 1989-1993 Ortalama fiyatları incelenirse; diğer dikiş makinalarının bin dolar civarında hafifçe değişim gösterdiği, otomatik dikiş makinalarının ise 1991'de 709 dolar iken, 1992'de 7260 dolara, 1993'de 7890 dolara fırladığı görülmektedir. Bu durum, son yıllarda modern dikiş makinalarındaki teknoloji patlamasının fiyatlara da hemen yansıtıldığı şeklinde yorumlanabilir.

Ülkemize 1982-1993 yıllarında yapılan dikiş makinaları iğneleri ithalatının değişimi, konfeksiyon sektörümüzün üretimindeki gelişme açısından ilginç bir durum arz etmektedir. 1982 Yılında 500 bin dolar civarında olan dikiş makinaları iğneleri ithalatımız, hızla artış göstererek 1992'de 4 milyon dolar aşmıştır. Ancak kilogram olarak bakıldığında durum farklı olup, 1982'de 11.360 kilogramdan başlayarak 1989'da 94.400 kilografa kadar çıkan ithalatın daha sonra azalarak 40 bin kilogram seviyesine indiği görülmektedir. Bu durum, (dolar/kg) olarak, ortalama fiyattaki değişimle açıklanabilecektir. Daha önceleri 30 dolar civarında olan kg başına ortalama fiyat, 1990'da 40, 1991'de 71, 1992'de 60, 1993'de ise 90 dolara yükselerek üç katlık bir artış göstermiş olmaktadır. Bu da konfeksiyon sektörümüzün daha kaliteli iğne kullanmaya başladığını düşündüren bir sonuçtur.

Tablo II-65: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1982-1988 (US\$)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	14,050	111,119	29,689	31,426	16,416	0	0
DİĞERLERİ	0	0	0	71,863	26,844	42,551	297,753

Tablo II-66: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1982-1988 (Adet)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	5	246	8	21	9	0	0
DİĞERLERİ	0	0	0	40	20	21	169

Tablo II-67: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1982-1988 (Ort. Fiyat US\$/Adet)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	2810	452	3,711	1,496	1,824	0	0
DİĞERLERİ	0	0	0	1,797	1,342	2,026	1,762

Tablo II-68: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1989-1993 (US\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	22,000	124,755	54,681	56,150	71,199
DİĞERLERİ	73,358	526,091	2,279,531	2,373,002	1,577,719

Tablo II-69: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1989-1993 (Adet)

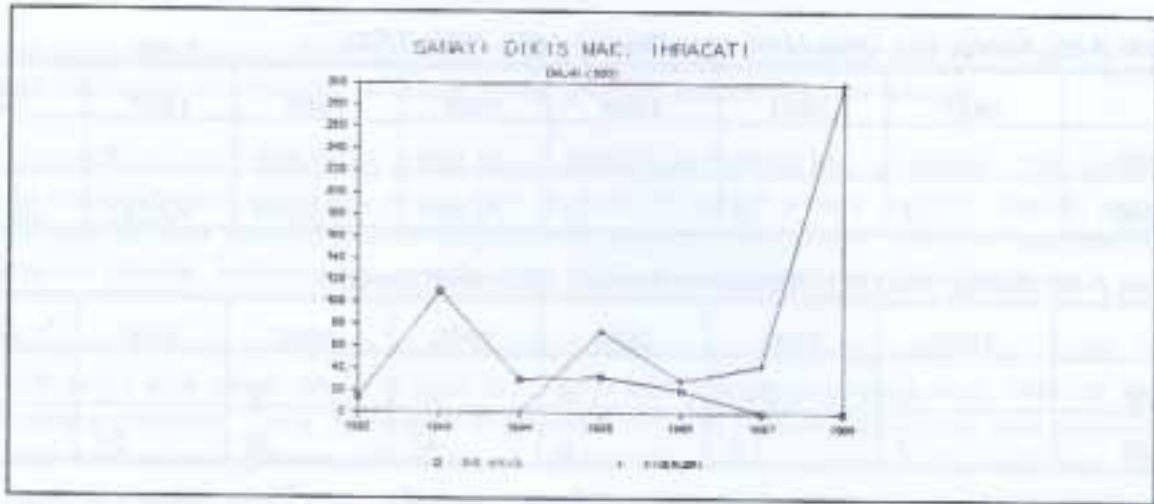
	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	2	716	295	38	25
DİĞERLERİ	217	260	2,275	3,697	4,158

Tablo II-70: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1989-1993 (Ort. Fiyat US\$/Adet)

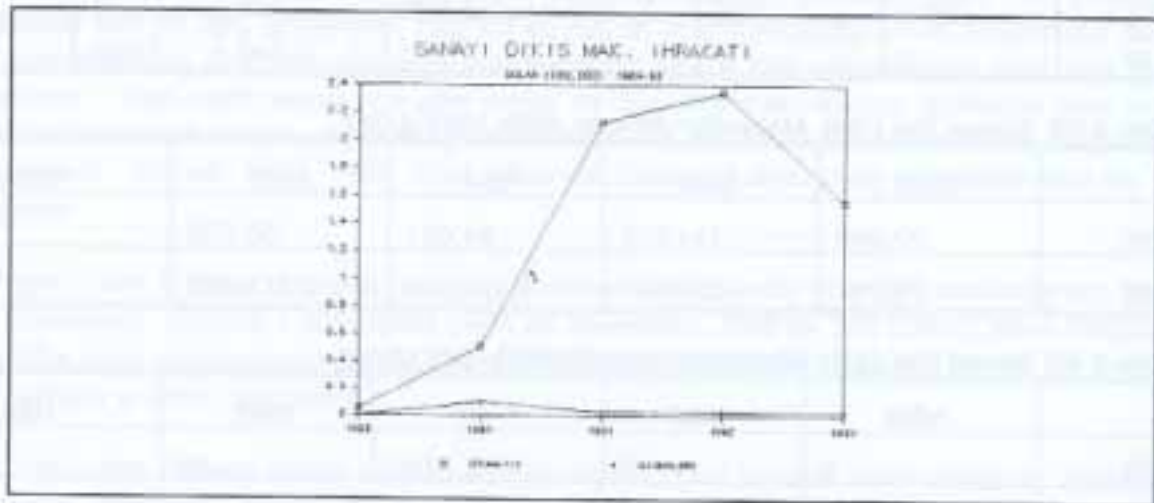
	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	11,000	174	185	1,478	2,848
DİĞERLERİ	338	2,023	1,002	642	379

Tablo II-71: Dikiş Makinaları İğneleri İhracatı 1989-1993

	1989	1990	1991	1992	1993
DOLAR	70	100	6,164	1,580	3,832
KİLOGRAM	16	2	450	317	277
ORT. FİYAT	4	50	14	5	14

Grafik II-30: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İhracatı 1982-1988 (US\$)

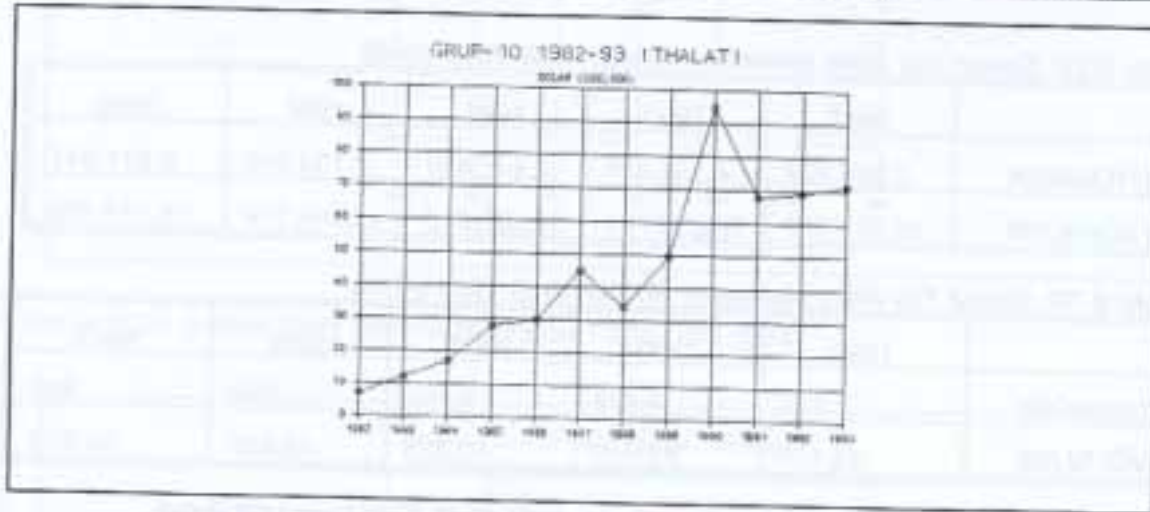

Grafik II-31: Sanayi Dikiş Makinaları İhracatı 1989-1988 (US\$)

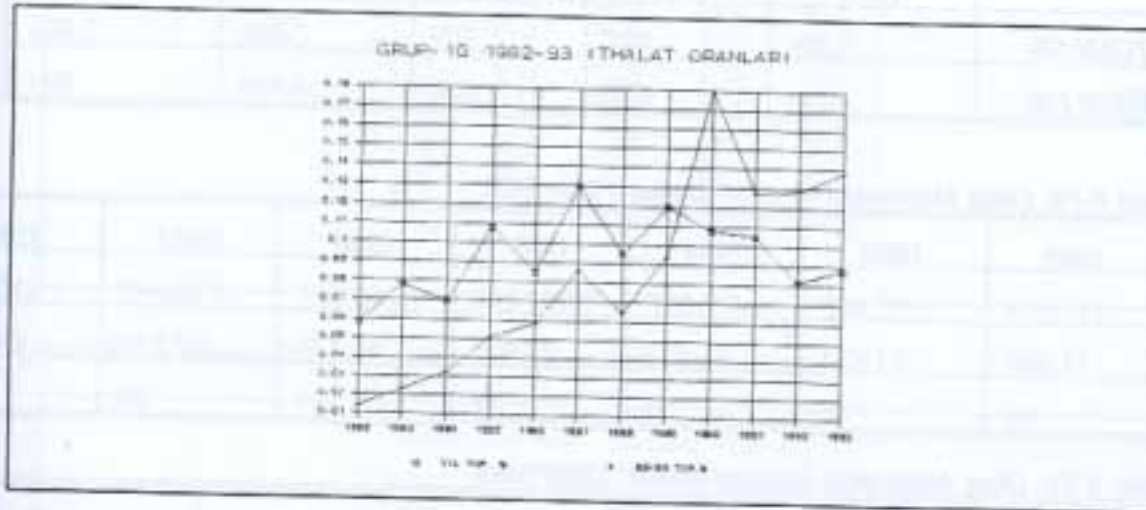
Tablo II-72: Grup10 İthalatı 1982-1993

	1982	1983	1984
\$ (DOLAR)	6,822,763	12,178,796	16,479,117
YIL.TOP.%	0.0564232	0.0758251	0.0699585
82-93 TOP%	0.01302	0.023241	0.0
			314474
	1985	1986	1987
\$ (DOLAR)	27,426,968	29,775,055	45,707,581
YIL.TOP.%	0.1078251	0.0865875	0.130119
82-93 TOP%	0.0523393	0.0568202	0.0872245
	1988	1989	1990
\$ (DOLAR)	34,197,170	49,100,940	94,852,621
YIL.TOP.%	0.0959761	0.1203967	0.1081034
82-93 TOP%	0.065259	0.0937001	0.1810087

	1991	1992	1993
\$ (DOLAR)	67,168,529	68,182,655	72,130,232
YIL TOP. %	0.1058768	0.081782	0.088734
82-93 TOP. %	0.1281787	0.130114	0.1376472

Grafik II-32: Grup10 İthalatı 1982-1993 (US\$)

Grafik II-33: Grup10 İthalat Oranları 1982-1993

Tablo II-73: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1982-1988 (1000 US\$)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	5,162	9,152	13,632	980	817	620	708
DİĞERLERİ	0	0	0	21,683	23,799	37,690	27,879

Tablo II-74: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1982-1988 (Adet)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	4,379	12,426	23,407	1,896	1,679	1,294	2,453
DİĞERLERİ	0	0	0	41,600	24,049	39,925	26,103

Tablo II-75: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1982-1988 (Ort. Fiyat US\$/Adet)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
DÜZ DİKİŞ	1,179	736	582	517	486	479	289
DİĞERLERİ	0	0	0	521	990	944	1,068

Tablo II-75: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1989-1993 (US\$)

	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	2,905,927	4,131,436	2,946,839	2,134,546	2,911,647
DİĞERLERİ	38,625,972	78,436,761	51,801,010	49,244,179	55,518,832

Tablo II-76: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1989-1993 (Adet)

	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	2,131	4,459	4,155	294	369
DİĞERLERİ	45,159	95,010	50,333	43,623	60,073

Tablo II-77: Sanayi Tipi Dikiş Makinaları İthalatı 1989-1993 (Ort. Fiyat US\$/Adet)

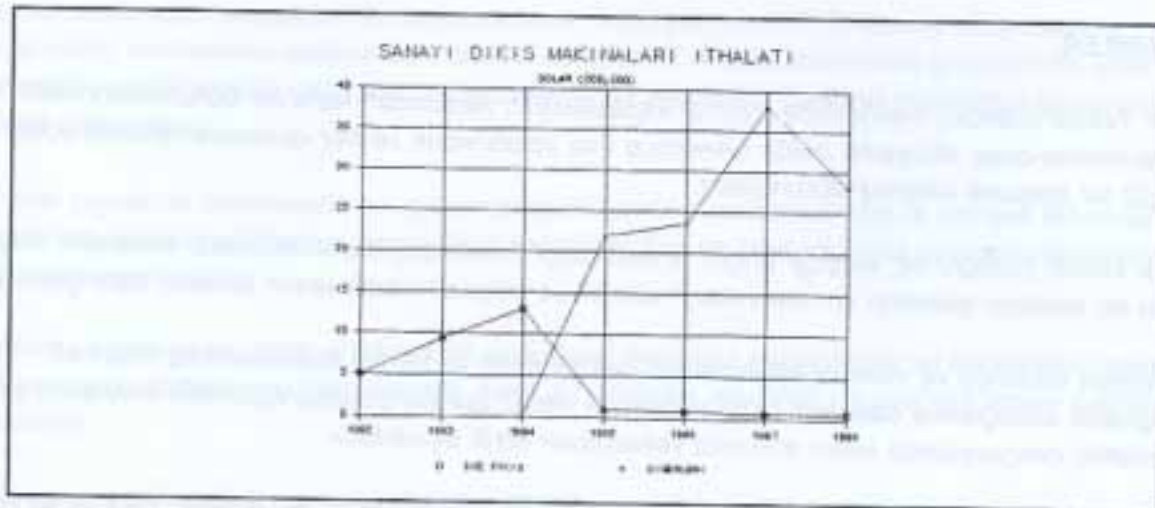
	1989	1990	1991	1992	1993
OTOMATİK	1,364	927	709	7,260	7,891
DİĞERLERİ	855	826	1,029	1,129	924

Tablo II-78: Dikiş Makinaları İğneleri İthalatı 1982-1988

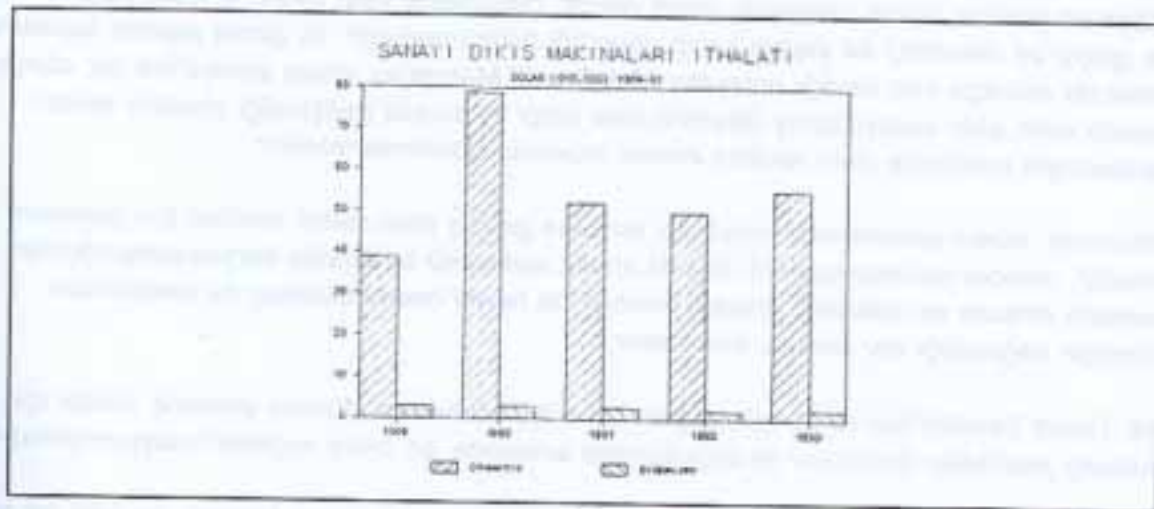
	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
US\$	514,514	772,662	437,357	1,036,898	1,266,527	1,718,943	1,938,396
KG	11,360	21,621	11,319	27,944	60,170	57,219	55,789
\$/Kg	45	36	39	37	21	30	35

Tablo II-79: Dikiş Makinaları İğneleri İthalatı 1989-1993

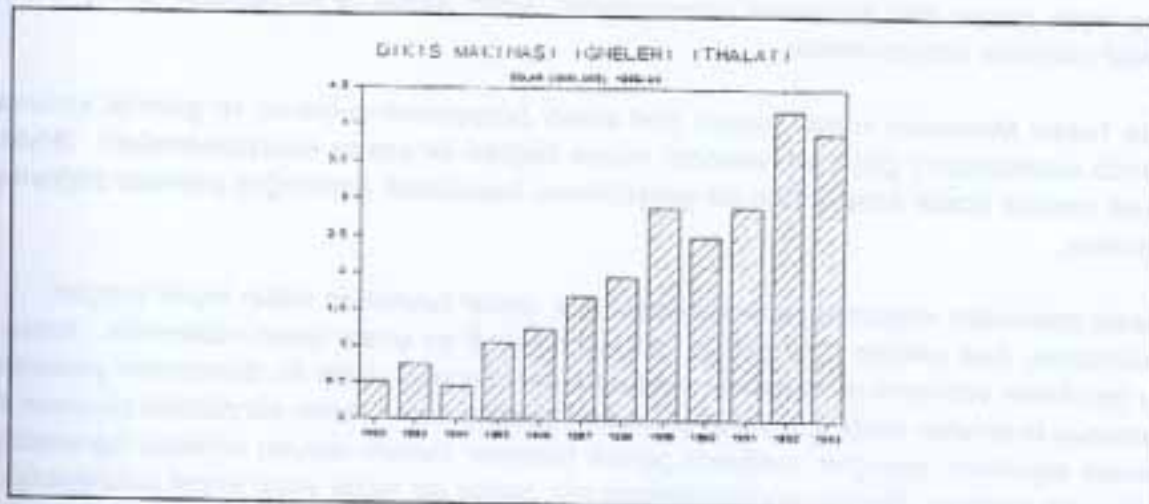
	1989	1990	1991	1992	1993
US\$	2,907,738	2,513,567	2,868,994	4,218,188	3,923,257
KG	94,400	62,117	40,402	69,875	43,359
\$/Kg	31	41	71	60	90

Grafik II-34: Sanayi Dikiş Makinaları İthalatı 1982-1988 (US\$)

Grafik II-35: Sanayi Dikiş Makinaları İthalatı 1989-1993 (US\$)

Grafik II-36: Dikiş Makinası İğneleri İthalatı 1982-1993 (US\$)

ÖNERİLER

- 1 - Türk Tekstil Sektörü, halihazırda mevcut kapasitesinin yarısından fazla bir bölümünü, ihracat için kullanmakta olup, dünyanın bütün ülkelerine mal satabilecek ve her durumda rekabet edebilecek, güçlü bir konuma ulaşmış durumdadır.
- 2 - Türk Tekstil Sektörü'ne, ulaştığı güçlü ve rekabetçi konumunu sürdürebilmesi amacıyla, ihtiyacı olan en modern teknoloji ve makinaların sürekli ve düzenli olarak temin zorunlu hale gelmiştir.
- 3 - Sektörün teknoloji ve makina ihtiyaçlarının belirlenmesi ve temini hususlarında, bilimsel araştırma sonuçlarına dayanan ciddi yöntemler değil, güncel politika eğilimleri ve/veya kişisel kanaatler çerçevesinde kalan subjektif yaklaşımlar etkili olmaktadır.
- 4 - Türk Tekstil Sektörü'nün teknoloji ve makina ihtiyacının çok önemli bir bölümü Avrupa'dan, ağırlıklı olarak da AT ülkelerinden ithalat yoluyla temin edilmektedir.
- 5 - Türkiye'de makina imalat sanayiinin genel olarak, gelişmekte olan ülkelerle mukayese edildiğinde bile, güçlü ve rekabetçi bir yapıya sahip olmadığı bildirilmektedir. Bu genel yapının kapsamı içerisinde oldukça cılız kaldığı anlaşılan Türk Tekstil Makinaları imalat sanayiinin de, dünya çapında etkin olan sanayileşmiş ülkelerin imal ettiği ve sürekli geliştirdiği modern tekstil makinalarıyla yurtiçinde dahi rekabet etmesi mümkün görünmemektedir.
- 6 - Türkiye'nin, dünya pazarlarında rekabetçi konuma gelmiş olan tekstil sektörü için gereken teknoloji, mevcut durumuyla, yerli makina imalat sanayimiz tarafından karşılanamadığından, ülkemizin ihracatı ve istihdamı dikkate alındığında hayati önemi bulunan bu sektörün teknolojik bağımlılığı söz konusu olmaktadır.
- 7 - Türk Tekstil Sektörü'nün teknolojik bağımlılığı, büyük döviz kayıplarının yanısıra, sektör için rekabetçi politikalar üretilmesi ve uygulanması sırasında, en ciddi engelleri oluşturmaktadır.
- 8 - Türk Tekstil Sektörü'nün teknoloji ve makina ihtiyaçlarının acil olarak kısmen, on yıllık bir süre içerisinde ise ithalata alternatif teşkil edecek ve ciddi bir ihracat potansiyeli oluşturacak şekilde, ama hiçbir zaman ithal ikamesine yönelinmeden, yurtiçi imalat ile karşılanabilmesi için, kararlı bir devlet politikası belirlenmelidir.
- 9 - Türk Tekstil Makinaları İmalat Sanayii, özel sektör bünyesinde kurulmalı ve gümrük korumaları altında tutulmaksızın, güçlü ve rekabetçi olarak sağlam bir yapıya kavuşturulmalıdır. Böylece genel makina imalat sanayimizin de geliştirilmesi hususunda önderliğini yapması sağlanmış olacaktır.
- 10 - Tekstil makinaları imalatının canlandırılması için, devlet tarafından bütün teşvik araçları kullanarak, özel sektöre hızla gelişip, güçlenebileceği bir ortam temin edilmelidir. Ancak bütün bu teşviklerin verilmesi ve izlenmesi ciddiyetle denetlenmeli, hatta bu denetimleri yapanların bile kamuoyu tarafından takibi için seffaf bir sistem getirilmelidir. Halen sürdürülen durumun tersine, izlenen teşviklerin sonuçları medyada günlük bültenler halinde isteyen herkesin öğrenebileceği şekle sokulmalıdır. Bunun uygulanabilmesi için bugün de hiçbir yasal engel bulunmadığı halde, kapatılan teşvikler hakkında D.P. Teşkilatına bile bilgi verilmediği, bu işi yapanlar tarafından kibirle ifade edilebilmektedir.
- 11 - Tekstil makinaları imalatında öncelik, halihazırda en tecrübeli ve güçlü durumda bulunan; bitim işlemlerini yapan makinalar ile dikiş makinaları imalatına verilmelidir. Ayrıca mevcut tekstil makina parkımız için yedek parça, aksam ve yardımcı malzeme imalatı teşvik edilmeli ve hem makina, hem de yedek parça sahasına ihracat özendirilmelidir.

- 12 - Tekstil makinaları imalatının ileri aşamalarında, sırasıyla; sentetik lif üretim sistemleri ve makinaları, non-woven makinaları, dokuma makinaları ve iplik makinaları gruplarında, yine ihracata yönelik imalatı cazip kılacak düzenlemeler yapılmalı, bunların politikaları şimdiden tesbit edilmelidir.
- 13 - İmalatı yapılacak makinaların en gelişmiş modellerine yönelinmeli, düşük seviyeli teknoloji kesinlikle alınmamalı, bunun gerçekleştirilebilmesi için de ülke ve firma bazında teknolojik işbirliğine gidilmelidir.
- 14 - Yabancı sermayenin, Türkiye'de tekstil makinaları imalatına kaydırılması ve bu sahanın cazip kılınmasıyla, sadece finansman değil, daha da önemlisi teknoloji transferinin temini sağlanmış olacaktır.
- 15 - Başarının şartı nitelikli insan faktörüdür. Nitelik ise eğitimle kazandırılabilir. bu güne kadar en fazla ihmal edilmiş bulunan "insan faktörü" eğitime hem tekstil hem de makina sektörlerinde en büyük teşvikler verilmelidir.

III. BÖLÜM

III. BÖLÜM

SONUÇ

SONUÇ

SONUÇ

Türk tekstil makinaları imalat sanayiinin, aktif duruma gelememesinin sebepleri çok yönlü araştırılmalıdır. Araştırmada, gözden geçirilecek konuların başında pazar imkânı gelmektedir. Bunu müteakip, finans sorunları, sahip olunan teknolojik seviye, yeterli teknik eleman, kurulu işletmeler arasında organizasyon ve bürokratik işlemler incelenmelidir.

Genel olarak söylenebilir ki, Türk tekstil makinaları imalat sanayiinin, sanayileşmiş ülkelerin tekstil imalat sanayii ile rekabet edebilmesi için bazı tedbirlerle özendirilmesi gerekir. Bilhassa, imalat sanayiinin içinde bulunduğu piyasaların belirlenmesi ve sınıflandırılması gerekir. Bununla ilgili çalışmalar, bu araştırmanın birinci bölümünde yapılmış ve sunulmuştur. Burada kısaca, bu imalat sanayi için alınacak tedbirler içinde şu hususlara dikkat edilmesinin gerektiği söylenebilir.

- Özel sektör bu yönde yatırıma özendirilmeli,
- Kalkınma plânlarına mutlaka tekstil makinaları imalatı ehemmiyetle konulmalı, ve
- Var olan tekstil makinaları imalatçıları arasında bir organizasyon mutlaka tesis edilmelidir.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından yaptırılan "Türkiye Özel Kesim İmalat Sanayiinde Firma Davranış ve Yatırım Kararları" adlı anket çalışmada soru sorulan firmaların %66'sı kuruluş nedeni olarak talep şartlarının uygunluğunu, %3.75'i ise sağlanan teşvikler cevabını vermişlerdir. Dolayısıyla, firmayı yatırıma teşvik eden önemli etken piyasada talebin olmasıdır. Bu çalışmanın birinci kısmında, tekstil ve konfeksiyon sektörünün yatırım yapma zorunluluğu ortaya konmuş, ikinci kısmında da bu sektöre olan yatırımın boyutları alt sektörler için son 12 yıla ait veriler bulunarak sunulmuştur. Bu ortaya konulan veriler Türkiye'de tekstil makinalarına olan talebi net bir şekilde ortaya koymaktadır. Buna rağmen, imalat sanayiinin bu sektöründe yatırımın çok sınırlı olması ve yapılan birkaç teşebbüsün de başarısızlıkla sonuçlanması üzerinde durulması gereken bir konudur.

Bununla beraber;

- 1- yapılan yerli tekstil makinaları imalatının kalite ve performans bakımından sanayileşmiş ülkelerin imal ettiği tekstil makinalarının kalite ve performanslarının arkasında kalmış olması,
- 2- yerli imalatın sunduğu kalite ve performans için maliyetin yüksek oluşu, ve
- 3- yerli imalatın birtakım finansal ve bürokratik engellerle zorlandığı söylenebilir.

Türkiye imalat sanayiinin kuruluş teknolojisi ile ilgili olarak yukarıda adı geçen anket çalışmada sorulan sorulara firmaların %35'i başka firmada öğrenilen tekniğin tatbiki cevabını verirken %31'i yurt dışında öğrenilen tekniğin tatbiki cevabını vermiştir. Bu cevapları %9.7 ile yurt dışında üretilen bir malın lisansının satın alınması cevabı izlemektedir. Bu sonuçlar, Türk sanatkarının gördüğü bir teknolojiyi kopya edebilmesindeki maharetinin büyük olduğunu göstermektedir. Üretim sistemi, özellikle küçük ve orta ölçekli firmalarda usta seviyesinde kalarak, mühendis kullanılıp çağın gerektirdiği profesyonelce bir yaklaşım sağlanmadığı için, uluslararası pazarda rekabet şansı ortadan kalkmaktadır.

Tekstil makinaları imalatında stratejinin de önemi vurgulanmalıdır. Tekstil makinası imalatı ile uğraşan firmalar, genelde yerli pazar ve ikame ürünleri hedeflemiştir. Bu, belli bir kesimi memnun edebilse de, firmaların gelişmesini temin edememekte, çağın gerektirdiği araştırma ve geliştirme yaklaşımı yakalanamamakta ve usta seviyesinde üretime devam edilmektedir. Bu tip üretimler başlangıçta ümit verici olsalar da kendilerini yenileyemedikleri için, zaman içinde rakip firmalarla aralarındaki teknolojik fark büyüğünden kendiliklerinden ortadan kalkmaktadırlar. Uluslararası piyasada rekabet edebilmenin gereği olan araştırma ve geliştirme (ARGE) birimlerinin, ürünün iyilişmesini sağladığı, yeni ürün geliştirdiği ve kalite kontrol gibi yararları olduğu bilinmesine rağmen, Türkiye imalat sanayiinde faaliyet gösteren firmaların büyük bir kısmı bu birimleri bünyesinde bulundurmamaktadır. İSO tarafından yaptırılan yukarıda adı geçen ankette, firmaların yaklaşık %67'sinde ARGE birimlerinin olmadığı müşahade edilmiştir. Bu oran, firmalar küçüldükçe büyümekte ve %83'e çıkmaktadır. Dolayısıyla, bu tip firmalara kullandırılan devlet teşviği, mühendis kullanılması ve ARGE birimlerinin oluşturulmasıyla irtibatlandırılmalıdır.

Türkiye'de imalat sanayinin içinde bulunduğu bir önemli etken de, yatırım için mali kaynakların nasıl temin edileceğidir. Türkiye imalat sanayiinde faaliyet gösteren firmalar arasında yukarıda ismi verilen anketle yapılan araştırmada %62 gibi büyük bir oranla öz kaynakların mali yapıyı oluşturduğu görülmüştür. Tekstil makineleri imalatı, uluslararası piyasada rekabet edecek seviyede düşünüldüğünde, ki kalıcı ve başarılı olunması planlanıyorsa böyle düşünülmelidir ve büyük yatırımlar gerekmektedir. Bu boyutta bir yatırımı göğüsleyecek yatırımcı Türkiye'de sayılıdır. Böyle bir yatırımın, Türkiye şartlarında rantabil olması için, mutlaka özel sektör tarafından yürütülmesi gerekmektedir. Bu küçük firmaların, en son Sankar'da olduğu gibi, kâr amaçlı ve çok ortaklı şirketler kurarak, yatırım yapmaları ile temin edilebilir. Devletin bu sektördeki yatırımlara kolaylık göstermesi gerekmektedir. Bugüne kadar, sektör kendini devlet kademesinde alınacak kararlarda müdafaa edecek bir lobi oluşturamamıştır. Tekstil makina imalatçıları birbirlerini tanımamaktadırlar. Bu imalatçıları Türkiye çapında birbirlerine tanıştıracak ve haklarını koruyup gelişmelerine katkıda bulunacak bir dernek veya benzeri bir kuruluşun oluşumu en kısa zamanda gerçekleştirilmelidir.

Tekstil makineleri imalat sanayiine destek verecek vasıflı teknik kadronun en kısa zamanda tamamlanması gerekir. Bu sözü geçen teknik kadronun Türkiye'de ne kadar mevcut olduğuna dair, bir gösterge olması bakımından bu sahadaki akademik kadronun mevcudiyetine bakılması gerekir. Şu anda mezun veren İzmir Ege Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi'lerindeki mevcut akademik kadro 30-40 gibi oldukça düşük bir sayıdadır. Bu sayıya 1 veya 2'şer kişi ile yeni kurulan Adana, Uşak, Denizli, Urfa'daki akademisyenleri ekleseniz de, 50'ye varmaz. Bu sayılar gelişmiş ülkelerde bir veya iki üniversitedeki bu konudaki akademisyen sayısıdır. Hollanda üniversitelerinde, çiçekçilik konusunda 1200 akademisyen, Danimarka üniversitelerinde mobilya konusunda 600 akademisyen vardır. Sözü geçen bu ülkeler, yine sözü geçen konularda dünyada söz sahibidirler. Dolayısıyla, bu imalat sanayinin gelişmemesinin sebeplerinden biri, gerekli araştırma ve geliştirmeyi yürütecek olan, akademisyenin eksikliğidir. Son yıllarda akademisyen sayısındaki artış hızının yüksek olması sevindiricidir.

Son 5 yılda 4 milyon US dolara yakın tekstil makinası ithalatı yapıldığı halde, Türk sanayiindeki makina parkı göreceli olarak yeni değildir. Kurulu makina parkı içindeki 10 yaş ve daha yeni makinelerin oranı %25-30 civarındadır. Halbuki bu oran, AT ülkeleri içindeki rakibimiz olan İtalya, Almanya ve İsviçre gibi ülkelerde %70'in üzerindedir. Türkiye'nin dünyada tekstil ve konfeksiyon sanayiinde bulunduğu konumunu muhafaza etmesi için makina parkını yenilemesi gerekmektedir. Fakat, Türkiye tekstil makineleri imalat sanayinin bugün içinde bulunduğu teknolojik dışa bağımlılık bunu güçleştirmektedir. Makina parkını günün teknolojik seviyesine getirebilmek için, son 5 yıldaki yatırım miktarı ve halihazırdaki yeni sayılan makina parkının oranı göz önünde bulundurularak, 10 milyar US dolarına gereksinim olduğu tahmin edilebilir. 15 milyar US dolar toplam ihracatı olan Türkiye, bu yatırımı yapabilecek ekonomik güce sahip değildir. Birde teknolojinin sürekli yenilenmesi gerekli olduğu göz önüne alınırsa, bunun mümkün olamayacağı ortaya çıkar. Büyük döviz kayıplarına sebep olacak böyle bir davranış, zaten eğilimini birinci bölümde ortaya koyduğumuz, Türkiye'nin tekstil sanayiindeki net ihracatçı konumunu net ithalatçı konuma getirecektir.

Bu çalışmada, tekstil makineleri imalatının gerekliliği delilleriyle ortaya kondu. Bu sektörün makina imalatı için gerekli olan ortamlardan birçoğuna kısmen sahip olduğu görüldü. İmalat için gerekli organizasyonun ve yeterli teşviğin olmadığı tespit edildi. Türkiye'de bu sektörde nelerin ve ne kadar imâl edildiğine dair resmi veya gayri resmi herhangi bir envanterin olmadığı görüldü. Sağlıklı ve kesin hükümler çıkarabilmek için Türkiye tekstil makineleri imalatının bir envanteri mutlaka çıkarılmalıdır. Her ne kadar bu bilgiler olmasa da, yapılan anketler ve Devlet İstatistik Enstitüsünden alınan İthalat ve İhracat rakamları, Türkiye'nin bu imalat dalının hangi alt sektörlerinde daha aktif ve başarılı olduğunu bu çalışmanın ikinci kısmında yapılan araştırmalarla ortaya koymuştur. Terbiye, boya ve bitim işlemlerine ait makina imalatında ve konfeksiyon (dikiş) makineleri imalatında Türkiye'nin bir alt yapısının olduğu görülmüştür. Bunun hızla geliştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'nin bir anda bu sektörde ihtiyaç duyduğu tüm makineleri imâl etmesi söz konusu değildir. Bu zaten gerekli ve rantabil da değildir. Fakat, yılda 1 milyar dolara yaklaşan tekstil makineleri ithalatı içinde önemli bir yer tutan iplik eğirme (ring ve open-end) makineleri, terbiye-boya-bitim işlemleri makineleri, dokuma makineleri ve örme makinelerini teknoloji transferi yolu ile Türkiye'de imâl etmenin yolları aranmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- D.İ.E., *Tekstil ve Tekstil Makinaları Sektörlerine ait 1982-1993 Ağustos Dönemi İthalat ve İhracat Bilgileri*
- 1991 Sanayi Kongresi, *Makina Yapım Sanayi Sektör Raporu*, MMO Yayın No:149/5
- 1991 Sanayi Kongresi *Tekstil Sektör Raporu*, MMO Yayın No:149/2
- 1. Türk Tekstil Makinaları ve Yan Sanayi Kongresi Metinleri, 30 Kasım-1 Aralık 1988, *Tekstil Teknik Dergisi Eki*
- *İtalyan Tekstil Makinaları Üretim ve İmalatçılar Rehberi*, ACIMIT
- Anonim, *Tekstil ve Teknik Dergisi*, Sayı 57, Ekim 1989
- ALPAY, H.R., "Tekstil Makinaları", 1987 Sanayi Kongresine Çağrılı Olarak Sunulmuş Bildiri, 9-15 Kasım 1987, ANKARA
- ALPAY, H.R., "Bilgisayar Destekli Tasarım ve Üretim Türk Tekstil Endüstrisini Nasıl Etkileyecek ?", 5. Türkiye Bilgisayar Kongresine Sunulmuş ve En İyi Bildiri Ödülünü Almış Bildiri, 6-8 Haziran 1988, İSTANBUL
- ALPAY, H.R., "Teknolojik Bağımlılık ve Yaratıcı Mühendislik Eğitiminin Gerekliliği", 1989 Sanayi Kongresine Sunulmuş Bildiri, 4-9 Aralık 1989, ANKARA
- AYDIN, A., "İmalat Sanayii ve Alt Kollarında Verimlilik, Üretim, İstihdam Göstergeleri", MPM Yayın NO:475, 1992
- KISAER, H., "Metal Eşya - Makina ve Teçizat, Ulaşım Aracı, İlimi ve Mesleki Ölçme Aletleri, Sanayi Yapısı ve Verimlilik Göstergeleri", MPM Yayın NO:468, 1992

TEŞEKKÜR

Bu raporun hazırlanmasında, verilerin toplanması safhasında yardımlarını esirgemiye **DİE Araştırma, Eğitim ve Lisansüstü Öğretim Merkezi Müdürü Sayın Fuat ÖZYURT** ve arkadaşlarına teşekkürü bir borç biliriz. Ayrıca bu raporun hazırlanmasına vesile olan **MÜSİAD Bursa Şubesi** üyelerine ve bu raporun editinde bizlere yardımcı olan **Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Tekstil Mühendisliği Bölümü Araştırma Görevlileri Yük. Müh. Filiz Yayla ve Yük. Müh. Yasemin Kavuşturan'a** teşekkür ederiz.

